Grecu Dan-Simion

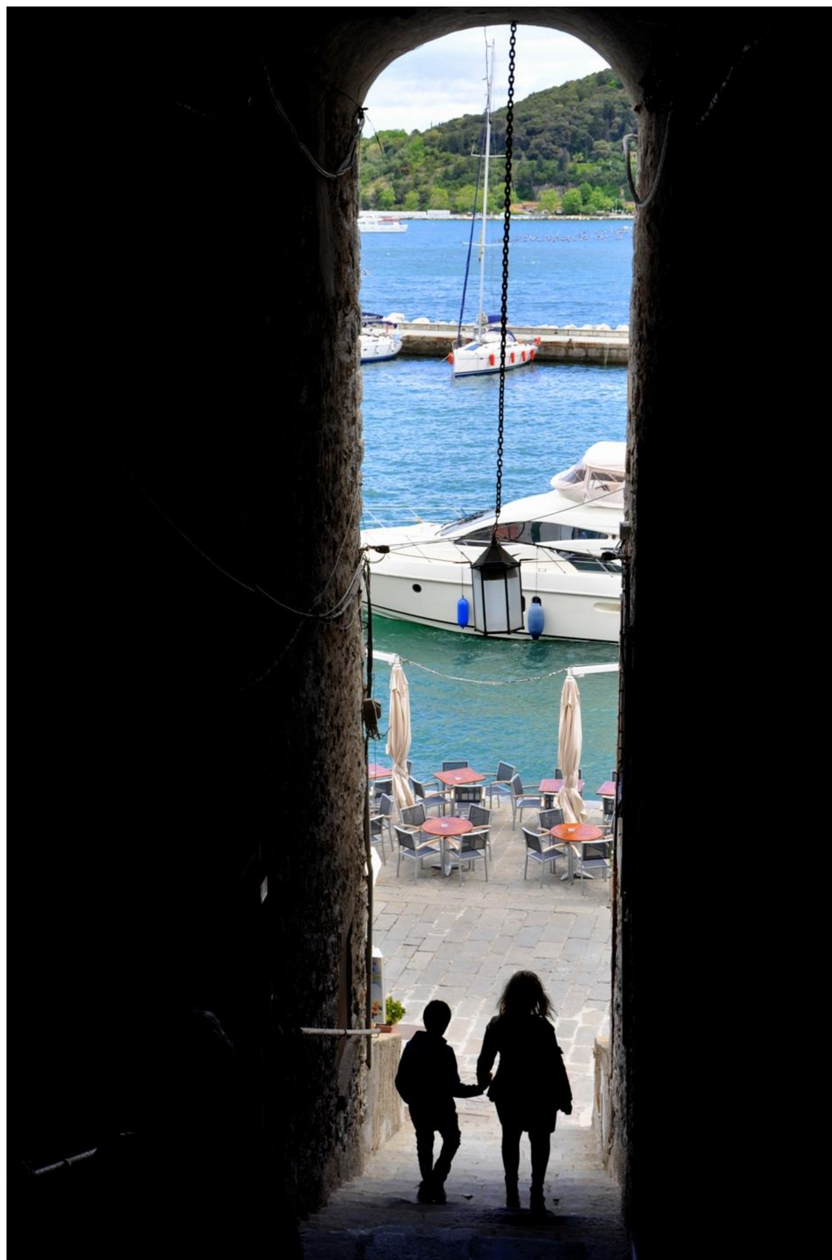
Plecați de acasă...

...jurnale de călătorie

Vol. I

Grecu Dan-Simion

Plecați de acasă....

...jurnale de călătorie

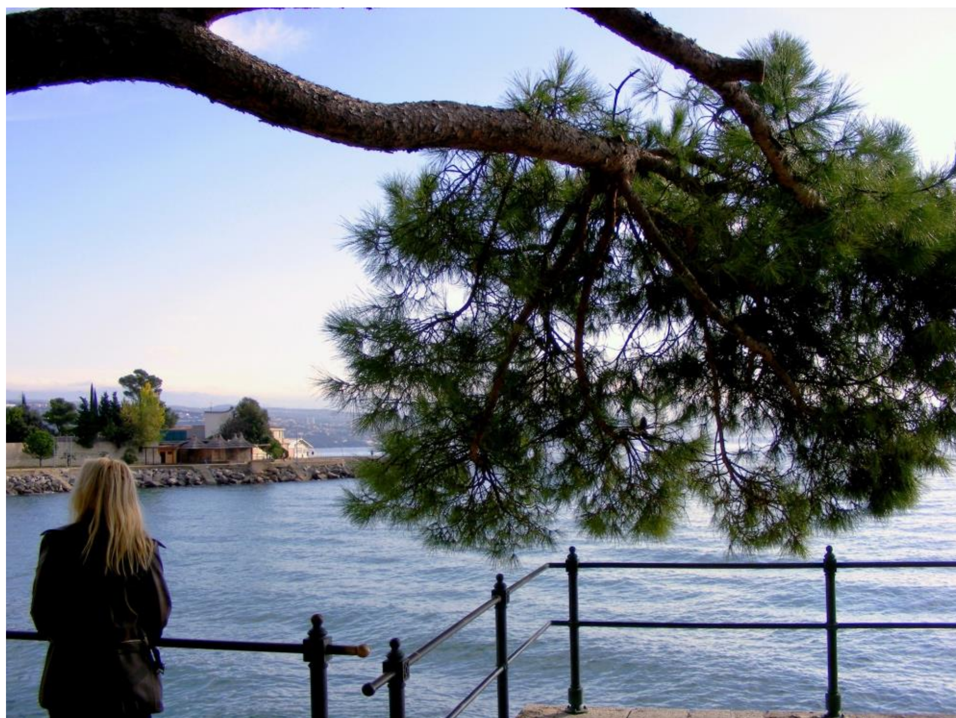
Vol. I

Deva, 2023

Tehnoredactare computerizată:
Grecu Dan Simion
Lucrare editată în regie proprie

Ediție online

Volumul conține aproape **1.300 fotografii** color, toate realizate de autor. Calitatea lor poate varia în timp, în funcție de aparatul folosit (Fujifilm Finepix S5700 până în octombrie 2009, Nikon D90 între noiembrie 2009 – august 2021, Nikon D7500 din septembrie 2021) dar și de condițiile momentului (toate sunt instantanee prinse în zile aglomerate de vizite, fără timp de pregătire sau aplicare a unor tehnici speciale). În fotografii am căutat în primul rând valoarea documentară, corectitudinea tehnică, reflectarea exactă a obiectivului turistic, așadar acestea nu sunt imagini care caută să denatureze sau să înfrumusețeze realitatea, ci imagini care încearcă să arate exact ce veți vedea la fața locului. Acesta NU este un album de fotografii artistice, ci un ghid de călătorie ilustrat.

Pe promenada *Lungomare* din Abbazia / Opatija

Foto copertă: orașul vechi Dubrovnik, văzut de pe șoseaua D8 (17 octombrie 2021)

Foto pagina de titlu: ieșirea din orașul vechi Portovenere (*Via Capellini*) spre mare, prin *Scalinata I Capitolo*, una din cele două porți de trecere prin zidul caselor-turn *Palazzata* (2 mai 2016)

ISBN 978-973-0-39515-0

Ed. 1.1. Decembrie 2023

Cuvânt înainte

Primele jurnale de călătorie – concepute sub forma unor scurte reportaje însoţite de cele mai reprezentative fotografii din respectivele excursii -, le-am scris în 2015, fiind postate sub pseudonim pe o pagină timişoreană de turism, „Ghiduri turistice”. Din păcate, această faină iniţiativă a ţinut doar vreun an, tinerii care dezvoltaseră un site turistic cu totul interesant, s-au reorientat spre alte activităţi, din motive pe care nu le cunosc.

Am plecat de la premiza că punerea într-un text a acestor experienţe merită efortul consistent de sintetizare a informaţiei şi de selecţie a fotografiilor (a alege câteva zeci din multe-multe sute nu este totdeauna facil), din mai multe puncte de vedere: în primul rând de a păstra în memoria personală toate acele detalii, care altfel poate s-ar estompa cu timpul şi de a extrage ce e mai valoros din zecile de mii de clişee adunate în mulţi ani (selecţie care să fie salvată pentru viitor sub o formă sau alta). În al doilea rând de a oferi familiei detalii asupra excursiilor pe care le-am efectuat împreună şi pe care probabil nu le cunosc în totalitate. În al treilea rând de a oferi urmaşilor (dacă îi va interesa vreodată) câteva secvenţe din viaţa noastră. De aceea am repostat ulterior câteva din aceste jurnale pe pagini personale de socializare, iar rezultatul a fost mult peste aşteptări: sute de aprecieri pozitive dar şi încurajări de a fixa totul sub o formă finită. Am realizat astfel că există un interes real care depăşeşte cu mult cercul apropiaţilor, şi că această formulă atrage cel puţin prin faptul că înlătură dezavantajul ghidurilor obişnuite, unde partea vizuală este minimă, ceea ce face cititorul „să meargă pe mâna” autorului când alege unul sau altul dintre obiective doar în baza aprecierilor descriptive, fiind ştiut că percepţia şi gusturile diferă mult de la persoană la persoană. Fotografiile obiective, corecte din punct de vedere tehnic şi documentar, fără artificiile şi înfrumuseţările din albumele de autor, sunt cele care până la urmă vor decide dacă un monument, un obiectiv turistic intră sau nu în zona de interes a cititorului, de aceea în această formulă pe care o propun fiecare atracţie potenţială este ilustrată.

Excursiile noastre sunt de obicei complexe (fiind în cvasi-totalitate făcute cu automobilul, ceea ce ne permite să oprim unde şi când vrem), ceea ce presupune însă o pregătire temeinică iniţială, pe zile şi ore, din multiple surse: baza sunt ghidurile tipărite, scrise de profesionişti, cunoscători recunoscuţi ai respectivelor zone, mai ales cele care oferă şi o ierarhizare a obiectivelor (aşa cum face Michelin), la care se adaugă contribuţii fragmentare din alte jurnale, fotografii noi sau de colecţie, bloguri sau site-uri internet. Prin paginile care urmează sper ca toate aceste informaţii sintetice să nu se piardă, ci să fie fixate prin prisma lucrurilor efectiv realizate, văzute şi încercate.

În excursii, căutăm în primul rând vestigiile istorice şi în al doilea rând natura, aşadar veţi găsi în interiorul acestor volume doar multă **istorie**, multe castele, cetăţi, ruine antice, catedrale, site-uri arheologice şi militare, cazemate, fortificaţii, sate şi oraşe vechi, câte ceva din spectacolul **naturii** (mai ales din locurile de întâlnire a mării cu muntele şi a stâncilor cu apa), însoţite, după cum spuneam, de fotografii **reprezentative** şi nealterate pentru majoritatea obiectivelor descrise. În schimb, **nu** veţi găsi evenimente culturale, artistice, sportive, zăcut la plajă, baie, scufundări, animale, safari, oraşe şi arhitectură modernă, zgârie-nori, resorturi luxoase sau lâncezeala pachetelor *all-inclusive*. Excursiile nu sunt prezentate cronologic şi, fiind de cele mai multe ori transfrontaliere, sunt trunchiate, fiind nevoie uneori să alcătuiesc trasee virtuale în cadrul aceleiaşi regiuni sau ţări, pe baza experienţelor din mai multe călătorii diferite. Am trecut cu culoare roşie şi data la care vizita unui anumit oraş sau regiune a avut loc, astfel că informaţiile sunt valabile strict raportate la respectivele date!

Deva, decembrie 2023

Cuprins vol. I

1. Germania: pe urmele `Regelui Lebădă`, Ludwig II al Bavariei.

(Land Bayern).

Bavaria se mândrește azi cu ceea ce era cât pe ce să o falimenteze în trecut: moștenirea lăsată de controversatul rege constituțional Ludwig II al Bavariei (1845-1886), fiul cel mare al regelui Maximilian II. Povestea poate începe la 1832, an în care regele Ludwig I (tatăl lui Maximilian) va răscumpăra pentru familie vechea fortăreață Schwangau, în locul căreia va ridica castelul **Hohenschwangau**, unde va copilări și nepotul său, Ludwig al II-lea. Legăturile familiei cu această regiune Schwangau (= *Provincia Lebedei*) îi va atrage lui Ludwig una dintre poreclele sale, de „*Rege Lebădă*” (alta fiind acelea de Rege al Poveștilor, *der Märchenkönig* și alta mult mai puțin măgulitoare, de „*Rege Nebun*”...). Ajuns rege în locul tatălui său (1864), Ludwig va desfășura un program extravagant și extrem de costisitor de construcție a unor palate de vis, paralel cu evoluția bolii sale ce-l făcea să fie tot mai bizar și mai puțin atașat de realitate (probabil suferea de ceea s-a numit mai târziu boală maniaco-depresivă). Sensibilul Ludwig se va retrage treptat într-o lume imaginară, dezamăgit și de pierderea independenței bavareze în fața Real-Politik-ul autoritarului cancelar (prim-ministru) al Germaniei unificate, Otto von Bismarck. Pus în fața riscului de a vedea țara târâtă spre un dezastru financiar, guvernul Bavarez îl va declara nebun, îl va detrona și pune sub supraveghere medicală strictă. În ciuda pazei permanente, Ludwig va reuși să se sinucidă în lacul Starnberg (adiacent castelului Berg, unde fusese pus în domiciliu forțat), trăgându-l după el într-o moarte încă incomplet elucidată și pe dr. Gudden, psihiatrul care îl însoțea.

Pentru un itinerar pe urmele lui Ludwig II, locul de pornire cel mai potrivit este din localitatea **Hohenschwangau** (= *Provincia Lebedei de Sus*), aproape de granița austriacă (110 km nord-vest de Innsbruck).

Foto 1.01. **Hohenschwangau**: lacul Alpsee cu piscurile munților Tannheim în fundal.

Satul, exclusiv turistic în zilele noastre, este situat într-o zonă pitorească de munți și lacuri, prins între două grupe alpine, Ammergauer Alpen (reprezentați de masivul Tegelberg, cu vârfuri de 1800-1900 metri) și Allgäuer Alpen (reprezentați prin Munții Tannheimer, cu vârfuri de peste 2000-2100 metri).

Foto 1.02. Vedere din sat a spatelui castelului **Hohenschwangau**.

Dar particularitatea sa este aceea de a adăposti două castele aflate la câteva sute de metri unul de altul, **Hohenschwangau** (al înaintașilor Ludwig I și Maximilian II) și

Neuschwanstein (al lui Ludwig II). Ne-am cazat chiar în sat, la poalele unuia dintre castele, ceea ce ne-a permis să facem seara o plimbare prin sat și până pe malul micului lac Alpsee, populat cu lebede sălbatice.

Foto 1.03. Vedere nocturnă a castelului Hohenschwangau: în stânga castelul propriu-zis, în dreapta Turnul Leului cu anexele unde a copilărit Ludwig II.

Primul castel vizitat a fost, **Hohenschwangau**, (9 iulie 2010) reședința de vară și de vânătoare a lui Maximilian, unde Ludwig II a petrecut mulți ani ai tinereții sale. Construit între 1833-1837 în stil neogotic (muzeu din 1913), silueta sa galbenă se înalță vizibil pe unul din dealurile satului, lângă lacul Alpsee.

Foto 1.04. Vedere de pe aleea de acces spre castelul **Hohenschwangau**; prima poartă de intrare este în partea dreaptă.

Foto 1.05. Spatele Castelului **Hohenschwangau**, vedere din grădină.

Accesul din sat este destul de rapid, urcăm o scurtă alee în trepte, apoi trecem consecutiv prin două porți de intrare pentru a ajunge în curtea interioară, mărginită pe de-o parte de castel, iar de alta de anexele în care au locuit în copilărie frații Ludwig și Otto (clădirile *Prințului* și *Cavalerului*, azi muzeu). Din curte putem ieși într-o

mică dar elegantă grădină semicirculară cu trei fântâni: una în formă de lebădă, alta susținută de mai mulți lei (*Löwebrunnen*, inspirată de cea din Granada) și a treia imitând *Gänsemännchenbrunnen* (Fântâna omului cu gâște) din Nürnberg.

Foto 1.06. Fântâna Löwebrunnen din grădina castelului. **Hohenschwangau.**

Foto 1.07. Vederea satului **Hohenschwangau** din grădina castelului cu același nume. Se vede printre copaci și lacul Alpsee

Interiorul castelului este sobru (în contract izbitor cu producțiile ulterioare ale lui Ludwig), în stil medieval german, vizita ghidată cuprinzând: *Holul Cavalerilor*, *Camera Biliardului*, *Holul Cavalerilor Lebedei*, *Camera Schyren*, *Dormitorul Oriental*, *Ortsgeschichtenzimmer* (unde este povestită în picturi istoria castelului), *Berchtazimmer* (biroul lui Ludwig I), *Burgfrauenzimmer* (camera de zi a Reginei Marie, soția lui Maximilian), *Heldensaal* (Sala Eroilor, cea mai mare), *Hohenstaufenzimmer* (vestiar, apoi cameră de muzică), *Tassozimmer* (dormitorul regal), *Welfenzimmer* (biblioteca), *Autarsizimmer* (birou, apoi cameră de oaspeți), *Arbeitszimmer* (camera de lucru).

Foto 1.08. Vedere din capul scărilor de intrare în castel spre curtea interioară: în stânga Fântâna Mariei, apoi clădirile Prințului și Cavalerului, iar în dreapta Turnul Leului. În fundal, castelul Neuschwanstein

Din păcate, fotografiatul înăuntru (la fel cu celelalte castele) este interzis.

Foto 1.09. Detaliu al vederii spre Neuschwanstein de pe scările de intrare în **Hohenschwangau**, cu munții Tegelberg în dreapta.

Odată vizita terminată, ne îndreptăm prin sat doar câteva sute de metri pînă la unul dintre cele mai vizitate obiective din Germania, castelul **Neuschwanstein** (= Noua Stâncă a Lebedei), capodopera neterminată a lui Ludwig II.

Foto 1.10. **Hohenschwangau.** Vedere din sat spre castelul Neuschwanstein, cu o pantă a masivului Tegelberg în fundal.

Construit între 1869-1892 pe ruinele a două castele medievale (*Vorderhohenschwangau* şi *Hinterhohenschwangau*) pe un promontoriou stâncos bine vizibil de la distanță, este prima sa construcție, într-un stil romantic izvorât din legendele cavalereşti medievale germane, ce se dorea în acelaşi timp un omagiu, un templu dedicat idolului său, compozitorul Richard Wagner.

Foto 1.11. **Hohenschwangau.** Vedere prin porticul de intrare al Casei Porții, spre curtea interioară a castelului Neuschwanstein.

Până la castel se urcă pe o lungă alee, ajungându-se la un portic crenelat, flancat de două turnulețe de colț. Prin

Casa Porții se intră în curtea de jos, apoi în curtea de sus, de unde urcă scările de acces în interior.

Foto 1.12. Curtea superioară a castelului **Neuschwanstein**: în stânga Kemenate (locuința femeilor nobile) iar în dreapta Sala Cavalerilor. În fața cele două scări de acces în interior.

Interiorul este luxuriant, nu există centimetru fără a fi acoperit de lemn, lambriuri, țesături sau picturi.

Foto 1.13. Vedere a Casei Porții dinspre curtea superioară.

Turul ghidat începe la etajul I (prin *Bucătărie*), și continuă prin *Coridorul Roșu* (etajul II), la capătul căruia este *Scara Regală* de unde ajungem la etajul IV (etajul III nu a fost terminat). Trecem de Holul de intrare, și ajungem în cea mai frumoasă sală, chiar dacă neterminată, *Sala Tronului* (cu atmosfera de bazilică bizantină cu mozaicuri, care cuprinde și înălțimea etajului V), apoi *Sufrageria*, *Dormitorul* în stil gotic, *Capela privată*, *Vestiarul*, *Camera de zi*, *Grota* și *Grădina de iarnă*, *Biroul Regelui* (copiat după cel din castelul Wartburg), *Camera adjutantului*.

Foto 1.14. Privire de la castelul Neuschwanstein asupra lacului Alpsee, cu localitatea și castelul Hohenschwangau și lacul Schwansee (în dreapta). În fundal munții Tannheim (Alpii Allgäu, în Austria).

La etajul V, se poate vizita Holul de intrare (similar cu cel de la etajul IV) şi imensa *Sală a cântăreţilor* (dedicată lui Wagner şi inspirată de sala de banchete din castelul Wartburg).

Foto 1.15. Castelul **Neuschwanstein** văzut de pe puntea Marienbrücke; în fundal lacul Forgensee și comuna Schwangau.

După vizitarea interiorului, revenim şi coborâm puţin pe drumul principal de acces, de unde o potecă derivată ne conduce la un ocol obligatoriu, până la Marienbrücke, puntea metalică ce se înalţă la mare înălţime deasupra torentului Pöllat, de unde avem cea mai frumoasă şi cea mai fotografiată perspectivă asupra lateralei castelului.

Foto 1.16. Pasarela metalică Marienbrücke (văzută de la castelul **Neuschwanstein**) și cascada râului Pöllat dedesubt (ambele obiective sunt accesibile).

Întoarcerea în sat poate fi făcută pe un drum diferit de cel de acces principal; pentru început coborâm până la râul Pöllat pentru un popas pe malul apelor învolburate de munte (cu acces până aproape de o cascadă frumoasă aflată chiar sub punte), apoi continuăm prin spatele stâncii castelului, de-a lungul râului, printr-un defileu cu o pasarelă suspendată ancorată de pereţii abrupţi, ocazie de a admira natura dar şi sistemele de alimentare cu apă a castelului; într-un final ieşim din defileu la o veche fabrică de gips, în capul satului Hohenschwangau.

Foto 1.17. În cheile râului Pöllat, prin spatele stâncii pe care se ridică **Neuschwanstein**; jos se vede unul dintre jgheaburile de colectare a apei, care apoi este pompată la castel.

Profităm de timpul rămas pentru a cunoaşte şi împrejurimile. Ne îndreptăm pentru început spre staţia telecabinei **Tegelbergbahn**, aflată la mai puţin de un kilometru de castel, care ne duce după o ascensiune rapidă de 892 metri, până la cabana *Tegelberghaus* (aflată lîngă vârful

de 1730 metri Tegelberg, ce aparține Alpilor Ammergau). De aici avem o panoramă asupra satului Schwangau, lacurilor Forggensee (artificial creat în 1954, al 5-lea ca mărime din Bavaria), Bannwaldsee și Hopfensee dar și asupra celor două castele.

Foto 1.18. Vedere din timpul ascensiunii cu telecabina Tegelbergbahn asupra castelelor (Neuschwanstein în stânga, Hohenschwangau în dreapta), lacul Alpsee și, în fundal, munții Tannheim, cu vârful Grosse Schliecke (2059 m.).

Foto 1.19. Vedere de pe Tegelberg spre lacurile Forgensee (cel mare), Bannwaldsee (parțial, la dreapta), Hopfensee (în fundal) și localitățile Schwangau (în față) și Füssen (stânga, la capătul lacului mare).

Vedem la lucru și școala de parapantiști și deltaplaniști, care au pe Tegelberg un loc de lansare excelent (și de care aparținea ghinionistul echipaj care s-a încurcat în cablurile telecabinei în 12 august 2011, oferind celor dinăuntru o aventură de 18 ore de atârnare la 50 metri deasupra pământului și evacuare cu elicopterul...).

Foto 1.20. **Schwangau**: biserica barocă de pelerinaj Sankt Coloman (sec. XVII) cu munții Tannheim în fundal, în Austria

Coborâm pe aceeași cale și ne îndreptăm prin **Schwangau** spre

principalul oraș al zonei, **Füssen**, care ne întâmpină cu un castel pe un deal (*Hohes Schloss*, care adăpostește azi o galerie de picturi), fosta reședință a prinților-episcopi de Augsburg, mai jos de care poate fi văzut complexul baroc al fostei mănăstiri benedictine Sankt Mang (din 1909 folosită ca Primărie și Muzeu, cu o frumoasă bibliotecă).

Foto 1.21. **Füssen**: turnul Abației St. Mang (stânga) și Castelul Înalt (dreapta), văzute de pe malul râului Lech.

Foto 1.22. **Füssen**: curtea castelului, cu picturi exterioare trompe l'oeil aparținând goticului târziu.

Mai multe clădiri din micul oraș sunt pictate pe exterior în diverse stiluri.

Foto 1.23. **Füssen**: curtea interioară a fostei mănăstiri St. Mang, cu intrarea în muzeul orășenesc.

Foto 1.24. **Füssen**: biserica Heilig-Geist-Spitalkirche (1749) bogat ornamentată în stil rococo.

Următorul obiectiv, este castelul Linderhof din **Ettal** (8 iulie 2010), aflat la numai 45 km est de Hohenschwangau, pe drumul care pleacă din Füssen și trece în Austria pe șoseaua B179, apoi de la Reutte (unde vedem ruine romantice de castele pe culmea unor dealuri), intră la stânga pe șoseaua sinuoasă L255 pe lângă lacul Am Plansee, după care reintră în Germania, ajungând după câțiva kilometri la destinație.

Foto 1.25. **Austria**: Lacul Plansee cu vârful Hochschrutte (2247 metri) în fundal (din Alpii Amergau).

Cel mai mic castel al lui Ludwig II, și singurul finalizat, **Schloss Linderhof** a fost construit între 1868-1874 în stil rococo (diferind astfel de romantismul cavaleresc de la Neuschwanstein) pe locul fostei cabane de vânătoare moștenită de la tatăl său, Königshäuschen. În acest caz, sursa inspirației a fost alt idol al său, Regele-Soare Ludovic XIV al Franței, multe încăperi fiind imitații ale celor de la Versailles.

Foto 1.26. **Ettal**: fațada castelului Linderhof, cu emblema regală și statuia lui Atlas.

Interiorul, deși mai redus ca suprafață, este la fel de

bogat și exuberant. Din *Vestibul* se intră în *Sala de Muzică*, apoi *Sala Audiențelor*, *Cabinetul Lila*, *Dormitorul*, *Cabinetul Roz*, *Cabinetul Albastru*, *Sala Oglinzilor* cu un extraordinar candelabru de fildeș, *Camera cu goblenuri*;

Foto 1.27. **Ettal**: Vedere din fața castelului Linderhof spre lac și Terasele de Sud cu rotonda templului lui Venus. În dreapta se vede teiul regal, Königslinde.

Foto 1.28. **Ettal**: Vedere a castelului Linderhof de pe prima terasă din sud, cu parterul de apă și grupul statuar Flora.

dar cea mai neobișnuită încăpere este *Sufrageria*, unde vedem masa specială, ***Tischlein deck-dich***, care cobora cu un lift printr-o trapă în podea, la bucătăria din nivelul inferior, unde era încărcată de servitori și apoi ridicată la loc, astfel încât bizarul rege nu era deranjat în timpul mesei cu invitații săi imaginari (masa era pusă pentru cel puțin patru persoane, chiar dacă regele mânca singur).

Foto 1.29. **Ettal**: Vedere a castelului Linderhof de pe penultima terasă din sud. În stânga se vede teiul de 300 ani, de la care provine numele locului.

După vizitarea interiorului, următoarele obiective sunt cele cinci secțiuni ale grădinilor formale, finalizate la 1880 îmbinând elemente italiene cu specificul englezesc. În

fața castelului, Parterul de apă (*Wasserparterre*) este centrat în jurul lacului în mijlocul căruia se află grupul statuar Flora și putti (care servește drept fântână arteziană periodică). La dreapta parterului, un tei bătrîn de 300 ani (*Königslinde*) a fost păstrat, cu toate că strică simetria peisajului. Urmează Terasele de Sud (*Terrassengärten*) care sunt etajate, treptele urcă în serpentine până la o rotondă (*Venustempel*) care adăpostește statuia de marmură a zeiței Venus.

Foto 1.30. **Ettal**: Vedere a castelului Linderhof cu fântâna arteziană pornită

Coborâm scările teraselor spre castel și avem ocazia de a prinde momentul pornirii periodice a fântânii arteziene din mijlocul lacului, cu un jet de apă ajungând la aproape 25 metri.

Foto 1.31. **Ettal**: Vedere de pe panta de nord asupra castelului Linderhof și Teraselor din Sud.

Ocolim castelul (aruncând o privire în micile grădini laterale, de est și de vest, Ostparterre și Westparterre), pentru a inspecta panta de nord din spatele castelului, dominată de cascada artificială formată din 30 trepte de marmură, care se termină într-un bazin cu grupul statuar al lui Neptun (copiat și el după Versailles). Urcăm de-a lungul cascadei artificale (lipsită la acea dată de apă) până la un punct de belvedere, dominat de un pavilion de muzică, de unde avem o frumoasă imagine asupra castelului și a teraselor din sud.

Foto 1.32. **Ettal**: Pavilionul de muzică, deasupra cascadei artificiale din grădina de nord a castelului Linderhof

Dincolo de grădinile formale, se întinde imensul parc de 50 hectare, ce cuprinde alte câteva obiective turistice. La doar câțiva pași pe pavilionul de

muzică găsim Grota lui Venus, construcție artificială ce se dorea o ilustrație la primul act din opera wagneriană Tannhäuser. Grota era iluminată în felurite culori (regele își dorea propria sa Grotă albastră de la Capri), iar în interior se păstrează barca în formă de lebădă aurită cu care Ludwig era plimbat pe lacul interior

Foto 1.33. **Ettal**: Interiorul Grotei lui Venus de la Linderhof (1876-1877), cu barca aurită a regelui Ludwig

Foto 1.34. **Ettal**: Pasaj în parcul castelului Linderhof.

Mai departe pe aceeași potecă se ajunge la Chioșcul Maur, mult mai departe la Refugiul Hunding și ermitajul Gurnemanz, iar pe drumul de întoarcere poate fi văzută Capela (lângă castel) și Casa Marocană (aproape de intrare), pentru care noi nu am mai avut timp disponibil.

Foto 1.35. **Prien**: lacul Chiemsee văzut de pe Seestrasse, de lângă debarcaderul spre Herreninsel (vizibilă în fundal).

Pentru **Herrenchiemsee**, ultimul castel neterminat al regelui Ludwig II, ajungem la lacul Chiemsee (4 martie 2010), 90 kilometri est München. Accesul la castelul de pe insula Herreninsel este posibil doar cu vaporașe, care pot fi luate din mai multe localități, cele

mai apropiate de insulă fiind Bernau am Chiemsee sau **Prien am Chiemsee** (noi de aici am plecat, profitând și de marea parcare alăturată).

Foto 1.36. Vedere de la debarcaderul insulei **Herreninsel** spre Frauenchiemsee, insulă apropiată adăpostind o mănăstire de femei fondată în anul 766.

Ruta lacustră nu este lungă, ocolește capul insulei (moment în care pot fi văzute insulele alăturate *Fraueninsel* și *Krautinsel*), pentru a ajunge la singurul debarcader al insulei.

Foto 1.37. **Herreninsel** Vechiul Palat, fosta abație a augustinienilor, azi Muzeul Constituției și galerie de artă

Drumul de la debarcaderul insulei până la castel (numit și Palatul Nou) trece pe lângă Vechiul Palat, o fostă mănăstire a Ordinului Augustinienilor înființată în anul 765 (și construită în forma actuală între 1645-1730), unde a fost elaborată Constituția RFG în anul 1948. Merită eventual vizitat și interiorul, cu decorațiuni în tehnica *Trompe-l'œil*, pentru a compensa mica înălțime a încăperilor.

Foto 1.38. Fațada de la parc a Noului Palat **Herrenchiemsee** este o copie exactă a fațadei similare de la Versailles.

Ludwig II a cumpărat în 1873 insula denumită Herrenwörth, plănuind să ridice aici propriul său Versailles (Linderhof, care era în construcție în același stil francez, fiind de dimensiuni prea modeste pentru această ambiție). Doar încăperile din partea de sud sunt finisate, construcția începută la 1878 fiind întreruptă de moartea regelui în 1885. Cu puțin timp înainte de misterioasa sa dispariție, Ludwig a locuit în castel pentru prima dată, câteva zile.

Am vizitat Palatul Nou într-o zi răcoroasă de martie, de aceea grădinile formale și parterul de apă din fața (vestul) castelului erau în conservare, fântâna centrală Latona (copiată după cea de la Versailles), fiind acoperită. Parterul grădinii se continuă pe axa centrală cu un canal ce iese direct în lacul Chiemsee.

Foto 1.39. Cea mai intimă încăpere din **Herrenchiemsee**, Camera Porțelanurilor cu o ușă din porțelan de Meissen (1886).

Foto 1.40. Castelul **Herrenchiemsee**: Mica Galerie a Oglinzilor, alăturată Sufrageriei, construită în memoria fostei „Petite Gallerie" care nu mai există la Versailles.

Sălile interiorului imită stilul celor de la Versailles. Turul ghidat începe în *Vestibul*, continuă cu somptuoasa *Scară a Aparatului* (copie după *escalier des Ambassadeurs*) spre *Camera Gărzii*, *Prima Antecameră*, *A Doua Antecameră*, *Camera de Paradă*, *Sala de Conferințe*, *Sala Războiului*, *Dormitorul*, *Camera de Lucru*, *Salonul Albastru*, *Camera Porțelanelor*, *Sufrageria* (cu încă un exemplu de masă amovibilă montată pe lift ***Tischlein-deck-dich***, care există și la Linderhof), *Mica Galerie a Oglinzilor*, *Baia* și *Vestiarul*. Evident că cea mai importantă și spectaculoasă sală este Marea Galerie a Oglinzilor, care reușește performanța de a depăși în dimensiuni modelul de la Versailles (are 98 metri lungime, cu opt metri mai mult decât originalul, fiind luminată de 52 candelabre și 33 candelabre de cristal cu un total de 2000 lumânări). Fotografiatul este interzis, dar a fost greu să mă abțin și să nu prind totuși două clișee, care pot oferi o imagine asupra luxului decorațiilor. O imagine completă a construcțiilor regelui Ludwig II ar trebui să cuprindă și Casa Regală din Schachen, o cabană montană cu interior luxos, accesibilă însă doar celor motivați, după mai multe ore de urcare cu rucsacul în spate, de la Garmisch-Partenkirchen sau Elmau... În fine, înaintașii săi (Maximilian I, Ludwig I și Maximilian II), pasionați de vânătoare, și-au stabilit reședința de vară în castelul și fosta mănăstire St. Bartholomä, pe lacul Königssee; iar biserica a fost restaurată cu banii personali ai lui Ludwig II (dar despre acest loc voi povesti în capitolul *Germania: districtul Berchtesgaden (Königssee, Obersalzberg)*

2. SLOVENIA: zona lacurilor Bled și Bohinj

(Regiunea Gorenjska / Carniola Superioară)

Slovenia îmi place în mod deosebit, este un fel de Austrie mai mică, o țară plăcută și fără fițe. Civilizată și curată, este de obicei străbătută în viteză pe autostrada ce leagă Ungaria de Italia, fiind văzută de mulți doar ca o țară de tranzit. Dar odată ieșiți de pe autostradă vom descoperi o bogăție de oferte turistice, orașe istorice, sate pitorești, natură diversificată plecând de la munți înalți până la litoralul mării, de la nenumăratele peșteri ale carstului sloven la cascade și lacuri liniștite de munte.
Intr-una din primele călătorii de cunoaștere a țării din anul 2009, am dedicat o zi întreagă zonei lacurilor Bled și Bohinj (la limita parcului Triglav).

Foto 2.01. Construit în sec. XVI pe un promontoriu deasupra confluenței râului Kokra cu Sava, Turnul *Pungert* este singurul turn medieval de apărare păstrat în **Kranj**. A folosit și ca închisoare.

Plecați din Ljubljana, după 20 km spre nord-vest ne-am abătut pentru dezmorțire la **Kranj** (30 iulie 2009) un orășel liniștit, fără obiective spectaculoase (există totuși un castel *Kieselstein* și o biserică din sec. XIV), dar cu un centru istoric vechi de sorginte medievală.

Foto 2.02: Panorama de pe terasa superioară a castelului: lacul cu insula **Bled**, dominată de turnul bisericii *Marijinega vnebovzetja* (Adormirea Maicii Domnului) din sec. XVII.

Încă 30 km mai departe, ajungem la principala atracție a zilei, care este fără îndoială **lacul Bled** (*Veldes*-ul de pe timpurile habsburgice, 30 iulie 2009, 2 iunie 2023) cu imaginile sale pitorești și fotogenice ale insulei și castelului cocoțat pe o stâncă.

Menționat încă din anul 1011, Castelul Bled (*Blejski grad*) se desfășoară pe trei laturi în jurul a trei curți interioare comunicante, și cu deschidere de la mare înălțime spre lac. Din parcare urcăm o scurtă alee în serpentină și intrăm în *Curtea de jos* (*Spodnja terasa*), care se deschide spre lac, fiind mărginită la nord-est

de un corp de clădire (unde în 2023 se află tipografia și o galerie de artă) cu turnul romanic (azi camera lui Arnold Rikli și muzeul regiunii Gorenjska).

Foto 2.03.
Castelul Bled. Corpul estic văzut din curtea inferioară. În stânga, scările spre curtea mijlocie. Turnul din epoca romanică reprezintă cea mai veche parte a castelului. Se vede drumul de strajă, peste acoperiș

Din curtea inferioară putem urcă puțin în mica *Curte de mijloc* (*Srednja terasa*) și aceasta deschisă spre lac, dar urcând scările spre vest pășim în *Curtea superioară* (*Zgornja terasa*).

Foto 2.04.
Castelul Bled: vedere din curtea mijlocie cu scările care urcă la *Curtea superioară* (stânga) și drumul de strajă (dreapta). În fundal,la subsol, se găsește pivnița de vinuri

Curtea superioară este mărginită la nord-est de un restaurant și la nord-vest de un corp de clădire care cuprinde Capela, magazinul de suveniruri și *muzeul*. De aici avem spre sud cele mai frumoase priveliști ale lacului.

Foto 2.05.
Curtea superioară a **castelului Bled** cu capela (stânga) și intrarea în muzeu (dreapta).

Vizităm capela, iar din muzeu putem parcurge drumul de strajă care se întinde de-asupra corpului de nord-est (de unde vedem jos pivnița de vinuri și curtea inferioară cu o perspectivă parțială a lacului). Drumul de strajă sfârșește în turnul romanic unde sunt amenajate alte spații muzeale de interes regional.

Foto 2.06.
Vedere din drumul de strajă a **castelului Bled** spre curtea inferioară și spre lac

Coborâm în oraș, căutând un loc de parcare de unde începem o plimbare pe aleile de pe malul opus (sudic), motiv de a admira de la distanță stânca pe care se înalță castelul și de aproape tradiționalele ambarcațiuni de agrement *Pletna* care brăzdează lacul în toate direcțiile.

Foto 2.07.
Castelul Bled (stânga) văzut de pe malul opus

Aleea pe malul sudic al lacului trece prin zone de pădure dar și pe lângă vile istorice, debarcadere pentru sporturi nautice, apropiindu-se cam la jumătatea distanței cel mai mult de insula *Blejski otok*, la un punct panoramic, insulă împădurită pe care se află un mic port la nord, biserica *Marijinega Vnebovzejta*, o statuie, o cafenea și o capelă. Accesul este posibil doar cu ambarcațiuni mici, serviciu oferit la nevoie de către localnici.

Foto 2.08.
Bărcile *Pletna*, ambarcațiunile de agrement specifice **lacului Bled**, cu origini încă de la 1590. În fundal, *Grand Hotel Toplice*

De la punctul panoramic aleea *Veslaška promenada* continuă spre nord, sub forma unei punți lungi de lemn construite pe mal, dar deasupra apei. De aici avem cel emai frumoase perspective spre insula Bled și

spre castelul Bled, care-și schimbă poziția relativă dintre ele cu fiecare pas.

Foto 2.09.
Vedere a **insulei Bled** din punctul panoramic cel mai apropiat, cu castelul Bled în fundal, cu care pare a se contopi (în realitate, sunt la două capere diferite ale lacului).

Capătul nordic al aleii ne aduce într-un loc aglomerat, plin de tineri – este un centru polisportiv (*Olimpijski Veslaški Center*, cu parcare și posibilități de cazare), în fața căruia se află cea mai mare plajă a insulei.

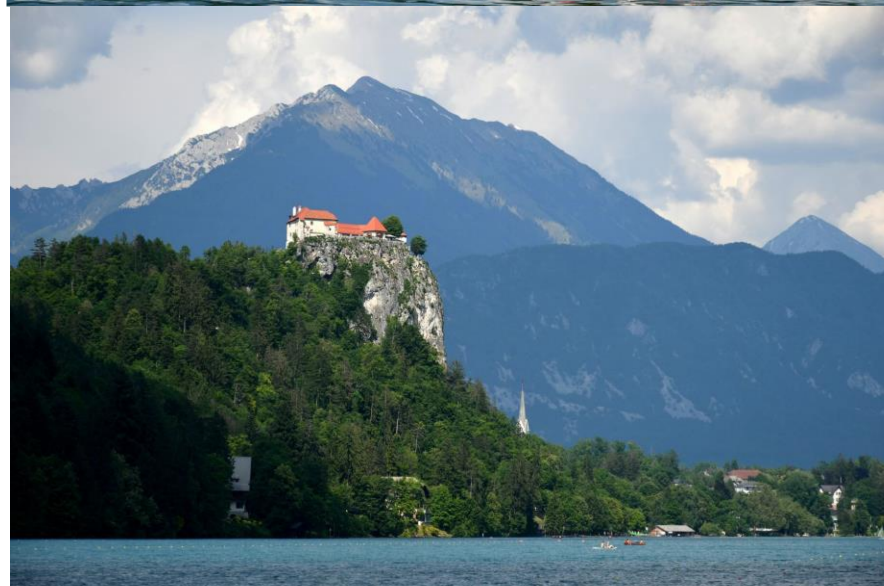

Foto 2.10.
Vedere a **castelului Bled** de pe plaja din fața Centrului polisportiv.

Aleea continua pe malul nordic până la castel, dar noi ne-am mulțumit cu cele deja văzute. Revenim la parcare și continuăm drumul pe șoseaua 209 până la Ribčev Laz, apoi pe șoseaua 904 și zăbovim doar câteva minute pe malul lacului **Bohinj** (30 iulie 2009), liniștit și tonifiant așa cum sunt lacurile de munte. Sunt mulți turiști în bărcuțe, la plajă sau la baie în apa limpede a lacului.

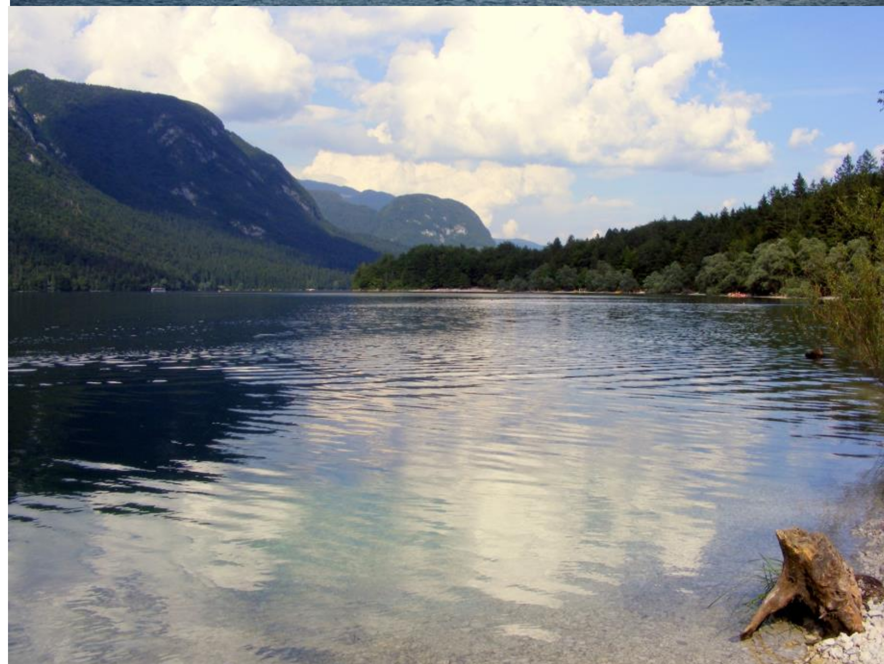

Foto 2.11.
Bohinj, cel mai mare lac permanent din Slovenia (318 ha).

Continuăm pe lângă lacul Bohinj până la cascada *Savica* (mica Sava) de lângă satul **Ukanc** (30 iulie 2009). Aici lucrurile devin ceva mai puțin relaxante, de la parcare este ceva de urcat până la cascadă (o sursă afirmă că ar fi 500 de trepte în cărare, eu nu le-am numărat, dar drumul cere cel puțin 25-30 minute de mers pe un

sens). Până la urmă merită, într-un final apare căderea de apă de 78 metri, care arată destul de bine (se zice că e cea mai cunoscută cascadă slovenă).

Foto 2.12.
Cascada Savica, aflată la una din marginile Parcului Național Triglav

Foto 2.13.
Biserica medievală *Sv. Janez* din **Stara Fužina** (1464).

Revenim la **Ribčev Laz**, dar cotim stânga pe șoseaua 633 pentru a diversifica traseul de întoarcere. Ne oprim puțin la **Stara Fužina**, un sat pitoresc cu ceva facilități turistice, de unde putem arunca o ultimă privire în lungul lacului Bohinj.

Foto 2.14.
Suporți tradiționali pentru fân la **Studor v Bohinju**, caracteristici doar acestei zone (declarați monumente de arhitectură)

Continuăm drumul prin **Studor** (cu interesante instalații agricole tradiționale), **Jereka**, de unde urcăm multe serpentine, ajungând pe platoul Pokljuka (cca. 1100 metri) cu satul **Koprivnik**.

Foto 2.15.
Biserica și o gospodărie tradițională din Koprivnik, pe platoul Pokljuka.

În fine, ieşim din platou prin Krnica pentru a ajunge, cât mai e lumină afară, la următorul obiectiv: **Cheile Vingtar** (*soteska Vintgar* sau *Blejski Vintgar*, 30 iulie 2009, 2 iunie 2023), pe râul Radovna. Cheile sunt de spectaculozitate medie, bine amenajate cu poduri şi galerii pe o lungime de 1,6 km.
În 2009, le-am parcurs pe repede înainte, pentru a nu ne prinde ora închiderii pe acolo (dar atunci am aflat că accesul era posibil și după lăsarea serii, pe lângă poarta cu taxare).

Foto 2.16.
Defileul / **Cheile Vingtar**: *Galeriile Žumer*, parte a punții de lemn amenajate încă din anul 1893.

La a doua vizită, în 2023, am avut parte de o supriză mai puțin plăcută: ajunși tot cu vreo oră înainte de închidere, am constatat că traseul prin chei era cu sens unic, revenirea pe puntea amenajată putea fi făcută doar cu motiv serios (medical), iar după ora închiderii porțile de acces nu mai puteau fi trecute.

Foto 2.17.
Defileul / **Cheile Vingtar**: aproape întregul traseu este facilitat de puntea de lemn fixată în pereții stâncoși.

La capătul traseului de pe râu trecem sub podul de cale ferată, iar după câțiva metri ajungem de-asupra cascadei Šum, un loc unde se află un restaurant și o parcare.

Foto 2.18.
Podul de cale ferată și Cascada Šum, la capătul traseului prin **Cheile Vingtar**; de aici, întoarcerea se face pe două cărări, pe versanții ce mărginesc râul Radovna.

De aici a trebuit să urmăm una din cele două variante de retur, am ajuns pe *poteca roșie* (mai scurtă, de 2,7 km față de 4,1 km, dar mai dificilă) care urcă abrupt prin pădure, continuând apoi mai molcom prin satul Blejska Dobrava și pe vechiul drum de legătură dintre acesta și satul Spodnje Gorje (total 4,3 km).

Foto 2.19.
Bărci *Pletna* și insula Bled pe timp de seară

La întoarcerea spre Ljubljana am trecut motoarele pe relanti, și am zăbovit mai mult pe malul lacului Bled, așteptând căderea nopții și aprinderea luminilor.

Foto 2.20.
Se apropie seara pe lacul și castelul Bled. În prim-plan, Adora Luxury Hotel.

.3. SLOVENIA: litoralul adriatic (Piran, Izola, Koper).

(Regiunea Primorska).

Necesități comerciale și strategice au împins țările balcanice continentale să caute mereu o ieșire la Marea Adriatică. A făcut-o pe vremuri Ungaria Regală delimitând o fâșie de acces spre portul său Fiume (azi Rijeka, Croația), dar așa s-a întâmplat și azi cu țări precum Bosnia (coridorul Neum) sau Slovenia, care și-a adjudecat câțiva kilometri de litoral, înghesuit între Croația și Italia.

Întins doar pe vreo 30 kilometri, micul litoral sloven (zonă de trecere între Istria croată și Trieste-ul din Italia) oferă turistului orașe medievale dar și stațiuni moderne; fără îndoială Piran (950-1000 km din Deva) merită o zi întreagă dedicată rătăcirii prin străduțele sale medievale, dar în măsură mai mică pot fi interesante și Koper, Izola sau Portorož.

Venind dinspre est (dinspre Croația), părăsim șoseaua 111 la Lucija, trecem pe lângă stațiunea modernă Portorož pentru a vizita primul și cel mai frumos oraș al coastei slovene: **Piran** (16 octombrie 2009, *Pirano* pentru italienii care erau majoritari în zonă până după al doilea război).

Foto 3.01: **Portul Piran**, văzut din capătul străzii Dante. În fundal, campanila bisericii San Giorgio

Găsim un loc de parcare spre capătul străzii costiere *Dantejeva ulica*, așa că nu trebuie să facem decât câțiva pași pentru a ni se deschide în fața ochilor perspectiva portului de agrement al orașului.

Foto 3.02: **Piran**: Muzeul Maritim Sergej Mašera, pe cheiul *Cankarjevo*

Continuăm pe cheiul care înconjură portul (*Cankarjevo nabrežje*, continuat cu *Kidričevo nabrežje*), pentru un prim contact cu clădirile istorice care-l mărginesc, dintre care se remarcă Muzeul Maritim *Sergej Mašera* și Colegiul Gea (înființat în palatul Travesini).

Foto 3.03: **Piran**, *Palatul Travesini* (azi Colegiul Gea), pe cheiul *Kidrič*

Din capătul portului, se deschide direct perspectiva asupra Pieții Tartini (*Tartinijev trg*), centrul istoric al orașului, cu monumente remarcabile: casa și statuia lui Giuseppe Tartini (compozitor și violonist italian, 1692-1770), Palatul Municipal, *Loggia* și *Benečanka*.

Foto 3.04: **Piran**. Palatul Municipal cu statuia lui Giuseppe Tartini.

Tot de aici se deschide o frumoasă perspectivă asupra colinei pe care se ridică biserica San Giorgio și mănăstirea franciscană. Pare greu de crezut, dar această piață a fost până în 1894 un port interior pentru ambarcațiuni mici !

Foto 3.05: **Piran**: Vedere din Piața Tartini spre colina cu biserica San Giorgio. Jos, în stânga, se vede *Loggia* (umbrită), iar în dreapta casa lui Tartini (menționată din 1384, una dintre cele mai vechi din oraș).

Foto 3.06: Casă specifică venețiană (*Benečanka*), în Piața Tartini din **Piran**.

Foto 3.07: Campanila bisericii San Giorgio din **Piran**.

Din piață, rătăcim în serpentine pe străduțele medievale înguste și în pantă, spre colina care domină întreg orașul. În vârf, ne așteaptă biserica catolică San Giorgio (sau cum îi spun slovenii – *Župnijska cerkev svetega Jurija*, construită între 1592-1614 în stil venețian renascentist, campanila fiind o replică a celei din piața San Marco), alături de care găsim o mănăstire franciscană minorită din sec. XIV (*Minoritski samostan sv. Frančiška*). În spatele bisericii, o terasă deasupra unei faleze înalte și abrupte oferă o perspectivă asupra mării, dar și asupra zidurilor de apărare ale orașului.

Foto 3.08: **Piran**: Vedere de pe terasa din spatele bisericii spre al treilea zid de apărare al orașului. În zona centrală, se vede campanila Mănăstirii Minorite. În stânga se vede drumul (promenada) care duce spre sătucul turistic *Fiesa*.

De la biserică, decidem să ne întoarcem puțin, pentru a urca pe *Ulica IX Korpusa* până la zidul de apărare anti-otoman al orașului; este vorba de al treilea zid (sec. XV-XVI), care s-a păstrat până azi aproape intact, partea nordică fiind complet accesibilă pe drumul de strajă (iar din loc în loc sunt turnuri de observație, de asemenea accesibile). În afara acestuia, în orașul vechi mai există rămășițe din primele două ziduri de apărare ca și din mai multe porți de intrare.

Foto 3.09:
Piran: Detaliu din al treilea zid de apărare al orașului, cu un turn de observație.

Zidul e interesant, dar cu adevărat minunată este perspectiva asupra orașului vechi !, mai ales de la nivelul superior al turnurilor de observație din partea nordică.

Foto 3.10: **Piran**:
Capătul nordic al zidului trei de apărare, cu privire asupra mării. În zare se vede malul italienesc în zona orașului Grado.

Foto 3.11:
Piran: Biserica parohială San Giorgio, văzută de pe zidurile exterioare ale orașului.

De pe ziduri se poate coborî direct în orașul vechi sau în port, dar noi am ales varianta lungă a ocolirii întregii peninsule; așadar ne întoarcem la biserică și continuăm pe cheiul *Prešernovo nabrežje*.

Foto 3.12:
Piran: Vedere a orașului de pe zidurile de apărare. Se vede Piața Tartini (stânga) și Biserica San Giorgio cu Mănăstirea Franciscană (dreapta), iar în capătul peninsulei, biserica San Clemente.

Trecem de o mică plajă pietroasă și ajungem în capătul peninsulei (pe promontoriul numit *Punta Madonna*), unde ne atrage atenția arhitectura aparte a campanilei de la *Chiesa di San Clemente*, în fața căreia se află un far maritim.

Foto 3.13:
Piran: Biserica San Clemente de pe *Punta Madonna*, extremitatatea peninsulei pe care se află orașul vechi.

Contiunăm pe cheiul Preseren, trecem pe lângă numeroase restaurante și ajungem, completând circuitul, la portul de unde am plecat câteva ore mai devreme. În drum spre parcarea de pe strada Dante, intrăm pe digul transversal care închide accesul în port pentru o ultimă perspectivă asupra orașului.

Foto 3.14:
Piran: Vedere de pe digul transversal, asupra portului Piran, pieții Tartini și colinei cu biserica San Giorgio.

Foto 3.15:
Piran: Vedere de pe digul transversal, asupra bisericii San Giorgio.

Foto 3.16:
Piran: Vedere de pe strada Dante asupra farului de pe digul de vest (1843); în fundal biserica și farul de pe *Punta Madonna*.

Foto 3.17:
Piran: Vedere de pe strada Dante asupra bisericii de pe *Punta Madonna*.

Revenim pe șoseaua 111 pentru a parcurge cei câțiva kilometri până la următorul obiectiv, orașul **Izola** (13 aprilie 2015)

Foto 3.18: Vedere generală a orașului **Izola**, de pe șoseaua 111.

Cu siguranță, cea mai interesantă perspectivă o obținem de pe dealurile din zona Dobrava, de unde putem înțelege ușor proveniența numelui localității... Vechea insulă a fost legată treptat de țărm în timpurile moderne

Foto 3.19: Vedere a portului turistic din **Izola**, în fundal campanila bisericii San Mauro.

Orașul în sine este liniștit, plăcut, dar nu ieșit din comun, are un port drăguț, un labirint de străzi medievale, vile gotice și baroce și o promenadă cu locuri de plajă și relaxare în verdeață la malul mării.

Foto 3.20: Ambarcațiuni turistice în portul orașului **Izola**

Noi am făcut o plimbare dinspre parcarea de lângă port, pe cheiul *Sončno nabrežje* spre plaja și parcul din vârful peninsulei, apoi la biserica din punctul cel mai înalt al orașului vechi (*Chiesa di San Mauro* sau *Cerkev sv. Mavra*, sec. XIV) și în

final pe străzi înguste coborând înapoi în port pe lângă a doua biserică a orașului, și cea mai veche (*Chiesa di Santa Maria d'Alieto*, sec. XI).

Foto 3.21: **Izola**: fațada palatului *Besenghi degli Ughi* (1775-1781), unul dintre cele mai bine păstrate monumente baroce din Slovenia (azi adăpostește Școala de Muzică).

Foto 3.22: **Izola**: Biserica *Santa Maria d'Alieto*.

Foto 3.23: **Izola**: Campanila și biserica *San Mauro.*

Ultimul oraș vizitat pe coasta slovenă este **Koper** (16 octombrie 2009, Capodistria pentru italieni). Orașul vechi, aproape circular, este compact și strict delimitat prin vecinătăți moderne, industriale și portuare. Chiar dacă nu are o ofertă turistică spectaculoasă, merită o abatere de câteva ore. Cea mai avantajoasă parcare este în piața *Ukmarjev*, pe malul mării, de unde intrăm după doar câțiva pași prin arcadele Pieții de pește (*Ribiški trg*), pe *Kidričeva ulica*, o stradă dreaptă care împarte longitudinal orașul vechi în două. Prima care ne iese în cale este piața *Carpaccio* (unde se află și prezumata casă a pictorului venețian Vittorio Carpaccio, 1465-1525). Apoi vom ieși repede în piața centrală, *Titov trg*, unde găsim și principalele monumente ale orașului: Palatul Pretorian (*Palazzo Pretorio* sau *Pretorska Palača*), *Loggia* și Catedrala Adormirea Maicii Domnului (*Stolnica Marijinega vnebovzetja*). Se poate urca în campanila catedralei până la terasa superioară de la 43

metri (sunt 204 trepte), de unde avem panorama orașului vechi și a împrejurimilor industriale, în primul rând al singurului port comercial al Sloveniei.

Foto 3.24:
Koper: Casă gotică din sec. XIV, zisă a lui Carpaccio (dreapta) din piața cu același nume. În umbra din dreapta, o fântână venețiană și coloana *Sv. Justine*, ambele din sec. XV)

Foto 3.25:
Koper: Palatul Pretorian, finalizat în stil gotic venețian (sec. XV), azi primărie și centru de informații turistice

Foto 3.26:
Koper: Campanila catedralei (54 metri), transformată în sec. XV-XVII pe locul unei fortificații romane

4. CROAȚIA: circuit în peninsula Istria

(Regiunea Adriatică – Jadranska Hrvatska).

A descoperi Croația nu e mare noutate, țara este deja (sau ar trebui să fie) o destinație turistică favorită. Zona cea mai italiană a Croației (în afara câtorva orașe dalmate despre care vorbim altă dată) este fără îndoială peninsula Istria, ajunsă prin conjuncturi istorice parte a Austriei până în 1918. Orașul cel mai cunoscut, Pola (folosim toponimia italiană și austriacă pentru a evita ce-i de evitat) este la doar 950-1000 km de Deva, dar mai sunt multe alte localități care ar justifica un tur de două-trei zile. Un astfel de circuit noi l-am completat în două vizite diferite, și îl voi descrie de la est spre vest, plecând din dreptul insulei Krk, prin Rijeka, Opatija (aflate în cantonul *Primorje-Gorski Kotar*) pe malul estic, prin Pola și apoi pe malul vestic al peninsulei (toate în cantonul *Istria*), până la granița cu Slovenia.

Plecarea a fost de la un hotel din Malinska (insula Krk), trecând podul Tito spre continent, apoi ne-am înscris pe E65 (și nu pe autostradă) pentru a fi cât mai aproape de mare. Primul popas pentru înviorare a fost la **Kraljevica** (15 octombrie 2009) unde se ridică castelul medieval al contelui Frankopan, căruia i-am vizitat doar exteriorul.

Foto 4.01: **Nova Kraljevica**, în curtea castelului Frankopan.

Continuăm pe E65 (pe Jadranska magistrala) pe malul golfului Bakar, motiv de a admira de la înălțime pitorescul sat **Bakar / Buccari** (de acum înainte voi indica ambele variante toponimice, croată / italiană), a cărui clădiri vechi din epocile romane, otomane și habsburgice merită cu siguranță o cercetare mai amănunțită.

Foto 4.02: Satul **Buccari/Bakar** văzut de pe europeana E65.

Foto 4.03:
Satul **Buccari/Bakar**.

Trecem repede pe lângă Rijeka / Fiume (oraș ce părea prea aglomerat pentru dispoziția noastră din acea excursie), pentru a intra în peninsula Istria, odată cu șoseaua D66. O oprire măcar în **Opatija** / **Abbazia** (25 octombrie 2009) este obligatorie, fiind vorba de clasica stațiune înființată în sec. XIX și frecventată de familia Imperială (de Franz Joseph personal) și nobilimea austriacă.

Foto 4.04:
Abbazia/Opatija: biserica neo-romanică Adormirea Maicii Domnului (*Crkva Marijina Navještenja*), proiectată în 1906

Clădirile nu sunt neapărat foarte vechi, dar sunt încărcate de istorie habsburgică; coborâm spre mare din șoseaua D66 care străbate longitudinal stațiunea (numindu-se aici *Nova Cesta*) pe *Ulica Velog Jože*, pe lângă câteva din vechile și luxoasele hoteluri imperiale (Opatija, Bellevue).

Foto 4.05:
Abbazia/Opatija : *Hotelul Opatija*, construit la 1888 sub forma sanatoriului "Dr. Schwarz", redenumit în scurt timp "Quisisana".

Foto 4.06.
Abbazia/Opatija: *Grand Hotel Pallas Bellevue*, este alt exemplu al arhitecturii hoteliere imperiale austriece din secolul XIX.

Ajunși pe plaja *Slatina* (total betonată), încercăm să retrăim farmecul unei promenade de început de secol, plimbându-ne pe aleea de faleză Franz Joseph I (*Obalno šetalište Franje Josipa I*, sau cum spun italienii acestor alei pe malul mării, *Lungomare*).

Pe un mic recif stâncos lângă începutul promenadei, se găsește un monument modern care a devenit în scurt timp simbolul orașului: *Fecioara cu pescărușul*, operă din 1956 a sculptorului Zvonko Car, care a înlocuit vechea statuie *Madonna del Mare* aflată din 1891 în acel loc.

Foto 4.07.
Vedere dinspre plaja Slatina spre partea sudică a stațiunii **Opatija**.

De aici promenada continuă prin parcul cu biserica *Svetog Jakova* (construită în 1506 pe locul unei vechi abații benedictine, care a dat numele localității) și până în parcul Angiolina, unde se află vila omonimă, prima reședință turistică ridicată la 1844.

Foto 4.08.
Abbazia/Opatija: O vedere de pe plajă spre începutul Promenadei și statuia Fecioarei cu pescărușul.

Foto 4.09.
Abbazia/Opatija: promenada Franz Joseph (*Lungomare*) spre parcul Angiolina (dreapta).

Foto 4.10.
Abbazia/Opatija: o ultimă privire asupra orașului, de pe promenada din dreptul *Fecioarei cu pescăruș* (jos).

Continuăm drumul pe D66, și putem face un scurt popas în **Lovran** (Laurana pentru italieni, 17 aprilie 2017) altă stațiune imperială, mai puțin renumită totuși decât vecina Abbazia. Principalele obiective istorice sunt biserica parohială romanică (cu fresce medievale și inscripții glagolitice) considerată cea mai veche de pe Riviera Kvarner și turnul de secol XIV din Piața Sfântul Gheorghe. Plus parcuri și numeroase vile construite la începutul sec. XX.

Foto 4.11.
Laurana/Lovran: biserica romanică Sfânta Treime din sec. XIII, reconstruită în perioada gotică a sec. XV, păstrând de atunci câteva picturi murale.

Foto 4.12.
Laurana/Lovran: vedere de ansamblu al vilelor eclectice construite de bogații zilei la trecerea din secolul XIX în XX.

Din ***Mošćenička Draga*** o luăm la dreapta pe un drum care urcă hotărât 170 metri în serpentine până la următorul obiectiv, unde facem un popas ceva mai lung în satul medieval **Mošćenice / Moschiena** (15 octombrie 2009)

Acesta este un prim exemplu caracteristic al unui tip de așezări rurale propriu Istriei, dar și Italiei centrale (numite și așezări de tip *acropolis*): sat circular strict delimitat, care ocupă întregul platou superior al unui deal, cu străduțe înguste și case din piatră îngrămădite și așezate concentric, cercul exterior de case constituind practic zidul de apărare al satului fortificat.

Foto 4.13.
Vedere de pe o terasă a satului **Mošćenice** spre **Mošćenička Draga**, iar în fundal golful Kvarner cu orașul Rijeka (sus).

Plimbarea în prin pasaje și pe străzi liniștite este destul de greu de ilustrat în fotografii, datorită spațiilor înguste cu lipsa perspectivei, dar este o experiență care nu trebuie ratată

Foto 4.14.
Moschiena/Mošćenice: o curte interioară în satul vechi

Foto 4.15.
Moschiena/Mošćenice: străduțe și pasaje medievale în satul vechi

Continuăm drumul și după ce coborâm trecând prin câteva sate (cu o scurtă oprire la **Bersezio** / **Brseč**, sat pietros de munte destul de asemănător cu Mošćenice), ajungem din nou la șoseaua D66. Intrăm de acum în cantonul Istria, cotim pe malul golfului abrupt și stâncos *Plominska Luka* și trecem prin fața un alt sat istrian specific, **Plomin** / **Fianona** (grupat pe un deal de 80 metri, protejat de ziduri din sec. IX, abandonat după al doilea război mondial, atât din cauza expulzărilor italienilor cât și din cauza înnămolirii portului și aflat în prezent într-un proces de reconstrucție și repopulare lentă).

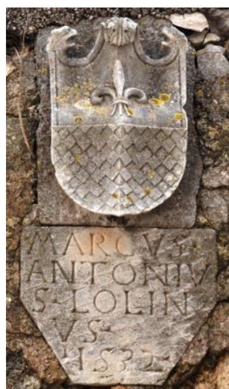
Foto 4.16.
Bersezio/Brseč: vedere generală a satului din sec. XVII (construit pe o faleză stâncoasă înaltă) cu golful Kvarner și orașul Rijeka în fundal.

O altă ocazie de a vizita **Plomin** am avut în 16 aprilie 2017 (venind din insule) și senzația era încă aceea a plimbării printr-un oraș fantomă.

Ferestre și uși zidite, plante crescând pe ziduri, curți prăbuștite și, pe alocuri, inscripții medievale, urme ale unui trecut pierdut...

Foto 4.17.
Vedere generală a satului **Fianona/Plomin**, cu cele două vechi biserici, Sf. Gheorghe cel Bătrân și Sf. Gheorghe cel Tânăr.

1532

1474

1474

Vechi inscripții din Plomin

Foto 4.18.
Ferestre spre cer în **Plomin**.

Foto 4.19.
Cele două biserici *Sveti Juraj* din **Plomin**.

Foto 4.20.
Fianona/Plomin: Străzi pustii, ferestre și uși zidite și ici-colo câte un oblon vopsit, semn al unei recente locuiri (majoritatea fiind locuiri ocazionale, gen ateliere de artă, etc)

Următorul popas este orașul **Labin** / **Albona** (15 octombrie 2009), mai precis centrul istoric (*Stari Grad*) care nu este altceva decât un alt sat istrian cățărat pe un deal de 320 metri. În acest scop părăsim șoseaua D66, trecem prin orașul nou Labin și urcăm pe *Ulica Alda Negrija* până la o parcare în piața din fața porților vechiului sat. Și de aici încolo aceeași poveste: ganguri, străduțe înguste și scări care urcă și coboară, case vechi de piatră și câteva obiective mai deosebite cu influențe venețiene, concentrate mai ales în vechea piață din jurul bisericii parohiale Adormirea Maicii Domnului (*Župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije*).

Foto 4.21.
Biserica parohială din **Albona/Labin** (1336).

Foto 4.22.
Albona/Labin: Galeria Alvona, în fosta biserică a Carmelitelor (*Gospa Karmelska*).

Foto 4.23.
Albona/Labin: capela *Sv. Stefan* și Muzeul local (în palatul baroc *Battiala-Lazzarini*).

Foto 4.24.
Albona/Labin : vedere generală a orașului vechi Labin.

Revenim în șoseaua D66 și următorii 40 km îi parcurgem mai departe de mare, pentru a ajunge la principalul obiectiv, orașul **Pola**, marea bază navală militară a Austriei habsburgice până la 1918, cel mai mare oraș din Istria și cu cele mai multe obiective, mai ales romane

Foto 4.25.
Pola: Arena romană: detaliu, cu unul dintre turnurile laterale.

Am găsit o parcare convenabilă chiar lângă portul turistic și Amfiteatru (pe strada *Riva*), astfel că de aici am început vizitarea orașului. Cel mai spectaculos monument din oraș, Arena romană (*Amfiteatar u Puli* în limba croată) construită între anii 27 î.Chr.-68 d.Chr., este printre cele șase cele mai mari existente în lume și singura la care s-au păstrat toate cele patru turnuri laterale.

Foto 4.26.
Pola: Vedere a golfului prin zidurile Amfiteatrului roman.

Continuăm pe *Amfiteatarska ulica* și *Carrarina ulica*, și ajungem după câțiva pași la două dintre porțile romane ale orașului: poarta dublă Porta Gemina (*Dvojna Vrata*) și mult mai simpla Porta Herculanea (*Herkulova Vrata*).

Foto 4.27.
Pola: Porta Gemina (sec. II), una dintre puținele porți romane rămase după demolarea vechilor ziduri de apărare în sec. XIX.

Prin Porta Gemina se pătrunde într-un spațiu înverzit, unde trecem de Muzeul de arheologie, în spatele căruia găsim Teatrul mic roman din sec. II (*Malo rimsko kazalište*).

Foto 4.28.
Pola: Resturile teatrului din sec. II (inițial avea un diametru de 60 metri).

În imediata apropiere a Teatrului urcăm la Castelul (*Kaštel*) înconjurat de o fortăreața militară cu patru bastioane, construită de venețieni în sec. XVII (azi aici este astăzi Muzeul de Istorie al Istriei).

Foto 4.29.
Pola: Vedere parțială a fortăreței venețiene care protejează castelul.

Fortăreața este situată pe platoul cel mai înalt al zonei, astfel încât de aici avem perspectiva de sus asupra golfului și orașului vechi.

Foto 4.30.
Pola: Golful și campanila bisericii Sf. Francisc (înaltă de 45 metri, construită între 1932-1938 în timp ce biserica datează de la 1314) văzute de pe înălțimea Fortăreței (stânga).

Foto 4.31.
Pola: Golful și campanila Catedralei, văzute de pe Fortăreață (jos).

Coborâm de pe dealul Fortăreței pe una din străzile în pantă, ajungând în *Ulica Sergijevaca*, la capătul căreia ne atrage atenția arcul de triumf al Sergiilor (*Slavoluk Sergijevaca*), construit în jurul anului 30 al erei noastre.

Foto 4.32.
Pola: Arcul Sergiilor, a fost și el o poartă de intrare în orașul roman.

Continuând pe aceeași stradă, ne abatem puțin pe *Maksimijanova ulica* pentru a vedea capela bizantină Sf. Maria Formosa (*Kapelica sv. Marije Formoze*, sec. VI), apoi ajungem în inima istorică a orașului, vechiul Forum roman construit în sec. I, păstrat ca piață principală și în vremurile medievale.

Foto 4.33.
Pola: Capela Sf. Maria Formosa, construită în forma unei cruci grecești, asemănător bisericilor bizantine din Ravenna

Foto 4.34.
Pola: Piața Forumului, cu templul lui Augustus (stânga) și Palatul Comunal (dreapta).

În piață vom găsi Palatul Comunal (construit la 1296, incluzând în zidurile sale fostul Templu al Dianei) și Templul lui Roma și Augustus (*Hram Rome i Augusta*).

Foto 4.35.
Pola: Laterala și spatele Palatului Comunal, dezvoltat pe structura templului Dianei (jos).

Din piața Forumului se poate ieși pe malul mării, în strada *Riva*, pe care se poate ajunge după câțiva metri la Catedrala Adormirea Maicii Domnului (în croată *Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije*), construită în sec. VI, refăcută complet în sec. XV-XVI, ulterior fiindu-i adăugată campanila (1671-1707).

Foto 4.36.
Pola: Vedere dinspre mare a Catedralei (stânga).

Foto 4.37.
Pola: Campanila Catedralei, construită din pietre scoase din Amfiteatru (jos-stânga).

Foto 4.38.
Pola: Vedere prin Amfiteatru spre campanila de 45 metri a bisericii Sf. Anton, construită în 1931 (jos-dreapta).

Continuând, fie pe *Riva*, pe lângă portul turistic, fie pe *Ulica Kandlerova*, ajungem după vreo 300 metri la parcarea de unde am pornit turul orașului; e deja târziu, așa că mai apucăm doar să admirăm lăsarea serii printre arcadele Amfiteatrului.

Foto 4.39.
Amfiteatrul din **Pola** la ora înserării.

Părăsim Pola pentru a vizita spre nord coasta vestică a peninsulei Istria și primul popas este într-unul dintre cele mai frumoase orășele ale zonei: **Rovinj** / **Rovigno**, (15 octombrie 2009 și 12 aprilie 2015) construit inițial pe o insulă, legată artificial cu țărmul în 1763.

Foto 4.40. Portul și colina orașului vechi **Rovinj** văzute de la sud, dinspre *Trg brodogradilišta* și cheiul *Aldo Negri*

Putem lăsa mașina pe lângă cheiul sudic, în piața *Trg brodogradilišta*, caz în care prima și cea mai frumoasă panoramă ce se desfășoară în fața ochilor este aceea a vechiului port (*Luka sv. Katarina*) și a colinei orașului vechi.

Foto 4.41. **Rovinj**: Portul și colina orașului vechi (pe care domină biserica Sf. Eufemia), vedere nocturnă.

Sau putem porni din nordul orașului, dintr-una din marile parcări de lângă cheiul *Obala palih boraca*, caz în care ajungem repede direct în orașul vechi.

Foto 4.42. **Rovinj**: vedere a orașului vechi și bisericii Sf. Eufemia, dinspre nord, din dreptul cheiului *Obala palih boraca*.

Orice punct de plecare am alege, vom ajunge în scurt timp în piața centrală a orașului (*Trg Maršala Tita* – da, Tito este încă prezent în toponimia Croației), care se deschide larg spre port. Aici ne atrage atenția clădirea roșie barocă din sec. XVII a *Palatului Conților de Califfi* (fosta Primărie) unde se află azi *Muzeul civic* al orașului, iar oarecum în diagonală se înalță *Turnul cu ceas* din sec. XII, ce făcea parte din fortificațiile vechiului oraș.

Foto 4.43. Piața Tito din **Rovinj**: Turnul cu ceas (ornamentat cu leul venețian), iar în fundal stânga, o parte a fațadei Muzeului civic.

Din Piața Tito ne îndreptăm spre Arcul Balbilor (*Balbijev Luk*, construit la 1680 pe locul unei porți medievale) pe sub care intrăm în vechiul oraș, prin *Piazza Matteotti*, apoi pe strada în pantă *Grisia*, mărginită de mici buticuri turistice și vechi curți interioare.

Foto 4.44.
Rovinj: *Arcul / Poarta Balbi*, altă rămășiță a fortificațiilor orașului, vedere nocturnă din piață spre strada *Grisia*. În fundal-stânga, o parte din clădirea roșie a Consiliului Municipal.

Foto 4.45.
Rovinj: vedere nocturnă a străzii *Grisia*, care face legătura între *Arcul Balbi* și catedrala din vârful colinei. Pavelele alunecoase sunt efectiv lustruite de pașii generațiilor care au trecut pe aici.

La capătul străzii *Grisia* se înalță, în punctul cel mai înalt al peninsulei, catedrala Sf. Eufemia (în croată *Katedrala sveta Eufemija*), așezată cât se poate de strategic în mijlocul unei mari esplanade cu vedere la mare.

Foto 4.46. **Rovinj**: Campanila și fațada vestică a catredralei Sf. Eufemia.

Este cea mai mare biserică barocă din Istria, construită începând cu 1725 (în schimb camapanila care o imită pe cea venețiană, datează de la 1654, iar din vârful ei se deschide o largă panoramă).

Foto 4.47. **Rovinj**: Catedrala văzută de pe esplanada verde ce domină marea.

De acum putem coborî de pe esplanadă, pe lângă micul far din extermitatea stâncoasă a peninsulei, apoi intrăm pe aleea circulară de promenadă *Šetalište braće Gnot*, pe care putem termina înconjurul orașului vechi, prilej de a admira străduțele înguste și micile locuințe îngrămădite în cel mai pur stil italienesc.

Foto 4.48. Farul din capătul peninsulei și, în stânga-jos, un buncăr german de observație maritimă din anii 1940-1945. În fundal, insulele Figarola și Figarolica, două din cele 19 insule ale arhipelagului **Rovinj**.

Foto 4.49. Vedere în lungul estuarului **Lim** de pe o ambarcațiune turistică. Balizele aparțin crescătoriilor de scoici.

La nord de Rovinj, continuăm ocolind fiordul **Lim** (*Limskio zaljev*, 12 aprilie 2015) un golf natural îngust care intră 9 kilometri în uscat, cu pereți înalți de până la 100 metri (care se reduc treptat pe măsura apropierii de mare). Se poate coborî cu mașina în capătul fiordului, un loc cu restaurante și debarcader. Dacă este timp (cca. 60 minute), se poate face o plimbare pe apa limpede cu mici nave electrice cu fundul transparent; pot fi văzute câteva grote în stânci și crescătoriile de scoici, dar nu se poate spune că turul acvatic e ceva deosebit.

Foto 4.50. Piața principală a satului medieval **Sveti Lovreč**, cu Loggia și în fundal biserica sf. Martin.

Urcăm din canion pe șoseaua D21 și după câțiva kilometri ajugem la **Sveti Lovreč Pazenatički** / San Lorenzo del Pasenatico, un sat fortificat medieval prea puțin alterat de civilizație.

Foto 4.51. **Sveti Lovreč**: case caracteristice într-o vedere din dreptul Loggiei spre Turnul-clopotniță.

Din stradă se pătrunde prin Poarta principală (*Velika Vrata*), o rămășiță a zidurilor venețiene, într-o piață cu vechi pavaj, mărgintă de *Loggia* orașului care adăpostește un mic lapidarium, sprijinită de zidurile bisericii *Sf. Martin* (*bazilika Svetog Martina*, sec. XI, bogată în fresce).

Foto 4.52. Glorie și decădere – vilă din satul **Sveti Lovreč**.

Câteva străzi pustii cu case vechi de piatră, unele odată impunătoare dar azi în mare parte deteriorate, dau senzația unei întoarceri în timp; ieșim în afara zidurilor pe care le ocolim spre punctul inițial de plecare, putînd inspecta trei turnuri supraviețuitoare din fortificații, masivul turn *Funtanela* (în interior se găsește o fântână din 1331), turnul triunghiular (*Trokutaska kula*) și Turnul clopotniță (*Zvonik kula*), cel mai zvelt și înalt.

Foto 4.53. **Sveti Lovreč**: masivul turn pătrat de apărare *Funtanela*.

Foto 4.54. **Sveti Lovreč**: Turnul-clopotniță, la baza căruia se afla o poartă de intrare în sat, azi zidită.

După scurtul popas în sat, ne reluăm drumul și în câteva minute ajungem la **Vrsar** / **Orsera** (12 aprilie 2015), fosta reședință de vară a episcopilor din Poreč, în prezent stațiune balneară, dar cu un oraș vechi *Stari Grad* bine conservat pe o colină ce domină marea. Parcăm pe strada *Alda Negri*, pe care continuăm să urcăm ușor câteva sute de metri până în zona cea mai înaltă, dominată de biserica parohială *Sv. Martina* (1804-

1935) și de fostul *Palat Episcopal*; alăturat un punct de belvedere pe terasa *Casanova* (marele cuceritor a trecut pe aici în 1743 și 1744).

Foto 4.55. **Vrsar**: biserica sv. Martina (în stânga) și Palatul Episcopal (*Palazzo Edbesorsa*, în dreapta), cu resturi din vechiul zid și un turn de pază din sec. XIII.

Foto 4.56. **Vrsar**: perspectiva de pe terasa Casanova (piața bisericii), peste promontoriul *Montraker*; se văd o parte din cele 18 insule nelocuite ale arhipelagului Vrsar, care pot fi explorate pe cont propriu cu bărci închiriate.

De pe terasa Casanova coborâm pe alei spre promontoriul *Montraker*, unde sunt centre sportive și o carieră istorică de piatră (folosită azi de școala de vară pentru sculptură), dominată de o înălțime stâncoasă care ne invită la ascensiune.

Foto 4.57. Colina orașului vechi **Vrsar**, văzută de pe punctul de belvedere din cariera de piatră.

Din vârf avem altă perspectivă, de această dată asupra vechiului oraș de unde tocmai am coborât, dar și asupra portului de agrement (*Marina Vrsar*) amenajat în sec. XIX

Părăsim micul nostru vârf stâncos și coborâm abrupt spre portul turistic, de unde aruncăm o ultimă privire orașului vechi, care se înalță deasupra mării.

Foto 4.58.
Colina orașului vechi **Vrsar**, văzută din portul turistic.

Din port ne îndreptăm spre parcare pe un drum diferit, pentru a putea simți atmosfera orașului vechi, străduțe în pantă, case de piatră, curți mici înghesuite, scări abrupte, fiecare cu individualitatea sa.

Foto 4.59.
Imagine din orașul vechi **Vrsar**, cu vedere în lungul străzii *Porečka* (care urcă din port), iar în fundal înălțimea stâncoasă din cariera de piatră, punct de belvedere.

Urcăm pe *Porečka ulica*, apoi pe strada *Rade Končara* și ajungem într-o mică piațetă umbrită, unde ne atrage atenția mica biserică *sv. Anton* (*Chiesa di San Antonio*, 1656), folosită azi ca și galerie de artă. Tot în piață se găsește și centrul de informare turistică.

Foto 4.60.
Vrsar: Biserica desacralizată sv. Anton.

Continuăm 10 km spre nord pe D75 și ajungem la **Poreč / Parenzo** (11-12 aprilie 2015), a cărui centru vechi urmează planul vechiului castru roman (principalele străzi sunt perpendiculare și sunt încă numite *Decumanus* și *Cardo Maximus*).

Foto 4.61.
Poreč: Turnul Rotund medieval (unul din cele trei păstrate), care adăpostește azi o cafenea apreciată

Începem vizita orașului din zona portului turistic, pe *Obala maršala Tita*, trecem pe lângă un vechi turn de apărare venețian, *Torre Rotonda* (*Okrugla Kula*, 1474) și continuăm pe chei *Ulica Mate Bernobića*, pe lângă restaurante și vechi vile, azi hoteluri de lux.

Foto 4.62.
Poreč: clădiri gotice venețiene din piața *Matije Gupca* (*Kompleks gotičkih kuća*), sec. XV.

Ajunși în capătul peninsulei, ne întoarcem și intrăm în vechiul oraș; prima este piața *Trg Marafor*, vechiul Forum Roman, inima vieții politice a cetății antice, care adăpostea două temple (*Templul lui Marte* și *Templul lui Neptun*), azi resturi ruinate.

Foto 4.63. **Poreč**: stiluri arhitectonice în piața *Matije Gupca*: baroc în stânga (casa cu nr. 1) și gotic ferestre venețiene în mijloc (casa cu nr. 2)

De asemenea, s-a păstrat o parte din pavajul roman original. La câțiva pași de piața Marafor, intrăm în marea piață înverzită *Matije Gupca* (fosta *Piazza dei Signori* din vremurile venețiene), o adevărată colecție de palate baroce sau gotice

Foto 4.64.
Poreč: vedere cu *strada Decumanus* și *Piața Marafor* (în fundal).

Foto 4.65.
Poreč: Casa romanică (*Piața Marafor* nr. 1) cu scară exterioară, construită în sec. XIII pe fundația unei vile romane; balconul de lemn a fost restaurat în anul 1930.

Din piața *Marafor*, continuăm pe *ulica Decumanus*, principala arteră a orașului roman, de-a lungul căreia sunt aliniate numeroase buticuri turistice dar și locuințe, în stiluri diferite, de la romanice până la cele baroce: Casa romanică (*Romanička kuća*), Casa Gotică cu Lei (*Gotička kuća Lion* sau *Palazzo dei Leoni*, din 1473) și *Palazzo Zuccato*.

Foto 4.66.
Peste drum de Casa Romanică din **Poreč**: nu e menționată în ghiduri ca obiectiv important, dar e o construcție cât se poate de pitorească, probabil din sec. XV și tot cu scară exterioară.

Foto 4.67.
Poreč: *Casa cu Lei* aparținând goticului flamboiant venețian, pe strada Decumanus nr. 5.

Foto 4.68.
Poreč: *Palazzo Zuccato* pe strada Decumanus, colț cu Cardo Maximus (construit în sec. XV, adăpostește azi o galerie de artă).

Părăsim strada *Decumanus*, o luăm pe *Cardo Maximus* și ajungem în piața *Jurja Dobrile*.

Foto 4.69.
Poreč: Piața *Jurja Dobrile*: ruinele unui portic medieval. În fundal se vede campanila din sec. XVIII a fostei biserici franciscane (ulterior desacralizată, sediul Dietei Istriene).

Foto 4.70.
Poreč: Campanila Bazilicii Eufrasiene, văzută din piața *Jurja Dobrile*.

Scopul acestui mic ocol este să ajungem la cel mai important monument al orașului (trecut pe lista UNESCO): **Bazilica Eufrasiană** (*Eufrazijeva bazilika*), construită între anii 543-554 în stilul paleocreștin bizantin.

Foto 4.71.
Poreč: interiorul Bazilicii Eufrasiene, în fundal *Baldachinul episcopal* din anul 1267 (acoperit cu mozaic și el), deasupra căruia strălucește superbul mozaic al absidei.

Este vorba de fapt de un întreg complex muzeal, tot aici se găsește Muzeul Mozaicurilor, Bazilica pre-Eufrasiană, Campanila, Baptiseriul, Palatul Episcopal și Reședința Canonicilor. Cu adevărat spectaculoase sunt mozaicurile bizantine, de o frumusețe egalată doar de cele din Ravenna.

Foto 4.72.
Poreč: mozaicul din Absidă, caracteristic școlii bizantine, detaliu (Maria înconjurată de doi îngeri și de Martirii-Protectori ai orașului).

E deja târziu, așa că ieșim prin spatele bazilicii pe promenada nordică de pe malul mării, de-a lungul zidurilor orașului, un loc liniștit de plimbare și jogging, în așteptarea apusului.

Foto 4.73. Profilul orașului **Poreč** pe timp de seară de pe *ulica Nikole Tesle*; se văd siluetele campanilelor Bazilicii Eufrosiane (stânga) și a fostei biserici Franciscane (dreapta).

A doua zi ne așteaptă întoarcerea spre Slovenia, dar nu înainte de a mai vizita unul dintre orășelele-acropolis istriene, poate cel mai romantic: **Grožnjan** / **Grisignana** (13 aprilie 2015)

Foto 4.74. **Grožnjan**: Castelul (*Kaštel* sau *Palazzo del Podestà*) din *Piața Tito*, este cea mai veche structură, în jurul căruia s-a dezvoltat zona rezidențială. Este simplu și solid, cu scop pur militar

Aflat la câțiva kilometri de Poreč pe D21, satul este și el cățărat pe o colină de 288 metri. Accesul cu mașina nu este permis, parcarea este amenajată la intrarea în cimitirul vechi, de unde o scurtă plimbare ne duce în vechiul sat.

Foto 4.75. Piața principală din **Grožnjan**: Biserica parohială refăcută la 1770, are o campanilă de 36 metri (1721).

Practic abandonat în anii 1950, odată cu exodul populației italiene, satul propriu-zis are azi mai puțin de 200 locuitori permanenți, dar cunoaște în lunile de vară o efervescență artistică a tinerilor creatori.

Foto 4.76. Piața principală din **Grožnjan**: pavajul vechi de piatră ne însoțește pe toate străduțele. Uneori nu e foarte confortabil la mers...

Atmosfera e de liniște și totală relaxare, pe străduțe înguste în trepte, pavate și umbroase, case din piatră sprijinte una în alta, fiecare diferită dar totuși unitare arhitectonic, puncte de belvedere spre câmpia din jur și spre mare.

Foto 4.77. **Grožnjan**: una din multiplele case pitorești, construite dintr-o piatră de culoare ocru...

Am început vizitarea în sens anti-orar, din piața *Josip Broz Tito* spre biserica parohială *Sfinții Vitus, Modestus și Crescentia* (*Župna crkva Sv. Vida, Modesta I Krešencije*), apoi rătăcind prin străduțele vechi spre *Loggia Veneta* (*Fontik s lodjom,* 1558), de unde ieșim din sat pe poarta principală, *Porta Maggiore*.

Foto 4.78. Străduță tipică în **Grožnjan**.

Foto 4.79.
Grožnjan: Kažun este o construcție tipic istriană, mic adăpost circular din piatră folosit de lucrătorii câmpului în caz de vreme nefavorabilă.

Foto 4.80.
Grožnjan: Loggia renascentistă la parter (folosită ca tribunal și închisoare) și depozit de grâne la etajul superior – așa numitul *Fontik* (stânga-jos).

Foto 4.81. **Grožnjan**: zidul exterior de apărare și Poarta principală (singura existentă din cele două inițiale), adiacentă Loggiei (sus).

Foto 4.82.
Grožnjan: Capela *Sfinții Cozma și Damian* (sec. XVI).

Odată ieșiti în afara fortificațiilor satului, trecem pe lângă vechea capelă *Sfinții Cozma și Damian* (*Crkva Sv. Kuzme i Damjanana*, 1554), apoi pe lângă, sau prin cimitirul vechi, revenim la parcare.

Foto 4.83.
O ultimă privire asupra satului **Grožnjan** dintr-o curte privată pe drumul de întoarcere spre parcare.

Continuăm pe șoseaua D21 și, la mijlocul distanței de frontiera cu Slovenia, oprim doar câteva secunde pentru o privire asupra satului **Buje** / **Buie**, vizitarea sa fiind un obiectiv de viitor...

Foto 4.84.
Satul **Buje**, văzut de pe șoseaua D21.

Dar să nu părăsim Croația înainte de a mai face două recomandări din aceeași zonă, din lunga listă de *sate-acropolis*, atât de specifice Istriei.

Foto 4.85. Satul **Buzet / Pinguente**, aflat la 30 km est de Grožnjan, pe alt drum de ieșire în Slovenia (șoseaua D44).

Foto 4.86.
Satul **Bale / Valle d'Istria**, aflat la 15 km est de Rovinj.

5. ITALIA: Lago di Garda.

(Regiunile Lombardia / Veneto / Trentino-Alto Adige).

Lacurile din nordul Italiei sunt o destinație turistică de prim rang. Primul pe care l-am cunoscut a fost lacul Garda (*Lago di Garda*) iar metoda aleasă a fost aceea a unui tur complet de lac pe șoseaua costieră, împărțit pe două zile. Rezultatul a fost una dintre cele mai relaxante și liniștite plimbări pe care le-am avut în Italia. Secretul ? Totul se întâmpla în luna mai, în afara sezonului turistic... șosele libere, parcări gratuite și disponibile, puțină lume, temperaturi plăcute. Din spusele unui prieten, totul se schimbă în timpul verii: circulație bară-la-bară pe drumul îngust care înconjură lacul, blocaje, parcări cu taxă și veșnic ocupate, aglomerație, căldură sufocantă. Noi cel puțin, am tras concluziile care se impun...

Geografia lacului lung de 52 km și larg de 17 (cel mai mare din Italia) este diversă; în nord, munți abrupți coboară direct în apele lacului (cel mai înalt, *Monte Rocchetta* de 1575 metri este bogat în obiective militare din anii primului război mondial, când se afla pe linia frontului), pentru ca spre sud înălțimile să se reducă până la câmpia Veronei. Am început turul de la extremitatea nordică, pe malul lombard.

Foto 5.01: Vedere a satului **Limone sul Garda**, de pe șoseaua dinspre Riva (numită aici *Via IV Novembre*).

Plecând de la *Riva del Garda*, șoseaua statală *54 bis* (construită de-abia în 1932) se strecoară cu greu între stânca muntelui Rocchetta și apă, trecând prin numeroase tunele. Dintr-o dată, la ieșirea dintr-un tunel, orizontul se deschide spre o primă localitate pitorească, **Limone sul Garda**, unde facem un foarte scurt popas (21 mai 2008).

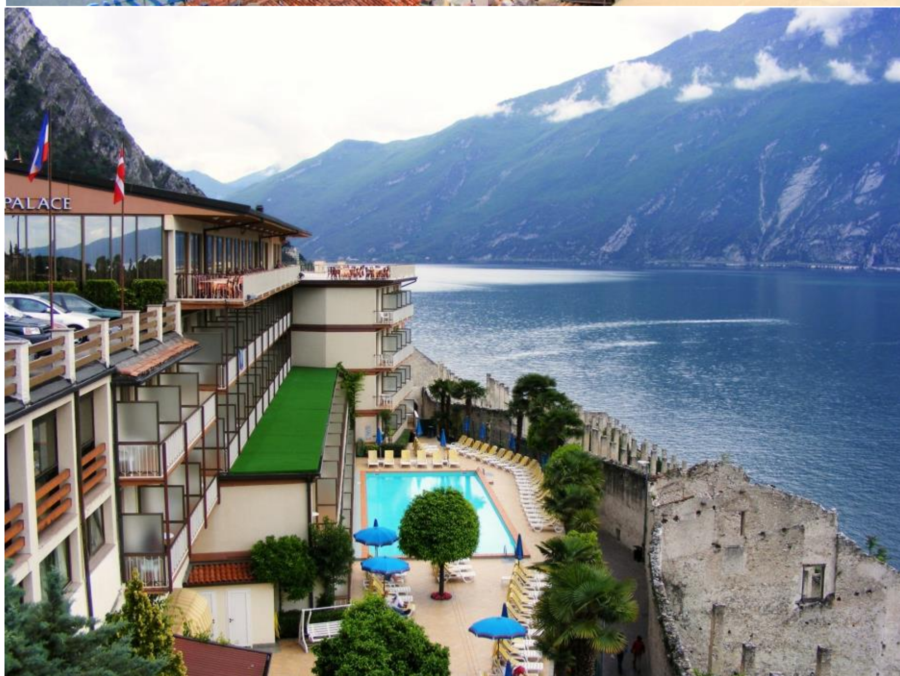

Foto 5.02: Un exemplu al capacității inginerilor italieni de a folosi cele mai neprimitoare, strâmte și abrupte forme de relief: Hotelul *Splendid Palace*, construit practic sub șosea, cu parcarea mașinilor care se află pe acoperiș. Această imagine este definitorie pentru foarte multe localități italiene.

Continuăm drumul și reîncepem seria tunelelor. Din loc în loc, se desprind spre dreapta șosele secundare care urcă neverosimil în serpentine abrupte spre sate atârnate efectiv de-asupra lacului: *Bassanega*, *Ustecchio*, *Pieve*, *Morele*, *Piovere*... și tot așa...

Foto 5.03:
Aspect caracteristic muntos la **Porto di Tignale**, cu stâncile ce coboară în apa lacului. Undeva deasupra masivului se găsește cătunul *Piovere*, legat de celelalte 5 cătune ale satului *Tignale* printr-o stradă panoramică la mare înălțime.

Foto 5.04:
Hotel Forbisicle din **Tignale**, alt exemplu de folosire a unui spațiu abrupt de doar câțiva metri între lac și șosea. Vedere spre sud

În destul de rarele momente în care șoseaua iese la lumina zilei, trecem și prin sate situate pe malul lacului: *Campione del Garda*, *Tignale* (unde facem o scură oprire în dreptul vechii crescătorii de lămâi *Limonaia Pra de la Fam*), *San Giacomo* și ajungem în fine la *Gargnano*, unde facem un popas mai lung.

Foto 5.05:
Vechiul port pescăresc al satului **Gargnano**.

Gargnano este un sat pescăresc tradițional, pitoresc și liniștit, cu micul său port și străzi înguste (și obligatoriu în pantă în toate direcțiile), dar cele mai frumoase perspective le avem ieșind din sat pe o pasarelă modernă amenajată de-asupra lacului

Foto 5.06:
Barcă ieșind din portul satului **Gargnano**.

Foto 5.07:
Gargnano: pasarelă pe lacul Garda.

Zece kilometri mai departe, în satul **Gardone Riviera** poate fi vizitat *Il Vittoriale degli Italiani*, monumentala vilă în care a locuit scriitorul Gabriele d'Annunzio, din 1922 și până la moartea sa din 1938. Considerată de unii un reziduu al fascismului, vila *Prioria* adăpostește în grădinile sale un muzeu heteroclit, numărând un amfiteatru, Crucișătorul *Puglia*, un torpilor MAS folosit de Annunzio în 1918 și un mausoleu circular

Foto 5.08:
Gargnano: pasarelă pe lacul Garda, de unde se pot vedea vechile intrări lacustre în locuințele din sat.

Fapt e că în fața porților se vindeau (2008) fără probleme tricouri și tot felul de suveniruri înfățișându-l pe Mussolini. Noi nu am avut timp de vizită, dar am ajuns până la poarta de intrare, marcând locul pentru o ocazie viitoare.

Foto 5.09:
Gardone Riviera: Poarta de intrare spre marele Altar al Italienilor, *Il Vittoriale degli Italiani*.

Câteva minute mai târziu, oprim într-o parcare în orașul **Salò**. Localitatea nu e ceva deosebit (nimic mai mult decât alte orășele italiene pe malul unui lac), dar are o încărcătură istorică deosebită, aici, din septembrie 1943 și până în aprilie 1945, a fost capitala Republicii Sociale a lui Mussolini (*Repubblica Sociale Italiana* sau *Repubblica di Salò*), un stat fascist marionetă direct susținut de trupele Germaniei naziste.

Foto 5.10:
Lago di Garda văzut de pe lunga promenadă din **Salò**.

Dar în afara unor panouri explicative, nimic din atmosfera liniștită a orășelului nu mai amintește de acest episod neplăcut.

Foto 5.11:
Comuna **Salò** văzută de peste golful lacului Garda, din fracțiunea *Cisano* a comunei **San Felice del Benaco**.

La *Salò* părăsim șoseaua *SS45bis* și ne înscriem pe *SS72* pentru a ne păstra cât mai aproape de lac, iar după 20 km ajungem la alt vechi port pitoresc, **Desenzano del Garda**, o destinație favorită de vacanță datorită plajelor sale.

Foto 5.12:
Vechiul port din **Desenzano del Garda**.

Foto 5.13:
Desenzano del Garda*:* vedere spre digul exterior al portului vechi, în fundal farul cu *lanterna*.

Am ajuns așadar la capătul sudic al lacului, iar relieful a devenit plat. Câteva minute mai târziu ne îndreptăm pe lunga și îngusta limbă de pământ a peninsulei *Sirmio*, spre **Sirmione**.

Lăsăm mașina în una din marile parcări din *Piazzale Porto*; obiectivele turistice principale de aici sunt *Castello Scaligero*, *Grotte di Cattulo* și trei biserici venerabile.

Foto 5.14:
Castello Scaligero (sec. XIII), un rar exemplu de fortificație medievală portuară, poziționat chiar la intrarea în centrul istoric al satului **Sirmione**.

Foto 5.15:
Sirmione: *Castello Scaligero*, înconjurat de apele lacului Garda, intrarea se face pe un pod mobil.

Fiind într-un tur relaxat de recunoaștere, nu avem timp de vizitat interioare; *Grotta* (care e de fapt o mare vilă romană) e cam departe (chiar în capătul peninsulei), așa că doar dăm ocol castelului, care într-adevăr arată ca unul din basme.

E momentul să explicăm termenul de *Scaliger*, care se referă la *famiglia Scaligera* (nume ce vine de la *de Scalis* sau *della Scala*), o familie care a guvernat asupra orașului Verona din 1262 până în 1387. Blazonul lor era o scăriță, care poate fi văzută pe nenumărate monumente din zona lacului Garda sau a Veronei.

Foto 5.16:
Sirmione: *Castello Scaligero*, zid exterior al bazinului artificial (*darsena*, locul de refugiu al flotei scaligere).

Am făcut doar jumătate din drumul de înconjur al lacului, așa că pornim spre **Peschiera del Garda**, pentru a vizita malul estic al lacului; totodată aici trecem din Lombardia în provincia Veneto. Ignorăm parcul de distracții *Gardaland*, trecem prin **Bardolino** până la **Torri del Benaco**. Aici aruncăm o privire celui de-al doilea castel Scaliger pe ziua de azi, cu cele trei turnuri ale sale de la care vine și numele localității.

Foto 5.17:
Torri del Benaco*:* vedere laterală spre *Castello Scaligero* (1383), care adăpostește un muzeu etnografic.

Foto 5.18:
Torri del Benaco: seara se lasă pe lacul Garda, vedere de pe peluza din fața Castelului *Scaligero.*

Mai parcurgem 15 kilometri, și un alt colțișor ne îmbie la o scurtă oprire. Este satul **Assenza**, fracțiune a comunei **Brenzone sul Garda**, în fața căruia se ivește pe lac mica insulă *del Trimelone*

Foto 5.19:
Assenza: atmosferă de liniște în micul sat pescăresc.

Seara se apropie, și suntem nevoiți să vizităm în viteză maximă o localitate deosebită, **Malcesine**.

Dominat de *Palazzo dei Capitani* și de castel (evident încă un *Castello Scaligero*), satul este o destinație turistică ideală pentru relaxare. Urcăm în curtea castelului de unde se deschide o frumoasă perspectivă de la înălțime asupra lacului, apoi revenim spre port pe vechile străduțe înguste pline cu mici magazine și terase, unde ne prinde cu adevărat noaptea.

Foto 5.20:
Malcesine: *Castello Scaligero* (sec. XIII), conține un muzeu de istorie naturală.

Foto 5.21:
Malcesine: Lacul Garda la căderea nopții, în dreptul portului satului; în fundal se văd luminile orașului *Riva del Garda.*

E deja târziu, așa că ne retragem spre hotel, continuăm drumul prin *Navene*, unde intrăm în provincia *Trentino-Alto-Adige* (sau puteți folosi austriacul *Südtirol*, dacă vreți să-i enervați pe italieni) și ne oprim pentru a mai face o fotografie nocturnă spre satul **Torbole**, locul de unde vom reînnoda călătoria a doua zi.

Foto 5.22:
Vedere de pe șoseaua costieră *SR249* spre **Torbole**, la capătul nordic al lacului Garda.

Foto 5.23:
Cam aceeași perspectivă a doua zi pe lumină, spre capul nordic al lacului Garda. În fundal **Torbole** (dreapta), valea râului *Sarca* (mijloc) și *Monte Brione* (376 metri, în stânga).

Din *Torbole* deviem puțin spre dreapta până la *Nago-Torbole* și urcăm la ruinele castelului *Penede* (22 mai 2008), de unde se deschide o privirea panoramică asupra capului lacului.

Foto 5.24:
Nago-Torbole: vedere de la Castelul *Penede* spre Torbole și vărsarea râului Sarca în lacul Garda (jos), *Monte Brione* (dreapta, în spatele căruia este ascuns orașul *Riva del Garda*) și *Monte Rocchetta* în fundal, la baza căruia se pot zări porțiuni din drumul săpat în stâncă pe care am început turul cu o zi în urmă

Revenim la șosea și intrăm în zona orașului **Riva del Garda**, cel care ocupă practic toată latura nordică a lacului. Există evident și aici un centru vechi atractiv, un mic castel (cu muzeul civic), un port pescăresc, etc, dar noi vrem să cunoaștem puțin zona montană din imediata vecinătate nordică a orașului. O luăm pe *Strada Statale 241* și după doar câteva minute ajungem la Parcul și *Grotta Cascata Varone* (pe teritoriul satului **Tenno**). Din parcare, urcăm ceva până la intrarea în grota cascadei, trecând obligatoriu printr-un parc cu multe specii de plante bine explicate pe panouri. Cascada râului *Magnone* cade cu un zgomot asurzitor printr-un canal vertical săpat în stâncă, de înălțime totală de peste 100 metri.

Foto 5.25:
Varone/Tenno: Cascada Varone, văzută din Grota Superioară (73 metri înălțime). Vizitarea cascadei este posibilă din 1874.

Există două puncte de observație, primul este în *Grotta Inferiore* iar al doilea, cel mai spectaculos, se găsește 40 metri mai sus în *Grotta Superiore* de pe o punte suspendată. Fotografierea e cam dificilă din cauza stropilor de apă pulverizați peste tot...

Continuăm urcarea pe același drum, ne oprim în fracțiunea **Deva** pentru o privire panoramică asupra capului lacului, facem același lucru încă odată lângă *Castello di Tenno*, apoi ne reorganizăm gândurile pe malul lacului **Tenno**, format pe la 1100 prin alunecări de teren, plăcut așa cum e oricare lac de munte. Zona este atractivă, cu cătunul medieval **Borgo di Canale** din satul *Ville del Monte*, dar trebuie să ajungem la Verona, așa că lăsăm pe altădată explorarea munților spre Trento.

Foto 5.26:
Deva / Riva del Garda: vedere spre Riva del Garda și lacul Garda, cu *Monte Rocchetta* în dreapta.

Foto 5.27:
Castelul **Tenno** (sec. XII, reconstruit în 1997) este astăzi în proprietate privată și nevizitabil.

Foto 5.28:
Tenno: vedere peste castelul Tenno spre căldarea lacului Garda, cu *Monte Rocchetta* în dreapta.

6. ITALIA: Grotta Gigante, castelele Miramare și Duino (zona Trieste).

(Regiunea Friuli-Venezia-Giulia).

Aflată la circa 1000 kilometri de Deva, zona de confluență italo-slovenă de la Trieste, probabil cunoscută mai mult ca și loc de tranzit pentru călătorii spre centrul Italiei sau Spania, are în sine o ofertă turistică de prim rang, de la antichități romane, la castele medievale și frumuseți naturale. Azi vom vizita împreună trei asemenea obiective, pe care noi le-am văzut pe rând, cu ocazia mai multor treceri spre alte destinații.

Venind dinspre România, putem face prima oprire în localitatea **Sgonico** / **Zgonik** (27 septembrie 2012) la un obiectiv aparte: ***La Grotta Gigante*** *(Riesengrotte)*. Grota este formată practic dintr-o singură încăpere imensă (*Grande Caverna*, de 107 metri înălțime, 65 lărgime și 130 lungime, cu un volum de 600.000 metri cubi), unde cobori abrupt pe o potecă amenajată și electrificată, apoi urci pe versanții opuși, pe *Sentiero Carlo Finnochiaro*, ca într-un tablou suprarealist (în total 150 trepte de piatră). În plus, există o bogăție de formațiuni spectaculoase, mai ales stalagmite și coloane (cela mai mari sunt *Colonna Ruggero* de 12 metri înălțime și 4 metri diametru și *Palma* de 7 metri înălțime). Se pare că este cea mai mare grotă turistică din lume, și cere o oarecare formă fizică, mai ales cu un ghid antrenat care dorește să se încadreze în timpul alocat de 45 minute... Alăturat, există și un mic muzeu al speologiei.

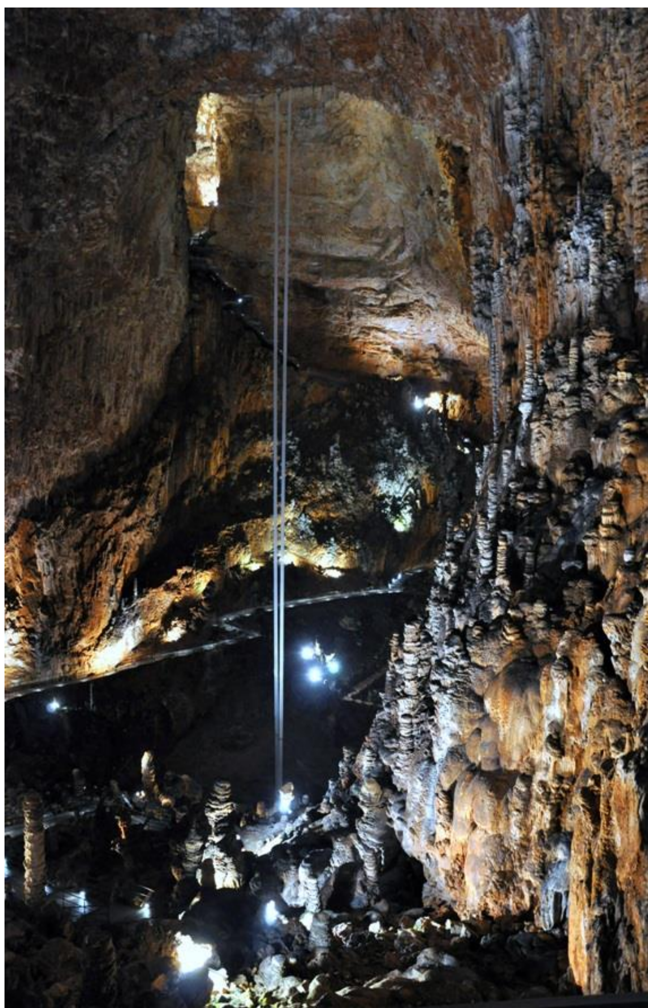

Foto 6.01:
Sgonico: Vedere în perspectivă a Cavernei Gigante, de pe panta de coborâre. Jos se poate observa pasarela, care apoi urcă în serpentine spre zona de ieșire

Foto 6.02:
Sgonico: Vedere a Cavernei Gigante, de pe cărarea *Carlo Finocchiaro* (urcarea spre ieșire). Pe peretele din față se poate observa intrarea turistică, cu traseul de coborâre în zig-zag.

Foto 6.03: **Sgonico**: vedere a Cavernei Gigante, la câteva minute după intrare. Chestiile care atârnă din tavan sunt două penduluri geodezice de 100 metri înălțime.

Foto 6.04: **Sgonico**: Stalagmite în *Grotta Gigante*.

Foto 6.05: **Sgonico**: O bogăție de formațiuni în *Grotta Gigante*.

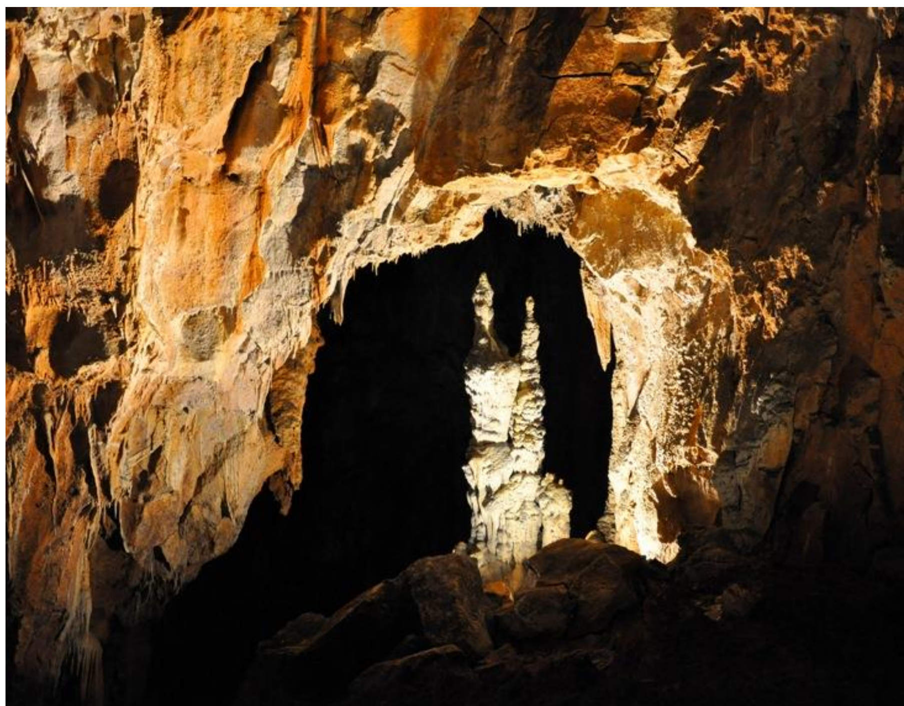

Foto 6.06: **Sgonico**: Sala Altarului (*Sale dell'altare* sau *Leo Petrisch Halle*), pe cărarea *Carlo Finocchiaro* (drumul de urcare spre ieșire).

Din Sgonico, la doar vreo 3 kilometri în linie dreaptă (pe șosea e puțin mai complicat), putem ajunge la una dintre cele mai mari atracții din zona Trieste, ***Castello Miramare*** (localizat în fracțiunea **Grignano**, la 10 kilometri de centrul orașului, pe șoseaua costieră SS14, 24 mai 2015).

Lăsăm mașina în parcarea de la capătul lui *Viale Miramare* și continuăm pe jos vreo 300 metri pe o alee pe malul mării, până la poarta de intrare în domeniu.

Foto 6.07: **Grignano**: Vedere a porții de intrare în castel de pe *Viale Miramare*; în stânga, formațiuni stâncoase în malul mării, de genul celor din Portofino...

După poartă, încă câțiva pași și ajungem în piața de onoare din fața intrării principale.

Foto 6.08: **Grignano**: Castelul Miramare, văzut de pe drumul de acces dinspre poarta de intrare.

Foto 6.09: **Grignano/Miramar**: Biroul lui Maximiliam de la parter, numit *Sala Novara* (sala IV) datorită faptului că reproduce interiorul pupei fregatei maritime austriece S.M.S. NOVARA.

Proiectat de Carl Junker între 1856-1860 pentru Arhiducele Ferdinand Maximilian (fratele Împăratului Austriei, Franz Joseph), castelul a fost construit în stil neoclasic (neo-medieval și neo-renascentist) din piatră albă de Istria pe un promontoriu stâncos deasupra mării. Maximilian a avut o viață tumultuoasă și un sfârșit tragic, a fost numit Împărat al Mexicului unde a și murit în fața unui pluton de execuție în 1867, astfel încât decorațiile interiorului au fost finisate după dispariția sa. Castelul va rămâne în posesia habsburgilor, iar Împărăteasa Sissi îl va vizita de 14 ori între 1869 și 1896. Din 1918 castelul trece în administrarea italiană, care-l deschide ca muzeu în 1929. Din 1931 și până în 1943, proprietari au fost ducii de Savoia-Aosta. În timpul războiului au funcționat aici comandamente militare germane, apoi, pînă în 1954, consecutiv Britanice și Americane. În fine, din 1955 este recuperat de administrația civilă și re-deschis publicului.

Foto 6.10: **Grignano/Miramar**: Vedere parțială a bibliotecii castelului Miramare (sala V).

Interiorul poate fi vizitat, putând fi văzute aici camere minunat lambrisate și mobilate în stilul jumătății sec. XIX: la parter camerele personale ale lui Maximilian (*cabina-dormitor*, *Sala Novarra*, biblioteca), a soției sale Charlotte a Belgiei (sufragerie, salon, budoar, dormitor, garderoba) și capela, iar la etaj camerele reprezentative și de primire a oaspeților unde domină culoarea roșie: salonul prinților, sălile suveranilor, de audiențe și de conversație, salonul japonez și chinezesc, sala istorică și *Sala del Trono*). Tot la etaj, într-o aripă separată, este apartamentul Ducelui Amedeo de Aosta cu mobilier din anii 1930 în stilul raționalist. Etajul II (mezaninul) adăpostește birouri și nu e deschis publicului. Din fericire, fotografiatul este permis în interior, așa încât putem împărtăși din cele văzute.

Foto 6.11: **Grignano/Miramar**: Scara de onoare care duce la primul etaj.

Foto 6.12: **Grignano/Miramar**: Sala Suveranilor (sala XIV): patul lui Maximilian, un dar de nuntă din partea lui Napoleon al III-lea.

Foto 6.13: **Grignano/Miramar**: *La Sala della Conversazione* (sala XVI) la primul etaj, vedere spre sălile Audiențelor și Suveranilor, în fundal.

Foto 6.14: **Grignano**: Imensa Sală a Tronului (sala XX), reconstruită și utilizată azi pentru evenimente cu public

Exteriorul este la fel de interesant. Parcul de 22 hectare a fost proiectat pe un teren viran al promontoriului stâncos, sub supervizarea lui Maximilian, începând cu anul 1856.

Foto 6.15: **Grignano/Miramar**: Vedere de pe terasele castelului, spre grădina franceză și micul port. În capătul digului din stânga, este fixat un sfinx egiptean din epoca ptolemeică (sec. III î.Chr.)

Foto 6.16: **Grignano**: *Castello Miramare*, văzut de pe una din aleile parcului.

Foto 6.17: **Grignano**: *Castello Miramare*, văzut din dreptul sfinxului de pe dig.

Pavilioane, specii rare de arbori, alei și sculpturi fac plimbarea plăcută prin parcul împădurit, iar după câteva minute se ajunge la *Gartenhaus* (numit și *Castelleto*), o mică construcție eclectică cu o frumoasă panoramă, unde Maximilian și Charlotte au locuit sporadic între 1859-1860 și unde aceeași Charlotte, prăbușită psihic după întoarcerea din Mexic, a fost ținută între 1866-1867 izolată și sub supraveghere medicală, așteptând plecarea acasă în Belgia.

Foto 6.18: **Grignano**: *Il Castelletto*, un martor tăcut al poveștilor tragice din Miramare.

Foto 6.19: **Grignano**: Vedere a castelului **Miramare** din zona *Castelletto*.

Pentru al treilea obiectiv, ne înscriem din nou pe șoseaua costieră SS14 pe care continuăm încă 15 kilometri (iar plimbarea pe malul mării este ea însăși o relaxare) până ajungem la **Castello di Duino** (11 aprilie 2015) în localitatea cu același nume.

De fapt sunt două castele, iar recomandarea este de a vizita mai întâi ruinele romantice ale celui vechi (care se și închide primul), *Castello Vecchio*.

Foto 6.20: **Duino**: Castelul vechi (dreapta) și cel nou (stânga) văzute de pe poteca de access spre intrarea în *Castello Vecchio*.

Construit în sec. XI, vechiul castel a aparținut patriarhului din Aquileia și l-a avut ca oaspete pe la 1311 inclusiv pe Dante Alighieri. În 1478 a fost atacat de turci și a fost ulterior abandonat, în favoarea Noului castel.

Foto 6.21: **Duino**: Resturile curții interioare din vechiul castel (sec. XI).

Dovedind atenția necesară accesul nu e dificil pe singura potecă abruptă, iar de pe terasele sale ruinate se deschide o frumoasă panoramă spre noul castel (înspre est) sau spre Monfalcone (înspre vest).

Foto 6.22: **Duino**: *Castello Nuovo* (Castelul nou) și așa-numita stâncă a lui Dante (dreapta), văzute de pe o platformă înafara zidurilor vechiului castel.

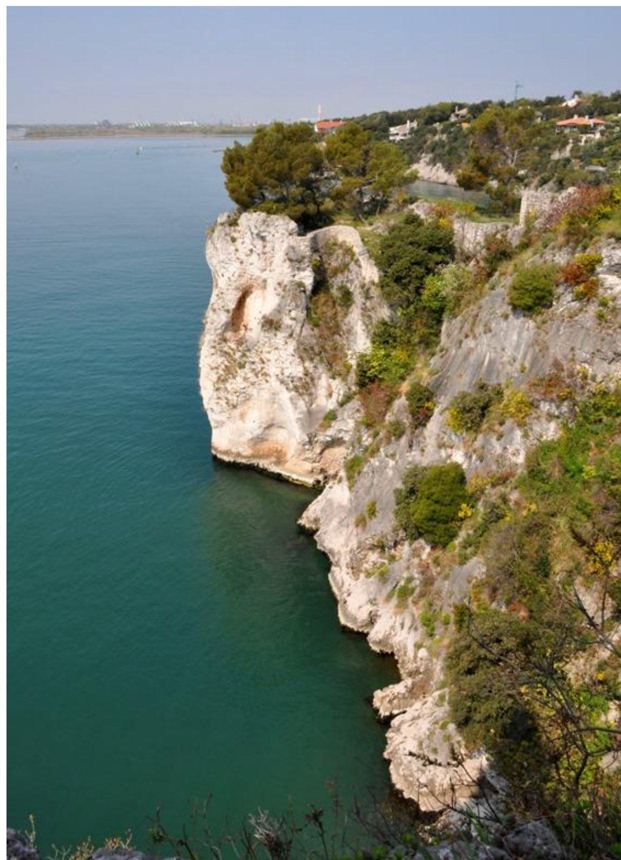

Foto 6.23:
Duino: Vedere din curtea vechiului castel spre ***vest***, spre stânca albă care sugerează o femeie pietrificată, *Dama Bianca*, personajul unei sinistre legende gotice.

Foto 6.24:
Duino: Panoramă a coastei karstice spre ***est***, văzută din marele balcon frontal al castelului. În depărtare, în dreapta, se vede Sistiana.

După vizită, ne întoarcem vreo 200 metri până la noul castel, *Castello Nuovo*, atârnat efectiv pe o stâncă înaltă deasupra mării, construit în 1389 pe ruinele unui avanpost militar roman, ulterior devenit proprietate a principilor de *Thurn und Taxis* din sec. XVIII și până în prezent (azi fiind un important centru de evenimente culturale, deschis publicului din 2003). Aici și-a scris primele două *Elegii din Duino (Duineser Elegien)* poetul austiac Rainer Maria Rilke în anul 1912 și tot pe aici au trecut în vizită Sissi, Johann Strauss, Franz Liszt, Paul Valery, dar și Eugene Ionesco.

Foto 6.25:
Duino: Intrarea în *Castello di Duino* (Castelul nou), văzut dinspre grădina cu iaz.

Interiorul poate fi vizitat, sunt 18 camere cu mobilier majoritar modern care refac istoria castelului (importante sunt scara lui Palladio și un *piano-forte* din 1910 la care a cântat Liszt).

Foto 6.26:
Duino: Curtea interioară a Castelului Nou, cu turnul de pază din sec. XVI care păstrează însă structura interioară romană originară. În spate se zărește bastionul adiacent, punct de belvedere.

Fotografiile nu sunt permise în spațiile închise, așa că vom vedea imagini doar din punctele exterioare de belvedere din balconul frontal sau de pe bastionul adiacent turnului de pază.

Foto 6.27:
Duino: *Castello di Duino*: curtea interioară și latura estică a castelului, văzute din bastionul adiacent turnului de pază.

Foto 6.28:
Duino: *Castello di Duino*: vedere de pe bastion spre latura opusă (vestică) a castelului cu micul balcon.

Foto 6.29:
Duino: *Castello di Duino*: grădina cu iaz (*Vasca Ninfee*) văzută de pe bastionul adiacent turnului de pază. În fundal, satul Duino.

Un alt obiectiv interesant este buncărul (deschis publicului în anul 2006), construit de organizația germană TODT în 1943 pentru a adăposti o piesă de artilerie grea, destinată protejării bazei navale germane din Sistiana contra atacurilor Aliate.

Între 1945-1954 britanicii l-au folosit drept depozit de combustibil.

Foto 6.30:
Duino: Vedere laterală a castelului, din zona intrării în buncăr.

În buncăr se coboară 18 metri pe scări, pornind din curtea castelului (latura estică), în sălile principale de 400 mp (foste magazii de muniții și carburanți) sunt montate panouri expoziționale, iar din buncăr se iese pe un balcon natural deasupra mării, aflat sub zidurile castelului, unde era montat tunul propriu-zis

Foto 6.31:.
Duino: Artefacte germane și britanice, urme ale repetatelor utilizări militare a buncărului între anii 1943-1954.

O plimbare în jurul castelului, pe platforme terasate crenelate suspendate deasupra mării, oferă frumoase imagini asupra *Castello Vecchio* și a coastei stâncoase karstice.

Foto 6.32: **Duino**: *Castello di Duino*: marele balcon frontal, văzut de pe terasa exterioară (punctul de belvedere 3).

Foto 6.33: **Duino**: Vedere spre stânca lui Dante (prim plan) și *Castello Vecchio* (plan secund), de pe terasa exterioară a Castelului Nou. În fundal, zona industrială din *Monfalcone* și, undeva în zare, Veneția.

Foto 6.34. **Duino**: *Castello Vecchio* văzut de pe terasa exterioară a Castelului Nou.

7. CROAȚIA: pe minunata coastă Dalmată (de la Senj la Dubrovnik).

(Cantoanele Lika-Senj, Zadar, Šibenik-Knin, Split și Dubrovnik).

Într-un jurnal anterior am vizitat coasta Croației de-alungul peninsulei Istria, de la insula Krk și până la granița slovenă. Acum vom continua călătoria spre est, de la Senj până la Dubrovnik (dincolo de care este granița Muntenegrului), parcurgând o zonă care, urmare a istoriei sale de ocupație venețiană, ne așteaptă cu una din cele mai spectaculoase oferte turistice ale Europei. Mare parte a acestei zone se suprapune istoricei coaste a Dalmației, cu câteva superbe orașe în stil Italian.

Primul popas îl facem așadar la **Senj** (17 aprilie 2014) oraș pescăresc clădit pe terase în fața capătului sudic al insulei Krk. De la parcarea din port, urcăm puțin până pe o faleză ce domină golful, la principalul obiectiv local, fortăreața medievală *Nehaj* (1558), unde azi se află amenajat muzeul orășenesc și de unde se deschide o perspectivă frumoasă asupra împrejurimilor.

Foto 7.01.
Senj: Vedere a fortăreței Nehaj.

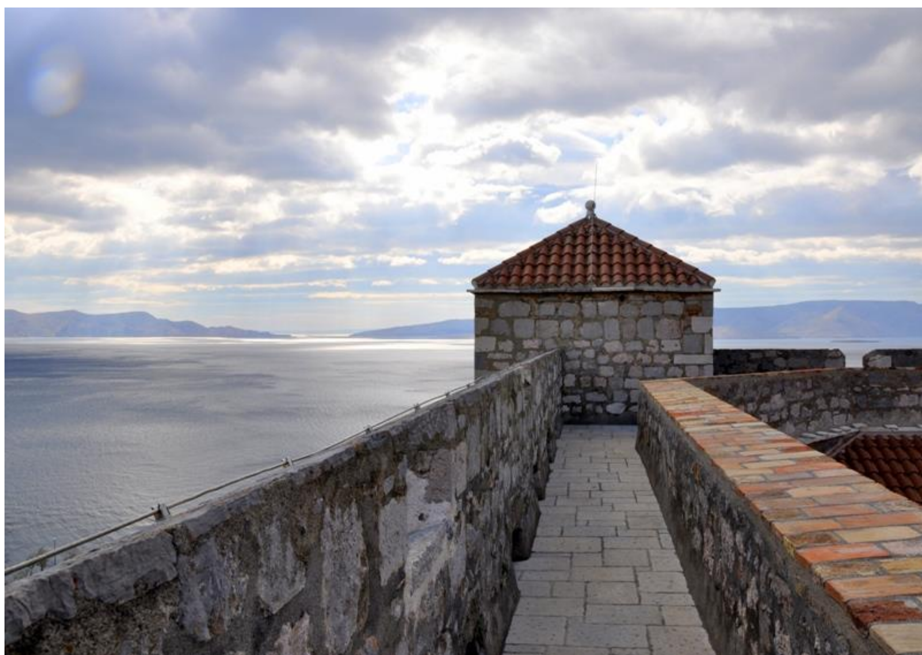

Foto 7.02.
Senj: După vizitarea muzeului, se poate urca pe meterezele fortăreței ce domină împrejurimile.

Coborâm apoi în port, de unde se poate intra imediat în orașul vechi, dominat de catedrala *Sv. Matija*, cu Piața (*Trg Cilnica*) mărginită de clădiri baroce ce necesită renovare, iar de aici se ajunge la Poarta Mare (*Velika vrata*), una din vechile porți de intrare în oraș, care marca sfârșitul *drumului Iosefin*, ce lega Karlovac de Senj.

Foto 7.03.
Senj: Vedere a portului și orașului vechi de pe înălțimea Fortăreței.

Plecând din Senj, ne îndreptăm spre sud pe șoseaua E65 care, după Sveti Juraj capătă un aspect spectaculos – tăiată în stâncă, deasupra mării, permite priveliști perfecte în dreapta pre insulele pe lângă care trecem (*Otok Prvić*, *Sveti Grgur*, *Goli Otok* și *Rab*), în stânga privirea find oprită de peretele masivului muntos Velebit.

Ajungem la **Jablanac**, unde facem un scurt popas; din portul satului urmăm pe jos o potecă pe lângă mare și ajungem după câteva sute de metri în *Fiordul Zavratnica*.

Foto 7.04.
Jablanac: Vedere a satului și portului de pe poteca ce duce spre fiord.

Urmăm malul pe scări și tunele, pe poteca tăiată în stâncile albe și aride deasupra apelor translucide liniștite; suntem parcă departe de civilizație, într-o zonă a detașării totale (e și destul de târziu și practic nu sunt turiști să ne strice reveria...)

Foto 7.05.
Jablanac: gura de intrare în fiordul Zavratnica.

Foto 7.06.
Jablanac: gura de intrare în fiord.

Foto 7.07.
Jablanac: vedere din adâncul fiordului spre mare

Foto 7.08.
Jablanac: vedere spre capătul fiordului Zavratnica.

Se apropie seara, și pentru a ajunge la cazare trebuie să ne întoarcem puțin pe șoseaua E65 spre Senj, ocazie de a admira panorama deja amintită a insulelor, la apusul soarelui.

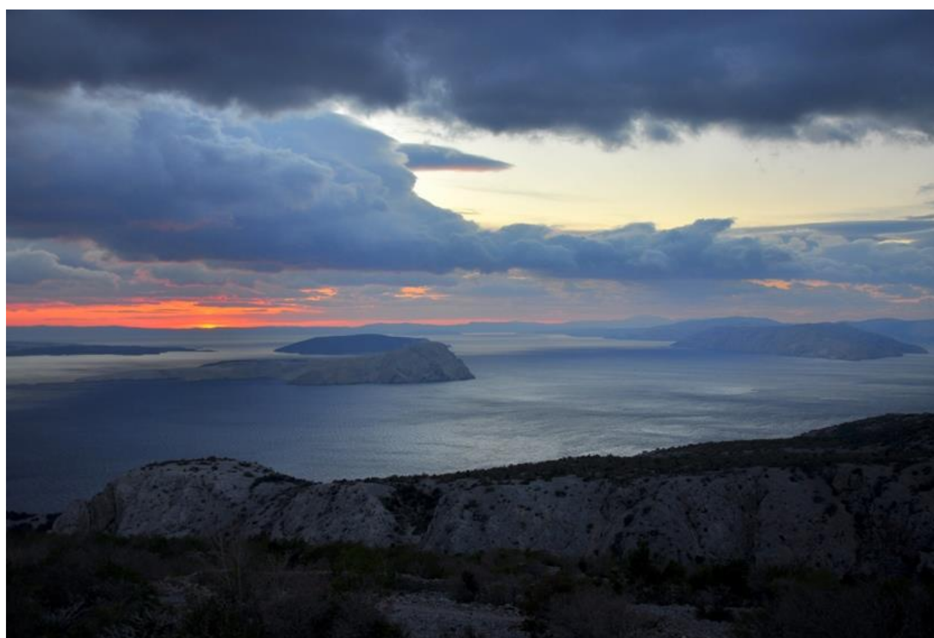

Foto 7.09. Vedere de pe E65, din zona satului *Dolnja-Klada* spre insulele *Goli Otok* (in prim-plan), *Sveti Grgur* și *Otok Prvić* (în planul doi) și *Krk* (în fundal).

Rămâne așadar pentru altă ocazie parcurgerea drumului de coastă dintre Karlobag și Seline, drum îngust aproape de nivelul mării, trecând cotit prin mici sate de pescari înghesuite între apă și munții Velebit (în care se află parcul național *Velika Paklenica*), având în față panorama insulei Pag.

Foto 7.10. Vedere de pe austostrada A1 (E71) din zona Jasenice, în lungul coastei, spre Vinjerac (drumul spre Zadar)

A doua zi vizităm obiective din partea *continentală*, de peste munți a Croației, despre care vom povesti cu altă ocazie într-un episod dedicat frământatei zone a *Krajnei*, asupra căreia mai planează fantomele războiului; seara trecem din nou munții și revenim la malul mării în drumul nostru spre următoarea cazare din Zadar, ocazie de a mai prinde un apus de soare peste țărmul dantelat, perfect vizibil de pe autostrada în pantă dinainte de Maslenice

Foto 7.11. **Nin:** Vechea poartă de intrare în sat, la capătul podului de piatră.

A doua zi (19 aprilie 2014), ne facem trezirea treptată vizitând pentru început satul istoric **Nin**, fost sediu al episcopatului medieval și al Prinților de Dalmația, așezat pe o insuliță rotundă și care și-a câștigat existența din extragerea sării prin metode tradiționale.

Foto 7.12.
Nin: *Trg Kraljevac*, centrul orașului vechi, cu vedere spre fațada și clopotnița bisericii *Sveti Anselmo*

Foto 7.13.
Nin: Biserica paleocreștină a Sfintei Cruci.

Intrarea în sat se face pe un vechi pod de piatră, la capătul căruia se trece prin *Poarta Joasă*, vechea poartă fortificată din sec. XV-XVIII. Urmând strada pietonală *Branimirova ulica*, se ajuge rapid la biseirca *Sveti Anselmo*, caracterizată prin clopotnița sa izolată de corpul principal (ridicat pe locul unui sanctuar preroman). În spatele bisericii se înalță statuia episcopului din sec. X Grigorie din Nin (*Grgur Ninski*), replică a celei realizate de sculptorul Meštrović în Split.

Foto 7.14.
Nin: O coloană rămășiță a Templului Roman, pe atunci unul dintre cele mai mari de la Marea Adriatică.

Câțiva pași mai departe întâlnim cel mai important monument al locului, vechea bisericuță paleocreștină Sfânta Cruce (*Crkva svetog Križa*), ridicată în sec. IX, cea mai veche din Croația. De aici ne

îndreptăm spre nord, pe lângă muzeul orașului și ajungem pe *Ulica Svetog Mihovila*, în fața vestigiilor romane, dintre care cele mai vizibile sunt urmele unui Templu din sec. I. Continuăm spre vest și ajungem la malul mării, de unde pornim în partea cea mai plăcută a drumului de întoarcere, o plimbare spre sud, de-a lungul portului pescăresc presărat de vechi pontoane și bărci tradiționale vopsite în albastru sau verde.

Foto 7.15.
Nin: O vedere a portului pescăresc, în fundal se întrezăresc munții înzăpeziți *Velebit* (era în luna aprilie).

Plecăm din Nin pe drumul de Zadar și 200 metri după semnul de ieșire din localitate o construcție ciudată ne apare ridicată pe o movilă în marginea șoselei; este capela Sf. Nicolae (*Sveti Nikola*), un mic sanctuar roman trilobat transformat în loc de cult creștin prin supraadăugarea unui mic turn de pază.

Foto 7.16.
Nin: Capela *Sveti Nikola*.

Restul zilei este dedicat descoperirii orașului fortificat **Zadar**, fascinant în ciuda distrugerii sale în proporție de 60% în timpul războiului mondial (1943-1944) urmare a bombardamentelor Aliate. Orașul vechi ocupă spațiul unei peninsule dreptunghiulare care protejează perfect portul orașului nou, peninsulă apărată dinspre continent de fortăreața *Forte*. Am parcat în orașul nou pe *Obala Kneza Branimira*, de unde trecerea în orașul istoric se face comod, pe o pasarelă pietonală, din care intrăm în oraș prin Poarta Nouă, tăiată în 1931 în zidurile exterioare de apărare (bine păstrate în partea spre oraș). De aici, mergând pe *Jurja Barakovica*, trecem pe lângă Palatul *Ghirardini* (casă romanică având un balcon neo-renascentist din sec. XV) și ajungem imediat în *Piazza dei Signori* (*Narodni trg*), singura care și-a păstrat patrimoniul arhitectural intact după războiul mondial:

- pe latura nord-vestică Garda Municipală (*Gradska straža*) constuită la 1562 în stil renascentist, cu un turn al ceasului supraadăugat la 1798; în spatele complexului se ascund resturile micii biserici romanice *Sveti Lovro* (sec. XI);

- pe latura nord-estică Primăria neorenascentistă (1935), construită de regimul fascist italian în locul palatului baroc *Pedrini* (Zadar / Zara, împreună cu câteva sate din jur, a fost o enclavă italiană din anul 1920 și până în 1943);
- pe latura sud-estică Logia municipală (*Gradska loža*) reconstruită în 1565.

Foto 7.17.
Zadar: *fațada casei Ghirardini*.

Foto 7.18.
Zadar: *Piazza dei Signiori* cu Garda municipală (sec. XVI) și Turnul ceasului. În dreapta, se vede parțial zidul masiv la Primăriei.

Foto 7.19.
Zadar: *Loggia orașului* (sec. XVI).

Foto 7.20. **Zadar:** Primăria construită de regimul fascist în 1935.

Din piață ne îndreptăm spre sud-est pe și ajungem lângă biserica Sfântul Simeon (*Sveti Šime*) cu o fațadă barocă de secol XVII, dar consacrată în 1576 pe amplasamentul unei bazilici paleocreștine, adăpostind și azi sarcofagul sfântului Simeon.

Foto 7.21. **Zadar:** biserica Sfântul Simeon (sec. XVI).

În dreptul bisericii răsare pe paviment o coloană dintr-un templu roman (amplasată aici la 1729, marcând unul din capetele axei majore a orașului), dincolo de care se întinde Piața celor cinci fântâni (*Trg pet bunara*, care până în sec. XIX au asigurat apa dintr-o mare cisternă construită în sec. XVI, azi loc de concerte și evenimente), mărginită la vest de Palatele Proveditorului și al Rectorului (*Providurova palača* și *Kneževa palača*) și dominată de Turnul pentagonal al Căpitanului (*Kapetanova Kula*) – ultimul rămas din cele zece turnuri similare construite de venețieni pentru a întări zidurile exterioare de apărare.

Foto 7.22. **Zadar:** vedere din Piața celor 5 fântâni spre Biserica Sf. Simeon.

Din Piață intrăm în Parcul Regina *Jelena Madije*, primul parc public din Croația, fondat în anul 1829 pe înălțimile bastionului renascentist *Grimaldi* (construit de venețieni în sec. XVI dar inutil din punct de vedere militar la acea dată).

Foto 7.23.
Zadar: Turnul căpitanului, văzut din Parcul Jelena Madije

Foto 7.24.
Zadar: detaliu din parcul Jelena Madije, amenajat pe înălțimile bastionului Grimaldi.

Alei împădurite cu locuri de popas discrete permit o plimbare romantică pe fostul obiectiv războinic. De pe zidurile bastionului avem și cea mai bună perspectivă asupra a două obiective: poarta principală de intrare în vechiul oraș (*Kopnena vrata*, 1543) și micul port (*Foša*) pe malul căruia se ridică zidurile Citadelei din sec. XVI (fortăreață ce proteja orașul dinspre uscat, azi sediu al Universității). Tot de la *Foša* pleacă un drum de promenadă (*Riva*) de-al lungul malului vestic al peninsulei vechiului oraș

Foto 7.25.
Zadar: Poarta Pământului, cu leul venețian San Marco printre decorațiuni.

Foto 7.26.
Zadar: Portul *Foša*, cu zidurile Citadelei în fundal (și Universitatea între copaci).

De la bastion ne întoarcem până la *Narodni trg*, de unde continuăm explorarea spre vest. Putem merge pe *Kalelarga*, principala stradă a orașului care leagă *Narodni trg* de *Forum*, pe traseul șoselei romane *Decumanus Maximus* (însă din păcate mai toate clădirile au fost avariate în război și reconstruite în stil modern), de aceea alegem să ne orientăm puțin spre nord.

Foto 7.27.
Zadar: Biserica Sf. Crisogonus, vedere posterioară.

Trecem astfel pe lângă mica biserică Sfântul Andrei și Sfântul Petru cel Bătrân, *Crkva Sv. Petra i Andrije starog* (cu porțiuni de fresce bizantine din sec. XII, azi desacralizată, adăpostind o galerie de artă) pentru a ieși la alt monument cunoscut, biserica Sfântul Crisogonus (*Crkva sv. Krševana*) construită în stil romanic italian, consacrată la 1175.

Foto 7.28.
Zadar: Biserica Sf. Crisogonus, vedere frontală.

Coborâm apoi spre nord-vest pe *Ul. Šimuna Kožičića Benje* (fostul *Cardo* roman), și aceasta în întregime reconstruită, și ieșim în marea piață romană, ***Forum***, construit până în sec. III, având dimensiunile 45 x 90 metri, și mărginită de câteva dintre cele mai frumoase monumente ale orașului:

- spre **nord-vest** marginea e trasată de silueta Catedralei Sfânta Anastasia (*Katedrala sv. Stošije*), construită în sec. XII pe amplasamentul unei bazilici neocreștine. Fațada datează din sec. XIII în stilul celei de la biserica Sf. Crisogonus. Alături se ridică campanila catedralei (cu primul etaj construit în sec. XV, restul adăugat în stil neoromanic în sec. XIX). Terasa panoramică din campanilă poate fi atinsă urcând 179 trepte.
- În fața Catedralei se află emblema orașului, unul dintre monumentele celebre ale țării, Biserica Sfântul Donat (*Crkva Sv. Donata*), care datează din sec. IX, construită într-un stil amestecat între cel carolingian și cel al primelor bazilici bizantine. Interiorul este perfect circular.
- În **vest** se ridică stingher Stâlpul infamiei (*Stup srama*), cu inele mari de fier de care erau legați hoții și adulterele în Evul Mediu (în epoca romană aceasta era perechea coloanei din *Piața celor 5 fântâni* și marca accesul în Capitoliu);
- Latura de **sud-est** este ocupată de Muzeul arheologic (1832) și de Biserica Sfânta Maria (*Crkva Sv. Marije*) a comunității benedictine, construită la 1066 și încă în activitate. Fațada renascentistă a fost adăugată în sec. XVI, iar campanila separată, în stil romanic, datează din sec. XII, restaurată în sec. XV.
- Latura de **sud-vest** este deschisă, reprezentată de promenada mării *Riva*.

Foto 7.29.
Zadar: vedere a fațadei Catedralei dinspre nord-vest, din *Trg Svete Stošije.*

Foto 7.30.
Zadar: Biserica *Sv. Donat* și Palatul Arhiepiscopal (stânga), vedere dinspre Forum. În dreapta, campanila Catedralei Sf. Anastasia.

Foto 7.31.
Zadar: vedere a bisericii Mănăstirii Benedictine Sf. Maria, cu campanila și o parte a muzeului arheologic (în stânga)

Foto 7.32.
Zadar: vedere a Stâlpului infamiei și, în funal, biserica *Sv. Ilije* (sec. XVIII, consacrată în cultul ortodox de către Napoleon !). În dreapta: Palatul Arhiepiscopal.

Foto 7.33.
Zadar: vedere din Campanila Catedralei, cu biserica Sf. Donat și Forumul Roman, până la limita mării

Foto 7.34.
Zadar: vedere din Campanilă, în lungul străzii *Kalelarga*; în fundal se vede coloana romană din *Piața celor 5 fântâni* și bastionul împădurit Grimaldi.

Din Forum privim spre vest, în lungul străzii *Bjankinija* se vede mica construcție a bisericii Maicii Domnului a Sănătății (*Crkva Gospe od Zdravlja*, 1703).

Foto 7.35.
Zadar: Biserica Maicii Domnului a Sănătății

De aici, puțin spre nord ajungem la clădirea *Arsenalului* (construit în sec. XVIII pentru a proteja flota venețiană, azi centru cultural-comercial), și Piața celor 3 fântâni (*Trg tri bunara*, pe locul vechii fortărețe medievale *Kaštel*). Coborâm spre sud, trecem pe lângă Mănăstirea Franciscană și ieșim pe larga promenadă a mării *Riva* (*Obala kralja Petra Krešimira*), pentru câteva momente de relaxare dar și de apreciere a două opere tehnologice moderne: *Orga mării* (*Morske orgulje)* care scoate sunete prin 35 tuburi în funcție de mișcarea valurilor și *Salutul Soarelui* (*Pozdrav Suncu*), un disc de 22 metri cu 300 panouri solare, ce poate produce 46500 kw anual.

Foto 7.36.
Zadar: *Salutul Soarelui*

La aproape 90 km sud-est de Zadar ajungem la următorul nostru obiectiv, orașul **Šibenik** (20 aprilie 2014), singurul din regiune întemeiat de croați în sec. IX (celelate orașe au ascendent roman). O parcare avantajoasă este *Poljana* din Piața Mareșal Tito. De aici avem ocazia de a ne familiariza cu orașul în părțile sale cele mai vechi (*Grad*), rătăcind pe străduțe medievale pavate cu dale lustruite de atâția pași și mărginite de clădiri etajate din piatră grea perfect fasonată; pornim pe îngusta *Bože Dulibića*, apoi pe *Kralja Tomislava* (a două stradă ca mărime din orașul medieval), trecând prin piața *Trg Palih Šibenskih Boraca*, unde se țineau târguri în Evul Mediu, pentru a ieși în final în Piața Republicii Croate (*Trg Republike Hrvatske*).

Foto 7.37.
Šibenik: *Bože Dulibića*, un exemplu de străduță medievală din orașul vechi, zona Tomislav.

Piața este înconjurată cu vile baroce venețiene, etajate pe o pantă abruptă, latura de nord fiind ocupată de Palatul Pelegrini (*Villa Pelegrini-Tambača,* azi restaurant) și de Vechea Primărie (*Gradska vijećnica*), o clădire din sec. XVI cu arcade umbroase și o logia (distrusă de bombardamente în 1943, clădirea a fost fidel refăcută după război).

Foto 7.38.
Šibenik: Vechea Primărie din Piața Republicii Croate; remarcați panta abruptă pe care se etajează clădirile din spate.

Din Piață coborâm câteva trepte până la principalul obiectiv al orașului, Catedrala Sfântul Iacob (*Sv. Jakov*) construită între 1431-1536, înscrisă pe lista UNESCO, afectată parțial de războiul din 1991, atunci când un proiectil sârbesc a găurit cupola. Interiorul este remarcabil mai ales prin *Baptiseriul* din dreapta altarului (sec. XV) operă a fiului locurilor *Juraj Matejev Dalmatinac* (George Dalmatul).

Foto 7.39.
Šibenik: Palatul Pelegrini, din Piața Republicii Croate.

Foto 7.40.
Šibenik: fațada de nord a Catedralei Sf. Iacob, ornată cu pilaștri și cornișe, văzută dinspre coborârea din Piața Republicii Croate

Foto 7.41.
Šibenik: fațada de vest a Catedralei Sf. Iacob cu portalul principal.

Coborând din piațeta Catedralei spre promenada mării (*Riva*, purtând în partea sa nordică numele oficial de *Obala palih omladinaha*), ne mărginim să admirăm orașul etajat care se vede foarte bine de aici, dominat de Fortăreața Sfântul Mihai (*Sv. Mihovil*), care se înalță

la 70 metri peste nivelul mării, parte a dispozitivului de apărare din Evul Mediu, dar cu forma actuală din vremea veneţenilor (sec. XV).

Foto 7.42.
Šibenik: zidurile oraşului etajat şi Fortăreaţa Sf. Mihail, văzute de pe promenada Riva, din dreptul bisericii *Sv. Dominik*.

Singurul interes al său ar fi fost panorama care se desfăşoară de pe zidurile fortului, dar la ora aceea nu a fost suficient pentru a ne motiva la ascensiune.

Foto 7.43.
Šibenik: faţada de vest a Catedralei Sf. Iacob, întrezărită de pe promenada Riva.

Coborâm spre sud-est, *Riva* poartă aici numele oficial al preşedintelui din timpul războiului din Iugoslavia, Franjo Tuđman; trecem prin faţa Palatului Prinţilor (*Kneževa palača*) unde funcţionează azi Muzeului oraşului, după care sunt vizibili câţiva metri din fostele fortificaţii din sec. XIV-XV (înainte de Hotelul Jadran).

Foto 7.44.
Šibenik: Palatul Princiar, azi sediul muzeului orăşenesc.

Fațadele clădirilor din partea finală a promenadei *Riva* poartă încă urmele gloanțelor din războiul croato-sârb. La capătul promenadei (marcat de fostul hotelul Krka), urcăm, spre stânga pe lângă biserica Sfântul Francisc (Sv. Frane), frnaciscană așadar, de unde se poate intra în Parcul orașului, respectiv la parcarea din Piața Tito.

Foto 7.45. **Šibenik:** biserica Sf. Francisc, la capătul promenadei Riva (*Franjo Tuđman*).

Următoarea cazare o stabilim la **Trogir** / **Traù** (20-21 aprilie 2014.), oraș medieval inclus în patrimoniul UNESCO, construit pe o insuliță strânsă între continent și marea insulă *Čiovo* (cu care comunică prin poduri), unde și locuim la câțiva pași de *Čiovski most*, ceea ce ne permite să ajungem în centrul vechi în câteva minute. De altfel de aici, dinspre sud, avem și cea mai frumoasă perspectivă asupra frontonului maritim al vechiului oraș: de-a lungul cheiului și promenadei *Riva* (nume oficial *Obala bana Berislavića*) străjuită de palmieri înalți, se aliniază vechi clădiri medievale de piatră albă. În extermitatea dreaptă, un grup compact este dominat de campanila bisericii și mănăstirii dominicane Sf. Nicolae din 1064 (*samostan i crkva Sv. Nikole*, încă locuită de benedictini), urmează *Poarta de Sud* (sau *Poarta Mării*, sec. XIV), Palatul *Lucić* (sec. XIII), școala *Petar Berislavić*, biserica și mănăstirea Sf. Dominic (sec. XV) și, în extremitatea stângă (vestică) se înalță zidurile fortăreței *Kamerlengo* (construită între 1420-1437).

Foto 7.46. **Trogir:** *Čiovski most* și vechiul oraș văzute de pe insula *Čiovo*, în dreapta campanila catedralei Sf. Laurențiu iar în stânga cea de la Sf. Nicolae.

Foto 7.47.
Trogir: orașul vechi văzut de pe *Čiovski most*, de la mănăstirea Sf. Nicolae (dreapta) până la fortăreața *Kamerlengo* (stânga).

Foto 7.48.
Trogir: clădiri medievale pe chei (Riva) – în spate mănăstirea Sf. Nicolae cu campanila din sec. XVI.

Foto 7.49.
Trogir: o frumoasă vedere a clădirilor de pe Riva în zona mănăstirii Sf. Nicolae, cu o parte din zidurile medievale de apărare care au rezistat până astăzi.

Foto 7.50.
Trogir: Loggia Călătorilor (sec. XV), ce servea drept adăpost trecătorilor întârziați, ajunși după închiderea porților orașului. În stânga se vede *Poarta Mării* (de sud).

Foto 7.51.
Trogir: școala elementară *Petar Berislavić* (1909).

Foto 7.52.
Trogir: biserica și mănăstirea Sf. Dominic (*Sv. Dominik*).

Foto 7.53.
Trogir: fortăreața Kamerlengo în lumina înserării.

De la fortăreață continuăm pe chei spre nord, trecem pe lângă un mic monument din vremea ocupației franceze napoleoniene dintre 1806-1814 (*Glorieta Mareșalului Marmont*) și ajungem la *Turnul Sf. Marcu* (sec. XV), ultimul vestigiu al fortificațiilor venețiene care păzeau orașul dinspre nord-vest (azi este muzeu și cafenea).

Foto 7.54.
Trogir: turnul venețian Sf. Marcu.

Am ajuns la îngustul canal care desparte insula de continent (traversat de două poduri), dacă continuăm ajungem în cel mai mare parc (*Park Fortin*), la capătul căruia se deschide *Poarta Pământului* sau *Poarta de Nord* (sec. XVII), o ultimă urmă a fortificațiilor din sec. XIII pe care generalul francez Marmont le-a demolat pentru asanare. Urmează *Parcul Zudika*, de unde coborâm spre sud pe D126, pe lângă zidurile exterioare ale Catedralei și Primăriei și până la podul *Čiovski most*, încheind astfel circuitul micii insule.

Foto 7.55.
Trogir: aspect tipic al străduțelor medievale din orașul vechi.

Foto 7.56.
Trogir: *Poarta Mării* (Sudică) văzută dinspre orașul vechi spre Riva și mare. În fundal se vede insula *Čiovo*.

Vizitarea ***orașului vechi*** poate fi făcută din orice punct cardinal, noi am intrat de pe cheiul *Riva* prin *Poarta de Sud*, după care pe *Gradiska ulica* am ajuns în câteva minute în *Trg Ivana Pavla II*, centru al vieții locale și expoziție de stiluri arhitecturale diferite. Piața Ioan Paul al II-lea este mărginită de clădiri importante, dintre care trebuie remarcate:

Pe latura de est: Primăria orașului, fostul *Palat al Rectorilor* (*Guvernatorilor*) din sec. XIII, cu fațada refăcută în perioada Renașterii. De formă patrulateră masivă, Primăria înconjoară o curte interioară, care merită să fie vizitată pentru arhitectura sa tipică, cu scară exterioară și fântâni din epoca romană.

Foto 7.57.
Trogir: Primăria văzută din campanila Catedralei Sf. Laurențiu.

Pe latura de sud: Turnul Ceasului și Loggia, care servea drept vechi tribunal pentru oamenii de rând. Pe pereții interiori, sculptura reprezentând un episcop este o operă de-a lui *Ivan Mestrović*, iar *Alegoria Justiției* aparține lui *Nicolae Florentinul*.

Foto 7.58.
Trogir: Turnul Ceasului și Loggia, văzute din campanila Catedralei Sf. Laurențiu.

Pe latura de vest: *Palatul Cipiko*, cel mai frumos din oraș, din sec. XV, aflat chiar în fața intrării în Catedrală.

Foto 7.59.
Trogir: latura vestică a Pieții Ioan Paul II cu *Palatul Cipiko* (dreapta).

Foto 7.60. **Trogir:** *Palatul Cipiko* văzut din campanila Catedralei Sf. Laurențiu. Ferestrele gotice triple sunt opera lui *Andrija Aleši*.

Foto 7.61.
Trogir: Catedrala Sf. Laurențiu, vedere laterală dinspre sud.

Pe latura de nord este ocupată de principalul monument al orașului, Catedrala Sf. Laurențiu (*Cattedrale di San Lorenzo / Sv. Lovre*), construită între sec. XIII-XVII. De la intrare remarcăm *Portalul occidental*, o bijuterie în mii de detalii sculptată în anul 1240 de meșterul local *Majstor Radovan*, iar în interior merită văzută *Capela lui Ioan de Trogir* (*Ivan Trogirski*, episcop al orașului între 1062-1111), adăugată în sec. XV de Nicolae Florentinul (*Nikola Firentinac*), ajutat de *Andrija Aleši* și *Ivan Duknović*. La rândul său, Corul bisericii adăposetește staluri din anul 1439, iar Baptisteriul din sec. XV este protejat de un frumos tavan casetat renascentist. La final, se poate urca în Campanila de 47 metri înălțime, care oferă o frumoasă panoramă asupra orașului și insulei vecine *Čiovo.*

Foto 7.62.
Trogir: Catedrala Sf. Laurențiu, detaliu al porticului de vest, unica operă cunoscută a *Meșterului Radovan* (1240).

Foto 7.63.
Trogir: Catedrala Sf. Laurențiu, Capela renascentistă a lui Ioan de Trogir (sec. XV), cu sarcofagul acestuia. Îngerii baroci care-l protejeză au fost adăugați în sec. XVIII.

Pentru cei cu mai mult timp la dispoziție, Trogir mai oferă și alte obiective de mai mică importanță: vile și palate (printre care Palatul *Garagnin*, care adăpostește azi Muzeul Municipal), o pinacotecă și mai multe biserici vechi. Noi am preferat să folosim timpul rămas pentru a rătăci pe străduțele pavate perfect cu pietre lustruite de milioane de pași, atât de specifice Croației

Foto 7.64.
Trogir: tavanul Baptisteriului Catedralei.

Așezat oarecum în fața Trogir-ului, la 20 kilometri în celălalt capăt al golfului *Kaštelanski*, ajungem la **Split** (21 aprilie 2014), un oraș cu o dezvoltare cu totul deosebită; în anul 305 nu exista aici decât un imens palat în care tocmai se mutase Împăratul roman Diocleţian; clădirea era de formă perfect dreptunghiulară de 180 x 215 metri, laturile lungi fiind perpendiculare pe ţărmul mării. Această incredibilă *villa* romană de 30000 m² era străjuită de 16 turnuri defensive, din care 4 turnuri patrate marcau colţurile, iar 6 turnuri octogonale străjuiau cele trei porţi de acces în Palat. Doar faţada sudică lungă de 180 metri, ce se ridica deasupra mării și unde se aflau apartamentele imperiale, era lipsită de turnuri, fiind ocupată de o galerie lungă cu arcade întreruptă de trei *loggia*. După ocuparea *Salonei* de către avari (sec. VII), palatul, abandonat la acea dată, s-a umplut cu mii de refugiaţi romani de acolo, care și-au construit case plombate pe masivele ziduri și au întemeiat astfel un oraș bizantin ce a crescut ca un parazit pe structura imensei vile diocleţiene. Două mii de ani de locuire ulterioară cu condus la unicul aspect heteroclit de azi, cu o reţea de străzi complicată, mărginită de clădiri masive, făcând Split-ul un *must see* turistic.

Am ales o parcare de la capătul promenadei mării, numită, ca peste tot, *Riva* (și oficial *Obala Hrvatskog narodnog preporoda*), cea mai potrivită pentru a lua primul contact cu faţada fostului Palat Diocleţian pe care, în ciuda transformărilor de peste secole, se mai pot vedea clar coloanele și două din loggiile originale. Între coloanele fostei galerii deschise (pe care Împăratul se plimba admirând marea) spaţiile au fost zidite iar în spate au fost lipite plombe transformate în camere; totuși multe din acestea nu au trecut proba timpului astfel că prin foarte multe ferestre se zărește doar cerul.

Foto 7.65.
Split *(Riva)*: porţiunea estică (din dreapta) a faţadei marelui Palat Diocleţian; se pot vedea ferestre deschise spre cer, semn că plombele construite în spatele zidului nu au rezistat până azi, iar în dreapta urma zidită a Loggiei cu trei arce.

Foto 7.66.
Split *(Riva)*: porţiunea mediană a faţadei Palatului; se văd mai multe coloane de la fosta galerie deschisă, iar în dreapta-jos este *Poarta de Bronz* cu coborârea în magaziile de la subsol, prin care mărfurile erau descărcate direct de pe debarcader (în antichitate marea ajungând la zidurile Palatului).

Foto 7.67.
Split *(Riva)*: Loggia cu trei arcade de la extremitatea stângă (vestică) a Palatului Diocleţian (singura dintre cele trei păstrată, aplicată pe zidul unui hotel, construit în locul fostului turn de colţ sud-vestic).

Trecem astfel în revistă de pe Riva întreaga faţadă de 180 metri a Palatului; dacă mai continuam cam 100 metri, am fi ajuns în Piaţa Republicii (*Trg Republike*), unde în sec. XIX-XX au fost construite clădirile neo-renascentiste cu arcade numite *Prokurative*, în formă de U cu deschiderea spre mare, imitând Piaţa San Marco din Veneţia. Dar noi am intrat în oraşul nou cotind imediat pe la capătul vestic al faţadei sudice, şi am ajuns în piaţa *Trg Braće Radić* (neoficial numită *Voćni Trg*, adică Piaţa Fructelor care serveşte şi azi acestui scop). Aici se înalţă un turn octogonal veneţian (construit în sec. XV ca protecţie contra turcilor) alăturat castelului veneţian din sudul pieţii (*Castello / Kaštel*). Nordul pieţii este închis de *Palazzo Milesi* (sec. XVII) cu o faţadă barocă reprezentativă.

Foto 7.68.
Split (*Voćni Trg)*: Castello şi turnul octogonal veneţian. În mijloc, statuia lui *Marko Marulić*, poet din sec. XV.

Continuăm spre nord şi ieşim în *Narodni Trg* (popular numit doar *Pjaca*, după italienescul *Piazza*), care a devenit centrul vieţii veneţiene din afara zidurilor începând cu sec. XIV, atunci când *Piaţa Peristil,* prea mică, pierde acest statut. Piaţa este mărginită la nord de Primăria veneţiană cu loggia din sec. XV (*Gradska vijećnica*) şi de *Palatul Karepič* (sec. XVI), la sud de *Palatul Pavlović*, la vest de *Casa Nakić* (1902) iar la est de clădirile construite în locul vechii faţade a Palatului, care nu mai există în această porţiune. Pe latura de est, se trece aşadar în vechiul oraş de-a lungul îngustei străduţe *Ispod ure*, pe care întâlnim *Palatul Ciprianis* (1394, în stil romanic tardiv) şi un casă-turn fortificată romanic cu un ceas aparte, ce are 24 diviziuni în loc de 12.

Foto 7.69.
Split (*Voćni Trg)*: Palatul Milesi.

Foto 7.70.
Split *(Piața Poporului / Pjaca)*: Primăria veche în stânga cu cele trei arcade gotice, legată printr-un pasaj cu ferestre duble gotice de micul *Palat Karepič* (sec. XVI, în dreapta).

Foto 7.71.
Split *(ul. Ispod ure):* casă-turn romanică (sec. XI) cu clopotniță gotică și ceas renascentist (sec. XV). În planul doi se vede parțial *Poarta de Fier*.

Imediat după ce trecem de turnul cu ceas de pe străduța *Ispod ure*, ajungem la intrarea vestică în Palatul Dioclețian: *Poarta de Fier* (*Porta Occidentalis* sau *Željezna vrata*), principala legătură în Evul Mediu între vechiul oraș și noua sa suburbie vestică venețiană; este o structură masivă de apărare ce conține practic două porți, separate câțiva metri printr-o curte internă bine conservată. Pe poarta dinspre orașul vechi a fost construită o bisericuță (*Sveti Teodor* sau *Crkva Gospe od Zvonika*) din care se păstrează intactă o rară campanilă romanică de secol XI.

Foto 7.72.
Split: campanila bisericuței *Sveti Teodor*, construită deasupra Porții de Fier (occidentale) din zidul vestic al Palatului Diocleţian.

Foto 7.73.
Split: partea exterioară a Porții de Fier.

Continuăm în interiorul vechiului oraş pe străduțe înguste mărginite de clădiri înalte şi sumbre înnegrite de vreme. Primul obiectiv este *Templul lui Jupiter (Jupiterov hram)*, construit de Diocleţian şi salvat de la dispariţie prin transformarea sa în vremurile creştine în *Baptisteriul Sf. Ioan* al Catedralei (sec. IX). În exterior, ne priveşte un sfinx autentic egiptean (al doilea îl vom întâlni în Piaţa Peristil) iar în interior suntem suprinşi de bolta originală a tavanului şi de marele bazin de marmură pentru botez, în formă de cruce.

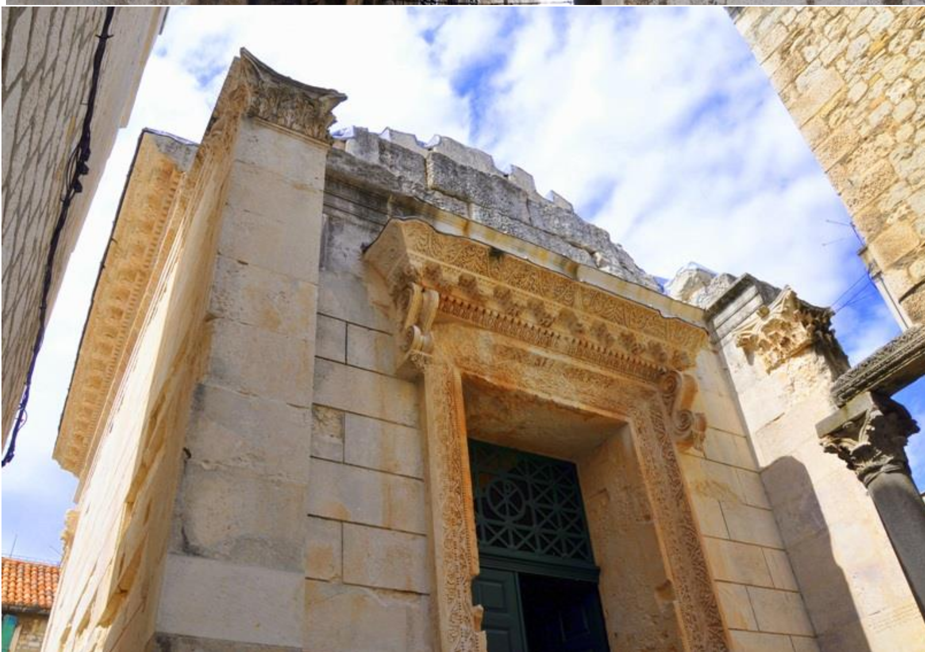

Foto 7.74.
Split: intrarea în Templul roman al lui Jupiter, transformat în Baptisteriul Catedralei.

Foto 7.75.
Split: bazinul pentru botez (sec. XII) din Templul lui Jupiter (Baptisteriu). În spate în stânga este sarcofagul *Arhiepiscopului Laurențiu* (sec. XI) iar central stă statuia Sf. Ioan Botezătorul de *Ivan Meštrović*.

Foto 7.76.
Split: tavanul roman casetat original, perfect conservat, al Templului lui Jupiter.

Încă câteva zeci de metri spre est și ajungem în inima istorică și turistică a Split-ului, piața *Peristil*, un spațiu aflat azi cu trei trepte sub nivelul străzii, pe vechea axă longitudinală a Palatului (*Cardo*), mărginit de coloane pe trei laturi. Prin această piață centrală care și-a păstrat într-un mod neașteptat caracterul roman antic, se asigura accesul spre apartamentele imperiale (la sud), mausoleul imperial (la est) și cele trei temple la vest (dintre care doar cel al lui Jupiter a supraviețuit).

Foto 7.77.
Split: Piața *Peristil*, vedere spre *Prothyron*-ul roman cu cele două capele creștine albe. Jos, se vede intrarea în Sălile subterane.

Pe marginea sudică se înalță *Prothyron*, patru coloane care sprijină un fronton triunghiular ce reprezenta intrarea monumentală la apartamentele lui Dioclețian și ocazional tribună pentru festivități. Dincolo de coloane se păstrează un *Vestibul* circular închis cu cupolă, care servea drept anticameră pentru cei ce urmau să fie primiți de Împărat. În epoca creștină, în *Prothyron* au fost create două capele și o arcadă centrală.

Pe sub *Prothyron* se coboară în *Sălile subterane* (pivnițe, magazii) prin care se poate ajunge pe promenada mării *Riva* (ieșind prin *Poarta de Bronz,* care era destinată exclusiv accesului în subsoluri); sunt importante pentru că permit să se imagineze care era configurația apartamentelor imperiale de deasupra (care nu mai există azi, în afara câtorva încăperi în care e amenajat *Muzeul etnografic*), deoarece cele două planuri erau similare. Subteranele se întind pe întreaga suprafață a fostelor apartamente, întinse între *Vestibul* și fațada sudică, pe întreaga lățime a construcției (ceea ce înseamnă cca. 25% din suprafața totală a Palatului). Subteranele, perfect păstrate, pot fi vizitate separat cu de-amănuntul, noi ne-am făcut doar o impresie parcurgând coridorul de unește *Peristilul* cu *Poarta de Bronz* (azi spațiu comercial).

Foto 7.78.
Split: o parte a coridorului subteran ce unește *Peristilul* cu ieșirea la mare (prin *Poarta de Bronz*); apartamentele imperiale se găseau deasupra și respectau aceeași configurație

Pe fiecare parte a *Prothyron*-ului se desfășurau câte șase coloane ce suportau șapte arcade bogat decorate. În al treilea spațiu al coloanelor era câte o ușă ducând la mausoleul împăratului (spre est), respectiv la temple (spre vest). În timpul creștinismului mausoleul a fost transformat într-o Catedrală, căreia i s-a adăugat o campanilă în stil roman tardiv în sec. XIII-XIV.

Foto 7.79.
Split *(Piața Peristil):* colonada de vest transformată în fațadă a unui palat renascentist, cu poarta și pasajul spre esplanada templelor în stânga.

Case medievale au fost construite între arcadele colonadei de vest, iar la capătul colonadei de est o casă romanică a fost transformată la 1516 în mica biserică *San Rocco*

Foto 7.80.
Split *(Piața Peristil):* colonada de est intactă, cu biserica *San Rocco* în stânga și intrarea în Catedrală (fostul mausoleu) în dreapta.

Foto 7.81.
Split *(Piața Peristil):* colonada de est cu intrarea în Catedrală (fostul mausoleu) și alt sfinx egiptean din sec. XV î.Chr. (adus de Dioclețian din campania egipteană a anilor 297-298).

Foto 7.82.
Split: vedere dinspre Poarta de est spre exteriorul roman al Mausoleului octogonal al lui Dioclețian (azi Catedrala) și Campanila. În spatele Mausoleului este prelungirea medievală a altarului.

E momentul să vizităm acum Catedrala Sfântului Domnius *(Sv.Duje)*, amenajată în sec. VII în spațiul Mausoleului lui Diocleţian. Intrarea se face printr-o poartă grea de stejar, compartimentată în 28 scene biblice sculptate în 1214 de localnicul *Andrija Buvina* și considerată una din bijuteriile sculpturii medievale mondiale. În interiorul mic dar minunat decorat și bogat în piese unice sunt păstrate coloanele romane și bolta tavanului originale, mai multe sarcofage paleocreștine, altare baroce (mai ales cel al Sf. Anastase / *Sv. Staš* lucrat de George Dalmatul / *Juraj Dalmatinac*), dar la fel de impresionant este și mobilierul somptuos (amvonul romanic din sec. XIII, staluri de lemn din sec. XVII). Se mai vizitează Tezaurul (cu piesa de rezistență *Evangheliarul din Split*, manuscris din sec. VI !) și Cripta.

Foto 7.83.
Split: șase din cele 21 panouri sculptate de Andrija Buvina în stejarul portalului Catedralei (anul 1214 !).

Foto 7.84.
Split: extraordinarul amvon romanic al catedralei (sec. XIII-XIV), decorat cu o combinație de marmură de mai multe culori.

Foto 7.85.
Split: vedere parțială a interiorului Catedralei, cu altarul Sf. Anastase în stânga (1448), altarul Sf. Domnius în dreapta (1427) și altarul principal în mijloc

Foto 7.86.
Split: stalurile sculptate în lemn ale corului Catedralei (sec. XIII !).

Urcăm apoi în vârful Campanilei la 60 metri altitudine, poziție ideală pentru a repera conturul zidurilor Palatului Dioclețian, sufocate la sol de sutele de construcții haotice ulterioare.

Foto 7.87
Split: vedere din Campanila Catedralei spre *Turnul de Sud-Est* și zidul sudic al Palatului (zona fostelor apartamente Imperiale), dincolo de care se întinde *Riva* și portul de agrement și al ferry-boat-urilor. Se văd urmele fostelor locuințe lipite de zid, dispărute în timp.

Foto 7.88
Split: vedere din Campanila Catedralei spre vest (Castelul și Turnul octogonal din *Voćni Trg*). În dreapta-sus, se vede un colț din *Prokurative*, în Piața Republicii.

Foto 7.89
Split: vedere din Campanila Catedralei spre vest, cu campanila bisericuței *Sv. Teodor* de pe Poarta de Vest (sec. XI) în prim plan, turnul cu ceas din sec. XV în planul doi și *Piața Poporului* în planul trei (în stânga se vede un fragment din *Casa Nakić*).

Foto 7.90
Split: vedere din Campanila Catedralei spre zidul de nord, dincolo de care se înalță campanila fostei mănăstiri benedictine.

Foto 7.91
Split: vedere din Campanila Catedralei spre capătul Pieții *Peristil* și strada *Kraljice Jelene*, cu colonada de est și biserica *San Rocco.*

Foto 7.92
Split: vedere din Campanila Catedralei spre strada *Kraljice Jelene* și Poarta de Argint (estică).

La capătul nordic al Pieții *Peristil* se găsea intersecția principalelor străzi romane, la acea dată la fel de largi ca și Peristilul (*Cardo*, azi *Dioklecijanova* și *Decumanus*, azi *kralja Petra Krešimira*), intersecție care marca inima vechiului Palat. Aici convergea întreaga circulație venind de la cele patru porți. Din acest punct se poate ieși înspre est în afara zidurilor pe *Poarta de Argint* (*Porta Argentea* sau *Srebrna vrata*), zidită în Evul Mediu urmare a pericolului otoman și redeschisă după ultimul război mondial. Noi alegem să completăm vizitarea orașului vechi, plecând spre nord, pe strada *Dioklecijanova* (fosta *Cardo* așadar), trecând pe lângă mai multe palate renascentiste, construite în jurul unor curți interioare specifice: cu fântâni și scări exterioare ce duceau la etajul de recepții. Dintre acestea, cel mai interesant este *Palatul Papalić*, în stil gotic flamboaiant (sec. XV), care adăpostește *Muzeul orășenesc*.

Foto 7.93
Split: curtea interioară a *Palatului Papalić*.

Foto 7.94 **Split:** statuia lui *Grigorie din Nin* (1929) și campanila complexului benedictin.

Încă câteva zeci metri pe *Dioklecijanova* și ajungem la cea mai importantă intrare a Palatului, *Poarta de Aur* sau nordică (*Porta Aurea* sau *Zlatna vrata*), încă bogat ornamentată în ciuda sacrificării sale în Evul Mediu, de aceeași teamă a atacurilor turcești. Și această poartă este dublată spre interior cu o mică curte fortificată, iar deasupra a fost construită în sec. XII o capelă a Sfântului Martin.

Foto 7.95
Split: vedere exterioară a Porții de Aur (nordice).

Foto 7.96
Split: vedere, de la Poarta de Aur spre est, a fațadei nordice a Palatului, cu Turnul de colț Nord-Vest (*Kula 3*) în fundal.

Ieşim în afara zidurilor de apărare, pentru a completa circuitul exterior pe laturile de nord şi sud, cele care oferă cele mai bune perspective asupra faţadelor exterioare ale Palatului (nefiind incluse în oraşul în expansiune, aşa cum s-a întâmplat cu latura vestică, parţial dispărută). Faţada de nord este cea mai interesantă, putând fi bine văzută cu un recul în spaţiul verde adiacent. Se pot zări încă amplasamentele turnurilor de apărare (dispărute) şi ale ferestrelor zidite. În schimb, cele două turnuri patrate de colţ (Nord-Vest şi Nord-Est) sunt bine păstrate şi modernizate. În zona aceasta, a parcului *Josipa Jurja Strossmayera* se găsesc două monumente: ruinele mănăstirii benedictine cu campanila capelei *Preafericitului Arnir* (sec. XVIII) şi expresiva statuie a lui Grigorie din Nin, operă a sculptorului *Ivan Meštrović* (Fig. 00.00).

Coborâm apoi pe latura de est, locul cel mai bun pentru a descoperi detaliile enormei infrastructuri, faţada fiind vizibilă pe întreaga sa lungime (chiar dacă o perspectivă largă e greu de obţinut, fiind într-o zonă construită), de la Turnul de Nord-Est la cel de Sud-Est, acolo unde revenim pe promenada mediteraneeană a Rivei şi încheiem vizitarea oraşului.

Foto 7.97
Split: fațada de est, văzută de la Poarta de Argint spre nord.

Foto 7.98
Split: fațada de est, văzută de la Poarta de Argint spre sud (spre mare).

Foto 7.99
Split: cu toate că este ciudată inserarea fotografiei unui desen, cred că acesta e totuși binevenit – astfel ar fi arătat Palatul lui Dioclețian în epoca măreției sale (sec. IV-VII).

Pentru a înțelege mai bine istoria orașului Split și a regiunii sale, ne deplasăm spre nord vreo 3-4 kilometri, până la **Solin**, localitatea corespunzînd anticului oraș roman Salona (*Colonia Martia Ivlia Valeria*) capitala Provinciei romane a Dalmației. Colonia ajunsese sub Dioclețian la 60000 locuitori, fiind astfel dotat cu toate facilitățile timpului: clădiri administrative și private, un forum, terme, un teatru și un amfiteatru, un apeduct cu sistem de aducție a apei și ziduri exterioare de apărare. În acest oraș cosmopolit, apar din secolul II și concepțiile creștine, aduse de Apostolul Pavel. În 693 orașul e distrus de croați, căzând apoi sub conducerea avarilor. Ca urmare, întreaga populație din Salona se va refugia în Palatul lui Dioclețian din Spalatum, punând bazele orașului medieval Split.

Vestigiile arheologice se întind pe o suprafață mare. Din parcarea aflată imediat la ieșirea din *Ul. don Frane Bulića* se ajunge la primul sector, ***Manastirine***, o vastă necropolă (începută la sec. II î.Chr.) în afara zidurilor, de unde au fpost scoase multe sarcofage (aflate la Muzeul din Split).

Foto 7.100
Solin
(Manastirine): vedere a ruinelor bazilicii paleocreștine (sec. V) ridicată pe vechea necropolă romană.

Foto 7.101
Solin
(Manastirine): sarcofage din necropola romană.

Ajungem la capătul necropolei în locul numit ***Tusculum***, unde se înalță o construcție aparte, operă a arheologului *Frane Bulić*, destinată să adăpostească muzeul local; numeroase fragmente romane au fost incorporate în ziduri și ferestre; în grădina alăturată coloane romane susțin filigorii de viță-de-vie iar capitelurile folosesc drept scaune pentru momente de popas.

Foto 7.102
Solin (Manastirine): vedere de ansamblu a site-ului, cu sarcofage romane și ruinele bazilicii paleocreștine.

Ne îndreptăm spre sud și intrăm pe teritoriul *Orașului de est (**Urbs Orientalis**)*, ultimul sector adăugat nucleului primitiv, locuit mai ales de primii creștini, unde de altfel s-a stabilit și episcopul de Salona în sec. V

Foto 7.103
Solin (Tusculum): clădirea Muzeului local.

Poteca largă pe care avansăm este reprezentată de partea superioară a zidurilor antice de apărare, păstrate în mare parte. Trecem pentru început de vechiul *centru episcopal*, cu ruinele a două mari bazilici, dincolo de care se pot vedea urmele termelor orașului.

Foto 7.104 **Solin** (orașul de est): vedere spre sud cu ruinele *Casei episcopului* (*Domus Ecclesiae*) prima clădire a centrului episcopal și, în planul secund, zidurile exterioare de apărare pe care este amenajată poteca de vizitare.

Foto 7.105
Solin (orașul de est): vedere de pe potecă (de pe ziduri) spre ruinele centrului episcopal (forma din sec. VI): în stânga *Baptisteriul* rotund și *Catechumeneum* (școală religioasă), în centru *Marea Bazilică*, iar spre dreapta sa (puțin vizibilă) altă bazilică în formă de cruce. În spatele complexului erau termele.

Continuăm pe ziduri spre sud până la două aglomerări de pietre, rămășițele grandioasei *Porta Caesarea*, prin care vechiul drum (*Petrova Ulica*) trecea din *Orașul de est* în *Orașul Vechi* (***Urbs Vetus***), nucleul primar al coloniei. Mă abat puțin spre est pentru a ajunge la *Pet Mostova*, un pod roman din cinci arce peste un braț secat al râului Jadro.

Foto 7.106 **Solin** (orașul de est): podul roman cu cinci arce (*Pet Mostova*)

Apoi revin prin *Porta Caesarea* la poteca de pe zidul de apărare (vechiul drum roman *Via Principalis* nefiind utilizabil) și o luăm spre vest prin *Orașul Vechi*; obiectivele locale ar fi un Teatru și un Forum cu Capitolium, Terme și Templu. Semnalizate destul de prost în vegetația abundentă, ruinele (vizibile, dar nu foarte spectaculoase) pot fi găsite mergând vreo 300 metri spre sud pe vechiul *Cardo Maximus*, până aproape de marginea șoselei *Ivana Pavla II*.

Revenim la potecă și continuăm spre vest; trecem repede în ultimul „cartier” al coloniei, Orașul de vest (***Urbs occidentalis***), adăugat nucleului primitiv în sec. II. Lăsăm în dreapta o necropolă cu 16 sarcofage aliniate, apoi Bazilica paleocreștină din zona numită *Kapljuć*, pentru a ajunge la principalul obiectiv al site-ului: **Amfiteatrul roman**, construit pe la anul 170, cu o capacitate de 15000 spectatori și cu subterane ce duceau direct la mare (de unde erau aduse pe ambarcațiuni animalele ce ajungeau apoi în arenă).

Jurnalele de călătorie... vor continua în volumele II, III...

Foto 7.107
Solin (orașul de vest): necropola cu 16 sarcofage.

Foto 7.108
Solin (orașul de vest): detaliu amfiteatru.

Foto 7.109
Solin (orașul de vest): detaliu amfiteatru

Foto 7.110
Solin (orașul de vest): vedere generală a amfiteatrului. În fundal, se văd periferiile industriale ale orașului Split.

Am învățat ceva despre epoca romană și paleocreștină a acestei zone. Pentru a înțelege puțin din situația Evului mediu mai parcurgem câțiva kilometri spre nord pentru a ajunge la **Klis** (21 aprilie 2014) unde se înalță una dintre cele semnificative și strategice cetăți ale Croației, consemnată încă din sec. X, pe când se afla în stăpânirea Avarilor și Slavilor. Este apoi sediu al mai multor regi croați, pentru a se dezvolta într-o adevărată fortăreață de graniță sub ocupația otomană. Ultimii proprietari, Venețienii și Austriecii, o vor mări și ei până la dimensiunile perfect vizibile astăzi. În timpurile noastre, cetatea a fost folosită la filmarea seriei HBO *Game of Thrones*.

Foto 7.111
Klis: Turnul de apărare Oprah (care apără a doua intrare), văzut de pe poteca de acces din sat.

Din mica parcare circulară de sub ziduri, se urcă câteva trepte amenjate pe sub *Turnul venețian Oprah* (1355) și *Fortificația intrării* (tot venețiană, din sec. XVIII) și până la *Prima poartă de intrare* (construită de austrieci în 1820). Construcția complicată pare a fi efectiv crescută din stânca prelungită a culmii ce domină valea și oferă o perspectivă perfectă până la mare. De la distanță, este chiar greu de apreciat că ar fi vorba de o construcție umană și nu una naturală. De la prima poartă de intrare urcăm abrupt spre stânga, trecem prin *Poziția Avansată*, construită de venețieni în 1648 deasupra forificațiilor de intrare și ajungem la a doua poartă medievală (refăcută de austrieci în 1820).

Foto 7.112
Klis: Fortificația venețiană a intrării, văzută de pe poteca de acces din sat.

Foto 7.113
Klis: a doua Poartă de intrare cu Turnul Oprah, văzute de pe *Poziția Avansată*. Scările din dreapta urcă de la Prima Poartă.

De la a doua poartă vizitarea este cu taxă, dar fără ghid și se desfășoară pe poteci alungite în serpentine, întrerupte de platforme de artilerie și ziduri de apărare. Plecând pe aceeași linie de nivel, trecem pe lângă fostele barăci de artilerie și parcurgem mai multe terase panoramice, la capătul cărora scări urcă abrupt spre a treia poartă și turn de intrare, construite în Evul Mediu ca a treia linie de apărare, dincolo de care se află clădirile garnizoanei militare.

Foto 7.114
Klis: vederea Porții de intrare nr. 2 de pe platforma din dreptul barăcii de artilerie

Foto 7.115
Klis: vederea a Porții de intrare nr. 3 și a Trunului lateral (sec. XVIII).

Dar mai întâi urcăm scările din laterala Porții nr. 2 pe platforma Turnului Oprah și explorăm de aici pe deasupra barăcii artileriei, circuitul de gardă de-a lungul zidurilor nodice de apărare (înlocuit în câteva porțiuni de stânca baturală), de unde avem o frumoasă perspectivă asupra satului Klis și masivului stâncos *Koštak* (641 metri).

Foto 7.116
Klis: vedere de la înălțime spre zidul nordic de apărare cu Turnul Oprah și Marea Adriatică în fundal.

Foto 7.117 **Klis**: vedere spre Baraca artileriei, Poarta nr. 2 și Turnul Oprah (cu steag); în dreapta sus se vede cum zidul de protecție nordic lipsește, fiind înlocuit de stânci naturale (cu panglică de avertizare).

Revenim și trecem Poarta nr. 3, intrând într-un spațiu etajat natural în care se află mai multe clădiri renovate, folosite în scopuri muzeale. Prima este *Depozitul venețian de arme* (sec. XVII, azi Centru de

expoziții), în stânga căruia se înaltă *Reședința venețiană a Rectorului* (jumătate din clădirea etajată este azi acoperită și funcțională)

Foto 7.118 **Klis**: vedere de pe platforma înaltă: în stânga Magazia de arme (între copaci), Reședința Rectorului (cea înaltă și acoperită) și Vechea pulberărie (sec. XVIII, cu acoperiș nou); în dreapta-sus Noua pulberărie și Biserica Sf. Virtus (în fundal).

Foto 7.119 **Klis**: vedere de pe platforma înaltă spre nord-est, peste capătul coamei stîncoase pe care e ridicată fortăreața, cu șoseaua *Ul. kneza Trpimira* și autostrada D1 (în construcție).

Aceasta se învecinează spre vest cu *Biserica Sf. Vitus* (refăcută în sec. XVII, perfect păstrată până azi) în fața căreia se întinde platforma de artilerie *Bembo*, cea mai mare din fortăreață (sec. XVII). La nord de palat se află *Pulberăria nouă* (1820) și altă terasă de artilerie, cea mai înaltă și cea mai nordică, de unde se deschide o perspectivă amețitoare peste creasta stâncoasă.

Foto 7.120 **Klis**: vedere din zona Pulberăriei Noi peste partea neacoperită a Reședinței Rectorului, spre Biserica Sf. Vitus (cu orașul Split și marea în fundal).

Foto 7.121.
Klis: vedere de pe Poarta nr. 3 spre zona intrării (Poarta nr. 2 și Turnul Oprah) cu evidențierea paltformelor inferioare. În fundal, orașul Split și marea.

Fără grabă și cu oarecare părere de rău părăsim aceste extraodrinare perspective din cuibul de vultur al fortăreței și revenim pe pașii noștri prin Porțile nr.2 și nr .1 spre parcarea din sat.

Foto 7.122.
Klis: o ultimă privire asupra ansamblului fortăreței, ce pare că se topește în stânca și vegetația naturală.

Vom încheia acest periplu cu **Dubrovnik** / Ragusa (10 aprilie 2016), oraș medieval pe drept cuvânt numit *Perla Adriaticii*, perfect reconstruit după distrugerile din războiul din 1991-1994. Aflat la 230 kilometri distanță față de Split (cu particularitatea că șoseaua traversează la Neum o fâșie cu ieșire maritimă a Republicii Bosnia-Herțegovina), noi l-am vizitat cu o ocazie diferită, venind dinspre Muntenegru (granița e la doar 40 km). Nu știu care este prima imagine a orașului dinspre vest, dar venind, așa cum am făcut noi, dinspre est (Muntenegru), el se prezintă sub forma unei superbe panorame ce poate fi admirată de pe înălțimea șoselei E65 (*Michelin* recomandă o stradă ceva mai jos, *Supila*, pentru o primă imagine de ansamblu a acoperișurilor și fortificațiilor orașului).

Cu puțin noroc am găsit rapid un loc de parcare (o raritate, chiar dacă era doar luna aprilie) în fața porții nordice de intrare în vechiul oraș, *Vrata od Buže* (deschisă de-abia în 1908), pe strada *Hvarska*. Este un loc bun pentru a face cunoștință cu relieful zonei: spre sud se înalță fortificațiile impunătoare ale vechiului oraș, iar spre nord culmea pleșuvă și stâncoasă a muntelui *Srđ* pe care, la 412 metri înălțime, se ridică Fortul Imperial napoleonian (*Utvrda Imperial*, 1806-1816), un punct important în apărarea orașului asediat de JNA (Armata Populară Iugoslavă) timp de luni de zile. Azi aici este Muzeul Războiului Croat de Independență (*Muzej Domovinskog rata*) după cum îl numesc croații și se poate ajunge fie pe o potecă în serpentine din oraș, fie pe șoseaua *Srđ*, fie, cel mai comod, cu o telecabină.

Foto 7.123.
Dubrovnik: panorama orașului de pe șoseaua E65 (sau D8, *Jadranska cesta*). În prim-plan este vechiul port.

Foto 7.124.
Dubrovnik: masivele fortificații de nord ale orașului văzute dinspre poarta *Buže* spre turnul *Minčeta*, de-a lungul străzii *Peline*.

Pentru a ajunge în centrul orașului vechi, de la nivelul șoselei se coboară puternic, pe străduțe înguste cu scări, înghesuite între locuințe, până la nivelul cel mai de jos, al străzii longitudinale *Stradun* (sau *Placa*), inima orașului vechi (spațiul cel mai larg de altfel), locul de desfășurare al tuturor evenimentelor locale.

Foto 7.125.
Dubrovnik: vedere dinspre poarta *Buže* spre centrul orașului, de-a lungul scărilor care coboară spre *Stradun*. În fundal, se vede biserica *Sf. Ignațiu*.

La capătul de est al *Stradun*-ului, intrăm în strada-piațetă *Luža* (Piața Logiei, fostă piață de mărfuri), unde se ridică Coloana lui Roland (1418, *Orlandov stup*, cavalerul legendar care ar fi salvat orașul de arabi), fiind închisă în stânga de *Palatul Sponza* (fostă vamă, azi sediul arhivelor), continuat spre dreapta de *Loggia* (1463, prin care se poate ieși spre Vechiul Port) și *Turnul Ceasului* (1444).

Foto 7.126. **Dubrovnik**: vedere din *Stradun* spre *Palatul Sponza* (stânga), *Logia* și *Turnul Ceasului*. În dreapta, se vede *Fântâna Mică a lui Onofrio* (1438), iar în prim-plan, *Coloana lui Roland*.

Latura de sud a pieței (care poartă numele de *Ulica Pred Dvorom*) este închisă de *Palatul Rectorului* (*Knežev dvor*, reconstruit în 1667), în spatele căruia se înalță Catedrala (*Dubrovačka katedrala*), iar spre vest găsim biserica barocă *Sveta Vlaha* (1715).

Foto 7.127. **Dubrovnik**: vedere din *Luža* spre sud, cu Biserica *Sv. Vlaha* și coloana lui Roland în față. În fundal, se vede parțial *Palatul Rectorului*.

Foto 7.128. **Dubrovnik**: vedere din *Luža* de-a lungul *Stradun*, spre biserica Franciscanilor.

Parcurgem apoi *Stradun*, până la capătul de vest, trecem pe lângă Biserica și Mănăstirea Franciscană

(*Franjevački samostan*) apoi pe lângă biserica *Svetog Spasa* (1528, singura biserică renascentistă din oraș) și intrăm într-o altă piațetă în centrul căreia se ridică domul de cărămidă al Fântânii Mare a lui Onofrio (*velika Onofrijeva fontana* 1438), la acea dată din păcate în renovare, astfel total nefotogenică. Înspre sud, piața e mărginită de Mănăstirea de maici Sf. Clara (*Samostan sv. Klara*, orfelinat de sec. XIII, azi restaurant)

Foto 7.129. **Dubrovnik**: vedere inversă, din capătul vestic al *Stradun*, spre piața *Luža* și turnul Ceasului.

Foto 7.130. **Dubrovnik**: biserica *Sveti Spasa* (centru), *Mănăstirea Franciscanilor* (dreapta) și o parte din echipamentul de protecție al Fântânii Onofrio. În stânga, se văd scările pe care se urcă pe zidul de apărare.

Ca de obicei, programul nostru este contra-cronometru (în mod normal, ar trebui cam două zile pentru a explora mulțumitor întreaga zonă).

Decidem să renunțăm la continuarea vizitei prin străzile medievale ale orașului, pentru alte două obiective: *Fortul Lovrijenac* și turul zidurilor de apărare, de unde vom vedea orașul de sus. În acest scop părăsim orașul vechi prin poarta principală Pile (*Gradska vrata od Pila*), coborâm scările spre mare și ajungem pe plaja liniștitului golf *Kolorina*, mărginit de impunătoarele fortificații *Lovrijenac* și *Bokar* și punctat de romantice stânci care ies din apa mării. Ocolim golful, și urcăm treptele amenajate în stânca peninsulei pe care re ridică, la 37 metri de-asupra mării, zidurile masive, de până la 12 metri grosime, ale *Fortului Lovrijenac* (sec. XIV-XV, restaurat total după devastatorul cutremur din 1667, azi găzduiește reprezentații teatrale).

Foto 7.131.
Dubrovnik: încăperi în stâncă, amenajate în capătul de vest al golfului *Kolorina* (sub scările care urcă spre Lovrijenac).

Foto 7.132.
Dubrovnik: golful *Kolorina* și fortificațiile orașului vechi, văzute de pe primele scări ce urcă spre *Lovrijenac*. În centru este *Turnul Bokar*, iar în dreapta *Bastionul Mrtvo Zvono*. În stânga se vede și clopotnița *Bisericii Franciscanilor.*

Foto 7.133.
Dubrovnik: aceeași perspectivă, dar din capătul superior al scărilor de pe Lovrijenac. Se văd mult mai bine acoperișurile vechiului oraș.

Fortul în sine nu este deosebit față de altele, decât poate pentru amatorii de arhitectură militară masivă; în schimb perspectivele sunt deosebite, peste

cele două golfuri care delimitează peninsula: zidurile fortificate ale orașului spre vest și începuturile parcului orășenesc, spre est. În plus, umbra răcoroasă a rășinoaselor din jurul fortului îmbie la popas.

Foto 7.134.
Dubrovnik: detaliu al masivelor ziduri din *Fortul Lovrijenac*. În fundal stânga, orașul vechi, iar în dreapta *Insula Lokrum*.

Foto 7.135.
Dubrovnik: vedere de pe platforma superioară a Fortului asupra orașului vechi, cu întregul zid de apărare dintre turnul *Minčeta* (stânga), *Turnul Bokar* (mijloc) și *Bastionul Mrtvo Zvono* în dreapta.

Foto 7.136.
Dubrovnik: vedere peste golful estic (spre începutul Parcului Orășenesc), un model exemplar de amenajare în terase pentru locuire a unui relief stâncos neprimitor. În dreapta se vede strada *od Tabakarije*.

Revenim pe pașii noștri spre oraș, până la *Poarta Pile*, trecând vechiul șanț de apărare și un pod mobil. Poarta este monumentală și dublă, turnul exterior fiind renascentist (1537) iar poarta interioară gotică (1438), între cele două fiind delimitată o adevărată piațetă mărginită de ziduri înalte (accesul între porți nu este direct, ci cotit, cu obstacole, probabil în ideea de a face cât mai dificilă intrarea celor nepoftiți în oraș). De lângă poarta interioară urcăm abrupt scările spre circuitul de gardă de pe meterezele zidurilor fortificate. Circuitul are 2 kilometri și necesită cel puțin 90 minute; este diversificat, se urcă și se coboară, și oferă o perspectivă cu totul deosebită asupra mării și asupra orașului.

Foto 7.137. **Dubrovnik**: Poarta Pile văzută dinspre exterior.

Foto 7.138. **Dubrovnik**: interiorul Porții Pile; în stânga se vede conturul semicircular al bastionului exterior, în dreapta deschizătura porții interioare. Sus pe muntele *Srđ*, Fortul Imperial domină, acum pașnic, orașul.

Recomandabil este ca circuitul să se facă în direcția mării, în acest fel diferențele de nivel se simt mai puțin. Chiar deasupra porții Pile aruncăm o privire în toare direcțiile, iar înspre dreapta urcușul puternic și neatrăgător spre marele Turn *Minčeta* (*Tvrđava Minčeta*, sec. XIV-XV, punctul cel mai înalt al fortificațiilor) ne confirmă justețea acestei afirmații. Explicația rezidă în faptul că fortificațiile de nord (spre continent) erau considerate cele mai importante, așadar sunt și cele mai înalte și masive (groase între 4-6 metri, de 2-3 ori mai mult ca restul).

Foto 7.139.
Dubrovnik: vedere de pe Poarta Pile în lungul *Stradun*, cu biserica *Sv. Spasa* (stânga-jos) și *Mănăstirea Franciscană*. În stânga-sus se zărește partea de nord a zidului, cu mult mai înaltă decât cea de sud

Mergând așadar spre mare, trecem peste un prim turn pătrat (unul dintre cele 12 adăugate cu ocazia unei campanii de îmbunătățire a sistemului defensiv din sec. XIV) și ajungem la Turnul Bokar (*Tvrđava Bokar*), turn rotund de colț din sec. XV ce păzea (alături de Lovrijenac) intrarea dinspre mare spre poarta principală, Pile.

Foto 7.140.
Dubrovnik: vedere de pe *Turnul Bokar*: în prim-plan este turnul pătrat adăugat fortificațiilor în sec. XIV, apoi *Poarta Pile*, iar în plan îndepărtat secțiunea de zid care urcă abrupt spre *Turnul Minčeta*.

Foto 7.141.
Dubrovnik: un detaliu al *Turnului Bokar* cu perspectivă spre *Fortul Lovrijenac* și golful *Kolorina*.

De la *Turnul Bokar* ne angajăm pe porțiunea cea mai denivelată și spectaculoasă a zidurilor (dar și cea mai subțire), care pe primul segment urcă până ajunge la *Bastionul* (*Tvrđava*) *Mrtvo Zvono*, care surplombează marea, fiind construit în sec.

XVI exact deasupra stâncilor. Aceasta este cea mai veche parte a orașului (fostă insulă izolată de restul, până la colmatarea *Stradun*-ului), caracterizată și azi printr-o rețea alambicată de străduțe și case intricate, spre deosebire de restul regularizat al rețelei stradale din oraș

Foto 7.142.
Dubrovnik: vedere de la *Turnul Bokar* spre zidul sudic care urcă până la *Bastionul Mrtvo Zvorno*.

Foto 7.143.
Dubrovnik: vedere de la *Bastionul Mrtvo Zvorno* spre *Fortul Lovrijenac*, golful *Kolorina* și *Turnul Bokar* (dreapta).

Plimbarea pe zidurile sudice continuă cu ceva mai multă dificultate, unele treceri sunt înguste sau în renovare iar traseul este șerpuit și denivelat, funcție de stânca pe care au fost construite.

Foto 7.144.
Dubrovnik: vedere de la *Bastionul Mrtvo Zvorno* peste orașul vechi; în stânga zidul de apărare dintre turnurile *Minčeta* și *Bokar*, iar pe muntele *Srđ*, *Fortul Imperial*

Orice spațiu este folosit, în exteriorul zidurilor, coborând pe scări abrupte sunt câteva baruri și terase turistice, atârnate de-aupra mării pe câțiva metri pătrați de stânci.

Foto 7.145.
Dubrovnik: un mic bastion de pe zidul sudic; în fundal, insula Lokrum.

Pe înălțimea zidurilor trecem la ceva distanță de biserica iezuită Sf. Ignațiu (*Sv. Ignacija*, 1699) și de Catedrala barocă a orașului (*Katedrala Uznesenja Marijina*, sec. XVIII).

Foto 7.146.
Dubrovnik: bastionul *Sveti Stjepan* cu un mic bar de-asupra mării, în exteriorul zidurile sudice de apărare.

Ajungem în extremitatea estică a fortificațiilor, unde se ridică Fortul Sf. Ioan (*Tvrđava Sv. Ivan*, azi Muzeul Maritim), în fața căruia, dincolo de golful, se înalță Turnul Sf. Luca (*Tvrđava Sv. Luke*), dublă fortificație construită în sec. XIV, care proteja vechiul port al orașului (*Stara luka*), unde coborâm (de altfel și zidul se întrerupe la acest nivel). Din port se poate intra în oraș direct pe *Stradun*, de unde am pornit mai devreme.

Foto 7.147.
Dubrovnik: imensa platformă de artilerie a *Fortului Sf. Ioan*. În fundal, orașul nou vegheat de Fortul Imperial de pe *Srđ*

Foto 7.148.
Dubrovnik: vederea portului de pe platforma *Fortului Sf. Ioan*: în stânga sunt arcadele fostului șantier naval (azi cofetărie), în mijloc clădirea masivă a *Mănăstirii Dominicane*, apoi spre dreapta *Turnul Sf. Luca* și *Fortul Revelin*.

Foto 7.149.
Dubrovnik: vederea portului de pe zidul din spatele Palatului Rectorului: în dreapta masivul fort *Sf. Ioan* și ultima porțiune a zidului de apărare, iar în centrul îndepărtat, pe mal, vechile clădiri ale *Lazaretului*.

Foto 7.150.
Dubrovnik: vederea portului de pe zidul nordic, cu fortul *Sf. Ioan* în centru și insula artificială în stânga, ce servea drept sparge-valuri dar și contra atacurilor de pe mare.

Dar noi urcăm din nou pe fortificații, zidul de nord, cel mai înalt, fiind de altfel cel care oferă cele mai bune vederi asupra vechiului oraș. Zidul trece prin spatele *Turnului Ceasului* și al *Palatului Sponza* (pe

care le-am văzut din față de dimineață), trece între turnul de apărare *Sf. Luca* (la est) iar la vest Biserica *Sveti Sebastijan* și Mănăstirea Dominicană

Foto 7.151.
Dubrovnik: biserica Sf. Sebastian, aproape lipită de zidul Mănăstirii Dominicane (*Dominikanski samostan*).

Lăsăm apoi la dreapta Poarta estică de ieșire din oraș (*Gradska vrata Od Ploča*, a doua ca mărime) și Fortul Revelin (*Tvrđava Revelin*, 1462) și cotim în unghi drept spre stânga odată cu zidul de apărare, care începe să urce treptat.

Foto 7.152.
Dubrovnik: fortul Revelin.

Foto 7.153.
Dubrovnik: vedere de pe zidul de nord, cu biserica *Sf. Sebastian* în prim-plan, *turnul Luca* (în plan secund) și *Fortul Sf. Ioan*, dincolo de golf. În fundal, insula *Lokrum*.

Foto 7.154.
Dubrovnik: vedere de pe zidul de nord, cu *Mănăstirea Dominicană* în stânga și *Fortul Sf. Ioan* cu insula *Lokrum*, în dreapta.

Pe zidul nordic trecem așadar pe lângă (mai bine zis, deasupra) Mănăstirea Dominicană, apoi peste poarta *Buže* (pe care am intrat dimineață), ajungând după un urcuș la turnul *Minčeta*, cel mai înalt punct al zidurilor de apărare, de unde se deschide și cea mai largă perspectivă asupra vechiului oraș.

Foto 7.155.
Dubrovnik: vedere de pe zidul de nord asupra pieții *Luža*, reconoscibilă datorită cupolelor celor trei turnuri: al Ceasului în stânga, al Catedralei în centru și al Bisericii Sv. Vlaha, în dreapta.

Foto 7.156
Dubrovnik: vedere de pe zidul de nord, peste oraș, spre *Bastion Mrtvo Zvono* (zidul sudic). În fundal-stânga se vede biserica *Sf. Ignațiu*, iar în dreapta turnul *Mănăstirii Franciscane*.

Foto 7.157.
Dubrovnik: vedere de pe zidul de nord, peste oraș, spre insula *Lokrum*; se vede *Fortul Sf. Ioan* (stânga), apoi turnurile Ceasului, Sv. Vlaha și Catedralei, cu biserica *Sf. Ignațiu* în dreapta.

Foto 7.158.
Dubrovnik: vedere de pe turnul *Minčeta* spre *Bastion Mrtvo Zvono* (zidul sudic), peste *Mănăstirea Franciscană*.

Foto 7.159.
Dubrovnik: vedere de pe turnul *Minčeta* a bisericii iezuite Sf. Ignațiu.

Foto 7.160.
Dubrovnik: vedere de pe turnul *Minčeta* spre Poarta Pile, locul de început al circuitului pe fortificații. În fundal-dreapta se vede turnul *Bokar* iar la stânga bastionul *Mrtvo Zvono*.

De la turnul *Minčeta*, continuăm cu ultima parte, care este și cea mai facilă – coborâre destul de rapidă spre Poarta Pile, pe unde coborâm din nou în orașul vechi.

Foto 7.161.
Dubrovnik: turnul *Minčeta*.

Foto 7.162
Dubrovnik: coborârea de la turnul *Minčeta* spre poarta Pile

Înainte de a ne întoarce spre Kotor, am căutat un loc de belvedere asupra fortificațiilor. L-am găsit în peninsula cu Parcul Orășenesc (paralelă cu cea pe care se înalță Lovrijenac), la capătul străzii *Ul. don Frana Bulića*.

Foto 7.163. **Dubrovnik**: fortul *Lovrijenac* (prim-plan) și bastionul *Mrtvo Zvono* (din fortificațiile sudice ale orașului), văzute din parcarea de pe strada *Frana Bulića*. În dreapta, insula *Lokrum*.

Cinci ani mai târziu, în 17 octombrie 2021 am completat traseul prin Neum spre Muntenegru, ocazie de a mai adăuga două fotografii la selecție:

Foto 7.164. **Dubrovnik**: portul nou cu nave de croazieră

Foto 7.165. **Dubrovnik**: orașul vechi văzut de pe *Jadranska cesta* (D8)

8. Franța: scurtă vizită în Normandia și pe plajele debarcării din 1944.

(Regiunile Normandie-Cotentin, Normandie-Seine).

În mai 2010, pe drumul de întoarcere din Marea Britanie, trei zile au fost alocate unui prim contact cu regiunea franceză Normandia. Coborâm așadar de pe *ferry* la Calais și ne cazăm în satul **Aunay-sur-Odon**, prilej de a înțelege ce a însemnat efortul eliberator al trupelor Aliate în vara anului 1944: fotografiile din holul hotelului arată un câmp uniform de dărâmături în mijlocul cărora se înalță stingher turnul-clopotniță al bisericii din sat, singura scăpată (miraculos ?) de bombardamentele strategice repetate. Un sfert din populație a pierit cu acea ocazie. Dar în doar patru ani, între 1947-1951 întreg satul este reconstruit din fundații, de la nivelul pavajului..., prilej pentru meditații care nu-și au locul aici.

Dimineața ne îndreptăm cale de 100 kilometri spre primul obiectiv, unul dintre miracolele turistice fanceze (adunând 2-3 milioane turiști anual), **Mont Saint Michel** (14 mai 2010) aflat chiar pe granița istorică cu regiunea Bretania (despre care povestim în alt jurnal).

Foto 8.01.
Mont Saint Michel: imagini devenite istorie (2010): vedere peste imensa parcare de autovehicole, în prezent mutată cu 2 kilometri spre continent.

Foto 8.02.
Mont Saint Michel: vedere de pe digul de acces (2010), construit la 1874 și înlocuit din 2014 cu un pod pasarelă pe piloni, pe sub care apa trece liber.

Silueta izolată a conului stâncos de 80 metri înălțime pe care a fost construită abația fortificată între secolele VIII-XIV se vede de la distanță într-un peisaj în întregime plat, devenind tot mai spectaculoasă pe măsură ce ne apropiem. O imensă parcare era disponibilă pe limba de uscat artificială ce unește fosta insulă cu continentul, la doar câțiva pași de intrarea în satul medieval (*fapt devenit istorie după ce, în 2011, a fost inaugurat un sistem hidraulic*

pe Couesnon cu rolul de a inunda zona la mareele înalte, restabilind caracterul insular al muntelui și curățând treptat sedimentele depuse în golf începând cu 1874, anul construcției digului de legătură.

Foto 8.03.
Mont Saint Michel: vedere de pe digul de acces (2010), desființat în prezent și înlocuit cu o pasarelă suspendată.

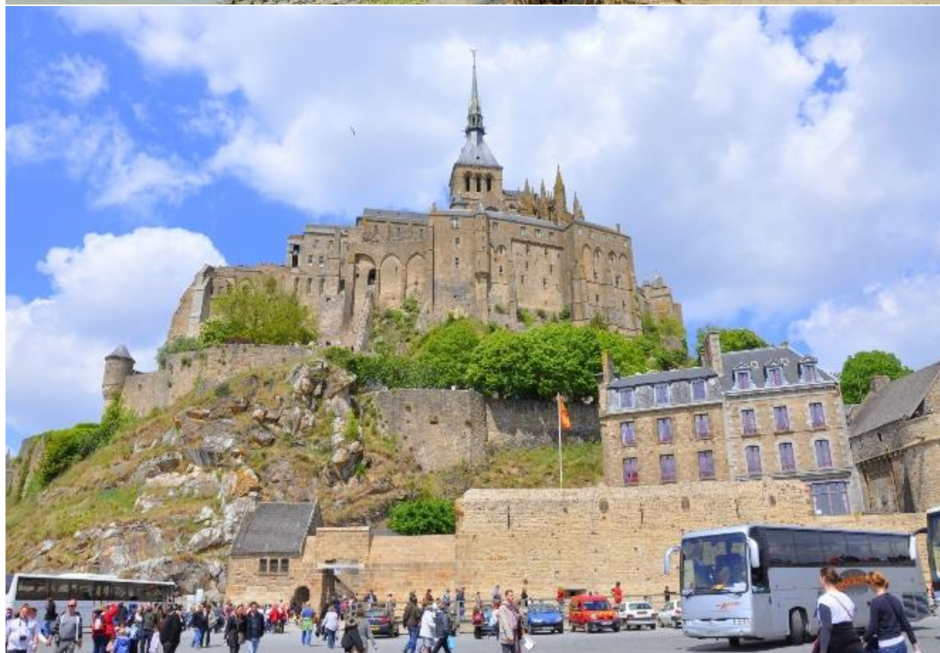

Foto 8.04.
Mont Saint Michel: accesul în satul medieval se făcea (2010) prin parcarea autobuzelor de sub ziduri, în prezent desființată și re-ecologizată.

Acum accesul din parcarea situată la peste 2 kilometri este facilitat de un autobuz navetă gratuit, dar ultimii 3-400 metri peste noua pasarelă suspendată trebuie făcuți pe jos).

Foto 8.05.
Mont Saint Michel: cele două turnuri din sud-vest, *Tour de Fanils*, pe unde se poate intra în sat evitând aglomerația de pe *Grande Rue*, și *Tour Gabriel*, în plan secund.

Pătrundem în satul medieval (încă locuit permanent, conform ghidurilor, de vreo 40 oameni) de la baza stâncii, direct din parcarea autobuzelor, pe un mic pod rabatabil, prin *Porte et Logis du Roi* (sec. XV); străzile sunt înguste de doi metri încât avansarea devine o probă de rezistență în timpul aglomerației de turiști. Mergem în sens circular spre dreapta pe *Grande Rue*, printre case de piatră din sec. XV-XVI, azi hoteluri și buticuri, apoi urcăm pe scări în serpentine până la intrarea în abație. Din loc în loc putem ieși pe locuri amenajate în fortificația exterioară (*Remparts*, sec. XIII-XV), de unde se deschide panorama golfului înnămolit la acea dată (fiind mare joasă, flux), unde grupuri de turiști căutând senzații aparte, se chinuie să facă trasee prin mlaștina rămasă (obligatoriu sub conducerea unui ghid, altfel nisipurile mișcătoare pot fi mortale).

Foto 8.06.
Mont Saint Michel: vedere de pe zidul exterior spre abația înălțată aproape vertical deasupra satului

Foto 8.07.
Mont Saint Michel: vedere de pe bastionul nordic (*Tour du Nord*), spre sud; în prim plan bastionul *Bastillon de la Tour Boucle*, în depărtare (stânga) se văd grupuri de turiști făcând trasee prin mlaștina golfului.

La capătul scărilor (numite *Grand Degré extérieur*), pătrundem în abația care în sec. XIX a fost degradată până la statutul de închisoare, în 1963 vede revenirea călugărilor benedictini (vor pleca în 2001) iar azi adăpostește *Fraternitatea Monastică de la Ierusalim*. Intrarea se face printr-o poartă formată între cele touă turnuri înalte ale fortificației militare avansate *Châtelet*, continuând într-o curte îngustă, prinsă între biserică și clădirile anexe abațiale. Este dificil să avem aici o bună perspectivă exterioară din cauza strâmtorii, în schimb, de la deschiderile în pereții mănăstirii se deschid priveliști asupra digului artificial. Cea mai interesantă este fereastra unde e fixată *Grande Roue*, roata cea mare care tracta un vagonet cu care erau urcate provizii și materiale. Pasajul se termină cu scările abației (*Grand Degré intérieur*), de unde ieșim în dreapta pe *Terrasse du Saut Gautier*, iar în față urcăm pe *Terasa de Vest*, de unde se poate intra în biserica abațială.

Foto 8.08.
Mont Saint Michel: vedere a bastionului nordic de pe treptele care urcă spre abație.

Tot de aici se deschid priveliști asupra golfului dar și asupra minunatului ansamblu de clădiri gotice numite *La Merveille* care cuprind, de jos în sus, în partea de est (1211-1218): clădirea capelanului (*aumônerie*), sala de oaspeți și refectoriul, iar în partea de vest (1218-1228): pivnița, Sala Cavalerilor și claustrul.

Foto 8.09.
Mont Saint Michel: scările exterioare (*Grand Degré extérieur*) care urcă în incinta fortificată a *Châtelet*-ului (stânga), după ce trec pe sub fațada refectoriului (*Réfectoire*, sala de mese a abației, la mijloc)

Foto 8.10.
Mont Saint Michel: vagonetul cu care erau urcate provizii, tractat de o roată mare pusă în mișcare de cinci-șase oameni (deținuți) care pășeau în interior. În planul depărtat, se vede parcarea de unde se intră în sat.

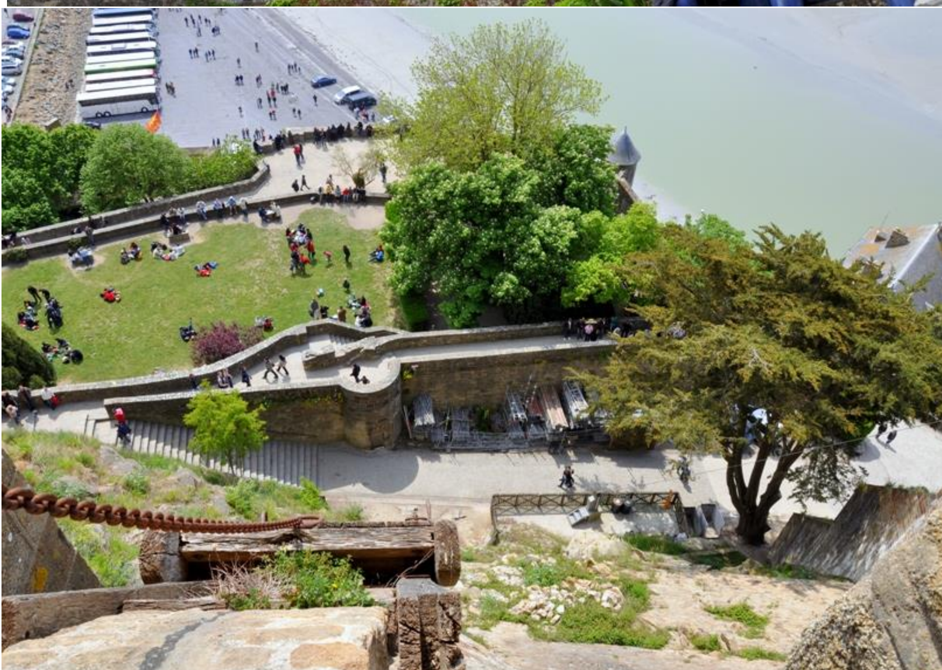

Foto 8.11.
Mont Saint Michel: cele două turnuri sud-vestice văzute de pe Terasa de Vest (*Tour Gabriel* în dreapta și *Tour des Fanils* în stânga, acesta din urmă fiind o alternativă de intrare în sat).

Foto 8.12.
Mont Saint Michel: biserica abației văzută de pe *Terrasse du Saut Gautier*.

Foto 8.13.
Mont Saint Michel: fortăreața gotică *La Merveille* văzută de pe Terasa de Vest. Corpul de vest este cel de pe latura stângă.

De pe Terasa de Vest intrăm în interiorul bisericii abațiale, un spațiu vast, înalt, copleșitor, așa cum stă bine oricărei astfel de instituții franceze. Suntem chiar în timpul unei slujbe, așa că nu zăbovim mult și ieșim în claustrul înverzit, bine ascuns în spatele zidurilor puternice din *La Merveille*, al cărei ultim etaj îl ocupă în aripa de vest.

Foto 8.14.
Mont Saint Michel: vedere de detaliu din interioriul bisericii abațiale, arhitectură romanică.

Foto 8.15.
Mont Saint Michel: serviciu divin al călugărilor și călugărițelor catolice din abație.

Foto 8.16.
Mont Saint Michel: claustrul abației, un spațiu verde mărginit de galerii susținute de grațioase coloane.

Nu ne mai rămâne decât să continuăm vizita celorlalte încăperi din *La Merveille*; din claustru intrăm în *Refectoriu*, coborâm apoi la nivelul inferior unde vizităm *Sala de oaspeți*, unde regii își primeau vizitatorii de seamă (este o sală de 35 metri lungime cu două nave longitudinale separate de un rînd de coloane subțiri care, în timpul recepțiilor era divizată cu tapiserii, formând o bucătărie și o sală de mese). De aici intrăm în frumoasa *Sală a Cavalerilor*, divizată și ea în patru spații prin trei rânduri de coloane robuste și încălzită de două șeminee imense (aici era de fapt *scriptorium*-ul abației, unde călugării citeau, studiau sau copiau manuscrise).

Foto 8.17.
Mont Saint Michel: vedere de ansamblu a Refectoriului (sala de mese a călugărilor).

Foto 8.18.
Mont Saint Michel: vedere longitdinală a Sălii de oaspeți, cu rândul de coloane central care servea la nevoie la împărțirea spațiului.

Foto 8.19.
Mont Saint Michel: vedere pațială a sălii numită a Cavalerilor.

Pe nivelul cel mai de jos trecem prin *pivnițele* abației, divizate și acestea în trei prin două rânduri de coloane pătrate robuste și prin *sala abatelui*. Mai există și trei cripte, din care cea numită *Notre-Dame-sous-Terre* poate fi vizitată doar în grup ghidat, iar cea mai impresionantă este *Crypte de Gros-Piliers*, denumită așa după cei doi pilieri de 5 metri diametru din granit de Chausey (și pe care nu am vizitat-o din lipsa informației la vremea respectivă).

Foto 8.20. **Mont Saint Michel**: vedere pațială din pivnița abației.

Ajunși la nivelul inferior al corpului gotic, ieșim în *Grădina abației* de unde ocolim pe o cărare nordică, de-asupra *Capelei Saint-Aubert*, motiv de a admira zidurile impresionante ale construcțiilor gotice, care amestecă puterea fortificațiilor cu puritatea liniilor caracteristice destinației sale religioase.

Foto 8.21. **Mont Saint Michel**: vedere din Grădina abației spre corpul de clădiri gotice *La Merveille*. Cele trei ferestre de sus aparțin spațiului verde al claustrului !

Terminând ocolul nordic al abației, ieșim din nou în scările ce oboară în sat (*Grand Degré extérieur*), abătându-ne însă spre biserica parohială *Saint-Pierre*, lângă care se înalță așa-numita *Logis Tiphaine* (un corp de clădire cu trei etaje în care a locuit soția lui Bertrand du Guesclin în sec. XIV, restaurat în sec. XIX). Apoi ne amestecăm din nou în vânzoleala turistică greu suportabilă de pe Grande-Rue și ieșim spre parcare.

Foto 8.22.
Mont Saint Michel: zidurile nordice ale ansamblului gotic *La Merveille*.

Foto 8.23.
Mont Saint Michel: zidurile nordice ale ansamblului gotic *La Merveille* (continuare)

Foto 8.24.
Mont Saint Michel: *Logis Tiphaine* cu zidul bisericii Saint-Pierre în fundal.

Pentru cei cu timp mai mult la dispoziție, merită făcută o plimbare, mai ales din perspectiva peisajului, până la *Capela Saint Aubert*, de pe coasta de vest a insulei, eventual și la fântâna cu același nume, ceva mai spre nord. În fine, mai pot fi vizitate și cele trei sau patru muzee ale insulei.

Foto 8.25.
Mont Saint Michel: abația zărită printre vechile case de piatră ale satului.

Foto 8.26.
Mont Saint Michel: din fiecare incidență, clădirile abației oferă altă perspectivă...

Foto 8.27.
Mont Saint Michel: o ultimă privire asupra stâncii de peste golf.

Începem drumul de întoarcere spre Caen, unde avem următoarea cazare, cu un scurt popas după 90 kilometri, în orașul **Saint-Lô** (14 mai 2010) total distrus de bombardamentele aliate și artileria germană din iunie 1944 și de bătălia consecutivă de la începutul lunii iulie. Orașul renăscut nu ne interesează, ne oprim doar în piața *bisericii Notre-Dame* (construcția începută în sec. XIII), una dintre puținele clădiri rămase parțial în picioare după război, a cărei fațadă mutilată de fragmentările bombelor a fost păstrată în starea în care se găsea în ziua eliberării, ca un memento tragic, o idee inspirată și de efect, superioară eventualei reconstrucții ab initio. Interiorul este simplu, sobru, purtând și aici urmele schijelor pe coloanele de piatră.

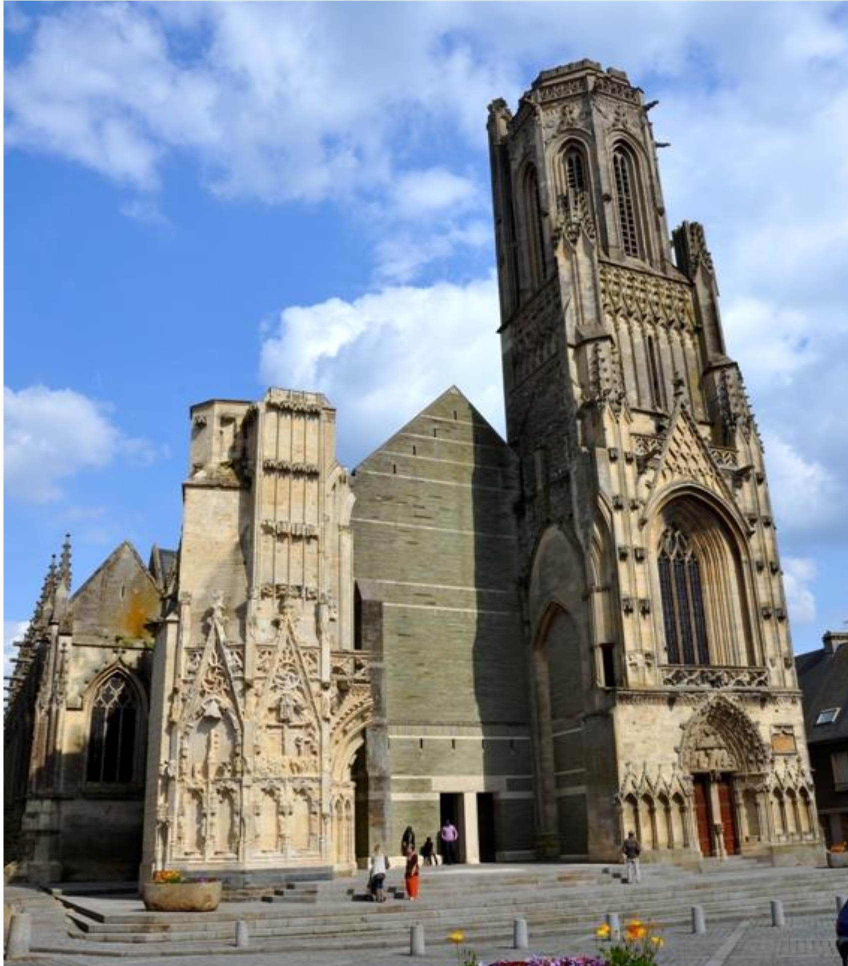

Foto 8.28.
Saint-Lô: biserica Notre-Dame văzută din piața cu același nume; fațada distrusă de bombe a fost păstrată ca un memorial al războiului, fiind doar întărită cu ziduri cenușii de beton în părțile lipsă.

Foto 8.29.
Saint-Lô: intrarea sudică a bisericii, păstrată în mare parte dar purtând cicatricile schijelor din 1944.

Foto 8.30.
Saint-Lô: peretele nordic al bisericii, operă a goticului flamboiant (văzut de pe Rue Carnot), cu un amvon exterior (salvat de la demolare de Victor Hugo), de unde erau citite actele de jurisdicție civilă.

La câțiva pași spre vest de biserică, merită vizitate fortificațiile exterioare (*Remparts*), păstrate pe trei laturi ale vechiului oraș, cu două turnuri remarcabile, *Tour des Beaux-Regards* pe înălțimea cea mai mare a stâncii (de unde se deschide o frumoasă panoramă asupra râului *La Vire*), și *Tour de la Poudrière*.

Noi am plecat însă mai departe cale de 40 km spre nord, spre următorul obiectiv, de nișă să zicem, platoul de la **Pointe du Hoc**, punct important al istoriei debarcării aliate în Normandia din iunie 1944, fiind prima acțiune militară a operațiunii Overlord. Mica peninsulă cu o faleză înaltă de 30 metri a fost puternic fortificată de germani formând un redutabil post de observație. Forificația consta din șase cazemate H671 (din care doar patru erau terminate la momentul invaziei), fiecare având alături o bază pentru tunuri de 155 mm, un buncăr de observație H636 și mai multe monturi L409a pentru tunuri AA de 20 mm. La 6 iunie 1944, prima zi a debarcării, comandamentul american a decis să zdrobească poziția sub un potop de bombe, pentru ca germanii să nu poată afecta debarcarea de pe plajele Utah sau Omaha (care se aflau în raza ei directă de tragere; dar la acel moment singurul rol al poziției era de observație, artileria grea fusese mutată de aici în aprilie 1944). Ca urmare, 600 (șase sute) de salve de obuze calibru 356 au fost trase de cuirasatul *Texas*, după care Batalionul 2 Rangeri americani a atacat poziția urcând faleza cu frînghii și scări demontabile.

Foto 8.31.
Pointe du Hoc: promontoriul cu faleza de 30 metri înălțime, escaladată sub focul inamic de Rangerii americani în iunie 1944

Ajunși la fața locului, începem să înțelegem ceva din grozăvia trecutului: întreg platoul de 13 hectare este presărat cu zeci de cratere, unele de 3 metri adâncime, urme ale formidabilului

bombardament marin, blockhaus-uri și lăcașuri de artilerie sunt zdrobite cu blocuri de zeci de tone beton sparte ca biscuiții... Senzația imediată este că nimeni nu ar fi putut supraviețui în găurile lor subterane sau că în cel mai bun caz și-ar fi pierdut mințile în tunetul și cutremurul continuu provocat de sute de obuze.

Foto 8.32.
Pointe du Hoc: cratere rămase după tirurile de artilerie grea de pe mare din 6 iunie 1944.

Foto 8.33.
Pointe du Hoc: aproape întregul platou este răvășit de craterele exploziilor.

Și totuși, germanii au rezistat timp de două zile, au scos din luptă 135 dintre cei 225 rangeri americani care escaladau faleza și doar lupta comandourilor din Regimentul 116 american a reușit să-i aducă la tăcere.

Foto 8.34.
Pointe du Hoc: terasă pentru turiști montată pe buncărul de observație H636.

Două terase de observație sunt amenajate pentru turiști pe blockhaus-uri rămase cvasi-intacte, de unde pot fi observate

nenumăratele cratere ce par că se întind până la orizont, iar pe malul falezei există un monument comemorativ (la care Ronald Reagan a ținut un discurs în 1984).

Foto 8.35.
Pointe du Hoc: resturile unui postament pentru tunuri de 155 mm. Spre surpriza americanilor, acestea fuseseră mutate în aprilie 1944, astfel că de fapt nu exista pericolul tragerilor asupra plajelor de debarcare din acest loc.

Foto 8.36.
Pointe du Hoc: terasă pentru turiști montată pe una dintre cazematele H671.

De aici, următoarea etapă a vizitei este fără discuție **Omaha Beach** (până la care sunt mai puțin de 10 kilometri), nume codificat ce cuprinde pe cca. 6 kilometri plajele satelor *Calvados de St-Laurent-sur-Mer*, *Colleville-sur-Mer* și *Vierville-sur-Mer*, cea mai celebră și sângeroasă plajă de debarcare din iunie 1944, acolo unde americanii au avut cei mai mulți morți dintre aliați. Întreaga plajă Omaha are cca. 6 kilometri și e necesară probabil cel puțin o oră pentru a-i vizita obiectivele, astfel că noi alegem două la întâmplare; prima oprire este pe *Avenue de la Libération*, în satul **Saint-Laurent-sur-Mer**, unde a fost amenajat *Muzeul Memorial Omaha Beach*. Câțiva metri spre mare, în satul **Les Moulins**, o altă relicvă este cazemata Ruquet, prima cucerită de aliați în ziua de 6 iunie 1944, permițînd astfel deschiderea primului drum de legătură cu plaja. În cazemată a fost instalat și primul cartier-general avansat aliat al Diviziei 1 *„Big Red One”*. Azi este fixată pe monument o placă comemorând pierderile Batalionului 467 Artilerie Anti Aeriană (american), iar în fața se sa înalță o mică stelă comemorând debarcarea, în 7 iunie, a Diviziei 2 americane *„Indian Head”*. Foarte aproape se află și un mare cimitir militar american, iar plaja este dominată de *Monumentul Comemorativ al Debarcării*.

De aici plecăm de-alungul plajei, pe *Boulevard de Cauvigny*, până ajungem în dreptul satului **Vierville-sur-Mer**, la extremitatea vestică a Plajei Omaha. Aici ne atrage atenția un ponton singuratic de beton, singurul vestigiu din portul artificial *Mulberry A* montat de americani pentru debarcarea materialelor aduse cu nave pe mare, dar distrus de o furtună teribilă din 19-21 iunie 1944. Tot aici găsim un monument dedicat forțelor Gărzii Naționale americane, ridicat pe cea mai temută cazemată din zonă.

Foto 8.37.
Omaha Beach / Saint-Laurent-sur-Mer: un tanc Sherman expus în fața Muzeului Memorial Omaha Beach.

Foto 8.38.
Omaha Beach / Les Moulins: cazemata Ruquet cu placa comemorativă a Batalionului 467 AA.

Foto 8.39.
Omaha Beach / Les Moulins: Monumentul Comemorativ al Debarcării.

Foto 8.40.
Omaha Beach / Vierville-sur-Mer: resturile portului artifical american Mulberry.

Am ajuns astfel la capătul vestic al marii plaje numite codificat Omaha, înainte se văd de acum doar faleze abrupte și înalte; cunoscând acest relief, putem înțelege de ce au fost atât de importante plajele de debarcare, în lipsa cărora malul normand ar fi fost practic inaccesibil...

Foto 8.41.
Omaha Beach / Vierville-sur-Mer: monumentul dedicat Gărzii Naționale Americane.

Foto 8.42.
Omaha Beach / Vierville-sur-Mer: capătul de vest al plajei Omaha (sectorul Charlie) cu intarea vizibilă a unei cazemate în înălțimea falezei.

Foto 8.43.
Omaha Beach / Vierville-sur-Mer: vedere în lungul plajei Omaha, spre est, din dreptul cazematei săpate în faleză.

Plecăm din Vierville-sur-Mer pe șoseaua D517, prilej de a admira la câteva sute de metri de sat, un șir de elemente de pod flotant care au folosit la asamblarea portului artificial tip *Mulberry A*.

Foto 8.44.
Omaha Beach / Vierville-sur-Mer: segmente de pod folosite la asamblarea portului artificial *Mullbery A* (american) din fața satului Vierville-sur-Mer, păstrate de-a lungul șoselei D517.

Ajungem la **Caen** pe înserat și facem o scurtă vizită în centrul vechi, găsind câteva vechi monumente istorice feeric iluminate; va trebui să ne mulțumim deocamdată cu atât știind că a doua zi vom avea alt program.

Foto 8.45.
Caen: *Abbaye-aux-Hommes* (stânga) și biserica *Saint-Etienne* (dreapta), văzute de pe esplanada *J. M. Louvel*.

Parcăm în *Impasse Duc Rollon*, în spatele Primăriei, astfel că avem acces la clădirile din zonă: *Abbaye-aux-Hommes*, bisericile *Saint-Etienne* (construită de Wilhelm Cuceritorul între 1066-1077) și *Saint-Etienne-le-Vieux* (sec. XI-XV, dezafectată încă din 1793).

Foto 8.46.
Caen: lumini și umbre (*Abbaye-aux-Hommes*).

Foto 8.47.
Caen: ruinele bisericii *Saint-Etienne-le-Vieux* văzută de pe esplanada *J. M. Louvel*.

Foto 8.48.
Caen: fațada neo-clasică a vechiului Palat de Justiție, văzut din *Place Fontette*.

Deși redus la un câmp de ruine în vara anului 1944, orașul este bogat turistic astfel încât cu siguranță o revenire este necesară.

A doua zi plecăm spre un obiectiv de mult plănuit, orașul **Bayeux** (15 mai 2010) la 40 km de Caen. De la *Parking des Remparts*, parcurgem *Rue Saint Martin*, admirând mai multe case medievale tradiționale pe structură de lemn (la nr. 4, 43, 69), trecem podul peste râul Aure și continuăm puțin pe *Rue Saint Jean*.

Foto 8.49. **Bayeux**: cursul, parțial subteran, al râului *Aure*, văzut din dreptul Oficiului de Turism de pe podul străzii Saint-Jean.

De aici facem dreapta pentru a ajunge pe *Allée des Augustines*, de unde intrăm la *Muzeul Tapiseriei din Bayeux*, principala destinație a zilei.

Foto 8.50. **Bayeux**: curtea Muzeului Tapiseriei de la Bayeux

Celebra tapiserie din sec. XI, din fire de lână colorate brodate pe pânză, păstrată în mod miraculos până azi cu culorile proaspete originale, descrie în 50 scene, de-a lungul a 68,3 metri pe o lățime de 50 centimetri, cucerirea Angliei de către William, duce de Normandia și luptele sale cu Harold al II-lea al Angliei, culminând cu Bătălia de la Hastings (1066). Eu o cunoșteam mai ales datorită faptului că aici apare prima reprezentare a Cometei Halley, din același an 1066. Tapiseria, cel mai important bun cultural al Normandiei, este păstrată într-o vitrină luminată dintr-o sală obscură circulară, unde evident fotografiatul este interzis.

Astfel că mă mulțumesc cu fotografia principalelor monumente din oraș, pe care le vizităm mai cu amănuntul pe drumul de întoarcere spre parcare: parcurgem spre dreapta *Rue des Nesmond*, trecând prin fața vechii mori de apă și a Hotelului Tardif, până la Catedrala Notre-Dame, pe care o vizităm pe interior.

Foto 8.51.
Bayeux: vechea moară a spitalului, văzută de pe *Rue de Nesmond* nr. 58 (în imediata vecinătate a Muzeului)

Foto 8.52.
Bayeux: curtea Hotelului Tardif (sec. XVIII), intrarea din *Rue de Nesmond* nr. 16.

Foto 8.53.
Bayeux: *Maison à pans de bois* pe *Rue Saint Martin* nr. 43, la intersecția cu *Rue des Cuisiniers*

Foto 8.54.
Bayeux: Catedrala Notre-Dame (sec. XII-XVIII), văzută de pe *Rue de Nesmond*.

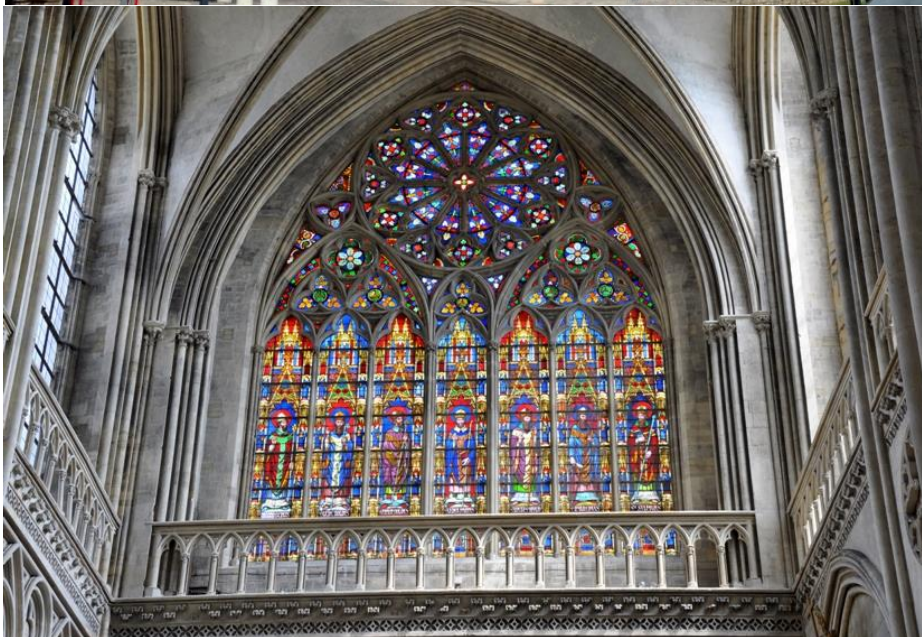

Foto 8.55.
Bayeux: interiorul Catedralei, cu vitralii.

Foto 8.56.
Bayeux: detaliu din interiorul Catedralei Notre-Dame.

Foto 8.57.
Bayeux: fațada Catedralei (detaliu), cu două turnuri romanice, arcade în stilul sec. XII.

De la Bayeux mai mergem spre nord 8 kilometri pe D104, până la **Longues-sur-Mer**, unde vom vizita o altă relicvă a războiului mondial legată de ziua D a debarcării aliate în Normandia, bateria germană de artilerie de coastă cu același nume (parte a Zidului Atlanticului), situată între plajele Omaha și Gold. Construită în 1943 pe o faleză a Canalului Mânecii înaltă de 65 metri, bateria cuprindea 4 tunuri navale de 150 mm (cu rază de acțiune de 20 km), fiecare fixat într-o cazemată tip M272, depozite de muniții, socluri pentru mortiere și un post de observație la marginea falezei. În noaptea de 5/6 iunie 1944, 124 avioane britanice au aruncat 600-1500 tone de bombe asupra bateriei (majoritatea lovind satul vecin), și totuși acesta a rămas funcțională la începutul debarcării în Normandia, fiind redusă la tăcere de-abia în seara zilei de 6 iunie, garnizoana de 184 soldați (majoritatea în vârstă de peste 40 ani) predându-se a doua zi.

Vizita este liberă, putând fi cercetate din toate părțile atât cazematele (toate patru găzduind încă tunurile navale de 152 mm !) cât și soclurile pentru proiectoare și mortiere, și mai ales postul de observație avansat, rămas practic intact.

Foto 8.58.
Longues-sur-Mer: singura cazemată distrusă de bombardamentele aliate din 6 iunie 1944.

Foto 8.59. **Longues-sur-Mer**: cazemată M272 intactă, care păstrează încă piesa de artilerie navală de 150 mm.

Foto 8.60. **Longues-sur-Mer**: altă cazemată intactă, care păstrează încă tunul naval de 150 mm tip TK C/36 (*Torpedo Kanone*, construit de uzinele Škoda la Pilsen).

Foto 8.61. **Longues-sur-Mer**: postul de observație de pe faleză tip M262, intact în ciuda intensului bombardament din noaptea de 5/6 iunie 1944.

Foto 8.62. **Longues-sur-Mer**: postul de observație de pe faleză, cu urmele obuzelor, care nu au reușit să-l distrugă.

Foto 8.63. **Longues-sur-Mer**: resturile portului artificial britanic *Mullbery B* de la Arromanches-les-Bains, văzut din cazemata postului de observație.

Continuăm 7 kilometri pe șoseaua D514 spre vest, până la **Arromanches-les-Bains**, o stațiune balneară, alt punct important în istoria debarcării din iunie 1944. Atracția o reprezintă rămășițele din oțel și beton a portului artificial *Mulberry B*, montat de trupele britanice în două săptămâni după debarcare, destinat aprovizionării.

Foto 8.64. **Arromanches-les-Bains**: pontoane flotante din portul artificial *Mullberry B*, eșuate pe plaja satului. În fundal se zăresc casetele de beton Phoenix care încă delimitează rada portului.

Foto 8.65. **Arromanches-les-Bains**: element de pod metalic din drumul flotant ce făcea parte din portul artificial *Mullberry B* (situat pe *Cale Maréchal Montgomery*).

Portul consta din elemente prefabricate, aduse remorcate din Marea Britanie cu o viteză de 7 km/h, în principal pontoane și 230 casete Phoenix din beton (cea mai mare având 70 metri lungime, 20 înălțime și 15 lărgime).

Foto 8.66. **Arromanches-les-Bains**: tanc american Sherman M4A2, poziționat pe planșeul unei cazemate germane H612 (la intersecția străzilor *Lucien Joly* și *Charles Laurent*).

Portul a rezistat furtunii din 19 iunie 1944 (care a distrus portul american de la Omaha), iar 20 casete Phoenix au fost păstrate în digul de 8 km care delimitează rada. Flotoare au eșuat pe plajă și mai pot fi văzute și azi, mai ales pe timpul *mării joase*.

Foto 8.67. **Arromanches-les-Bains**: vedere din stațiune (din dreptul tancului Sherman) spre fostul port artificial britanic *Mulberry B*.

Plecăm pe șoseaua D65 spre următorul obiectiv, oprind pentru a arunca o privire câtorva clădiri vechi deosebite, romanice; prima este în satul **Crépon**, unde vedem biserica *Saint- Médard et Saint-Gildard* (sec. XII-XIV).

Foto 8.68.
Crépon: biserica medievală *Saint-Médard et Saint-Gildard*.

Mai oprim odată în satul **Creully**, unde se înalță castelul (sec. XI-XVII) și biserica *Saint-Martin* (sec. XII, restaurată în sec. XIX)

Foto 8.69.
Creully: biserica *Saint-Martin*, având în față monumentul dedicat morților în război (vedere de pe șoseaua D93).

Foto 8.70.
Creully: castelul și vechea moară (vedere de pe șoseaua D22, din dreptul monumentului dedicat britanicilor din *4/7 Royal Dragoon Guards*, care au eliberat satul în 6 iunie 1944).

Ajungem la destinația intermediară, castelul din **Fontaine-Henry**. Satul a fost deținut în sec. XIII de familia lui Henry de Tilly,castelul

fiind și azi în propritatea privată a descendenților direcți, motiv de alte reflecții privind fracturile distrugătoare în istoria noastră și a estului european în general...

Foto 8.71. **Fontaine-Henri**: castelul văzut din lateral, cu *Grand Pavillion* în prim-plan.

Construit în sec. XV-XVI, este un exemplu al arhitecturii civile renascentiste, atrăgând mai ales prin imensul acoperiș de ardezie cu pantă abruptă, ce acoperă *Pavilionul Mare* din sec. XVI; corpul de locuit (*corps de logis*) este și el frumos finisat în fragila piatră de Caen.

Foto 8.72. **Fontaine-Henri**: vedere de ansamblu a castelului.

Interiorul este în întregime mobilat și conține tablouri ale marilor artiști, dar noi ne-am mărginit să ne odihnim în parc și să vizităm doar capela alăturată.

Foto 8.73. **Fontaine-Henri**: capela castelului, construită de însuși Herny de Tilly, și modificată în sec. XVI.

Continuăm 70 kilometri spre vest, până în pitorescul orășel normand **Honfleur** (am trecut astfel în regiunea *Normandie-Seine*), situat în *Crique de Rouen*, estuarul de vărsare al Senei în canalul Mânecii. Orașul vechi se deschide spre *Vieux Bassin*, bazinul râului *la Morelle*, un afluent al Senei, care îi servește drept port natural. Orașul este plăcut în anasamblul său, fără a avea monumente deosebite, astfel încât cea mai bună cale de descoperire este o plimbare prin vechile străduțe din jurul Vechiului Bazin, ale cărui laterale sunt bine iluminate natural alternativ, dimineața și seara. Noi am ajuns spre seară, astfel că a trebuit să adaptez fotografiile la faptul că lumina cădea pe cheiul *Saint-Etienne* (unde se înșiră case de piatră cu două etaje și mansarde), în defavoarea celui opus, *Quai Sainte-Catherine* (cu totul deosebit de primul, având case-turn înguste și înalte până la șapte etaje, cu fațade de lemn protejate de ardezie). Parcarea cu cea mai bună poziție este cea de pe malul avanportului, cu intrare din *Boulevard Charles V*, de unde se ajunge imediat la *Lieutenance* (și cheiul *Sainte-Chaterine*), putându-se trece pe cheiul opus pe podul mobil de la intrarea în *Vechiul Bazin*.

Foto 8.74. **Honfleur**: *La Lieutenance* (sec. XVII), rămășița vechii reședințe a locotenentului regal, guvernator de Honfleur. Alături se afla podul mobil de intrare în vechiul port.

Foto 8.75. **Honfleur**: *Quai Sainte-Catherine* (umbrit după-masa), cu clădirile înalte specifice, văzut de la clădirea *locotenenței*.

Am făcut circuitul *Vechiului* Bazin, cu o deviere pe lângă Muzeul Marinei și Muzeul Etnografic spre *Place Arthur-Boudin* unde, pe *Rue de la Ville* pot fi vizitate cu ghid vechile depozite de sare, ieșind apoi pe *Quai de la Quarantaine*, încheind astfel în locul de unde am plecat, la clădirea locotenenței; de aici, trecând spre vest de rândul de case înalte, se poate ajunge și în piața *Sainte-Catherine* unde se înalță biserica și clopotnița din stejar cu același nume. Pe străzile ce iradiază în jurul vechiului port mai sunt clădiri tradiționale din lemn care ar merita văzute, dar noi ne grăbim acum pentru a mai prinde o oră de lumină pe o plajă pe malul mării.

Foto 8.76.
Honfleur: *Quai Saint-Etienne* (luminat după-masa), cu clădirile mai joase, văzut de la clădirea *locotenenței*, alcătuiește latura de est a vechiului bazin.

Foto 8.77.
Honfleur: *Quai Saint-Etienne*, văzut peste vechiul bazin, de pe cheiul *Sainte-Catherine*.

Foto 8.78.
Honfleur: *Quai Saint-Etienne*, văzut de pe cheiul *Sainte-Catherine*.

Foto 8.79.
Honfleur: *Muzeul Marinei*, deschis în spațiul bisericii *Sainte-Etienne*, pe cheiul cu același nume. În clădirile de lemn din secolul XVI din spatele bisericii, este deschis *Muzeul de Etnografie și Artă Populară*.

Foto 8.80.
Honfleur: clădiri vechi pe *Rue de la Ville*, o latură a pieței *Arthur-Bodin* din cartierul *Enclos*, centrul vechiului oraș odată înconjurat de ziduri

Trecem așadar estuarul Senei, trecem pe lângă Le Havre și oprim în mica stațiune balneară **Étretat**, 45 km spre nord.

Foto 8.81.
Étretat: vedere a stațiunii în lungul bulevardului *Président René Coty*.

Traversăm satul, pitoresc și cochet ca orice sat turistic din Franța, pentru a ajunge la plaja de pietricele rotunde, formată într-un golf străjuit de două formațiuni naturale spectaculoase sculptate de natură în

Foto 8.82.
Étretat: *Falaise d'Amont* cu mica capelă a marinarilor deasupra.

faleza de cretă albă: în dreapta, ***faleza din amonte*** (*Falaise d'Amont*) cu mica capelă a marinarilor *Notre-Dame-de-la-Garde*, iar la stânga ***faleza din aval*** (*Falaise d'Aval*) cu arca sa monumentală, *La porte d'Aval*. Noi le-am văzut de pe plajă, dar se poate urca ușor pe culmea ambelor faleze, de unde se deschid frumoase vederi panoramice.

Foto 8.83.
Étretat: Plaja de pietriș și *Falaise d'Aval* în lumina înserării.

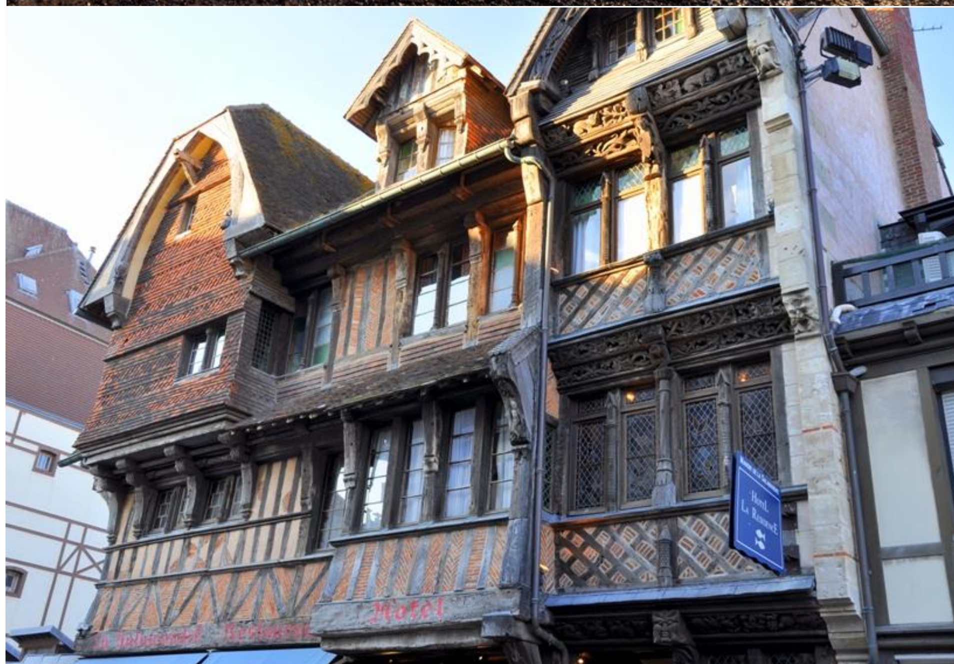

Foto 8.84.
Étretat: detaliu de fațadă a hotelului *La Residence*, una dintre vechile clădiri tradiționale din lemn de pe bulevardul *Président René Coty.*

În ultima zi trebuie să ajungem la Regensburg în drumul spre casă, așa că avem timp dimineața să vizităm doar superficial orașul **Rouen** (16 mai 2010) capitala *Haute-Normandie*. De la parcare ieșim pe *Rue aux Ours* chiar la principalul obiectiv local, Catedrala Notre-Dame, o capodoperă a artei gotice franceze, începută în sec. XII, reconstruită un secol mai târziu urmare a unui incendiu, definitivată în sec. XV-XVI. Din păcate, la data vizitei (mai 2010) fațada de vest, încadrată între două turnuri de stiluri diferite (turnul *St. Romain* la stânga și *La tour de Beurre* la dreapta) era în renovare, parțial acoperită ascunzând portalurile, probabil în seria reparațiilor continue urmând distrugerilor din 1940-1944. Ocolim catedrala, în fațada sudică se remarcă imediat capodopera sec. XIV, *Portail de la Calende*, deschis între două turnuri patrate (sec. XIII), iar dacă ne îndeptăm puțin spre est, putem zări destul de bine turnul central (*tour-lanterne*) susținând mândria Rouen-ului, săgeata acoperișului de 151 metri, cea mai înaltă din Franța (construită în sec. XIII, înălțată în sec. XVI, având lemnul original înlocuit cu fontă în 1876).

Foto 8.85.
Rouen: fațada vestică a Catedralei Notre-Dame, cu cele două turnuri diferite: turnul gotic primitiv Saint Romain în stânga (sec. XII) și turnul Untului în dreapta, construit în stil flamboiant (sec. XV-XVI)

Foto 8.86.
Rouen: fațada sudică a Catedralei Notre-Dame, cu întregul portal *de la Calende* și săgeata acoperișului în planul secund.

Foto 8.87.
Rouen: Catedrala Notre-Dame privită dinspre est (din *Rue de Bonnetiers*), cu turnul central și săgeata de 151 metri a acoperișului mai vizibile.

Foto 8.88.
Rouen: fațada sudică a Catedralei Notre-Dame, văzută din *Rue du Change*, cu portalul *de la Calende* în dreapta.

Interiorul este evident copleșitor prin dimensiuni, dar simplu și armonios în ciuda diferențelor de stil dintre naosul gotic primitiv și corul din sec. XIII. De-a lungul deambulatoriului pot fi admirate vitralii dar și gisanții unor regi ai Franței, printre care Richard Inimă de Leu (toate din sec. XIII).

Foto 8.89.
Rouen: naosul gotic a Catedralei Notre-Dame, cu arcade, tribune false, galerii de circulație și ferestre înalte (vedere spre portalul central, de intrare).

Foto 8.90.
Rouen: vedere a bolții Catedralei Notre-Dame; naosul în dreapta, altarul în stânga, iar centrală este crucea transeptului, deasupra căreia se înalță turnul-central.

În latura nordică a transeptului este de remarcat Scara Bibliotecii (*Escalier de la Librairie*), construită în două etape: primul etaj în sec. XV, al doilea în

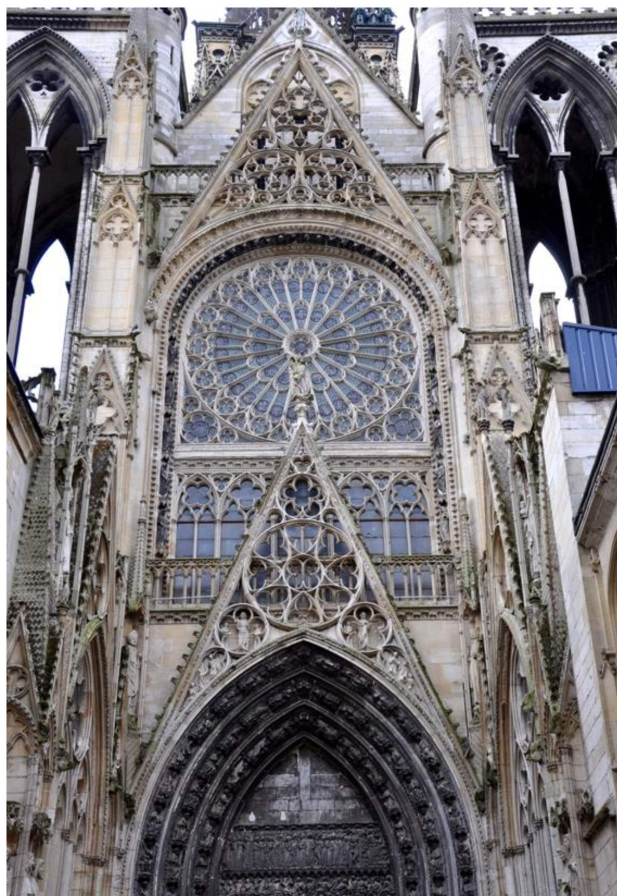

Foto 8.91.
Rouen: Scara Bibliotecii, construită în două etape, la diferență de trei secole

Foto 8.92. **Rouen**: fațada nordică a Catedralei Notre-Dame, cu detaliu decorului de-asupra *Portalului Bibliotecarilor*, construit la 1280 pentru a permite călugărilor accestul direct din catedrală în strada *Saint Romain*.

sec. XVIII. De-asupra crucii transeptului (care are bolta la 51 metri de la paviment) se înalță maiestuosul turn-central pe care l-am admirat în exterior. Se mai vizitează Cripta (unde se păstrează inima lui Carol V) și Capela Fecioarei.

Foto 8.93. **Rouen**: clădirea Oficiului de Turism din *Place de la Cathédrale* datează din anul 1510.

Ieșim prin portalul central în *Place de la Cathédrale*, ocazie de a trece în revistă clădirile centrale, între care fostul birou de finanțe (în prezent oficiul de turism), edificiu renascentist de la 1510. Apoi ocolim ansamblul de clădiri al catedralei pentru a ajunge, prin *Rue Saint Romain* nr.3, în Curtea Bibliotecarilor (*Cour des Libraires*) unde putem admira fațada de nord a Catedralei cu superbul *Portail des Libraires*. Continuăm apoi spre est pe îngusta stradă sus-amintită, cu mai multe case tradiționale din lemn (aici s-a aflat și capela unde a

fost judecată Ioana d‘Arc la 29 mai 1431 și unde a fost reabilitată în 1456), și ajungem în *Place Barthélémy*, unde se înalță biserica *Saint-Maclou*, construită între 1437-1517 în stil gotic flamboaiant.

Foto 8.94.
Rouen: biserica Saint-Maclou văzută dinspre est (din spate), de pe strada *Eugène Dutuit.*

În jurul pieții *Barthélémy* putem vedea pe străzile care o delimitează (*Rue de Martainville* la nord, *Rue Eugène Dutuit* și *Rue Malpalut* la sud) numeroase case tradiționale pe structură din lemn de stejar (numite *maisons à colombages* sau *maisons à pans de bois*) din sec. XV. Este probabil cea mai bogată aglomerare de astfel de clădiri din întreg orașul.

Foto 8.95.
Rouen: primele case vechi de lemn de pe strada *Eugène Dutuit* văzute din *Place Barthélémy*. Stânga imaginii este delimitată de fațada bisericii *Saint-Maclou*.

Foto 8.96.
Rouen: case tradiționale pe strada *Malpalut*, colț cu *Eugène Dutuit*.

Continuăm apoi puțin pe *Rue Martainville*, cu o minunată înșiruire continuă de clădiri vechi din sec. XV-VIII, după care ne întoarcem spre Catedrală, pe *Rue Saint-Romain*.

Foto 8.97.
Rouen: primele case tradiționale de pe strada *Martainville* văzute din *Place Barthélémy*.

Foto 8.98.
Rouen: case tradiționale în zona pietonală a străzii *Martainville* (*Auberge Saint Maclou* la nr. 222, în stânga, se află peste drum de biserica *Saint-Maclou*)

Foto 8.99.
Rouen: case tradiționale pe strada *Martainville*, colț cu *Rue Molière.* Undeva în spatele acestor clădiri se afla intrarea în *Aître Saint-Maclou.*

Informarea deficitară și dorința de a nu întârzia (ne aștepta o etapă de 1000 kilometri spre țară) a făcut să ratăm două monumente importante aflate în apropiere; cel mai valoros, poate chiar

unic, este așa-numitul *Aître Saint-Maclou*, un *atrium* din sec. XVI, o mare curte interioară înconjurată de clădiri vechi din lemn a căror parter e format din galerii deschise pe vremuri, asemănătoare unui claustru (intrarea prin *Rue de Martainville* nr. 184). Toate coloanele galeriilor au sculpturi macabre, locul fiind odată un *Charnier de pestiférés*, așadar un cimitir pentru cei morți de ciumă ! Mergând apoi mai departe spre nord pe *Rue de la République*, puteam ajunge la vechea biserică abațială *Saint-Ouen*, construită în sec. XIV în stilul gotic flamboiant, impunătoare asemeni unei catedrale (alături de aflăși Primăria orașului).

Foto 8.100.
Rouen: vedere spre est, în lungul străzii *Martainville*; în dreapta se văd decorațiuni din fațada nordică a bisericii *Saint Maclou*.

Foto 8.101.
Rouen: arca Ceasului cel Mare (1527) văzută dinspre est, din strada cu același nume (*Rue Gros-Horloge*). În stânga, apare parțial turnul (*beffroi*) în care ceasul era inițial montat.

Foto 8.102.
Rouen: detaliu al Ceasului cel Mare, văzut dinspre vest, cu grup statuar și logia renascentistă de la baza turnului (*beffroi*).

Am început drumul de întoarcere, de la Catedrală contiunăm spre vest pe *Rue du Gros Horloge*, cea mai animată din oraș, pentru a vedea, spre capătul de vest, *Marele Ceas* (*Gros-Horloge*) din sec. XVI.

Foto 8.103.
Rouen: clădirea renascentistă a vechii Curți de Justiție, văzută din *Rue aux Juifs*, care cuprinde azi Curtea de Apel și Parlamentul Normandiei

Am continuat apoi spre nord pentru a ajunge în fața fostei curți de justiție *Echiquier de Normandie* (în prezent Parlamentul Normandiei și Palatul de Justiție), construit în prima perioadă a Renașterii (sec. XV), remaniat în sec. XIX și puternic degradat în 1944.

Foto 8.104.
Rouen: latura vestică văzută din *Rue aux Juifs* (care cuprinde *Tribunal de Grande Instance*).

Coborâm apoi pe *Rue Jeanne d'Arc*, aruncând o privire turnului *Saint-André* (la intersecția cu *Rue aux Ours*), amintind de biserica cu același nume (construită între 1486-1556, desacralizată în 1791, demolată în 1861) și alta unei arcade de portal stinghere, tot ce a mai rămas din a patra biserica gotică a orașului, *Saint-Vincent* (la intersecția cu *Rue du Gen. Giraud*), aproape total distrusă de bombardamentele din mai 1944.

Foto 8.105.
Rouen: o imagine întâlnită în mai multe locuri din Franța: turnul clopotniței (*beffroi*), lăsat intenționat ca ultimă dovadă a trecutei existențe a vreunei biserici demolate; aici este vorba de *Tour Saint-André*.

9. Cipru: o vizită pe coasta sudică, de la Larnaca, prin Limassol, la Paphos.

Aflată la 150 kilometri de coastele Siriei, cu 310 zile perfect însorite din 365, insula Cipru este o destinație ideală pentru amatorii de plajă și baie, motiv pentru care și-a dezvoltat în mod aproape exclusiv o formă de turism pe care nu prea o agreez – aceea a *resort*-urilor luxoase cu exagerat de multă mâncare și prea puțină inițiativă individuală. Dar dincolo de fâșia discontinuă de până la 50-100 metri de la apa mării pe care o ocupă hotelurile și amenajările turistice de calitate, se întinde orașul obișnuit, fără îndoială confortabil în interioarele locuințelor, dar destul de anost și neîngrijit în exterior (cu excepția vilelor moderne, bijuterii arhitectonice unele, dar crescute stingher pe un sol arid incins de soarele omniprezent). Stâncile golașe albe sau gălbui, pe care cresc cu greu câteva tufe decolorate de arșiță, nici nu te îndeamnă să părăsești răcoarea și tihna hotelurilor.... Ori și în aceste condiții, Ciprul câștigă din turism 20% din PIB, ceea ce este remarcabil, chiar dacă marea majoritatea a turiștilor sunt britanici (legați de istoria comună dar și de bazele militare suverane de la Dhekelia, Akrotiri și Episkopi) și ruși (fugind de frig și de fisc în proporție crescândă an de an).

Foto 9.01. Dotări luxoase pe malul mării, „cârligul" cu care este agățat turistul iubitor de apă și soare, dar și de mâncare abundentă și confort la prețuri modice.

Foto 9.02. Alți 50 metri liniari de paradis pseudo-tropical la 5 stele...

Dincolo de plajă și înot, turistul rătăcit pe aici poate totuși descoperi suficiente locuri și monumente pentru a-i umple una sau două vacanțe. Insula nu are căi ferate, transportul auto public este destul de lent datorită nenumăratelor stații, multe linii au cursele foarte rare (mai ales în week-end), așa că cea mai bună variantă de explorare ar fi probabil o mașină închiriată (firme de închirieri auto sunt la tot pasul, mașinile lor se remarcă prin numărul de înmatriculare de un roșu intens – putem înțelege această culoare de alarmă știind că aici circulația este pe sistem britanic, pe stânga, iar străinii trebuie rapid localizați...). Pentru obiective unice, cu dus și întors, taxiul este și el o opțiune. Din păcate, unele dintre cele mai frumoase monumente au rămas în zona ocupată militar în 1974 de Turcia, cu referire mai ales la minunatul oraș Famagusta, dar și la Salamina, Kyrenia sau jumătatea ocupată a Nicosiei.

Cipru are și zone mai verzi, Munții Troodos (cu vârful Olimpus de 1952 metri) care cuprind cele 17% suprafețe împădurite afirmate de statistică și unde, incredibil poate, se găsesc râuri cu cascade și pârtii de ski iarna. În mod sigur arhaicele zone rurale din munți sunt cele mai pitorești și interesante ale țării, dar noi vom face astăzi o incursiune pe (prea)-însorita coastă de sud a insulei, trecând în revistă câteva dintre locurile întâlnite, listă evident incompletă.

Cel mai bun punct de plecare este probabil orașul **Larnaca** (16 octombie 2016) fie și pentru faptul că aici se găsește principalul aeroport al insulei (al doilea fiind la Paphos), cel din capitala Nicosia fiind abandonat după ocupația turcească din 1974. De la aeroport sunt doar vreo 3 km (ce se pot face și cu taxiul sau parțial pe jos, în perioadele cu slabă circulație a autobuzelor) până la moscheea *Hala Sultan Tekke*, pe malul marelui lac de apă sărată (care la data vizitei păstra aspectul său de vară, acela al unui imens deșert prăfuit, fiind alimentat cu apă doar în timpul iernii). Moscheea este considerată al patrulea lăcaș de cult musulman ca importanță (după Mecca, Medina și Al Aksia), fiind dedicată lui *Umm Haram*, doica profetului Mahomed, care ar fi murit aici după un accident în anul 648. Clădirea propriu-zisă datează însă doar din anul 1787, întregul complex fiind terminat în 1816. În interior sunt două morminte importante, al doicii *Umm Haram* și, din 1930, al bunicii Regelui Hussein al Iordaniei.

Foto 9.03.
Larnaca: moscheea *Hala Sultan*, văzută de pe *Tekke Road*, peste un golf din ceea ce ar fi trebuit să fie Lacul Sărat (în prospectele turistice minaretul se reflectă frumos în apa animată de păsări).

Foto 9.04.
Larnaca: moscheea *Hala Sultan*, văzută dinspre sud.

Foto 9.05.
Larnaca: fântâna și intarea în moscheea *Hala Sultan*, văzute dinspre nord.

Foto 9.06.
Larnaca: vedere de pe *Tekke Road* peste Lacul Sărat (în fundal orașul Larnaca), complet deșertificat în timpul verii. Doar nisip și piatră în locul minunaților flamingo ce pot fi văzuți în timpul iernii, când lacul se umple din nou cu apă.

Cu noroc prind un autobuz 429 din fața moscheii (care în week-end circulă cam odată la două ore...), ceea ce mă scutește de alți cîțiva kilometri de marș până în oraș. Stația finală, comună tuturor autobuzelor din Larnaca, este pe promenada *Athinon* (*Phinikoudes*).

Foto 9.07.
Larnaca: clădirea colonială a Muzeului Municipal (în dreapta se vede un fost depozit din complexul Galeriei de Artă)

Promenada se întinde de la Portul Vechi până la Fort, în stilul Rivierei Franceze. Din dreptul portului vechi, intru în oraș, trecând pe lângă Muzeul Municipal (într-o vilă colonială) și Galeria de Artă (în vechile depozite ale Vămii).

Foto 9.08.
Larnaca: clădirea din 1906 ce a aparținut Băncii Otomane, bancă centrală a Guvernământului Colonial Britanic

Foto 9.09.
Larnaca: Muzeul de antichități înființat de Demetrios Pierides (1811-1895) în vila personală, construită în stil colonial la 1825.

Continuând spre vest câteva străzi se poate ajunge la situl arheologic al vechiului *Kittion* (lângă care se află Muzeul arheologic) și la Moscheea *Tuzla*, dar pentru o impresie generală a orașului e suficient să intru la stânga, spre sud, pe strada *Zinonos Kitieos*, paralelă cu marea și mărginită de câteva clădiri vechi specifice, dintre care se remarcă Muzeul Pierides și Clădirea Băncii Otomane.

Foto 9.10.
Larnaca: biserica Sf. Lazăr, vedere dinspre sud.

Foto 9.11.
Larnaca: vedere a bisericii Sf. Lazăr de sub arcadele exterioare.

Strada *Zinonos Kitieos* ne scoate în piața de verdețuri, dincolo de care se înalță unul dintre monumentele importante ale orașului: biserica *St. Lazarus* (Sfântul Lazăr), construită de bizantini, convertită de venețieni în mănăstire catolică, transformată în moschee de otomani, care o vând înapoi ortodocșilor greci în 1589. A suferit și alte adăugiri, clopotnița refăcută în 1857, având ultima renovare din 1972.

Foto 9.12.
Larnaca: biserica Sf. Lazăr, vedere dinspre est.

De la biserică coborâm puțin pe strada *Pavlou Vaslamaki*, și la stânga ne atrage atenția o clădire ciudată, cu o placă ruginită de-asupra intrării: *Evkaf Dairesi Bekir Pașa Su Idaresi Larnaka*, care asigura distribuția în oraș a apei sosite pe apeductul *Kamares* (rețeaua fiind finanțată de Guvernatorul *Ebubekir Pașa*, numit și *Koca Bekir Pașa*).

Foto 9.13.
Larnaca: vedere din curtea interioară (azi parcare) a punctului de distribuție a apei, vechi de 3 secole

Ne întoarcem și intrăm apoi pe strada *Mehmet Ali*, coborând pe *Turan* până în dreptul Moscheii Mari (inițial o biserică catolică din sec. XIV, convertită în moschee în sec. XVI și cu aspectul de azi rezultând după restaurarea majoră din sec. XIX).

Foto 9.14.
Larnaca: fațada Moscheii Mari (sec. XVI), văzută din strada *Turan*.

Dincolo de moschee câteva străzi sinuoase reprezintă rămășițele moderne ale Cartierului Turcesc. Imediat la sud, adiacent moscheii, se află zidurile Cetății / Fortului Larnaca.

Foto 9.15.
Larnaca: fațada Fortului, văzută din strada *Phinikoudes*.

Datând din sec. XIV (din timpul guvernării franceze) folosea inițial ca protecție a portului contra Mamelucilor și Genovezilor, fiind ulterior reclădită în forma de azi de otomani în 1625. Din 1878 și până în 1948, britanicii au folosit-o ca închisoare.

Foto 9.16.
Larnaca: vedere din curtea interioară a Fortului, cu minaretul Moscheii Mari învecinate.

Fortul poate fi vizitat, la intrare camera din dreapta este locul spânzurătorii britanice, la etaj este un mic muzeu, iar pe zidurile fortificate vestice accesul este posibil pe terase panoramice.

Foto 9.17.
Larnaca: curtea interioară a Fortului, cu clădirea principală (muzeul).

Foto 9.18.
Larnaca: vedere de pe terasa Fortului spre est, în lungul plajei, promenadei palmierilor și străzii *Phinikoudes*, până la Portul vechi (Marina).

De la Fort străbatem spre nord promenada paralelă cu *Phinikoudes*, numită *Palm Promenade*, datorită palmierilor care o mărginesc. Printre statuile de aici, remarcabilă este cea a *Memorialului Genocidului Armean*, marcând locul în care mii de armeni au acostat în 1921, scăpând de teroarea otomană. În fine, ajungem la port (Marina), unde sunt amarate sute de ambarcațiuni.

Foto 9.19.
Larnaca: aglomerație de ambarcațiuni private în Marina, cel mai mare port de iahturi din Cipru.

Întorși la terminalul autobuzelor (de unde pleacă și singurele autobuze rapide, *Inter-City*-urile din Larnaca spre Limassol, Nicosia, Agia Napa și Paphos), constat că popularizarea insuficientă m-a făcut să ratez cel mai avantajos mod de vizitare a zonei Larnaca: la câțiva metri de stație, din fața Primăriei Larnaca, pleacă de două ori pe zi (11.15 și 15.15 iarna, respectiv 17.15 vara) autobuze etajate *Sightseeing* (le spune *Love Buses*) care, într-un circuit de peste două ore jumătate (cu câteva staționări) permit vizitarea unor obiective foarte greu sau imposibil de ajuns cu transportul în comun: biserica bizantină *Angeloktisti* (din satul Kiti), Moscheea *Hala Sultan*, mini-biserica bizantină *Agios Georgios* și apeductul otoman *Kamares* (numit și *Bekir Pașa* în cinstea finanțatorului său, și care poate fi urmărit de entuziaști pe o distanță de 16 kilometri, în aer și sub pământ...). Așadar un traseu în jurul orașului mult mai complex și comod decât reușisem să fac... Aflasem de *Love Buses*, dar informațiile incomplete și vechi de pe net m-au îndepărtat de idee. O singură mică consolare am avut, să pot vedea totuși apeductul *Kamares* din mersul Inter-City-ului de Limassol și să reușesc câteva fotografii acceptabile...

Foto 9.20. **Larnaca**: o parte a apeductului otoman *Kamares* (1745, probabil refăcut pe fundațiile unuia roman), văzut din mersul autobuzului, fiind paralel cu șoseaua B5 pe o lungime de câteva sute de metri

La 50 km vest de Larnaca, pe vechea șosea B1 sau pe autostrada A1, ajungem în **Limassol / Lemesos** (13 octombrie 2016), al doilea oraș ca mărime din insulă și cel mai mare port (după ocuparea Famagustei în 1974). Aria sa rezidențială se întinde pe circa 16 kilometri de-a lungul golfului *Akrotiri*, până la limita ariei rezidențiale din Larnaca (trecând și pe lângă ruinele vechiului oraș *Amathus*). Toată această fâșie de coastă este perfect deservită de linia locală a autobuzului 30, cu frecvențe între 10-15 minute, datorită faptului că mai toate plajele, hotelurile și *resort*-urile sunt localizate binișor înafara centrului orașului. În schimb, orașul vechi este grupat în jurul vechiului port.

Plecând din vechiul port spre nord, primul monument întâlnit a fost biserica *Agia Napa*, construită în sec. XVIII pe ruinele unei bazilici bizantine, refăcută în forma actuală în 1906, cu bogate – dar noi – decorații interioare în cunoscutul stil ortodox.

Foto 9.21. **Limassol**: biserica *Agia Napa*, vedere laterală.

Foto 9.22.
Limassol: biserica *Agia Napa*, vedere frontală.

De la biserică, străduțe pietonale ticsite cu buticuri duc în nord spre clădirile Universității Tehnologice, Consulatului Olandez (toate construite în alte scopuri la începutul sec. XX), ale Primăriei (*Town Hall*), până la Piața Municipală.

Foto 9.23.
Limassol: clădirea bibliotecii Universității, vechea *Court House* britanică (Tribunalul 1911).

Foto 9.24.
Limassol: clădirea Senatului Universității Tehnologice (vila *Rossides*, fostul Oficiu Poștal).

Foto 9.25.
Limassol: clădirea Primăriei orașului.

Pentru un observator atent, cam peste tot în centrul vechi se înalță din loc în loc vechi vile aristocratice în stilul caracteristic arhitecturii britanice coloniale, în contradicție cu ambianța în general prăfuită și sărăcăcioasă a zonei.

Foto 9.26.
Limassol: clădirea Consulatului Olandei (vila *K. P. Lanitis*).

Revin la catedrală, și mă îndrept spre vest, pe *Genethliou Mitellla*, îngustă străduță pietonală pitorească, mărginită de taverne (câteva cu narghilea), până în fosta Piață Municipală (*B' Δημοτική Αγορά*), inima vechiului cartier turcesc al orașului, ce atrage atenția prin câteva clădiri ce dau senzația iminentă de prăbușire.

Foto 9.27.
Limassol: vedere parțială a Pieții Municipale din cartierul turcesc. În dreapta se vede intrarea în curtea Moscheii Kebir, iar în stânga cafeneaua *Juego*, care, în ciuda aparențelor exterioare, e una dintre cele mai încăpătoare și interesante din oraș.

În colțul pieții se înalță minaretul Marii Moschei (*Camii Kebir*). Micuța curte nu e prea primitoare, iar interiorul nu e deosebit, astfel că o scurtă inspecție exterioară e suficientă.

Foto 9.28. **Limassol**: vedere parțială a Moscheii Kebir.

Foto 9.29. **Limassol**: vedere în lungul străduței *Genethliou Mitella* spre Marea Moschee.

Mai continui câțiva metri pe lângă istoricul hotel Hellas (pe strada *Agiou Andreou*), pentru a ieși în Piața *Ierini*, centrul istoric propriu-zis, piața Castelului medieval (sec. XIII, construit pe locul unui fort bizantin și reconstruit în forma actuală în sec. XIX), în incinta căruia este amenajat Muzeul de istorie.

Foto 9.30. **Limassol**: Hellas Hotel (construit în 1904 de negustorul Theodoros Chrysostomides, renovat în 2012). În stânga se vede una din neumăratele clădiri ce-și așteaptă rândul la renovare.

Foto 9.31.
Limassol: vedere parțială a Castelului medieval.

Exteriorul castelului este robust, pe un singur nivel și destul de puțin atrăgător. Din piață trecem direct spre vest în clădirea Centrului *Evagoras Linitis*, care adăpostește muzeul și restaurantul *Carob Mill*, vechea moară de roșcove de la începutul sec. XX.

Foto 9.32.
Limassol: vedere din muzeul *Carob Mill*, instalație veche de prelucrare a roșcovelor

De aici ieșim în vechiul port, din care pornește spre est o plăcută promenadă înverzită pe malul mării și de-a lungul șoselei B1 (numită chiar așa, *Promenade*, lungă de circa un kilometru).

Foto 9.33.
Limassol: vedere din vechiul port, cu nava *Kyrenia-Liberty*, construită ca replică a unei epave din vremea lui Alexandru cel Mare.

Foto 9.34.
Limassol: vedere spre est în lungul Promenadei, cu zona turistică a orașului în fundal, în curbura golfului *Akrotiri*

În oraş mai pot fi vizitate Teatrul Rialto (1930), Biblioteca (în vila *Pilavaki*), mai multe biserici și muzee, iar în regiunea Limassol, alte atracții sunt Turnul *Kolossi* (fortificație medievală cu etaj din anul 1210), situl arheologic *Amathountas* și Plaja Guvernatorului (cu o frumoasă combinație între stâncile albe și nisipul întunecat).

Din Limassol ne îndreptăm spre vest, fie pe șoseaua B6, fie pe autostrada A6. În ambele cazuri avem ocazia să traversăm, pe dealuri pleșuve, teritoriul suveran britanic al bazei militare *Episkopi*, bine delimitată cu sârmă ghimpată, în interiorul căreia se aglomerează casele-standard ale personalului, înconjurate de singura vegetație din zonă. O mică abatere de la șoseaua B6 ne duce la un important sit arheologic, vechiul oraș **Kourion** (15 octombie 2016, aflat și el pe teritoriu britanic !), un vast complex din care am vizitat doar două obiective: casa nobilului Eustolius (vilă romană din sec. III, remodelată în sec. V, a cărei ruine, cuprinzând câteva mozaicuri bine păstrate, sunt protejate de o vastă copertină) și amfiteatrul roman (construit în sec. II î.Chr., abandonat în sec. IV, în prezent total reconstruit, astfel încât poate găzdui manifestări culturale).

Foto 9.35.
Kourion: vedere parțială a vilei romane Eustolius.

Foto 9.36.
Kourion: mozaic pavimentar în Casa lui Eustolius.

Pentru cei cu mai mult timp liber și mai rezistenți la căldură, mai pot fi vizitate în cadrul complexului (care se întinde pe o suprafață destul de mare) o bazilică creștină, Agora, Stoa, Nymphaeum roman, luxoasele case ale gladiatorilor și a lui Achilles (cu mozaicuri), casa cutremurului și o casă creștină timpurie.

Foto 9.37.
Kourion: mozaic din baia vilei lui Eustosius, înfățișând Ktisis (Creația), sec. IV

Foto 9.38.
Kourion: imagine generală a Teatrului roman (reconstucție). În fundal se vede copertina vilei lui Eustolius.

Foto 9.39.
Petra tou Romiou: *Saracen Rock*, relief caracteristic al falezei, imediat la est de stânca Afroditei.

Continuăm spre vest și imediat ce intrăm în regiunea Paphos, șoseaua atinge din nou malul mării într-un loc pitoresc ce îmbie la popas; este **Petra tou Romiou** (*Πέτρα του Ρωμιού*, stânca Grecilor), numită și stânca Afroditei din moment ce legenda localizează aici locul nașterii celebrei zeități. Sunt de fapt mai multe roci ce răsar din mare, rupte dintr-o faleză stâncoasă, completată de mici zone de plajă, ce dau locului un farmec aparte.

Foto 9.40.
Petra tou Romiou: Stânca Afroditei și Plaja Afroditei, văzute de la Restaurantul panoramic.

Foto 9.41.
Petra tou Romiou: vedere din același loc (Restaurantul panoramic), dar spre nord, evidențiind ariditatea specifică a Hinterland-ului. Podul rutier este al autostrăzii A6.

Mai puțin de 30 kilometri spre vest și ajungem într-un orășel pitoresc, **Paphos** care, în partea sa veche (Old Paphos / *Palaepaphos*) prezintă o bogăție de relicve istorice. Dar timpul este prea scurt și trebuie renunțat la ceva... Un prim contact cu orașul ne duce pașii de-a lungul vechiului port, până la Castel (fortăreață bizantină, reconstruită în sec. XIII, distrusă la 1570 de venețieni, reconstruită de otomani în forma de azi). Dincolo de castel, spre nord, se întinde un vast *Parc Arheologic* cu rămășițe din epocile preistorice până în cele medievale, cele mai importante fiind: Casa lui Dionysos (cu peste 500 mp de mozaicuri), Fortăreața bizantină „40 coloane", vilele Theseus, a Eternității, Casa lui Orfeu, Odeonul (Teatrul), iar încă câteva sute de metri mai spre nord se întinde vechea necropolă a orașului (*Tombs of the Kings*).

Foto 9.42. **Paphos**: interiorul Castelului este simplu, cu câteva săli mari și o platformă superioară de observație.

Foto 9.43. **Paphos**: vedere a castelului de pe drumul ce duce spre Parcul Arheologic.

La 12 kilometri de castel spre nord, spre munți, ajungem în satul **Tala**, la una dintre multele mănăstiri cipriote, *Agios Neophytos*, fondată în anul 1159 de sihastrul Neofit care ar fi amenajat și lărgit cu propriile mâini o cavitate naturală, transformând-o în chilie (*Engleistra*, ce servea drept biserică). Ulterior alte trei mici chilii au fost scobite în stâncă, având pereții în majoritate pictați cu fresce (opera inițială a pictorului cretan Apsevdis în 1183, dar în mare parte refăcute în sec. XIII), azi considerate dintre cele mai importante în insulă. Biserica principală a mănăstirii (*katholikon*) a fost construită în sec. XVI, picturile interioare și iconostasul provenind din aceeași perioadă.

Foto 9.44.
Paphos: vedere a Portului Vechi, de pe zidurile Fortăreței.

Foto 9.45.
Tala: vedere a zidurilor exterioare a aripii sudice a Mănăstirii Sfântul Neofit.

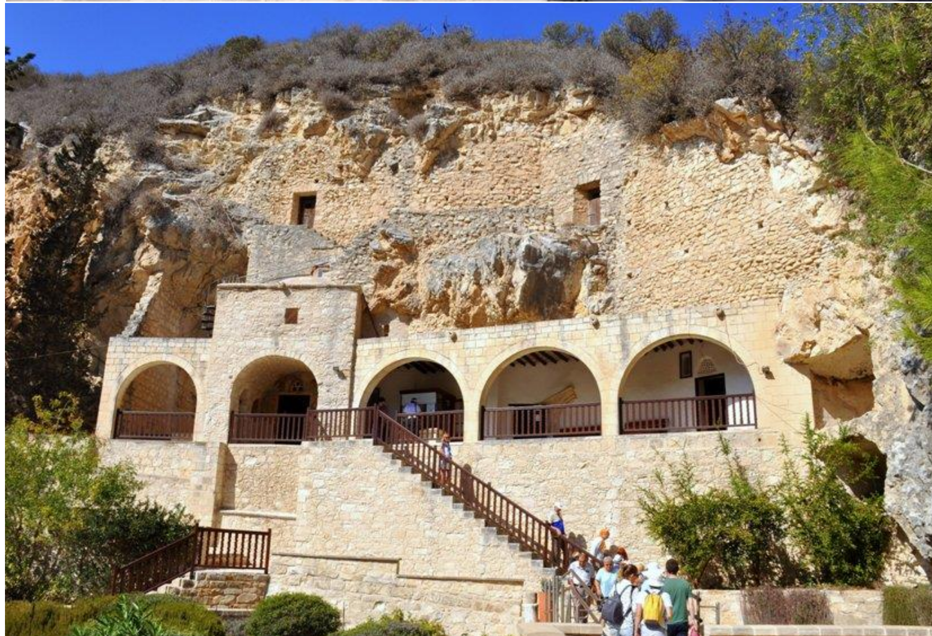

Foto 9.46.
Tala / Mănăstirea Sf. Neofit: *Engleistra* văzută din curte. Vechile chilii din 1159 sunt în dreptul arcadelor verandei, iar cele două uși de deasupra corespund noilor chilii săpate în 1197 de Neofit, pentru a se izola de vizitatorii care se înmulțiseră între timp.

Foto 9.47.
Tala / Mănăstirea Sf. Neofit: frescă dintr-un din chiliile *Engleistrei* (sec. XIII), renovată în 1503, conform incripției.

Foto 9.48.
Tala / Mănăstirea Sf. Neofit: vedere de pe veranda *Engleistrei* spre bazilica principală.

Foto 9.49.
Tala / Mănăstirea Sf. Neofit: bazilica principală (sec. XVI), în centrul noii mănăstiri. În fundal, se află Muzeul (în aripa estică).

10. Olanda: itinerarii în `Olanda de Sud`
(Leiden, Leidschendam, Delft, Haga, Kinderdijk, Gouda).
(Provincia Zuid Holland).

Provincia Olanda de Sud (*Zuid Holland*) este una dintre cele mai atractive turistic din Olanda, cu mai multe orașe vechi medievale situate la distanțe scurte între ele, motiv pentru care am considerat că o modalitate comodă de primă abordare ar fi aceea a unei cazări pe două nopți într-unul din aceste orașe (în cazul nostru, Delft), de unde distanțele în toate direcțiile sunt accesibile, sub 50 kilometri. Venim dinspre Haarlem, astfel că prima localitate vizitată în drumul nostru a fost orașul universitar **Leiden** (3 septembrie 2010). Găsim un loc de parcare aproape de centru pe splaiul *Nieuwe Rijn* (un braț al Rinului, care traversează orașul), și luăm contact cu primele clădiri aliniate de-a lungul canalului: trecem de fațada distileriei G. Kuperus (1907), de podul *Karnemelsbrug* și ajungem la *Vismarkt* (vechea piață de pește) cu Primăria nouă (refăcută și redeschisă în 1940 după incendiul devastator din 1929) și podul *Korenbeursbrug* (sau *Koornbrug*, datând din anul 1642), unde se negociau prețurile cerealelor.

Foto 10.01. **Leiden**. Canalul *Nieuwe Rijn* cu podul *Koornbrug*, văzute de pe podul *Sint Sebastiaansbrug*. În fundal, turnul Primăriei.

Foto 10.02. **Leiden**. Podul-piață *Koornbrug* (acoperit în 1834 pentru a menține grânele uscate).

De la pod, o luăm spre dreapta pe *Burgsteeg* și *Nieuwstraat* și ajungem după câțiva metri la *Hooglandse Kerk*, cea mai importantă biserică a orașului, finalizată între 1391-1415.

Foto 10.03. **Leiden**. Podul acoperit *Koornbrug* văzut dinspre *Vismarkt* și Primărie.

Foto 10.04. **Leiden**. Fațada bisericii *Hooglandse Kerk*, văzută din *Nieuwstraat*.

Revenim pe *Burgsteeg* cu intenția de a urca pe *Burcht,* dealul artificial la confluența brațelor Rinului (*Oude* și *Nieuwe Rijn*) pe care se înalță un castel din sec. XII și de unde ar trebui să profităm de o panoramă minunată asupra orașului. Din păcate, la acea dată (septembrie 2010), cetatea era în renovare și dealul total interzis accesului public....

Foto 10.05. **Leiden**. Poarta de pe *Burgsteeg*, prin care se face accesul spre treptele care urcă la cetatea de pe dealul *Burcht*

Ne întoarcem așadar cei câțiva pași până în piața de pește *Vismarkt*, unde se înalță turnul Pimăriei Leiden; dacă am ocoli-o și am intra pe strada *Breestraat*, am putea vedea fațada renascentistă din sec. XVII (azi integrată noii primării), singurul element arhitectonic (spectaculos, de altfel) rămas din vechea primărie (*Stadhuis*) după demolarea urmare a incendiului din 1929; iar două străzi mai departe am putea admira silueta imensei biserici *Pieterskerk*, din 1121. Ceva mai încolo sunt clădirile Universității (cea mai veche din Olanda), înființată aici încă din anul 1575... Din păcate „un scurt-circuit” informațional ne-a făcut să sărim peste aceste obiective la îndemână... se mai întâmplă.

Foto 10.06.
Leiden
Primăria orașului, vedere din piața *Vismarkt*. Vechea fațadă din sec.XVII se găsește pe partea opusă, pe strada *Breestraat*. Turnul actual a fost refăcut între 1935-1941.

În schimb, am continuat plimbarea pe splai, trecem de alt pod celebru, al peștilor (*Visbrug*, datând din sec. XII, *Fig. 10.08*), de unde începe piața *Aalmarkt*, în dreptul căreia se deschide un golf larg, reprezentând confluența celor două canale ale Rinului, cel vechi și cel nou (*Oude Rijn* și *Nieuwe Rijn*).

Foto 10.07.
Leiden. Vedere de pe *Koornbrug* în lungul canalului *Nieuwe Rijn*, spre podul *Visbrug*. În stânga se vede puțin din Primărie.

Leiden nu are o piață centrală, aici comerțul s-a desfășurat de-a lungul cheiurilor râului Rin, rezultând o toponimie complicată, cu o mulțime de *markt*-uri succesive... În stânga pieții *Aalmarkt* vedem vechea clădire a cântarului (*De Waag*), construită la 1659 și folosit efectiv până în 1972 ! (iar nu departe, în spatele cvartalului de clădiri, pe strada Breestraat la nr. 59 se află un alt monument, *Gemeenlandshuis van Rijnland*, Casa comunală a Polderului Rin, care este din 1578 sediul comandamentului ce supraveghea nivelul apelor), Tot de aici se deschid cele mai frumoase perspective în lungul ambelor canale, iar peste Rinul reunit vedem biserica *Hartebrugkerk*.

Foto 10.08.
Leiden. Clădiri caracteristic olandeze în zona podului peștilor *Visbrug*.

Foto 10.09.
Leiden. Restaurant-terasă pe ponton plutitor la confluența canalelor *Nieuwe Rijn* (dreapta, nu se vede în fotografie) și *Oude Rijn* (stânga).

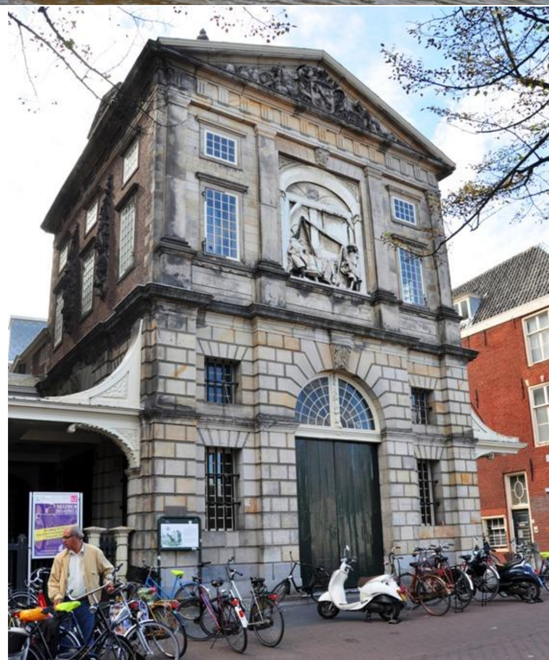

Foto 10.10.
Leiden. *De Waag*, clădirea cântarului din piața *Aalmarkt*.

Foto 10.11.
Leiden. Vedere din *Aalmarkt*, peste golful-confluență al canalelor spre biserica *Hartebrugkerk*. În stânga, podul metalic *Waaghoofdbrug.*

Continuăm pe splaiul de-a lungul Rinului până la podul *Kort Rapenburg*, dincolo de care se întinde porțiunea din Rin numită *Galgewater*. De aici, avem perspectiva asupra celor două mori de vânt din oraș, în dreapta *Molenmuseum de Valk*, iar în față *Molen de Put*..

Foto 10.12.
Leiden. Vedere peste canalul *Galgewater*, spre piața *Beestenmarkt*. În fundal se vede moara-muzeu *Molenmuseum de Valk*.

La *Galgewater* intrăm în piața *Beestenmarkt* și cotim la dreapta pe traseul canalului *Oude Vest*, pe splaiul din stânga (numit *Oude Singel*). Trecem prin fața *Museum de Lakenhal* (cel mai mare atelier de manufacturi textile, construit la 1640, azi muzeul municipal) și ajungem la podul mobil *Marebrug*, în dreptul căruia se vede peste canal, biserica *Marekerk*.

Foto 10.13.
Leiden. Vedere din *Beestenmarkt* peste canalul *Galgewater*, spre clădirile vechi din piața *Turfmarkt*.

Foto 10.14.
Leiden. Intrarea și fațada muzeului *Lakenhal*, văzute din străduța *Oude Singel*.

Foto 10.15.
Leiden. Fațada bisericii *Marekerk* (1649)

Foto 10.16. **Leiden**. Biserica neoclasică *Hartebrugkerk* (finalizată în 1836, turnul în 1892).

Trecem canalul *Oude Vest* pe podul *Marebrug* pe lângă biserica *Marekerk* (1649) și intrăm pe străduțe prin fața muzeului *Boerhaave* (1931, muzeu de istorie a științei și medicinii) și a ruinelor bisericii gotice *Vrouwekerk* (cca. 1300). Ieșim în strada *Lange Mare*, pe unde ajungem după câțiva metri la punctul de confluență a celor două brațe ale Rinului, trecând pe lângă biserica *Hartebrugkerk*, încheind astfel circuitul.

Parcurgem drumul de întoarcere pe un traseu ușor diferit, de la confluența apelor o luăm pe canalul din stânga, *Oude Rijn*., trecând prin fața vechiului depozit de cereale pentru săraci (*Graanmagazijn voor den Armen*, construit la 1754). Apoi traversăm canalul peste *Kerkbrug*, și intrăm pe strada *Hooglande Kerkgracht*, pe lângă biserica cu același nume și apoi spre parcare. Mai sunt și alte obiective interesante pentru care nu mai avem timp, mai ales porțile orașului (*Moorsport* – poarta de vest, *Zijlpoort* – poarta de

est), Observatorul astronomic (1860), *Bibliotheca Thysiana* (1655), muzee, clădiri vechi și canale (care sunt în lungime totală de 28 km).... Dar, cum spun de obicei, trebuie să rămână ceva de văzut și pe data viitoare.

Foto 10.17. **Leiden**. Podul mobil *Marebrug* și biserica *Marekerk*, văzute de pe *Oude Singel*.

Foto 10.18. **Leiden**. Fațada Depozitului de cereale pentru săraci (strada *Oude Rijn* nr. 44-46).

Foto 10.19. **Leiden**. Podul mobil *Kerkbrug* (1867) peste canalul *Oude Rijn*.

Foto 10.20. *Nieuwe Driemanspolder,* **Leidschendam**: moara de jos (Ondermolen), care a ars în 1902 din cauza unui fulger, fiind refăcută un an mai târziu.

Nu putem încheia o zi în Olanda fără a vizita măcar o moară de vânt. Din fericire sunt câteva în apropiere, 15 kilometri spre sud, mai exact între **Leidschendam** și Wilsveen pe polderul *Nieuwe Driemanspolder*.

Foto 10.21. **Leidschendam**: moară de vânt pe *Driemanspolder*.

Trei mori de vânt poligonale construite în 1672 pentru drenaj (botezate în funcție de poziție: *Bovenmolen, Middenmolen* și *Ondermolen*), sunt frumos aliniate și oferă o imagine perfectă de carte poștală. Ele funcționează și în ziua de azi și nu pot fi vizitate pe interior.

Foto 10.22. **Leidschendam**: cele trei mori de vânt de pe *Nieuwe Driemanspolder*, aliniate pe un singur rând (*Molendriegang*).

Încheiem ziua la **Delft** (3-4 septembrie 2010) orașul canalelor liniștite, a ceramicii albastre și a picturilor lui Vermeer, situat pe canalul *Delftsche Vliet*. După formalitățile de cazare la hotel, mai avem timp pentru o scurtă -din păcate- vizită în vechiul oraș. Parcăm pe splaiul *Oosteinde* și urmând strada *Oude Langendijk* ajungem imediat în *Markt*, marea piață centrală a orașului vechi, azi mărginită de restaurante și magazine turistice. Trecem pe lângă Biserica Nouă - *Nieuwe Kerk*, construită între 1384-1496 și cunoscută mai ales pentru mormintele membrilor casei de Orania-Nassau, în primul rând a întemeietorului dinastiei, celebrul *Wilhelm de Orania Taciturnul* (1533-1584), eroul revoltei olandezilor contra spaniolilor, asasinat într-un final de aceștia chiar aici în casa sa din Delft, la *Prinsenhof*.

Foto 10.23. **Delft**. Vedere spre casele vechi de pe o latură a pieței, cu *Nieuwe Kirk* în fundal.

Foto 10.24. **Delft**. Vedere spre casele vechi de pe latura opusă a pieței (*Markt*). Diversitatea de stiluri este specific olandeză, nu există două fațade alăturate asemănătoare.

Lângă biserică se înalță turnul-clopotniță gotic de 109 metri (al doilea ca înălțime din Olanda), a cărui construcție, începută la 1396 s-a întins și ea pe 100 ani, astfel încât stilul este eclectic, rectangular la bază și octogonal în vârf.

Foto 10.25.
Delft. Vedere din Piață (*Markt*) spre turnul-clopotniță de 109 metri (sec. XV).

Foto 10.26.
Delft. Vedere de ansamblu a Pieții din zona Primăriei Vechi, cu *Nieuwe Kerk* (dreapta) și turnul-clopotniță.

Pe partea opusă a pieții dreptunghiulare se ridică clădirea Primăriei orașului (*Stadhuis*), construită în stil renascentist la 1618-1620, cu o fațadă bogat decorată. În spate și deasupra acoperișului poate fi zărit mult mai vechiul turn de piatră *"De Steen"* (construit pe la 1300), singurul rămas din vechea primărie după distrugerea acesteia de un incendiu în 1618.

Foto 10.27.
Delft. Vedere din piață a Primăriei (*Stadhuis*).

Foto 10.28.
Delft: Turnul de piatră al vechii primării, inclus în noua construcție la 1618.

Foto 10.29.
Delft: Vedere de pe *Voldersgracht* spre spatele Primăriei și un grup de case vechi.

Ieșim din Piață pe lângă Primărie, pe *Voldersgracht* (semi-canal din 1348, unul dintre cele mai vechi din Delft, pe care se află, nu departe spre piață, *Vermeer Centrum Delft*) și *Nieuwstraat* și ajungem la canalul *Oude Delft*, mărginit de două străzi pline de verdeață. Trecem pe lângă capela *St. Hippolytus* și o luăm spre dreapta, dar pe malul stâng al canalului.

Foto 10.30.
Delft: Capela *St. Hippolytus* (sec. XIV), la intersecția canalului *Oude Delft* cu *Nieuwstraat*. În fundal, *Nieuwe Kerk*.

După doar câțiva metri admirăm la nr. 167 clădirea *Gemeenlandshuis van Delfland* (Casa comunală a Polderului Delft), construită în stilul gotic flamboaiant în anul 1505, una dintre puținele a cărei fațadă a supraviețuit marelui incendiu de la 1536. Astăzi clădirea adăpostește o colecție de hărți vechi ale *Delfland* (termenul se referă la unul dintre cele 24 poldere ale Olandei).

Foto 10.31.
Delft: Detaliu de fațadă a Casei comunale a Polderului Delft (1505).

Foto 10.32.
Delft: Biserica *Oude Kerk*, cu turnul său înclinat (construit între 1325-1350). În incintă sunt înhumați pictorul Johannes Vermeer, amiralii Piet Hein, Maarten Tromp și alții.

Foto 10.33.
Delft: *Prinsenhof*, cu muzeul orășenesc și, în fundal, turnul înclinat al *Oude Kerk*.

Câțiva pași mai departe, pătrundem la stânga în intrândul *Sint Agathaplein*, trecem printr-un portic și ajungem în curtea unei vechi mănăstiri gotice de maici din secolul XV, unde funcționează azi Muzeul orășenesc - *Stedelijk Museum het Prinsenhof*. Aici a fost ucis *părintele națiunii*

Wilhelm de Orania în anul 1584, urmele crimei putând fi văzute, de către cei ce vizitează muzeul, în *Moordzaal*. Apoi ieșim din nou în *Oude Delft*, pentru a admira, peste drum de muzeu, pe malul opus al canalului, silueta ciudată a Bisericii Vechi *Oude Kerk* (fondată în 1246), a cărei turn de 75 metri are o înclinație totală de 2 metri.

Foto 10.34. **Delft**: Biserica *Oude Kerk*: vedere a transeptului nordic, construit în sec. XVI într-un stil diferit față de restul clădirii.

Foto 10.35. **Delft**: Canalul *Oude Delft*.

Canalul *Oude Delft* merită să fie parcurs dintr-un capăt în celălalt, fiind presărat și cu alte clădiri istorice (Clădirea Companiei Indiilor de Est, *Armamentarium* – fostul arsenal, *Legermuseum* – Muzeul Militar, etc), cum merită de asemenea văzută *Oostpoort* (construită la 1400, singura poartă medievală încă existentă), dar se apropie seara și nu mai avem timp decât să revenim pe pașii noștri până la parcare și apoi la hotel.

Începem a doua zi cu o vizită în capitala regiunii și sediul guvernului olandez, **Haga** (4 septembrie 2010, *Den Haag* sau în varianta oficială *'s-Gravenhage*), al treilea oraș ca mărime din țară, după Amsterdam și Rotterdam. La doar 10 km nord-vest de Delft, găsim un loc de parcare convenabil poziționat pe *Koninginnegracht*, de unde continuăm pe *Nieuwe Uitleg* și pe *Maliestraat* și ieșim în spațiul vast al uneia dintre cele mai faimoase străzi din oraș, *Lange Voorhout*, care arată mai degrabă a parc bine împădurit. Aici pot fi deja văzute câteva clădiri interesante, *Hotel des Indes* și *Escher in het Paleis* (chiar la intrarea în marea piață), iar ceva mai departe, pe dreapta, o casă din 1625, *Pageshuis*. Imediat alături, ne atrage atenția silueta neobișnuită a bisericii *Kloosterkerk*, din dreptul căreia intrăm puțin pe *Parkstraat* pentru a privi câteva secunde altă biserică, mult mai nouă, *Sint-Jacobus de Meerderekerk* (construită în 1875-1878). În capătul străzii se poate zări Monumentul Național olandez din piața *Plein 1813* (sec. XIX). Revenim în piață, și pe *Kneuterdijk* ajungem în inima orașului vechi, unde se aglomerează cele mai importante monumente istorice.

Foto 10.36.
Haga: *Cafe Hathor* (Maliestraat 22), un exemplu oarecare de relaxare pe malul micilor canale din oraș.

Foto 10.37.
Haga: *Hotel des Indes*, vilă construită în 1858, hotel de lux din 1881. Aici a murit balerina Anna Pavlova în ianuarie 1931.

Foto 10.38.
Haga: Intrarea în *Paleis Lange Voorhout*, construit în sec. XVIII, reședință regală din 1848 (folosit ca Palat de iarnă și birou). Vândut de Prințesa Juliana municipalității Haga în 1991, palatul conține azi muzeul graficianului M.C. Escher. Se vede balconul aurit din care Regina Iuliana saluta mulțimea într-o otografie din 1959.

Foto 10.39.
Haga: *Kloosterkerk* (Biserica Mănăstirii, construită pe la 1420, extinsă în 1540). În fundal-stânga, se vede turnul bisericii St. Jacobus de pe *Parkstraat*.

Marea piață în care am ieșit (unde se găsește și centrul de informare turistică) se numește *Buitenhof*, și este adiacentă principalelor obiective: **în stânga** este lacul dreptunghiular *Hofvijver* care se transformă în patinoar iarna (are această formă din sec. XIV, cu o mică insulă înverzită datând și ea de trei secole), pe malul căruia se înalță *Binnenhof*, Palatul Parlamentului.

Foto 10.40.
Haga: Lacul *Hofvijer* și clădirea Parlamentului (*Binnehof*), văzute din *Plaats Buitenhof*.

Iar **în dreapta** case vechi (care au scăpat demolărilor din 1923 când piața a fost eliberată), printre care *Museum De Gevangenpoort* (fostă poartă a orașului, apoi închisoare între 1420-1828, azi muzeu de artă) lângă care găsim *Galerij Prins Willem V.* (galerie de artă înființată de Wilhelm V, Prinț de Orania în 1774).

Foto 10.41.
Haga: Vechea închisoare, azi *Museum De Gevangenpoort* (noua intrare din stânga este comună și pentru Galeria Wilhelm V).

Foto 10.42.
Haga: *Ridderzaal* (dreapta) văzută dinspre intrarea în *Binnehof*. În centrul curții mari se vede o fântână neo-gotică, iar în stânga aripa Senatului.

Foto 10.43.
Haga: Vedere laterală a *Ridderzaal*.

Foto 10.44.
Haga: Vedere a curții mari din dreptul *Ridderzaal*, spre intrare (stânga) și aripa Senatului în dreapta.

Din *Buitenhof* vom vizita acum principalul obiectiv turistic al orașului, complexul de clădiri și curți al Parlamentului, *Binnehof*. Intrarea din stradă se face printr-o fațadă destul de anostă, dar odată pătrunși în marea curte interioară avem în fața ochilor principala clădire a complexului, *Ridderzaal* (Sala Cavalerilor), construită în stil gotic în anul 1280, inițial ca sală de bal; sala de 40x20 metri este folosită azi pentru recepții, conferințe. Tot aici își ține Regele cuvântarea anuală în fața Parlamentului reunit. În aripa din stânga intrării își are sediul *Eerste Kamer der Staten-Generaal* (Senatul sau Camera Superioară a Parlamentului, care are aici doar 75 parlamentari), în timp ce Camera Secundară se găsește într-o clădire modernă din piața Plein, adiacentă complexului Binnehof.

Trecem din curtea mare într-o a doua curte, mai mică, unde se află sediul Ministerului Afacerilor Generale (*Ministerie van Algemene Zaken*), de unde ieșim printr-o poartă galbenă în marea piață înverzită *Plein* (aici putem vedea clădirea impunătoare a *Departement van Justitie* - Ministerul de Justiție, construită în stil neo-renascentist între 1876-1883). Din Plein cotim la stânga pe lângă cocheta *Mauritshuis* (construită între 1636-1641, cumpărată de stat în 1820 pentru a adăposti Cabinetul Regal de Picturi) și ieșim pe *Korte Vijverberg*, pe malul lacului.

Foto 10.45.
Haga: Vedere din dreptul muzeului *Mauritshuis* spre poarta prin care se iese din curtea mică a Binnehof în Plein. În plan secund, se zărește a doua poartă, prin care se pătrunde în curtea mare.

Foto 10.46.
Haga: *Mauritshuis*, vechi muzeu de stat, privatizat în 1995 și extins între anii 2012-2014 și în clădirea alăturată a *Sociëteit de Witte* (ulterior fotografiei, care este din anul 2010).

De pe *Korte Vijverberg* ocolim lacul pe *Lange Vijverberg*, pentru a ne întoarce în piața *Buitenhof*. Promenada pe mal ne oferă ocazia unor priveliști deosebite asupra vechilor clădiri, din păcate poziția soarelui nu a permis realizarea imaginilor perfecte cerute de această compoziție...

Foto 10.47.
Haga: Vedere peste lacul *Hofvijver* de pe *Lange Vijverberg*: în stânga muzeul *Mauritshuis* și în dreapta *Het Torentje* (Micul Turn, care din 1982 este biroul oficial al Primului Ministru olandez).

Foto 10.48.
Haga: Vedere peste lac de pe *Korte Vijverberg* spre *Binnehof* (în stânga *Het Torentje*, în dreapta Senatul).

Reveniți în *Plaats Buitenhof*, coborâm pe strada *Spui*, iar în dreptul noii clădiri *Stadsdeelkantoor Centrum* (unde se află Primăria Haga și birouri administrative), o luăm la dreapta pe strada comercială *Grote Marktstraat*. Pe la mijlocul ei, vedem spre stânga, pe *Wagenstraat*, una dintre cele două porți de intrare în Chinatown (cartier evreiesc până la al doilea război mondial, pustiit și apoi revigorat din anii 1970, odată cu stabilirea aici a unei comunități chinezești).

Foto 10.49.
Haga: Poartă chinezească, de trei metri înălțime, ridicată la intrarea Chinatown pe *Wagenstraat* dinspre *Grote Marktstraat*.

Ajunși în Piața Mare (*Grote Markt*) care nu-i deloc mare și nu oferă altă imagine decât aceea a teraselor restaurantelor, cotim la dreapta și ne îndreptăm pe *Schoolstraat* spre Biserica Mare - *Grote Kerk*, sau mai exact, *Grote of Sint-Jacobskerk*, una dintre cele mai vechi clădiri ale orașului (sec. XV-XVI).

Foto 10.50.
Haga: Vedere laterală parțială (partea dreaptă) a bisericii *Grote Kerk*, de pe *Rivierivismarkt*.

La data vizitei noastre (septembrie 2010), în interiorul marii biserici se desfășura un târg comercial de bijuterii și pietre prețioase...

Foto 10.51.
Haga: Vedere laterală parțială (partea stângă) a bisericii *Grote Kerk*, din intersecția *Rivierivismarkt* cu *Torenstraat*.

Alături de biserică se ridică turnul hexagonal de 93 metri, unul dintre cele mai înalte din Olanda.

Foto 10.52.
Haga: Vedere a turnului de 93 metri, din intersecția *Rivierivismarkt* cu *Torenstraat*.

Ocolim biserica și la începutul străzii *Dagelijkse Groenmarkt* (care este centrul orașului vechi) admirăm decorațiile exterioare ale Primăriei vechi (*Het Oude Stadhuis*) construită în stil renascentist la 1565, extinsă la 1733. Imediat după primărie ne atrage atenția clădirea multicoloră a lanțului de magazine The Sting (1982) și clădirea celui mai vechi han din Haga, *'t Goude Hooft* (1423). Pe aceeași stradă, la numărul 27, putem vedea una dintre cele mai vechi farmacii încă funcționale, datând din anul 1796 (*Drogisterij van der Gaag*).

Foto 10.53.
Haga: Partea superioară a Vechii Primării.

Foto 10.53.
Haga: Fațada farmaciei *van der Gaag* (1796); capul de lemn este original, astfel că are peste două secole vechime.

Începem drumul de întoarcere, luând-o spre nord pe *Hoogstraat*, continuată cu vechea stradă comercială *Noordeinde*, pentru a arunca un ochi prin poarta închisă a Palatului Regal (*Paleis Noordeinde*, construit la 1533, unul dintre cele trei palate regale olandeze, dotat cu grădini, lac și grajduri regale).

Foto 10.54.
Haga: Curtea de intrare la Palatul Regal de pe *Noordeinde* nr. 64.

Din acest loc, sunt doar câțiva metri până în *Lange Voorhout*, de unde ne întoarcem la parcare. Evident că mai sunt multe lucuri de văzut într-o astfel de metropolă (Palatul Păcii cu sediul Curții Internaționale de Justiție, Palatul Regal *Huis ten Bosch* de exemplu sau, de ce nu, *Madurodam*-ul), dar acum nu ne mai permitem alte trasee. Dorim să vedem suburbia **Scheveningen**, stațiunea balneară maritimă proprie a orașului. Până la malul mării se ajunge pe un drum drept și larg de 3-4 km (*Scheveningseweg*). Stațiunea are (sau avea) două puncte de interes: istoricul hotel *Kurhaus* (construit între 1884-1885, mărginit de-o parte și de alta de clădiri moderne) și futuristul debarcader turistic *Pier* (al doilea al stațiunii, cel vechi, din lemn, fiind distrus după războiul mondial). Deschis în 1959, podul metalic s-a degradat, fiind refăcut treptat după 1991 (dar în 1997 când am ajuns prima dată în acest loc, părea a fi încă în lucru, nu pot uita plimbarea noaptea sub clar de lună pe o structură-șantier metalică fantomatică rezonând ciudat în bătaia vântului și valurilor, o senzație stranie, dacă nu chiar sinistră). După renovare, el consta într-o pasarelă lungă de cca. 300 metri, cu două etaje, înălțată pe piloni mult de-asupra Mării Nordului, și cu patru structuri terminale numite insule (dintre care una mare circulară, în stânga, adăpostea restaurante, iar alta în dreapta, un turn de observație de 60 metri, unde se practică Bungee-jumping), formă vizibilă și în fotografiile alăturate (din 2010). După un incendiu din 2011 se degradează din nou și este închis ca nesigur în 2013, doar recent (2015) s-a anunțat redeschiderea parțială a punții superioare.

Foto 10.55. **Scheveningen**: vechiul hotel *Kurhaus*. Degradat și închis în 1969, a fost salvat de la demolare, renovat și redeschis în 1979.

Foto 10.56. **Scheveningen**: amenajări pe plajă și, în fundal, silueta *Pier*-ului cu turnul de observație.

Foto 10.57.
Scheveningse Pier: „insula" mare cu restaurante și cazino, văzută de pe plajă.

Foto 10.58.
Scheveningse Pier: vedere spre stațiunea modernă, de pe trecerea dintre pasarela principală și „insula" cu turnul de observație.

După ce terminăm de respirat aerul Mării Nordului, trecem pe lângă Delft și Rotterdam și ne oprim după vreo 50 km în mica localitate **Kinderdijk**, unde ne așteaptă o imagine unică, singurul loc unde mai pot fi admirate 19 mori de vânt pe un singur areal.

Foto 10.59.
Kinderdijk: Una dintre morile de vânt din districtul de desecare *Overwaard*.

Foto 10.60.
Kinderdijk: Canalul *Groote of Achterwaterschap* cu morile de vânt *Overwaard* nr. 2, 3, 4 și următoarele (în stânga) și morile *Nederwaard* nr. 3, 4 și următoarele (în dreapta).

Cele mai multe, câte opt, sunt înșirate pe stânga marelui canal *Groote of Achterwaterschap* (în zona de drenare *Overwaard*), respectiv pe dreapta micului canal paralel *Nieuwe Waterschap*, în zona *Nederwaard*. Cele 19 mori au fost construite în 1738-1740, cu misiunea de a ține sub control nivelul apelor din polderul *Alblasserwaard*, vărsând surplusul în râul *Lek* (azi sunt înlocuite de sisteme moderne de pompare, dar morile sunt funcționale, fiind ținute ca rezervă).

Foto 10.61.
Una dintre morile de vânt din districtul de desecare *Overwaard*.

Foto 10.62.
Kinderdijk: În dreapta, morile *Overwaard* nr. 5 și 4, în stânga trei mori din districtul de desecare *Nederwaard* (probabil nr. 3, 4 și 5)

Accesul în sit e facil, existând o parcare chiar la intrarea în câmpul de mori, de unde poteca merge drept între canale, apoi face o curbă la 120 grade spre stânga. La scurt timp după intrare, moara *Nederwaard nr. 2*, poate fi vizitată și pe

interior, pentru a înțelege condițiile de trai și de muncă morile locuite permanent (al doilea muzeu este *Museummolen Blokweer*, la capătul șirului de mori de pe dreapta).

Foto 10.63.
Kinderdijk: Privire în urmă, din capătul traseului turistic, peste marele canal, asupra morilor *Overwaard* nr. 8, 7, 5, 3, 2 și 1.

Foto 10.64.
Kinderdijk: Morile de vânt *Overwaard* nr. 4-5-6-7 și 8, văzute din curba canalului.

Zona este superbă și pentru fotografi, motiv pentru care și selecția a doar câteva imagini ilustrative e foarte dificilă.

Foto 10.65.
Kinderdijk: În curba canalului, la nord de *Nederwaard*, se găsește polderul *Blokweer* cu o moară de vânt de construcție diferită față de celelalte 18 (care sunt rotunde sau octogonale). Muzeul din interior poate fi vizitat.

Ultimul popas al zilei îl facem 30 kilometri mai departe spre nord în **Gouda**, oraș cu drept de municipiu încă din sec. XIII, situat la vărsarea râului Gouwe în Hollandse Ijssel (35 km est de Delft). Găsim o parcare convenabilă chiar pe malul canalului *Turfsiegel*, unul dintre cele patru canale ale orașului, care împreună cu *Kattensingel*, *Blekerssingel* și *Fluwelenssingel* delimitează, cu o formă aproape circulară, orașul vechi Gouda.

Practic am oprit chiar în dreptul micului port-muzeu (*Museumhaven Gouda*) unde sunt adăpostite mai multe nave istorice. De aici ne îndreptăm spre centru pe străzile *Bogen*, *Keizerstraat*, până ce ajungem pe malul „înalt” al râului Gouwe, *Hoge Gouwe*, pe care trecem prin fața bisericii *Gouwekerk* și ajungem la cele două pavilioane situate față în față pe malul râului, aparținând în trecut Pieții de pește (*Visbanken* sau *Korenbeurs vismarkt*).

Foto 10.66.
Gouda: Biserica *Gouwekerk* (fostă *Sint-Jozefkerk*) nu e considerată monument istoric, fiind construită între 1902-1904, dar stilul arhitectural neo-gotic este neobișnuit pentru noi. Turnul de 80 metri este cel mai înalt reper din oraș.

De la Piața de pește ajungem imediat pe *Wijdstraat* și de aici în *Markt*, Piața principală, un spațiu triunghiular de mari dimensiuni, unde se ține în fiecare joi un târg al binecunoscutelor brânzeturi locale (vândute sub formă de mari roți portocalii care pot cântări până la 40 kg fiecare).

Foto 10.67.
Gouda: *Vismarkt*, vechea piață de pește pe râul Gouwe, formată din două galerii cu coloane dorice (sec. XVIII).

În piață sunt situate și principalele monumente istorice ale orașului: central se înalță Primăria veche (*Stadhuis*), construită în stil gotic flamand între 1447-1450 (este una dintre cele mai vechi primării gotice din Olanda, care prin arhitectură ne amintește mai mult de Belgia flamandă),

Foto 10.68.
Gouda: Silueta perfect-armonioasă a Primăriei Vechi, domină centrul Pieții.

Foto 10.69.
Gouda: Primăria Veche, în fundal stânga se vede *Waag*, Casa cântarului.

Una din laturile pieții este dominată de silueta neobișnuită a catedralei *Grote of Sint-Janskerk*, cea mai lungă biserică din Olanda (1485, reconstruită în 1652). Pe latura mică a pieții, găsim vechea casă a cântarului (*Waag*), construită la 1667 pentru cântărirea bunurilor din piață, mai ales brânzeturi. Pentru cei interesați, aproape de *Waag* este și *Verzetsmuseum Zuid-Holland*, muzeul rezistenței olandeze din al doilea război.

Foto 10.70.
Gouda: Casa Cântarului (*Waag*), adăpostește azi, evident, un mic muzeu al brânzeturilor. În dreapta, se vede parțial hotelul *De Zalm* (1551).

Foto 10.71.
Gouda: Primăria Veche văzută din lateral, în fundal se vede parțial biserica *Sint-Janskerk*.

Foto 10.72.
Gouda: Un șir de locuințe cu etaj (sec. XVIII-XIX), în stilul arhitectural eclectic specific olandezilor, mărginește o latură a Pieții

Foto 10.73.
Gouda: Pe latura opusă a Pieții, casele (tot atât de diverse) sunt dominate de silueta imensei biserici *Sint-Janskerk*.

Ocolim complet piața, apoi ne îndreptăm spre marea biserică *Sinkt-Janskerk* (care merită vizitată pentru cele 70 geamuri-vitralii renumite, pictate între sec. XVI-XIX), pe care de asemena o ocolim pe străduța circulară *Achter de Kerk*, mărginită pe una din laturi de un mic canal pitoresc. De la biserică, ce interesați pot trece prin *Lazaruspoortje* (Poarta Lazarus, 1609) spre Muzeul orașului Gouda, găzduit de vechiul azil *Catharina Gasthuis*.

Foto 10.74.
Gouda: Clădiri istorice pe strada *Wijdstraat*: *De Witte Lelie* (stânga, sec. XIX), *De Gulden Wereld* (mijloc, 1725) și o casă din 1713. Pe latura dreaptă se vede parțial *De Vier Heemskinderen* (1568).

Foto 10.75.
Gouda: O parte a străzii circulare (care înconjoară biserica) *Achter de Kerk* și micul canal care o mărginește pe o latură.

Foto 10.76.
Gouda: Fațada bisericii *Sinkt-Janskerk* văzută din strada *Wijdstraat*, de-a lungul *Torenstraat*. În stânga, se vede parțial clădirea-monument *De Vier Heemskinderen* (1568).

Ar mai fi câteva obiective secundare de văzut (muzeul pipelor *De Moriaan*, orfelinatul din sec. XVII - *Weeshuis*), dar se apropie seara și trebuie să ajungem înapoi la Delft, astfel că ne întoarcem spre parcarea de pe *Bogen* rătăcind pe alte străduțe: *Raam* (unde admirăm înclinarea specific olandeză a unor case, urmare a diferențelor de densitate în sol) și *Vest* (unde la nr. 65 se ridică cea mai mare moară de vânt din oraș, *De Roode Leeuw*, contruită la 1727 și rămasă în funcție până în anii 1920).

Foto 10.77.
Gouda: Detaliu a morii de vânt *De Roode Leeuw*.

11. Grecia: circuit istoric la porţile Peloponezului,

(Delfi, Corint, Nafplio, Epidaurus și Micene).

E vacanța din aprilie, plouă în mai toată Europa, așa că nu avem multe opțiuni de petrecut zilele libere; e o ocazie bună pentru culturalizarea juniorului, momentul să vizităm câteva dintre cele mai importante centre antice ale Greciei. Pentru asta trebuie să ajungem până în preajma Atenei, astfel că de la Salonic nu mai ieşim de pe autostradă, drum destul de lung și plictisitor (se poate eventual vizita defileul *Tempi*, lung de 10 kilometri, cu pereți de stîncă ce ar atinge sute de metri, care acum e ocolit de noua autostradă prin tunel, dar nici acesta nu este ceva deosebit, iar cele câteva stațiuni de coastă din zona Katerini nu intră în tematica excursiei decât ca etape de înnoptare). Trecem de *Lamia* și o luăm la dreapta pe E65 (DN27) pe un drum de munte cu peisaje ceva mai apropiate interesului nostru, după primele serpentine avem o perspectivă largă asupra Golfului Malia (*Maliakos Kolpos*), apoi trecem pe lângă sate pierdute pe văile munților, cel mai pitoresc pare a fi *Eleonas*, un sat parțial suspendat pe stânci.

Foto 11.01.
Vedere de pe șoseaua DN27 peste Golful Malia, dincolo de care se vede orășelul *Ag. Marina*.
(11 aprilie 2013)

Foto 11.02.
Eleonas: vedere generală a satului, de pe DN27.
(11 aprilie 2013)

În fine, trecem de *Amfissa*, intrăm pe șoseaua DN48 și după mai multe serpentine strânse ajungem la primul nostru obiectiv: *Sanctuarul lui Apollo* din **Delfi** / Δελφοί (27 aprilie 2017). Situl, înconjurat de o incintă sacră (*peribol*), se întinde în pantă ascendentă de la nivelul actualei șosele (unde se poate parca) spre nord, fiind desfășurat practic la poalele stâncilor *Rhodini*. Primele ruine care ne întâmpină la intrare sunt cele ale *Agorei Romane* (sec. IV), dincolo de care trecem incinta sacră *peribol*, pentru a păși pe Calea Sacră. În prima sa secțiune, calea era mărginită de ambele părți de statui numeroase, ofrande donate sanctuarului (ofranda lui *Lisandru*, ofranda spartană a *Marathon*-ului, copia după Calul din Troia, ofranda orașului *Taranto*). Azi se mai deslușesc doar urme ale fundațiilor, cel mai bine păstrat fiind semicercul ofrandei *Regelui din Argos*.

Foto 11.03.
Delfi: porticul nordic, în stil ionic, singurul păstrat din cele trei ale Agorei Romane. În spatele coloanelor se găseau cinci magazine, de unde se puteau cumpăra ofrande sau suveniruri.

Via Sacra continuă, cu o cotitură la dreapta, printre vechile *Tezaure*, cel puțin 15 mici clădiri în formă de templu ce adăposteau valoroasele ofrande ale diferitelor orașe grecești, dintre care doar cel al *Atenienilor* a fost bine păstrat și reconstruit în forma sa inițială, din restul se mai văd în general doar urme ale fundațiilor.

Foto 11.04.
Delfi: Calea Sacră cu resturile fundației Tezaurului orașului *Scione* (în dreapta, cca. 500 î.Chr.). În fundal, stâncile *Rhodini*.

Foto 11.05.
Delfi: clădirea refăcută (1906) a Tezaurului *Atenienilor*, original construită din marmură albă de Paros, cca. 500 î.Chr.

Depășim ultimele fundații ale tezaurelor (cel *Corintian*, cel din orașul nord-african *Cirene* și al *Acantienilor*) și, urcând scări largi și impunătoare, ne apropiem de inima sanctuarului aflată pe o platformă dominantă,

Foto 11.06.
Delfi: resturi din *Stoa Atenienilor*, adosate fundației *Templului lui Apollo*.

sub forma marelui *Templu al lui Apollo* (reconstruit după un cutremur din 330 î.Chr.), înconjurat de ofrande și statui pe piedestale înalte, dintre care se mai păstrează câteva. Ne atrage atenția coloana de bronz a *Trepiedului din Plateea*, ofrandă comună a grecilor după victoria asupra perșilor din 479 î.Chr.

Foto 11.07.
Delfi: coloana de bronz a Trepiedului din Plateea (copie 2015); în stânga sa, soclul carului aurit al *Zeului Helios* (ofrandă a insulei Rodos, sec. IV î.Chr.) iar în dreapta imaginii, fundația *Altarului lui Chios*.

Coloana era formată din trei șerpi încolăciți, turnați din bronzul armelor persane, iar aurul trepiedului reprezenta a zecea parte din tezaurul capturat. Trepiedul a dispărut, iar coloana originală a fost dusă la Constantinopol în anul 330, existând și azi pe hipodrom.

Foto 11.08.
Delfi: soclu de statuie și cele șase coloane dorice supraviețuitoare din peste 40 inițiale ale *Templului lui Apollo*.

În templu se spune că-și avea sediul *Pythia*, oracolul din Delfi, o preoteasă care, afirmativ ajutată de emanații toxice venite de undeva din sol (posibil halucinogene), intra într-o *transă* de tip disociativ (de la ea vine termenul de *pitiatism*, o formulă medicală mai elegantă pentru isterie) în cursul căreia bolborosea cuvinte de neînțeles, ce erau „traduse" în mod cât mai vag și ambiguu pentru urechile și interesele *clienților* de către alți preoți. Evident era, privită dintr-un punct de vedere modern, o escrocherie la înalt nivel, devenită fenomen de stat, căruia i se supuneau și regii, și marii comandanți de oștiri, și care aducea Delfi-ului și slujitorilor săi o bogăție de neimaginat.

Foto 11.09. **Delfi**: vedere a Templului lui Apollo de la nivelul Teatrului. În fundal-stânga se vede *Muntele Parnassus*.

Mai urcăm puțin și ajungem la *Teatrul* antic (refăcut de romani în sec. I), cu o capacitate de 5000 locuri, excelent păstrat și folosit și în vremurile noastre pentru reprezentații. De la această înălțime, avem o priveliște perfectă asupra sanctuarului, inclusiv a văii *Pleistos* și a sit-ului de peste șoseaua 48, unde se află *Gimnasium*-ul și Sanctuarul *Atena Pronaia* cu mult-fotografiatul *Tholos* (care este totuși o reconstrucție modernă).

Foto 11.10. **Delfi**: vedere a Teatrului de la nivelul scenei.

De la Teatru părăsim incinta superioară *peribol*, și o potecă ascendentă ne duce după câteva minute la ultimul mare obiectiv al sanctuarului, *Stadionul* pentru competiții sportive, adus la forma existentă și azi în sec. II, sub Împăratul Hadrian, care ne întâmpină cu zidurile sale exterioare din imense blocuri de piatra perfect fasonate.

Foto 11.11.
Delfi: vedere de la Teatru spre valea *Pleistos*, cu Sanctuarul *Atenei Pronaia* și rotundul *Tholos* (380-360 î.Chr., cu trei coloane reconstruite în anii 1930).

Foto 11.12.
Delfi: o perfectă perspectivă a sanctuarului, văzut de pe poteca spre Stadion: în prim plan Teatrul, apoi Templul lui Apollo, Teazurul Atenienilor și larga vale Pleistos, cu șoseaua 48 în stânga.

Foto 11.13.
Delfi: vedere a Stadionului lung de 177 metri, ce putea adăposti 6500 spectatori

Revenim de la stadion pe pașii noștri, până la intrarea de la baza pantei, unde vizităm Muzeul arheologic local. Câteva piese excepționale merită cu totul vizita: statuia Sfinxului (ofrandă a insulei Naxos, inițial situată la stânga de

Stoa Atenienilor, în fața zidului *Templului Apollo*, pe o coloană cu o înălțime totală de 12,50 metri).

Foto 11.14. **Delfi**: Sfinxul din Naxos (cca. 560 î. Chr.).

Mai pot fi admirate statuile tinerilor atletici ale *Gemenilor din Argos* și a lui *Antinous* (favoritul Împăratului Hadrian, mort înecat în Nil), enigmatica sculptură *Omphalos*, o mare parte din decorațiile *Templului lui Apollo*, ale Tezaurelor *Sifnos*, *Sichionian* și *Atenian*, ca și din friza Teatrului...

Foto 11.15. **Delfi**: detaliu al statuii lui Antinous (anul 130-138).

Foto 11.16. **Delfi**: Caretașul din Delfi (anul 470 î.Chr.), una dintre cele mai importante sculpturi ale antichității grecești.

...și, mai ales, excepționala statuie din bronz *Iniohos*, a caretașului adolescent, ofrandă siciliană (conducător al unei carete, în timp ce se prezintă victorios publicului după competiție).

Foto 11.17.
Arachova: vedere spre pantele înzăpezite ale Muntelui Parnassos.

Din Delfi putem continua înainte pe șoseaua 48, trecând prin stațiunea montană **Arachova** (11 aprilie 2013, de unde se ajunge pe pârtiile de ski ale mt. Parnassos, 2457 metri), care iese în final în autostradă, pe la vechea cetate Teba (Thiva).

Foto 11.18.
Arachova: vedere de la ieșirea din oraș spre munții Parnassos, cu biserica Agia Aikaterini în dreapta.

Am făcut acest drum în 2013, așa luăm altă variantă, revenim în E65 (DN48) coborând abrupt până la malul mării, la *Itea*, de unde începem un circuit al Golfului Corint spre vest, cu o oprire în satul pescăresc **Galaxidi** (27 aprilie 2017), după care trecem podul la Patras în peninsula Peloponez și ne îndreptăm pe autostradă spre Corint, următoarea cazare.

Foto 11.19.
Vedere de pe DN48, peste Golful Iteas spre *Muntele Parnassos* (în fundal) și satul *Chyos* (la mijlocul înălțimii). Undeva în dreapta, după pintenul muntos, este Delfi

Foto 11.20.
O altă perspectivă de pe DN48 peste Golful Iteas: în prim-plan insulele *Ag. Konstantinos* (cu biserica) și *Ag. Athanasios*, la malul mării este orașul *Itea* și *Kirra* (iar dincolo de masivul din spate este Delfi), apoi în sus pe munte satele *Sernikaki* (stânga) și *Chyos* (dreapta). În fundal, *Muntele Parnassos*.

Foto 11.21.
Galaxidi. Vedere asupra satului și peste Golful Iteas, în fundal cu localitățile *Itea-Kirra* (jos), *Sernikaki* (la mijloc) și *Chyos* (sus). Portul satului se află la câteva zeci metri mai jos față de biserică.

A doua zi o vom dedica împrejurimilor orașului **Corint** / Κόρινθος; orașul nou nu ne-a interesat decât ca punct de înnoptare (părând a fi la fel de neatractiv și aglomerat ca majoritatea orașelor grecești), facem doar o vizită la micul port din apropierea hotelului nostru, acolo unde aveam parcarea, pe strada *Agiou Nikolaou*.

Foto 11.22.
Corint. Vedere din parcarea de pe *Agiou Nikolau* spre farurile micului port și localitățile *Oasis* și *Loutraki* la poalele muntelui *Gerania*, dincolo de golf, în Grecia continentală.

Primul obiectiv este o vizită la celebrul **Canal Corint** (28 aprilie 2017), ce trebuie văzut pe la orele amiezii, când lumina soarelui cade vertical, construit în istmul Corint între 1881-1893 sub supravegherea a doi arhitecți unguri, lung de 6 kilometri, lat de 21 metri, care scurtează cu sute de kilometri transportul naval dintre Marea Egee (Golful Saronic) și cea Ionică (Golful Corint), separând peninsula Peloponez de restul Greciei. Astăzi doar ambarcațiuni de dimensiuni limitate mai traversează canalul. De la hotelul nostru sunt doar 2 kilometri până la ***capătul nordic*** al canalului, care este însă lipsit de spectaculozitate, apa fiind la nivelul solului. Mai interesantă este trecerea peste apă, pe șoseaua *Poseidonos*, care se face pe un pod submersibil. Partea cea mai interesantă este spre ***capătul sudic***, acolo unde terenul urcă până la maxim 90 metri față de nivelul apei, cu pereții înclinați la 80°, suficient pentru a oferi o panoramă amețitoare asupra canalului. Până acolo mergem pe drumuri prăfuite în lungul Canalului, trecând și pe lângă (sau chiar dedesubt, din cauza eroziunii) câteva cazemate rămase din al doilea război mondial, mărturii poate ale unei epoci întunecate din istoria Greciei (ocupația nazistă).

Foto 11.23.
Corint. O cazemată, vestigiu al războiului, rămasă suspendată datorită eroziunii

Cel mai bun punct de observație asupra Canalului, în ambele sensuri, este de pe podul șoselei *Palea Ethniki Odos Athinon Korinthou*, numit chiar așa, *Korinth Bridge*, întins la peste 45 metri de-asupra apei. Parcarea și magazine de suveniruri sunt chiar lângă pod, astfel că accesul e foarte facil.

Foto 11.24.
Canalul Corint. Vedere spre nord-vest, cu podul feroviar (primul), un pod industrial pietonal (al doilea) și ieșirea în Golful Corint.

Foto 11.25.
Canalul Corint. Vedere spre sud-est, cu podul autostrăzii *Olimpia Odos*, și ieșirea în Golful Saronic.

Continuăm cu cel mai dificil obiectiv al zilei (și primul care se închide, la ora 15.00, indiferent de sezon), **Acrocorint** / Ακροκόρινθος, la 10 kilometri SV de Corint, imensă fortificație stabilită de romani și extinsă de fiecare putere succesivă ocupantă (Bizanț, Francezi cruciați, Venețieni, Otomani), până în evul mediu. Se poate urca pe o șosea în serpentine abrupte până la poarta cetății.

Foto 11.26.
Acrocorint. vedere generală din parcare a fortăreței joase (de nord), cu fortificațiile succesive; se văd și cele trei porți vestice.

Foto 11.27.
Acrocorint. vedere generală din parcare a secțiunii sudice a fortăreței, înalte, clădită pe stânca muntelui.

Nu mai puțin de cinci kilometri măsoară circumferința zidurilor cățărate pe stâncile muntelui, prin care au fost deschise în cursul veacurilor cinci porți.

Din parcare, putem admira o frumoasă perspectiva asupra vestului fortăreței, acolo unde panta muntelui e mai lină, fiind astfel necesară construcția a mai multor linii de apărare consecutive: zidul inferior este otoman, cel din mijloc francez (cu un turn venețian), iar cel superior bizantin (cu două turnuri de apărare), încluzând și masive blocuri de piatră ale primei zidării antice romane.

Foto 11.28. **Acrocorint**. Zidul francez și turnul venețian, văzute înainte de intrarea pe prima poartă. În fundal, orașul *Lechaio* cu Golful Corint

Intrăm prin Prima poartă (sec. XIV), și trebuie doar să urmăm poteca (uneori mai greu datorită pietrelor lustruite) și scările în continuă urcare (ceea ce, în canicula verii nu cred că fie o mare plăcere...), până la punctele cele mai înalte al sitului (Templul Afroditei și Turnul Francez); deocamdată trecem de casa de bilete și după un scurt urcuș, ajungem la Poarta II-a de intrare, de forma unui turn cu etaj, datând din epoca bizantină (sec. IX-XII), cu fațada adăugată de venețieni (1687-1715).

Foto 11.29. **Acrocorint**. A doua poartă de intrare

Trecem și de aceasta, alt scurt urcuș și ne apare în fața ochilor masiva construcție a zidului bizantin (sec. IX-XII), a treia linie de apărare, în mijlocul căreia se deschide a III-a Poartă de intrare, protejată de două mari turnuri de apărare rectangulare (folosite ocazional drept magazii). În spațiul dintre zidurile II-a și a III-a de apărare s-a dezvoltat în Evul Mediu Târziu *orașul de jos*, cu case ocupând spațiul până lângă porți, mulți dintre locuitori fiind din Corint și căutând aici refugiu cu ocazia raidurilor piraților. În sec. XVII aici se găsea *Cartierul creștinilor*, cu zeci de case ale *grecilor infideli*, câteva biserici (se mai văd ruinele unei biserici venețiene) și 10 magazine.

Foto 11.30.
Acrocorint. Vedere de pe aleea dintre porțile II și III, asupra părții superioare a cetății, dominată de Turnul Francez.

Foto 11.31.
Acrocorint. A treia poartă de intrare, cu cele două turnuri: cel din dreapta în mare parte roman (sec. IV î.Chr., din blocuri mari pe piatră caracteristice), cel din stânga bizantin.

Zidul III adăpostea în sec. XVII zeci de locuințe ale musulmanilor (*infidelii* creștini nu erau primiți aici), alături de 6 moschei, o cafenea și un magazin, ce făceau parte tot din orașul de jos (a cărui capacitate, alături de a castelului era de 1500 persoane). Azi mai există biserica *Agios Dimitrios* (sec. XVII) și o moschee cu un minaret subțire.

Foto 11.32.
Acrocorint. Moscheea otomană cu minaret din curtea mare a cetății (neidentificată formal, poate fi moscheea Beizad sau Ahmad Pașa).

Foto 11.33.
Acrocorint. Minaretul dispărutei moschei a lui Mehmet II, la marginea tavanului cisternei bizantine. Sus, se vede Turnul Francez.

De la zidul III începe în pantă și până pe vîrfurile muntelui, o mare curte interioară în trepte a vechiului castel (*Kastro*), acum cvasipustie, marcată doar de fundații ruinate.

Foto 11.34.
Acrocorint. Vedere a zidului bizantin cu Poarta III, dincolo de care se întinde curtea castelului cu biserica *Agios Dimitrios*. În stânga, ruinele bisericii venețiene (sec. XVII-XVIII) din *Cartierul creștinilor*.

Urcăm printre aceste resturi (între care și o baie otomană) și ajungem la o platformă orizontală unde se ridica moscheea lui Mehmet II (sec. XV, din care mai există doar minaretul), sub care se găsește o cisternă bizantină boltită.

Foto 11.35.
Acrocorint. Altă perspectivă, dinspre extremitatea sudică a zidului III bizantin (dreapta) și cu zidul II francez (stânga jos). Între acestea două, s-a dezvoltat *Orașul de jos*. În fundal, se vede Golful Corint.

Foto 11.36.
Acrocorint. Vedere de pe extremitatea sudică a zidului III, spre parcarea din fața intrării vestice în cetate. Pe vârful din stânga, se zăresc ruinele castelului franc *Penteskoufi*, din sec. XIII.

Foto 11.37.
Acrocorint. Vedere de detaliu (de la Turnul Francez) a spațiului dintre zidurile II și III (stânga), a zidului III (mijloc) și a curții interioare (dreapta) cu biserica *Ag. Dimitrios*.

De la *cisternă* reîncepem urcușul, mult mai abrupt de data aceasta, pe lângă ruinele unei case și a unei magazii lungi, dreptunghiulare, ambele din epoca otomană, ajungând la zidul sudic de apărare (mult mai puțin spectaculos ca cele vestice, muntele fiind aici foarte abrupt).

Foto 11.38.
Acrocorint. Vedere în lungul zidului sudic de apărare, cu ruinele clădirii garnizoanei și intrarea la izvorul *Peirene* (dreapta). În stânga se vede poteca ce urcă la Templul Afroditei.

Foto 11.39. **Acrocorint**. Vederea zidului sudic de apărare, de pe poteca ce duce la incinta franceză de sud-vest. În vale se văd culturile de măslini ale satului *Mpekianika*.

În contiuarea potecii ***spre est*** se ajunge la ruinele garnizoanei și la izvorul *Peirene* (cu un bazin subteran datorită căruia cetatea rezista asediilor), iar o altă potecă urcă spre nord la rămășițele Templului Afroditei (la peste 570 metri), care ar fi avut ca preotese 1000 prostituate sacre (motivul pentru care Sfântul Pavel ar fi adresat critica sa *Epistolă către Corinteni*).

Foto 11.40. **Acrocorint**. Vedere de pe poteca de acces a turnului de sud-vest (Francez).

Foto 11.41. **Acrocorint**. Vedere dinspre sud a turnului de sud-vest (Francez).

Continuând ***spre vest***, pe lângă zidul sudic, ajungem la inima veche a cetății, aflată tot la mare înălțime (530 metri de-asupra mării), o incintă separată cu un mic castel de apărare, *Incinta Fortificată* și *Turnul de Sud-Vest*, sau *Franceze*,

deoarece palatul superior a fost construit inițial după a Patra Cruciadă de Prințul Geoffroy II de Villehardouin, conducător în Ahaia (1246-1278); dar forma prezentă datează din epoca otomană.

Foto 11.42. **Acrocorint**. Vedere a incintei de sud-vest franceze; în fundal-stânga, vârful cu cetatea *Penteskoufi*.

Foto 11.43. **Acrocorint**. Vedere generală de la Turnul Francez, asupra zidului III și a curții interioare, cu biserica Ag. Dimitrios (stânga), moscheea (dreapta-sus) și platforma cisternei (dreapta-jos, parțial acoperită de copaci). În fundal, Golful Corint.

Fugăriți de zgomotul sirenei care anunță închiderea sitului, nu ne rămâne decât să coborâm poteca deja cunoscută până la parcare și să ne îndreptăm spre următorul obiectiv, **Archea Corintos** / Αρχαία Κόρινθος, anticul Corint

Foto 11.44. **Vechiul Corint**. Vedere din sat a *Templului lui Apollo* și masivului pe culmea căruia e zidit Acrocorintul.

Foto 11.45. **Vechiul Corint**. Intrarea în sit, cu fântâna *Glauke* (stânga) și Muzeul, în fundal Acrocorintul.

Oraș odată prosper datorită traficului de mărfuri peste istmul Corint, distrus de romani la 146 î.Chr. și reconstruită de ei un secol mai târziu, când ajunge până la 750000 locuitori, își încheie istoria în epoca bizantină, cînd orașul a fost distrus de cutremure.

Foto 11.46. **Vechiul Corint**. Resturile Odeonului.

Se poate parca fie la intrarea în sat, fie chiar la poarta de acces în sit. Drumul prin sat trece pe lângă resturile *Pieței Nordice*, inițial o construcție pătrată cu 4 *stoa* (culoar cu colonade, acoperit) și curte interioară. Spre sud, vom avea permanent perspectiva masivului muntos pe care este zidit Acrocorintul.

Foto 11.47. **Vechiul Corint**. Ruinele *Teatrului*, aflat sub nivelul șoselei.

Din rațiuni practice (ieșirea din sit se face prin capătul opus) este bine ca să vizităm inițial două obiective civice romane: *Odeonul* (aflat chiar

lângă parcare și intrare, donat de bogatul atenian Herodes Atticul, prieten al lui Hadrian) și *Teatrul* (aflat dincolo de șosea, are din sec. III scena inundabilă pentru prezentarea de bătălii navale).

Foto 11.48. **Vechiul Corint**. Fântâna lui Glauke cu Templul lui Apollo în fundal.

Foto 11.49. **Vechiul Corint**. Templul lui Apollo, cel mai impunător monument al sitului

Intrați în sit, trecem pe lângă fundațiile Sanctuarului *Athenei Chalinitis*, zărim apoi rămășița desfigurată a *Fântânei Glauke*, dincolo de care se înalță șapte coloane dorice monolitice supraviețuitorare din *Templul lui Apollo* (sec. VI î.Ch.r, singurul păstrat și recondiționat de romani după distrugerea orașului), și intrăm în muzeul local, ce oferă multe artefacte, mai ales din epoca romană (mozaicurile din sec. II, un sfinx de marmură din sec. VI, statui, basoreliefuri, ofrande votive, etc).

Foto 11.50. **Vechiul Corint**, Muzeul. Sfinx înaripat

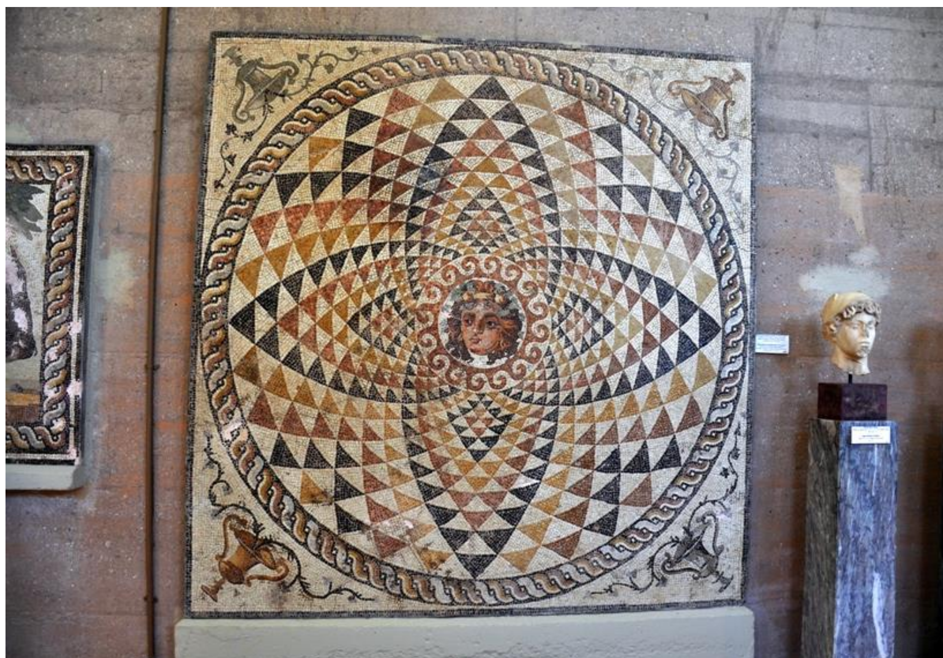

Foto 11.51.
Vechiul Corint, Muzeul. Mozaic dintr-o villa romană (capul lui Dionisos înconjurat de ornamente).

Dincolo de muzeu se desfășoară orașul propriu-zis, azi un câmp de ruine ce pare haotic și descurajant, de aceea o hartă a reconstrucției orașului este esențială; ghidați de hartă, deja totul se leagă. În spatele muzeului se pot vedea trei coloane corintice, resturi din *Templul E* sau *Templul Octaviei* (sora Împăratului Augustus), ridicat la 9 metri desupra forumului și inițial înconjurat de o clădire dreptunghiulară cu arcade (patru *Stoa*), reprezentând *Magazinele din Vest* (pe latura nordică este construit azi Muzeul).

Foto 11.52.
Vechiul Corint, tot cea a mai rămas din Templul Octaviei.

Foto 11.53.
Vechiul Corint, ruinele intrării în Magazinele de Vest, care înconjurau Templul Octaviei.

Ne îndreptăm spre est și pătrundem într-un mare spațiu dreptunghiular, deschis, cu urme din pavajul original, *Agora* grecească, respectiv *Forumul* roman, piața civică în care se desfășura întreaga viață publică a cetății.

Foto 11.54.
Vechiul Corint, vedere în diagonală a Forumului, de la N-V (din dreptul Templului, peste ruinele *Magazinelor de Nord-Vest*) spr S-E (*Stoa Sudică*).

Agora / Forumul era astfel mărginit pe cele patru laturi: **La sud** se întindea *Stoa Sudică* (sec. IV î.Chr., una din cele mai mari clădiri cu colonade din Grecia, cu o suprafață de 164 x 25 metri, 71 coloane dorice și 33 apartamente cu două camere, dintre care două există pe latura estică), de unde se intra în *Bouleuterion* (sec. I, Casa Senatului) și în *Bazilica Sudică*.

Foto 11.55.
Vechiul Corint, vedere transversală a Forumului, de la sud (din dreptul *Stoa Sudică*) spre nord (o arcadă a *Magazinelor de Nord-Vest* și *Templul*).

Foto 11.56.
Vechiul Corint, latura sudică a Forumului, cinci resturi de coloane din cele 71 inițiale ale *Stoa Sudică* (extremitatea estică).

Foto 11.57. **Vechiul Corint**, latura estică a Forumului, o clădire medievală pe ruinele romane ale Bazilicii Iuliene.

La est de *Bazilica Iuliană*;

La vest: o înșiruire de patru temple, Statuia și Fântâna lui Poseidon și monumentul lui *Babbius Phillinus*.

La nord: *Fântâna Peirene* (care asigură și azi apa satului), *Propileele* (sec. I) prin care se intra pe strada Lechaion, o bazilică și *Magazinele de Nord-Vest*.

Foto 11.58. **Vechiul Corint**, *Fântâna Peirene*, de pe latura nordică a Forumului.

Longitudinal, împărțind Forumul în două (Formul de jos și cel de sus), mai exista un rând de clădiri: central era *Rostra* (sec. I), podiumul central din marmură, ridicat cu 3 metri peste nivelul Pieții, din care se țineau cuvântările proconsulului de Corint la adunările publice.

Foto 11.59. **Vechiul Corint**, vedere generală a *Rostrei (Bema)*, dinspre nord.

Se presupune că aceasta este identică cu *Bema*, acolo unde Apostolul Pavel ar fi

fost adus la judecată de rabinii orașului pentru blasfemie și susținerea de învățături ilegale (dar a fost eliberat de proconsulul Gallio).

Foto 11.60. **Vechiul Corint**, extermitatea estică a *Magazinelor Centrale*, cu soclul unei mari coloane.

De-o parte și de alta a *Rostrei* se întindea câte o *stoa*, adăpostind *Magazinele Centrale*. În centrul Pieții, se mai găsea și un altar.

Foto 11.61. **Vechiul Corint**, strada Lechaion văzută de pe scările dinspre Forum (sud) spre ieșirea actuală din sit. În stânga se văd soclurile coloanelor de la *stoa* cea lungă ce mărginea drumul la vest. În fundal-dreapta, *Taverna Gemelos*.

Foto 11.62. **Vechiul Corint**, detaliu al pavajului roman original din marmură al străzii Lechaion.

Ne îndreptăm spre ieșirea din sit, parcurgând cea mai imporantă secțiune a vechiului oraș, strada *Lechaion*, drum pavat cu marmură (care poate fi călcată și azi) ce lega portul Lechaion de cetate, se tremina cu trepte existente și azi,

încununate de impunătoare *Propilee* (intrare triumfală, dispărută).

Foto 11.63. **Vechiul Corint**, strada Lechaion văzută dinspre nord (de pe scările de ieșire din sit). În fundal se vad scările romane de intrare în Forum, deasupra cărora existau impunătoare *Propilee*.

Foto 11.64. **Vechiul Corint** și Acrocorintul, văzute pe înserare de pe terasa tavernei Gemelos; în stânga, în prim-plan sunt ruinele *Băii lui Euricles*, apoi coloanele *Peribolos*-ului lui Apollo

Drumul era mărginit de clădiri, la est, plecînd de la *Fântâna Peirene*, se întindea un *Peribolos* (curte interioară mărginită de ziduri) al lui Apollo și băile lui *Euricles*, iar la vest era mărginit de o *stoa* lungă, în spatele căreia se înălțau o Bazilică și o clădire semicirculară. Încheiem ziua cu o cină la *Taverna Gemelos*, care are acoperișul-terasă exact deasupra sit-ului antic (deasupra *Băilor lui Euricles*). O porție de cărnuri corect înnegrite la grill (sigur, și o salată grecească), plus panorama excelentă asupra vechiului Corint și a muntelui Acrocorint au fost binevenite pentru regenerare după o zi cu multe pietre și soare... Avem cazare într-un sat pe malul mării, la **Kantia**, interesant doar printr-un turn ruinat în care se aflase sediul comandantului otoman local (*Aga*), dar de unde putem ușor vizita obiectivele din peninsula *Argolida*.

Următoarea zi o dedicăm unui oraș deosebit, **Nafplio** / Ναύπλιο (29 aprilie 2017), fostă capitală a Greciei renăscute între 1821-1834, aflat anterior sub stăpânire succesivă franceză (după a 4-a Cruciadă), venețiană și otomană. Ne îndreptăm pentru început spre cel mai solicitant obiectiv, imensa cetate venețiană ***Palamidi***, cea mai mare din Grecia, construită între 1711-1714 pe vârful întregului munte stâncos ce domină orașul de la 216 metri, și totuși ocupată de otomani în 1715 și de rebelii greci în 1822. Citadela este înconjurată cu un masiv zid continuu care adăpostește șapte bastioane / forturi, cu nume de eroi greci, fiecare independente și de-sine-stătătoare, putând fi apărate individual, dacă inamicul ar fi pătruns în incintă. Din oraș se poate urca la cetate pe o scară în zig-zag aproape verticală cu 913 sau 901 trepte, dar mult mai rapid și facil este accesul cu mașina până în parcarea din fața intrării. Intrarea principală se face prin *Bastionul lui Epameinondas* (care este practic o platformă de artilerie etajată), după care, pe dreapta ne întâmpină silueta de carenă de navă a *Bastionului lui Miltiades*, de formă pentagonală cu acces dinspre vest.

Foto 11.65.
Kantia: turnul-locuință al comandantului otoman local.

Foto 11.66.
Nafplio: cetatea Palamidi văzută de pe str. *Asklipiou*, în dreptul săgeții este parcarea și intrarea, în dreapta *Bastionul Miltiades* și mai jos *Leonidas*, iar în planul doi din stânga bastioanele *Fokion* și *Achilles*, *Temistocles* (în spatele intrării), iar în dreapta *Aghios Andreas* și *Robert* (mult coborât, la care urcă scările din oraș).

Foto 11.67.
Nafplio, Palamidi: *Bastionul lui Epameinondas*, intrarea principală în cetate, din strada cu parcare.

.

Foto 11.68.
Nafplio, Palamidi: colțul sudic al *Bastionului lui Miltiades*, văzut de pe platforma micului *Bastion al lui Leonidas.*

Bastionul Miltiades include clădirea de trei etaje a Guvernatorului și a fost folosit ca închisoare între 1840-1920. La parter rătăcim prin numeroasele celule ale închisorii, iar o scară ne duce pe acoperiș, de unde avem o perspectivă bună pentru a înțelege structura bastionului.

Foto 11.69.
Nafplio, Palamidi: structura interioară a *Bastionului Miltiades*, cu Palatul Guvernatorului în stânga și închisoarea jos în dreapta.

De la intrare (respectiv Bastionul Miltiades) putem continua urcând multe trepte spre sud ajungând direct la *Bastionul Temistocles*.

Foto 11.70.
Nafplio, Palamidi: scările care duc de la intrare spre sud, direct la *Bastionul Temistocles*, văzute de pe terasa închisorii Miltiades.

Noi vom vizita obiectivul circular, pe lângă zidurile exterioare, astfel încât lăsăm în dreapta *Bastionul lui Leonidas* (servind ca platformă de artilerie cu bună perspectivă asupra

orașului nou), și ne îndreptăm spre nord-vest, spre *Bastionul lui Aghios Andreas*, cel mai vechi și mai important (construit în 1712, sediul Comandantului Garnizoanei), cu Leul Veneției sculptat deasupra porții principale.

Foto 11.71.
Nafplio, Palamidi: *Bastionul Aghios Andreas*, văzut din dreptul *Bastionului Miltiades*.

Foto 11.72.
Nafplio, Palamidi: vedere de la intrare (dinspre vest) asupra curții interioare a *Bastionului Aghios Andreas*, cu Capela (acoperită de copac) și galeria la etaj cu intrarea la *închisoarea lui Kolokotronis*.

În curte se află *Capela Sfântului Andrei*, iar în spatele său, o mică grotă săpată în stâncă cu rol de magazie este numită *Închisoarea lui Kolokotronis* (general grec în Războiul de Independență din 1821); deși se pare că în realitate acesta a fost deținut în bastionul Miltiades, minuscula încăpere este un punct obligatoriu de vizită pentru greci.

Foto 11.73.
Nafplio, Palamidi: Capela *Aghios Andreas*, văzută tot de pe galeria ce conduce la *închisoarea lui Kolokotronis*.

Foto 11.74.
Nafplio, Palamidi: curtea interioară a *Bastionului Aghios Andreas*, văzută spre nord de pe galeria cu arcade, la care se urcă pe scara din stânga. În față, se zărește platforma externă cu steagul elen și clopotul.

Întregul bastion este un labirint de scări, porți și platforme. Din curtea interioară se iese în Piața Armelor (*Piazza d`Armi*), o platformă exterioară de unde se spune că s-ar deschide cea mai frumoasă priveliște din Grecia, asupra orașului vechi, golfului Argolic și micii insule cu castel Boutzi.

Foto 11.75.
Nafplio, Palamidi: *Piața Armelor* din *Bastionul Aghios Andrea*. În dreapta jos este poarta de ieșire din curtea interioară.

Foto 11.76.
Nafplio, Palamidi: clopot pe platforma externă superioară a *Bastionului Aghios Andrea*. Pe dedesubt trec scările ce urcă din oraș.

Foto 11.77.
Nafplio, Palamidi: vedere de pe una din platformele *Bastionului Aghios Andreas*, cu orașul vechi și insula *Bourtzi* în dreapta și *Acronafplio* în stânga.

Foto 11.78.
Nafplio, Palamidi: vedere de pe Piața Armelor spre o intersecție complicată a *Bastionului Aghios Andreas*, cu poarta de acces spre *Bastionul Temistocles* în față-dreapta, și cea de intrare în curtea interioară în stânga

De la *Bastionul Aghios Andreas* coborâm zeci de trepte spre *Bastionul Robert*, unde ajungem la poarta secundară de intrare / ieșire din cetate, acolo unde se termină cele peste 900 trepte ce urcă din oraș. Apoi revenim și continuăm pe o potecă pe lângă fortificații, urcând câteva platforme naturale și zeci de trepte până ce ajungem la *Bastionul lui Temistocles*

Foto 11.79.
Nafplio, Palamidi: vedere de pe *Bastionul Aghios Andreas* cu drumul de acces spre *Bastionul Temistocles* (care se vede sus)

Foto 11.80.
Nafplio, Palamidi: vedere de pe drumul de acces spre *Bastionul Temistocles* spre orașul vechi, *Acronafplio*, insula *Bourtzi* și Golful Argolic. La dreapta, parte din *Bastionul Aghios Andreas*

Foto 11.81.
Nafplio, Palamidi: *Bastionul Aghios Andreas* (stânga jos) și clădiri din *Bastionul Temistocles* (dreapta).

Foto 11.82.
Nafplio, Palamidi: altă vedere de pe *Bastionul Temistocles* spre *Bastionul Aghios Andreas.*

Foto 11.83.
Nafplio, Palamidi: vedere de pe *Bastionul Temistocles*, în lungul cărării care coboară la intrare (la *Bastionul Epameinondas*, cel cu oameni pe platformă); jos la stânga este *Bastionul Miltiades*, iar la dreapta parcarea exterioară

De la *Bastionul Temistocles*, spre stânga, se deschide o poartă pe sub care coboară scările spre *Bastionul Epameinondas* de la intrare, iar prin dreapta se poate continua vizita cu cele mai puțin reprezentative bastioane, al lui *Achilles* și al lui *Fokion* (ultimul construit de otomani, cu o frumoasă vedere spre plaja *Karathona*).

Foto 11.84.
Nafplio, Palamidi: vedere de la *Bastionul Temistocles* spre sud (spre *Bastionul Achilles*)

Foto 11.85.
Nafplio, Palamidi: vedere de la *Bastionul Temistocles* spre sud (spre *Bastionul Achilles* și *Fokion*)

Acestea două bastioane din urmă constau doar în ziduri întinse pe o lungă culme stâncoasă și platforme de artilerie.

Foto 11.86.
Nafplio: insula *Bourtzi*, văzută de pe cetatea *Palamidi*.

Coborâm de la Palamidi în oraș și parcăm pe o stradă aproape de portul orașului (*Kostourou*), cu intenția de a vizita mica insula cu castel ***Bourtzi***. Mica fortăreață a fost construită tot de venețieni în 1473, pentru apărarea golfului, și a folosit ulterior (până în 1930) drept sediu al călăului local, aici fiind îndeplinite și execuțiile celor deținuți la Palamidi.

Foto 11.87.
Nafplio: insula și fortăreața *Bourtzi*, văzute de pe *Boumpoulinas*, strada portului.

Cam la fiecare jumătate de oră pleacă câte o ambarcațiune din port (de pe strada *Boumpoulinas*) spre insulă, unde-și așteaptă clienții 20 minute, timp suficient pentru a urca pe toate platformele micului castel, aflat încă în renovare (pentru a fi probabil transformat în hotel).

Foto 11.88.
Nafplio, Bourtzi: insula și fortăreață, văzute de pe apă

Cel mai mare punct de atracție este evident panorama dealului stâncos de care se află Palamidi, a orașului vechi și a Acronafplion-ului, cel mai bine vizibile de pe platformele superioare ale fortului.

Foto 11.89.
Nafplio, Bourtzi: vedere de pe cea mai înaltă platformă a fortăreței, cu curtea interioară.

Foto 11.90.
Nafplio: Palamidi, orașul vechi și *Acronafplion*, văzute de pe insula *Bourtzi*. Cetatea are în prim-plan *Bastionul Robert*, pe lângă care urcă și treptele din oraș, mai sus este *Aghios Andreas* și în fundal dreapta, *Temistocles*.

Foto 11.91.
Nafplio: chiar lângă port se află piața *Philellion*, pe locul unui vechi bastion venețian, demolat în 1866. Numele se referă textual la *prietenii Greciei*, soldații francezi care au luptat în Războiul de Independență (au și un monument în piață). În centru este biserica *Aghios Nikolaos*.

Foto 11.92.
Nafplio: strada *Emmanouil Sofroni*, în orașul vechi.

Este momentul să vizităm puțin orașul vechi. Descrierea *Nafplion*-ului ca fiind cel mai elegant oraș din Grecia, nu este deloc exagerată. Clădiri îngrijite, renovate, individualizate prin stiluri particulare, diferind de la casă la casă, policrome (lipsește arhitectura minimalistă și ubicuitarul alb-murdar întâlnit în Grecia continentală), balcoane artistice, flori la ferestre, străzi înguste și romantice…

Foto 11.93.
Nafplio: vederea din Port a cetății *Palamidi*, în prim-plan *Bastionul Robert* (cu scările ce urcă din oraș), iar mai sus Bastionul *Aghios Andreas*.

Centrul orașului vechi este Piața Constituției, *Plateia Syntagmatos*, construită de venețieni, apoi sediul Guvernatorului Otoman din Peloponez. Neschimbată de 300 ani, piața e mărginită astfel: Muzeul Arheologic **în vest**.

Foto 11.94.
Nafplio: Muzeul Arheologic (garnizoană venețiană din 1713)

Foto 11.95.
Nafplio: Moscheea *Vouleftikon*, locul în care s-a reunit prima dată Parlamentul Greciei (*vouli*). Azi adăpostește evenimente culturale.

... Clădirea primului Parlament Grec **la sud** (la origine o veche moschee)…

Foto 11.96.
Nafplio: vechea moschee Trianon, astăzi cinematograf.

…vechea moschee Trianon la **est**, casa lui Teodoros Kolokotronis și palatul lui Ioannis Kapodistrias la **nord**. La câteva străzi spre est stă biserica Aghios Georgios. Mai pot fi vizitate Muzeul Războiului (1839), prima Universitate (1833, azi Primăria)…

Foto 11.97.
Nafplio: *Acronafplio* văzut de pe Palamidi. Jos se vede *Castello di Toro* și biserica *Agia Anargyroi*, în mijloc zidurile bine păstrate ale *Castelului Francez*, iar sus urme de fundații din *Castelul Roman*. În dreapta se vede *Turnul cu ceas*.

Profităm de orele rămase de lumină, pentru a urca și pe dealul primei așezări, **Acronafplio** (sau Acronauplia, orașul bizantin și medieval timpuriu) aici unde la 1212 cruciatul francez cuceritor *Geoffroy de Villehardouin* (unchiul celui ce a construit castelul pe Acrocorint) împarte peninsula în două incinte (numite castele), și ridică un *Castello dei Franchi* în est, sediul administrativ al zonei ocupate, apărat de două turnuri circulare și un fort triunghiular, despărțit printr-un *zid liniar* de *Castello dei Greci* în vest, unde trăiesc locuitorii greci. Nu a mai rămas mare lucru din vechile clădiri, în afara zidurilor solide de apărare; cea mai bună imagine o avem de la Palamidi, de unde se văd bine fortificațiile franceze, a căror latură vestică (*zidul linear francez* despărțitor de zona grecească) este mărginită de o clădire reconstruită (depozit de pulbere din 1706) și de ruinele unui turn patrat (înalt de 20 metri, demolat de naziști și transformat în buncăr). În nord se ridică *Poloi*, turnul cu ceas, simbol al orașului (inițial probabil o campanilă venețiană, dotată cu un ceas în 1833, distrus de germani în 1944 și refăcut după război). Mai jos de Castelul Francezilor, venețienii au construit o nouă incintă, cu *Castello di Toro* (sec. XV), bine păstrat până azi.

Foto 11.98. **Nafplio, Acronafplio**: vedere în lungul zidurilor nordice la *Castello di Toro*, spre fortăreața Palamidi. Clopotul aparține bisericii de jos (*Agia Anargyroi*, singura rămășiță a garnizoanei și spitalului din 1829).

Foto 11.99. **Nafplio, Acronafplio**: Turnul cu ceas, refăcut în 1948.

În barăcile militare construite în 1829 pe *Acronauplia* a fost transferată închisoarea de la Palamidi în 1926, iar între 1936-1956 au fost folosite ca închisoare politică; azi barăcile nu mai există (nici spitalul alăturat, din care a rămas doar capela *Agia Aargyroi*), iar în locul lor sub zidurile nordice a fost construit un hotel luxos.

Foto 11.100.
Nafplio, Acronafplio: vedere a masivului și fortificației Palamidi, de pe zidul sudic al Castelului Francez.

Foto 11.101.
Nafplio: detaliu al scărilor ce urcă din oraș la fortăreața *Palamidi*, așa cum sunt văzute de pe *Acronafplio* (inițial segmentul inferior era parcurs printr-un tunel, azi colmatat).

Foto 11.102.
Nafplio: biserica *Agia Anargyroi*, singura clădire supraviețuitoare din complexul format dintr-o cazarmă și un spital militar, ridicate la 1829 de *Ioannis Kapodistrias* (Guvernator al Greciei) și demolate în 1971.

A doua zi părăsim Kantia spre N-E către Golful Saronic, pentru a ajunge la **Epidavros** / Επίδαυρος (30 aprilie 2017) unde vedem celebrul teatru construit în anul 340 î.Chr., și excelent păstrat până în zilele noastre, cu o acustică perfectă, folosit și azi pentru spectacole. Vizita este facilă, existând o imensă parcare chiar la intrarea în sit, după care pe o potecă ascendentă spre dreapta, se ajunge la baza teatrului. Acesta a fost construit inițial cu 34 gradene pentru spectatori (asigurând o capacitate de 6000 locuri), completate în perioada romană elenistică cu alte 21 rânduri, ajungând la 14000 locuri. Toate gradenele sunt practic integre (înălțime totală 22 metri), în schimb a dispărut mare parte din construcția aflată în fața scenei (intrările laterale *paradoi*, sala de primire *skene* și suplimentul de scenă *proskenion*). Pentru a simți cu adevărat grandoarea construcției, este obligatorie urcarea până la ultimul rând de sus.

Foto 11.103. **Epidavros**: Teatrul văzut din dreptul rămășițelor *skene*-i. Porțile laterale (*paradoi*) au fost reconstruite recent, aici se vede poarta din dreapta (vest).

Foto 11.104. **Epidavros**: vedere de ansamblu a teatrului, spre vest. Cavea teatrului are un diametru de 114 metri, iar scena circulară (*orkestra*, singura păstrată până azi) are 20 metri.

Biletul este pentru întregul sit, astfel că ne conformăm. Revenim la zona intrării, apoi ne îndreptăm spre nord, pentru a vizita *sanctuarul lui Asklepios* (Esculap), zeul medicinii, fiul lui Apollo, unde se afla cel mai renumit centru de tratament din antichitate, precursorul spitalelor moderne. Pacienții au fost nenumărați (și, se pare, mulțumiți), și bogățiile au curs spre Epidavros, care vede maxima sa înflorire în secolele IV-III î.Chr. Decăderea începe treptat după jefuirea sa de către generalul roman Sulla (anul 87 î.Chr.), dar activitatea sa tămăduitoare va continua chiar și după năvălirile goților, fiind cunoscut ca un centru de cură creștin până spre sec. V (mai precis în anul 426, când Împăratul Teodosius interzice vechiul cult). Este așadar un loc special al antichității, singura problemă este că practic nu a mai rămas mare lucru din el (principala distrugere fiind după două cutremure în sec. VI), în afara zecilor de fundații și sutelor de pietre potrivite care-cum. O hartă aeriană a sit-ului, care evidențiază perfect geometria clădirilor, este din nou de ajutor. Chiar la intrare trecem pe lângă fostul *Katagogion*, un hotel cu baza patrată din sec. IV cu suprafață de peste 5000 m2, ce putea adăposti 160 vizitatori; lăsăm în stânga resturile *Băile Grecești* și ajungem la altă

construcție pătrată de 76 x 70 metri, complexul *Hestiatorion*, destinat ceremoniilor și probabil exercițiilor fizice (semănând mult cu un *Gymnasion*).

Foto 11.105. **Epidavrus**: colțul de sud-vest al zidului exterior din *Hestiatorion* (reconstruit parțial). În planul doi, movila de ruine aparține *Odeon*-ului roman.

Foto 11.106. **Epidavrus**: vedere a *Hestiatorion*-ului dinspre est, cu resturile *Odeon*-ului (în planul doi), iar în fundal se văd schelele *Tholos*-ului (centru), apoi spre dreapta reconstrucția *Templului Higeei* și în fundal, *Abaton*-ul.

În incinta sa, romanii au inserat în sec. II-III un mic teatru (*Odeon*) și au transformat monumentala intrare nordică *Propilee* într-un templu al *Higeei*, zeița sănătății (aripa de est e azi reconstruită).

Foto 11.107. **Epidavrus**: fundațiile *Templului lui Asklepios* / Esculap (380-375 î.Chr.) cu schelele *Tholos*-ului în fundal.

Mergând spre nord, întâlnim alte fundații: *Palaestra* (sanctuarul Regilor Egipteni), *Templul lui Artemis*, *Clădirea E* (reședința preoților), *Templul lui Asklepios* și o clădire

rotundă, *Tholos* (sau *Thymele*, 360-330 î.Chr.), care la data vizitei (aprilie 2017) se afla în schele, în intenția clară, dar incertă ca dată de finalizare, de reconstrucție.

Foto 11.108. **Epidavrus**: reconstrucție parțială a *Templului Higeei*, construit de romani în sec. II pe structura *Propileelor* grecești (colțul nord-vestic al *Hestiatorion*-ului)

Foto 11.109. **Epidavrus**: stoa superioară (etajul) *Abaton*-ului (sec. IV î.Chr.), văzut dinspre Templul lui Asklepios.

Imediat la nord găsim resturi din *Abaton* (sau *Enkoimeterion*), spitalul antichității, o clădire de 70 x 10 metri pe două nivele, unde bolnavii (după ce s-au purificat și au făcut scrificii / ofrande) erau puși să doarmă (după o cură de autosugestie și ingestie de ape minerale), iar zeul le putea apare în vis pentru a-i vindeca sau pentru a le indica tratamentul

Foto 11.110. **Epidavrus**: vedere dinspre vest a *Abaton*-ului. Jos, la parter, se desfășura faza de *incubație*, în care bolnavul, dormind pe pământ, era vizitat în somn de zeu.

În plus, după cum demonstrează marele număr de instrumente medicale găsite, în acest loc se făceau și intervenții medicale ori chirurgicale de către preoți, în baza învățăturilor lui Asklepios.

Câmpul de ruine se mai întinde destul de mult spre nord (*Baia lui Asklepios*, Bibliotecă, *Templul Afroditei*, *Băile Romane*, cisterne și magazine și *Propylonul* monumental al intrării nordice in Sanctuar). Dar nicicare din acestea nu mai depășește azi înălțimea ierbii, astfel că ne întoarcem de la *Abaton*, trecând pe lângă *Stadion* (sec. IV î.Chr.), unde se desfășurau competițiile sportive în timpul *Asklepieia*, un festival dedicat zeului.

Foto 11.111. **Epidavrus**: vedere dinspre vest a *Stadionului*, cu o pistă de 180 x 21 metri.

Înainte de a părăsi Sanctuarul, vizităm și Muzeul local (1909), aflat chiar la intrare, loc unde pot fi văzute cele mai importante descoperiri (inscripții, sculpturi votive, părți din templele lui Asklepios și Higeea, etc).

Foto 11.112. **Epidavrus**: sala a doua a muzeului, cu reconstrucții ale colonadei *Propylon*-ului.

Acum vom da timpul înapoi în mod semnificativ… ultimul obiectiv pentru minivacanța de 1 Mai 2017 este unul dintre orașele-simbol grecești, **Mykines** / Μυκήνες (Micene), înființat de triburile *aheilor* și care a dat numele unei întregi perioade a istoriei Greciei (*miceniene*), cuprinsă între anii 1600 î.Chr. și 1100 î.Chr. Cetatea lui *Perseu*, *Agamemnon* și *Oreste*, redescoperită de Heinrich Schliemann la 1874, era situată pe un deal (*acropolis*), puternic fortificată pe la 1350 î.Chr. cu o incintă de ziduri construite din blocuri imense de piatră, perfect fasonate pentru a fi îmbinate fără lianți. Modul lor de realizare nu a fost clar nici pentru contemporani, care le-au considerat ridicate de uriașii *ciclopi*, și numite din acest motiv *ziduri ciclopice*. Accesul din parcarea de la intrarea sit-ului este facil și imediat suntem întâmpinați de perspectiva generală a dealului fortificat.

Foto 11.113.
Mykines: vedere de la intrare spre citadela fortificată (cu ziduri lungi de 900 metri, înalte de 12 și late de 7 metri). În centrul imaginii se vede parțial *Poarta Leilor*.

Foto 11.114.
Mykines: *Poarta Leilor*, cu un fragment din *zidul ciclopic* de incintă.

După ce trecem de celebra *Poartă a Leilor*, constatăm că ne aflăm în fața unui deal acoperit practic de ruine de mică înălțime, din care doar câteva capătă sens, urmărind panourile sau harta explicativă.

Foto 11.115.
Mykines: *Poarta Leilor,* detaliu cu cele două leoaice sprijinte de o coloană. Este singura sculptură monumentală din Epoca Bronzului în Grecia.

Prima construcție pe dreapta este un depozit de grâne, urmat de cel mai important artefact din cetate, *Cercul Funerar A* (sau *Mormântul Circular A*), cimitir folosit exclusiv pentru

înhumări regale în sec. XVI î.Chr., ce conținea șase morminte ale familiilor conducătoare, în care s-au găsit multe bunuri de preț (inclusiv așa zisa *Masca lui Agamemnon*).

Foto 11.116. **Mykines**: vedere de la *Poarta Leilor* spre *Rampa cea Mare* (drumul pietruit care urca spre orașul de sus și Palat).

Foto 11.117. **Mykines**: *Poarta Leilor,* văzută de pe Rampa cea Mare.

Aflat inițial *extramuros*, Mormântul a fost inclus în curtea protejată de incintă pe la 1250 î.Chr. și poate fi văzut cel mai bine de pe drumul pietruit care urcă de la acest nivel spre vârful dealului (*Rampa cea Mare*, finisată în sec. XIII î.Chr.), și lângă care mai pot fi zărite ruinele *Casei Rampei* și a unui centru de cult întins până pe extremitățile stâncoase de la est.

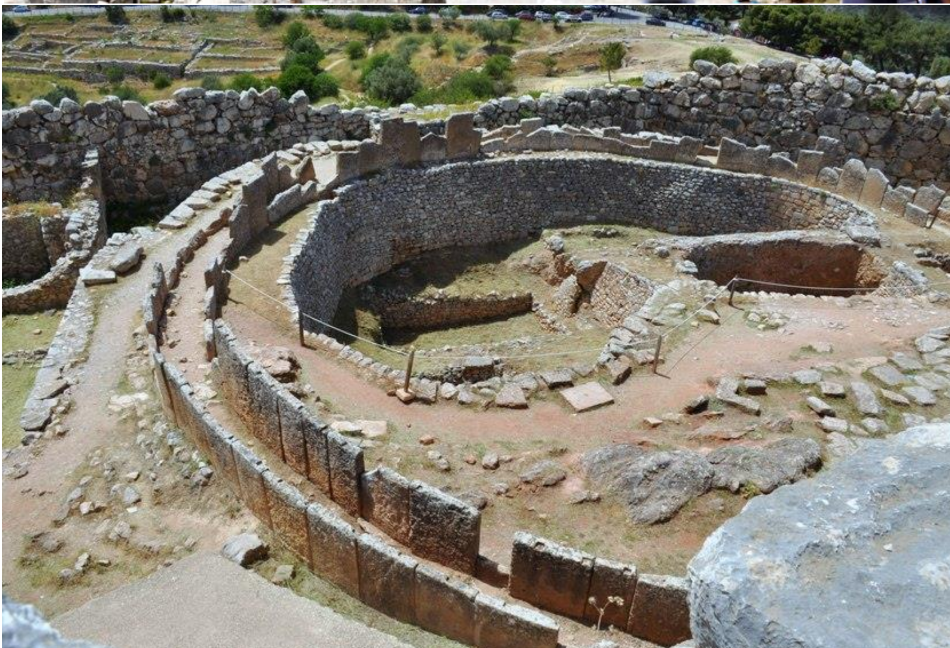

Foto 11.118. **Mykines**: *Mormântul Circular A,* văzut de pe *Rampa cea Mare*. În fundal se văd fundațiile *Caselor Comercianților de Ulei* (stânga) și intrarea în parcare (dreapta).

Foto 11.119. **Mykines**: resturile *megaron*-ului *Palatului Regal*: pavimentul curții (dreapta, cu două baze de coloane), prodomos (mijloc) și domos (stânga), al cărui zid spre munte este cel refăcut, al tronului (sudic).

Urcăm așadar *Rampa* și ajungem pe *Acropolis*, orașul de sus. Aici, pe vârful dealului, se înălța *Palatul Regal*, unde se ajungea trecând pe sub *Propylon* (poartă triumfală, din care se mai văd azi două baze de coloane), și lângă care se găseau temple.

Foto 11.120. **Mykines**: vedere de pe Acropole spre vest, cu colțul S-E al *domos*-ului Palatului Regal (dreapta), ruine ale centrului de cult (mijloc, mai jos), șoseaua cu parcarea de la mormântul-tholos al lui *Agamemnon* (planul îndepărtat, mijloc).

Din Palat nu au mai rămas decât fundații și planșeele curții interioare, iar din *megaron* doar pavajul anticamerei (*prodomos*) și sălii tronului (*domos*), toate ruinele datând din sec. XIII î.Chr. Tronul se găsea lângă zidul sudic al *domos*-ului, zid care s-a prăbușit în prăpastia adiacentă și a fost doar recent refăcut. De la *Palatul Regal* urmăm poteca mai departe spre latura de est a Palatului, ajungând în *Cartierul Artizanilor* (unde locuiau meșteșugarii), cu mai multe fundații de case evidențiate și explicitate pe panouri (*Casa Coloanelor, Clădirea Delta, Clădirea Gama*), până la colțul de nord-est, limita extremă a citadelei. Pentru a nu reveni pe același drum, continuăm pe o potecă nordică ce coboară pe lângă o cisternă subterană și pe lângă *Magaziile Nordice*, pentru a ajunge la *Poarta de Nord*, de unde se poate ieși din incintă (pe o potecă care azi coboară la Muzeu). Noi continuăm pe poteca din interiorul zidurilor, trecem de *Cartierul de Nord* (cu alte fundații de case) și ajungem din nou la *Poarta Leilor*, terminând circuitul. Ajunși în zona intrării în sit, coborâm puțin până la clădirea muzeului, ce adăpostește cele mai importante artefacte descoperite aici.

Au mai rămas de văzut poate cele mai aparte obiective din sit, mormintele regale din Era Bronzului de tip *Tholos* (rotunde, subterane, cu un dom îngropat în formă de stup de albine); nouă *tholoi* există în împrejurimi, dintre care pot fi vizitați patru chiar în zona sit-ului. Tholos-ul era escavat în pământ, iar în camera mortuară subterană se intra printr-un pasaj săpat progresiv în pământ (*dromos*), care se îngustează în dreptul intrării (*stomion*). Un astfel de mormânt este chiar lângă muzeu, *Mormântul Leului*, la care acoperișul domului s-a prăbușit în timp, ceea ce permite bine examinarea din exterior.

Foto 11.121. **Mykines**: *Poarta Nordică*, alt exemplu de perfectă îmbinare a patru blocuri monolitice (cca. 1250 î.Chr.).

Foto 11.122. **Mykines, Muzeul**: copie după așa-zisa *Mască a lui Agamemnon* (de fapt e mult timpurie, provine din anul 1550-1500 î.Chr.); masca funerară de aur originală este păstrată la Atena.

Foto 11.123. **Mykines**: vedere de sus a *Mormântului Leului*, construit în sec. XV î.Chr, cu diametru de 14 metri și o înălțime inițială de 15 metri (azi cupola e prăbușită). În stânga se vede intrarea (*stomion*).

Foto 11.124.
Mykines: vedere din dreptul *dromos*-ului spre *Mormântul Leului*. Intrarea e acoperită de patru blocuri monolit.

Două morminte sunt în zona porții de intrare, anume tholos-urile celor doi amanți mitologici, al lui *Egistus* (diametru 13 metri, cupola prăbușită) și al *Clitemnestrei* (excelent păstrat, cu un diametru 13,4 metri). Evident că numele mitologice nu au nimic de-a face cu persoanele anonime cu adevărat înhumate.

Foto 11.125.
Mykines: vedere din dreptul *dromos*-ului spre intrarea în *Mormântul Clitemnestrei* (a doua soție a lui *Agamemnon*, pe care-l omoară în complicitate cu amantul ei *Egistus* și este la rândul ei ucisă de propriul fiu, Orestes).

Foto 11.126.
Mykines: vedere interioară a cupolei în formă de stup de albine din mormântul-tholos al *Clitemnestrei*, construit la 1300-1220 î.Chr, așadar cel mai nou din Micene, jefuit în timpul otomanilor.

Tot aici se văd urmele parțial excavate ale mormântului preistoric *Circular B* (sec. XVI-XV î.Chr.), descoperit în 1951, similar celui cu litera *A* (aflat în interiorul incintei cetății).

Cel mai mare și mai bine păstrat *tholos* se află în dealul *Panagitsa*, pe drumul ce urcă din câmpie spre cetate, practic câteva sute de metri înapoi pe șoseaua de acces la sit. Este numit *Tezaurul lui Atreus* (rege în Micene, tatăl lui Agamemnon), sau *Mormântul lui Agamemnon*, și a fost construit între 1350-1250 î.Chr.

Foto 11.127. **Mykines**: vedere din dreptul *dromos*-ului lung de 36 metri, spre intrarea în *Tezaurul lui Atreus*. Monolitul de deasupra intrării este cel mai mare din lume, având 8,3 x 5,2 x 1,2 metri și 120 tone

Foto 11.128. **Mykines**: vedere din interiorul tholos-ului *Tezaurului lui Atreus*, înalt de 13,5 metri și cu 14,5 metri în diametru.

12. Franța: circuit pe magicul tărâm al Bretaniei

(Regiunea Bretagne).

Vom lua contact azi cu o provincie franceză pe care o consider cu totul deosebită: Bretania. I-am acordat pe teren aproape o săptămână și totuși a trebuit să ne limităm la un circuit ce a unit mai ales principalele obiective de pe coastă, fiind nevoiți să neglijăm interiorul peninsulei. Sunt aici zeci, poate sute de locuri minunate, naturale și istorice deopotrivă, astfel încât o adevărată descoperire și asimilare poate lua ani de reveniri și aprofundări.

Venind dinspre Paris (Chartres), imediat ce trecem limita departamentului *Ille-et-Villaine* ne aflăm geografic în istorica regiune a Bretaniei. Prima localitate în care ne oprim este **Vitré** (4 mai 2013) orășel cu doar 18000 locuitori, dar situat pe locul național 37 în ceea ce privește numărul monumentelor istorice ! Cel mai vizibil și impunător obiectiv este Castelul, exemplu perfect de arhitectură militară medievală. Refăcut în forma actuală în sec. XIII-XV, are intrarea apărată de un pod mobil, iar în curte a fost construită la 1913 clădirea Primăriei (*Hotel de Ville*). Găsim aici ușor un loc de parcare chiar în Piața Castelului (*Place du Château*), de unde începem explorarea orașului.

Foto 12.01.
Vitré: Vedere frontală din Piața Castelului. În dreapta turnul Magdalenei, în stânga donjonul, sau turnul Sf. Laurențiu, iar central *Châtelet* cu intrarea în curtea interioară.

Foto 12.02.
Vitré: Vedere din curtea castelului spre Primăria adosată zidului de nord. În stânga, curtina cu lojă acoperită dintre turnurile *de l'Oratoire* (din care se vede Capela renascentistă albă, 1530) și *de l'Argenterie* (prim-plan).

Forma generală a zidurilor este aproximativ triunghiulară, cu colțurile întărite prin turnuri-bastion (*Tour de la Madeleine* la nord-est, *Tour de Montafilant* la nord-vest, *Tour Saint Laurent* la sud)..

Foto 12.03.
Vitré: vedere de pe curtina vestică spre turnul de intrare (*Châtelet*) și intrarea la Primărie (stânga).

La est se înalță masivul *Châtelet* (cu intrarea peste podul mobil) iar la vest o curtină cu o lojă acoperită leagă alte două turnuri: *Tour de l'Oratoire* și *Tour de l'Argenterie*. Interioarele pot fi vizitate; turnul *Saint Laurent* adăpostește tapiserii dar și sculpturi din sec. XV și XVI provenind din casele orașului, între care un frumos șemineu adus din *Rue de la Poterie*.

Foto 12.04.
Vitré: șemineu din sec. XVI (1583), aflat în donjonul Sf. Laurențiu.

Turnul *de l'Argenterie* este amenjat în muzeu de curiozități, iar cele 82 trepte din *tour de Montafilant* pot fi urcate, pentru a ajunge la o platformă cu priveliști asupra împrejurimilor

Foto 12.05.
Vitré: vedere de pe curtina vestică spre intrarea în Primărie (stânga) și turnul Magdalenei (centru).

Foto 12.06.
Vitré: vedere de pe curtina vestică spre turnul *de l'Argenterie.*

Foto 12.07.
Vitré: vedere din turnul *Saint Laurent* spre est, peste Piața Castelului; în fundal se vede Catedrala *Notre Dame* (în stânga) și turnul bisericii *Saint-Martin* (în dreapta).

Foto 12.08.
Vitré: vedere din turnul *Saint Laurent* spre nord-vest: turnul *de l'Argenterie* și corpul Primăriei în fundal.

Coborâm în Piață pentru un scurt tur al orașului vechi, în care zidurile fortificațiilor și străduțele înguste s-au schimbat prea puțin în ultimii 500 ani. Din Piață intrăm pe *Rue du Château* și apoi rătăcim pe străzi, aceasta fiind probabil cea mai bună

metodă de explorare... Cea mea curioasă stradă este nonimalizată *Rue de la Baudrairie*, unde fiecare casă are o paricularitate arhitectonică care o diferențiază.

Foto 12.09.
Vitré: vedere de pe *Rue du Château* spre case tradiționale din intersecția străzii *Saint Louis* (în față) cu *Baudrairie* (spre dreapta).

Foto 12.10.
Vitré: case tradiționale pe strada *Baudrairie* nr. 25-27.

Pe *Rue d'en Bas* poate fi admirat fostul hotel *du Bol d'Or* (1513), iar pe *Rue Poterie* găsim numeroase case pitorești tradiționale din lemn (cea mai remarcabilă fiind îngusta *Maison de l'Isle*, înghesuită în unghiul ascuțit al intersecției cu *Rue Sévigné*).

Foto 12.11.
Vitré: curiozitatea arhitectonică a fostului hotel *Bol d'Or*, pe *Rue d'en Bas* la nr. 10.

Pe *Rue Notre-Dame* ajungem la Catedrala omonimă, de unde putem ieși dincolo de zidurile de apărare, pe *Promenade du Val*, o plimbare în pantă în lungul masivelor fortificații de nord și de vest (*Remparts*), păstrate intacte până azi.

Foto 12.12.
Vitré: case tradiționale pe strada *Notre-Dame*. Clădirea de piatră din stânga (la nr. 27) este fostul hotel Hardy (sau *Troussanais*, sec. XVI).

Foto 12.13.
Vitré: Catedrala *Notre-Dame* (sec. XV-XVI), văzută de pe strada și din piața cu același nume.

Cea mai accesibilă și fumoasă perspectivă poate fi găsită însă dincolo de fostele ziduri de apărare din sud (păstrate doar fragmentar și incorporate în proprietăți moderne), mai exact de pe *Rue du Bourg aux Moines*, strada din parcul de dincolo de *Place Saint Yves*.

Foto 12.14.
Vitré: fațada sud-vestică a Castelului văzută de pe strada *Bourg aux Moines*, cu turnurile-bastion aliniate de la stânga la dreapta: *du Montafilant*, *de l'Oratoire*, de *l'Argenterie* și *Saint-Laurent*.

Foto 12.15.
Vitré: vedere de pe strada *Bourg aux Moines* spre Hanul Castelului (în stânga) și un fragment din vechiul zid sudic (dreapta). În față se deschide strada *d'en Bas.*

La 10 kilometri sud de Vitré, la **Argentré-du-Plessis** vizităm *Château des Rochers-Sévigné*, proprietate a familiei *Sévigné* încă din 1410, locul unde văduva Marchiză (pe numele său *Marie de Rabutin-Chantal*) și-a scris celebrele scrisori către fiica sa între 1671-1696. Construit în sec. XV și modificat în sec. XVII, castelul e format din două aripi în echer.

Foto 12.16.
Argentré-du-Plessis: vederea fațadei vestice a castelului *Rochers-Sévigné.* În dreapta este capela (din 1671), iar în fundal anexele gospodărești. Fotografiatul este interzis în interior.

Foto 12.17.
Argentré-du-Plessis: vedere dinspre est a spatelui castelui, cu capela în stânga. În dreapta se vede structura în echer, în jurul unui turn masiv.

Este proprietate privată, dar poate fi vizitată parțial cu ghid (Capela și încăperi din turnul medieval, inclusiv *Cabinetul verde* cu obiecte ale Marchizei). Vizita Oranjeriei și a Grădinilor franceze este liberă.

Renunțăm la vizita spectaculoasei localități Fougères, la 30 kilometri nord de Vitré, care rămâne astfel obligatoriu pentru o dată viitoare, pentru a mai prinde câteva ore de lumină în **Rennes**, capitala regională a Bretaniei, 40 kilometri spre vest. Aici ne-am concentrat doar pe orașul vechi (*Vieux Rennes*, cu cele câteva străzi salvate după marele incendiu din anul 1720) astfel încât rândurile de mai jos surprind doar o parte din atracțiile orașului. Lăsăm mașina în *Parking Vilaine* (care-și ia numele de la canalul acoperit cu același nume, pe *Rue Quai Lamenais*), ne îndreptăm spre nord pe *Rue de la Monnaie*, până în fața Catedralei *Saint-Pierre* (refăcută la 1844) apoi de aici spre stânga trecem prin prima vechitură mai interesantă, *Portes Mordelaises* (1440), vestigiu a vechii incinte din sec. XV, ce a servit drept intrare principală în oraș.

Foto 12.18. **Rennes**: vechea intrare în oraș, *Portes Mordelaises*, văzută din stradela cu același nume. În spate se zărește un turn al Catedralei.

Continuăm până la *Place de Lices*, fostul loc pentru turniruri, azi parțial modernizată, loc predilect de întâlnire pentru tineri. De aici intrăm în zona pietonală, cu *Place Saint Michel*, fostă periferie cu hoteluri și taverne, mărginită de case vechi pe structură de lemn, dintre care unele degradate, așteaptă o grabnică renovare. Continuăm pe *Rue Saint Michel*, stradă ușor sinistră unde se pare că există o bogată viață de noapte dar chiar și ziua lasă o senzație de nesiguranță și disconfort – afișe lipite în exces, grafitti, fațade murdare și nerenovate ale unor clădiri vechi altfel excepționale, și ieșim în *Place Saint Anne*, unde regăsim normalitatea curățeniei și a clădirilor îngrijite. La fel de animată pe terasele restaurantelor, piața înconjoară o biserică neogotică din sec. XIX (*Basilique Notre-Dame-de-Bonne-Nouvelle de Rennes*) și este mărginită de fațade multicolore ale caselor de lemn, de tradiție gotică și renascentistă.

Foto 12.19. **Rennes**: vedere în lungul străzii *Saint Michel*.

Foto 12.20.
Rennes: clădiri tradiționale în Piața *Saint Anne*, numerele 4-5-6.

Foto 12.21.
Rennes: clădiri tradiționale în Piața *Saint Anne*, numerele 9-10-11. În stânga se deschide *Rue Pont-aux-Foulons*.

Foto 12.22.
Rennes: clădiri tradiționale în Piața *Saint Anne*, numerele 17-19.

Părăsim Place Saint Anne pe *Rue Post-aux-Foulons*, stradă comercială cu alte clădiri din lemn din sec. XVII și ieșim în *Rue du Champ-Jacquet* care ne conduce într-o piață triunghiulară cu același nume, mărginită la

nord-vest de clădiri înalte pe structură de lemn din sec. XVII și la sud-vest de fostul *Hotel Tizé* (sec. XVII).

Foto 12.23.
Rennes: clădiri tradiționale în nord-vestul Pieții *Champ-Jacquet*, numerele 17-19.

Din piață mergem puțin spre sud, apoi intrăm pe Rue La Fayette, devenită apoi Rue Nationale, până ce ajungem în fața *Palatului Parlamentului Bretaniei* (construit între 1618-1655, apoi decorat până în 1706), actualul sediu al Curții de Apel.

Foto 12.24.
Rennes: vedere frontală a Palatului Parlamentului.

Continuăm pe *Rue Saint Georges* (motiv de a admira pentru ultima dată vechile fațade pe structură de lemn) până la intersecția cu *Rue Gambetta*, unde se înalță neobișnuitul edificiul al *Piscinei Saint-Georges* (construită la 1925 pe locul fostei biserici abațiale benedictine, distrusă în sec. XIX).

Foto 12.25.
Rennes: vechi clădiri pe strada *Saint Georges*: în stânga fațada renascentistă din sec. XVI a hotelului *Moussaye* (numărul 3), aflată peste drum de alt ansamblu remarcabil, al actualei librării *Le Failler* (numerele 8-10-12)

Spre sud, adiacentă piscinei, se află grădina și clădirea Palatului abației benedictine (1670), azi cu oficii administrative.

Foto 12.26.
Rennes: vedere frontală a grădinii și Palatului abației benedictine.

Coborâm până la canalul *La Vilaine*, și o luăm spre vest pe unul din cele două cheiuri, Emile Zola sau Châteaubriand, ajungînd oricum în *Place de la République*, de unde canalul este acoperit, devenind subteran. Piața este închisă spre sud de Palatul Comerțului (construit între 1885-1929 în stil monumental).

Foto 12.27.
Rennes: detaliu, partea centrală a Palatului Comerțului.

Până la parcare mai sunt doi pași, dar dacă am fi continuat câțiva metri spre nord, pe *Rue d'Orléans*, am fi ajuns în piața regală centrală, numită (*Place de la Mairie*) unde se înalță spre vest Primăria (*Hotel-de-Ville*, 1734) iar spre est Opera orașului (1832).

Foto 12.28.
Dinan: vedere de pe fortificațiile estice peste viaductul D795 spre portul vechi. În stânga se vede turnul de colț *Sainte Catherine*.

La 50 kilometri nord de Rennes ajungem la **Dinan** (5 mai 2013) port la Canalul Mânecii prin intermediul râului și fiordului *La Rance*, și cu aceasta începe propriu-zis circuitul costier al Bretaniei. Orașul fortificat, care domină de la înălțime vechiul port, este de un pitoresc deosebit, un exemplu de supraofertă turistică; devine tot mai dificilă operațiunea de triere a fotografiilor pentru acest jurnal. Parcăm în orașul vechi, lângă Bazilica *Saint Saveur* (ca idee practică, cea mai cuprinzătoare parcare este în *Place Du Guesclin*), și ieșim imediat prin *Jardin anglais* la zidul fortificațiilor estice, de unde se desfășoară o perfectă panoramă asupra portului vechi de pe râul Rance.

Foto 12.29.
Dinan: vedere de pe fortificațiile estice cu portul vechi și Podul Gotic peste râul Rance.

Fortificațiile orașului sunt masive și impresionante (avantajate și de poziția pe platoul înalt) și, cel mai important, sunt practic complete și azi. De-a lungul lor se pot face lungi plimbări și trei promenade sunt amenajate pentru turiști: *Promenade de la Duchesse Anne* (de-a lungul fortificațiilor de est, cu frumoasele vederi asupra râului Rance deja amintite), *Promenade des Petits-Fossés* (de-a lungul zidurilor de vest, de la Castel spre nord, cu turnurile *du Conétable* și de *Beaufort*) și *Promenade des Grands-Fossés* (pe zidurile de nord; marcată de turnurile *Saint-Julien*, *de Vaucouleurs*, *Beaumanoir* și poarta *Saint-Malo*).

Foto 12.30.
Dinan: vedere de pe fortificațiile estice spre nord, de-a lungul Promenadei Ducesei Ana. În dreapta se vede o parte din Biblioteca Municipală.

Noi plecăm din Grădina englezească și urcăm pe zidurile de apărare de nord-est, un sector de promenadă nebotezat, cuprins între turnul *Sainte Catherine, Tour du Gouverneur* și *Poarta Saint Malo*.

Foto 12.31.
Dinan: promenada fără nume de pe zidul de nord-est, cu vedere spre Turnul Guvernatorului (sec. XV).

Promenada trece de-asupra *porții de Jerzual* (sub care se află drumul ce coboară în port), și deasupra porții *Saint-Malo* (sub care urcă strada *Rue de l'Ecole* spre centrul orașului), oferind frumoase perspective asupra orașului vechi

Foto 12.32.
Dinan: vedere a orașului vechi de pe zidurile nordice de apărare; în stânga este basilica Saint Sauveur (în reparații), iar în dreapta Turnul Ceasului.

Foto 12.33.
Dinan: vedere de pe turnul Guvernatorului spre est, de-alungul promenadei nordice. La mijloc se vede poarta *Jerzual*, iar în fundal turnul *Sainte Catherine*, în dreapta căruia se zăresc arborii parcului englezesc.

Foto 12.34.
Dinan: vedere de pe poarta Saint Malo în lungul străzii Școlii (*Rue de l'Ecole*). În fundal se zărește Turnul Ceasului, în centrul vechi.

Foto 12.35.
Dinan: am coborât de pe fortificații pentru a face o fotografie din exterior porții Saint Malo.

Dincolo de poarta Saint-Malo începe promenada nordică, *des Grands-Fossés*, dar noi revenim până la poarta *Jerzual*, de unde coborâm în strada pietruită *Rue du Petit Fort* cu care ne îndreptăm într-o curbă largă descendentă spre port (în acest oraș, toate străzile urcă sau coboară...).

Foto 12.36.
Dinan: poarta *Jerzual*, cu strada *Petit Fort*, în dreapta jos.

De o parte și de alta a străzii sunt locuințe tradiționale cu structură de lemn între care, la numărul 24, Casa Guvernatorului din sec. XV (*Maison du Gouverneur*) este cea mai

cunoscută; totuși guvernatorul *de La Bretonnière* nu a locuit aici, casa fiind în afara zidurilor orașului, nesigură așadar.

Foto 12.37.
Dinan: strada Micului Fort, cu *Casa Guvernatorului* pe dreapta (numărul 24).

Strada sfârșește în *Rue du Port*, chiar în fața vechiului pod gotic (sec. X). Dinamitat în 1944 și reconstruit, acesta a fost singura trecere peste *Rance* până la construcția viaductului în sec. XIX.

Foto 12.38.
Dinan: case tradiționale pe strada Micului Fort, care coboară în port.

Foto 12.39.
Dinan: casă veche pe strada Micului Fort (numărul 15), unde se prepară tradiționalele clătite bretone. Evident, nu putea s-o cheme altfel decât *Crêperie du Gouverneur*.

Foto 12.40.
Dinan: portul văzut de pe Podul gotic, în lungul străzii *Rue du Quai*.

Portul *Dinan-Lanvallay* este un loc animat de terasele restaurantelor și freamătul ambarcațiunilor. Malurile râului îmbie la plimbări, iar perspectiva asupra vechiului oraș fortificat (inversă față de cea văzută în primele minute după sosire), justifică cu totul ocolul.

Foto 12.41.
Dinan: vedere din port, de pe *Quai du Tallard*, spre Podul gotic, viaductul rutier și fortificațiile estice ale orașului. Se vede turnul de colț *Sainte-Catherine* și clopotnița bazilicii *Saint Saveur*.

După o scurtă relaxare pe malul apei, revenim pe pașii noștri în orașul vechi, urcând panta străzii Micului Fort până la Poarta Jerzual; de aici strada își schimbă numele în *Rue du Jerzual* și noi continuăm să urcăm pe ea.

Foto 12.42.
Dinan: imagine de la începutul străzii Jerzual.

Jerzual, fostă stradă a burgheziei, artizanilor și negustorilor, pavată și în pantă abruptă este mărginită de prăvălii din secolele XV și XVI care adăpostesc azi ateliere de artizanat. Ajunși la interesecția cu *Rue de*

l'Ecole, cotim la stânga – spre sud – pe aceasta din urmă (denumită din acest punct *Rue de l'Horloge*).

Foto 12.43.
Dinan: singura ocazie în care *Rue du Jerzual* se lărgește, spre străduța privată *Impasse du Dispensaire* și *Crêperie La Fontaine de Jerzual*.

Foto 12.44.
Dinan: *Rue du Jerzual* în partea finală, vedere din interesecția cu *Rue de l'Ecole*.

După câtiva pași pe *Rue de l'Horloge* trecem prin fața unor monumente importante: *Tour de l'Horloge* (în care se mai găsește ceasul din 1498), *Maison du Gisant* (casă din sec. XVII în care a fost descoperit un gisant din sec. XIV) și hotel *Kératry* (sec. XVI, numit azi *Maison de la harpe*, caracteristic sprijinită de trei coloane de granit).

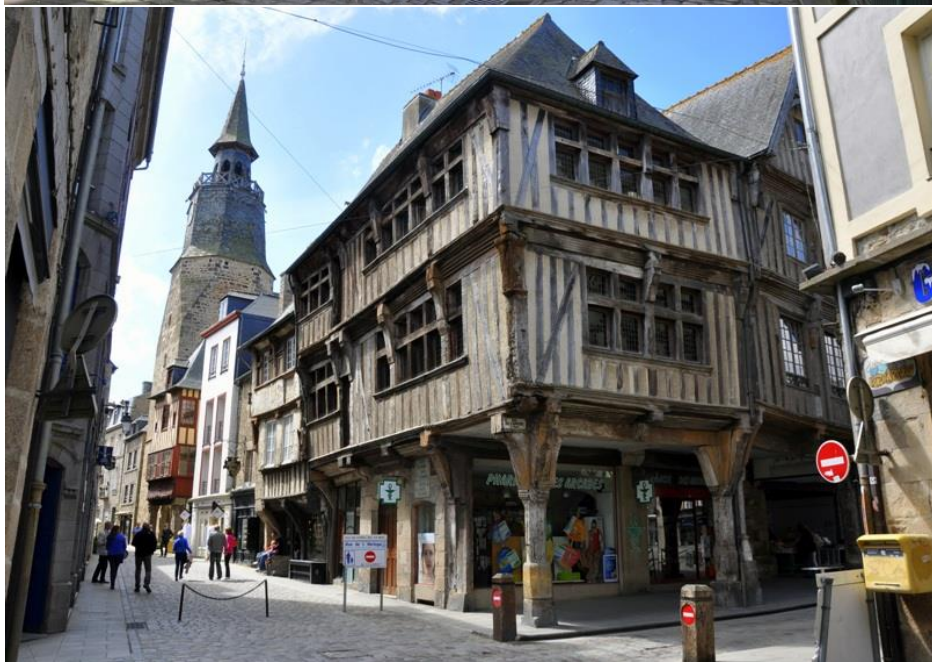

Foto 12.45.
Dinan: Turnul cu ceas văzut din *Rue de l'Horloge*, din dreptul intersecției cu *Rue de l'Apport*.

Foto 12.46.
Dinan: Turnul cu ceas (stânga) și Casa Harpei (dreapta) văzute dinspre sud, din *Rue de l'Horloge*. În fața turnului, în stânga, se vede și *Casa Gisantului* (tot pe trei stâlpi de granit).

Ne întoarcem câțiva pași spre nord și ajungem prin *Rue de l'Apport* într-o piață rămasă parcă neschimbată în timp din vremurile medievale: *Place des Merciers.*

Foto 12.47.
Dinan: case tradiționale din lemn în *Rue de l'Apport* (numerele 1-3-5-7).

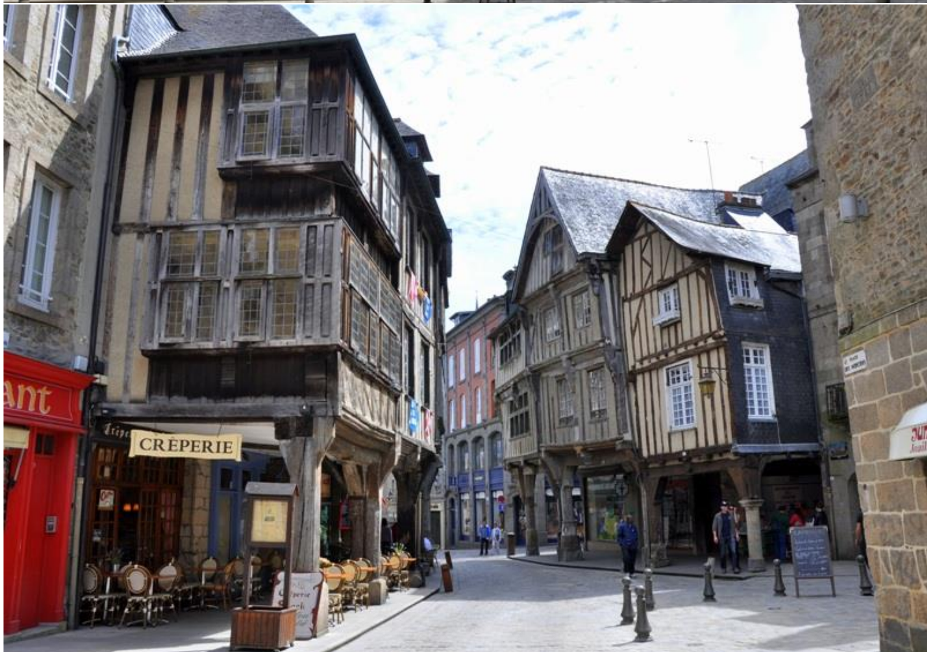

Foto 12.48.
Dinan: case tradiționale din lemn pe *Rue de l'Apport*, văzute din *Place des Merciers*

Foto 12.49.
Dinan: case tradiționale din lemn în *Place des Merciers* (numerele 3-1).

Împreună cu *Rue de l'Apport*, pe care am venit, *Place des Merciers* completează un remarcabil ansamblu de case din lemn specifice orașului, intacte, din secolele XV, XVI și XVII, care se întind și pe străduțe adiacente (*Rue de la Cordonnerie, Rue du Petit-Pain*). Continuăm spre nord și ieșim imdiat în *Place des Cordeliers*, de unde putem intra pe sub un portic în vechea mănăstirea farnciscană fondată în sec. XIII, la care s-a păstrat claustrul gotic (sec. XV) și curtea de onoare (azi este colegiu).

Foto 12.50.
Dinan: imagine din *Place des Cordeliers*, unde se vede în fundal porticul de acces la vechea mănăstire.

Foto 12.51.
Dinan: capela colegiului-liceu *Cordeliers* (sec. XIII, fosta mănăstire).

Alăturat fostului complex mănăstiresc se ridică biserica *Saint-Malo* (începută la 1490 și terminată de-abia în sec. XIX, în stil gotic flamboaiant).

Foto 12.52.
Dinan: vedere dinspre sud-vest a bisericii Saint-Malo.

Considerând turul încheiat, ne-am întors pe *Grande Rue* până la parcarea de lângă *Grădina englezească*, aruncând o ultimă privire bazilicii *Saint-Sauveur*, aflată din păcate în renovare parțială.

Foto 12.53.
Dinan: vedere dinspre vest a bazilicii Saint-Sauveur.

În ziua respectivă excursia am făcut-o fără ghid tipărit, cum zic francezii *au pif*, adică cam după ureche și după indicatoarele turistice locale; flerul ne-a ajutat să descoperim într-o ordine coerentă cam toate obiectivele importante ale orașului, din păcate cu o mare excepție: neglijând total partea de sud a fortificațiilor, nu am ajuns la micul castel de formă ovală, lipit de zidul de sud-vest (numit simplu *Château de Dinan*), și nici la înaltul turn de colț alăturat, *Tour de Coëtquen* (1474), din vârful căruia s-ar desprinde o frumoasă panoramă asupra vechiului oraș...

Plecăm din Dinan pe malul drept al râului Rance, urcând spre nord, spre mare. Facem un scurt popas în satul pescăresc **Saint-Suliac** (considerat pe lista celor mai frumoase din Franța), pentru a admira clădirile specifice din granit de-a lungul străzilor întortocheate, dominate de biserica din sec. XIII-XVII; cu aceeași ocazie facem cunoștință cu un fenomen marin necunoscut zonei noastre, *mareea*, care la reflux face ca suprafețe mari de apă să se transforme în mlaștini neprimitoare, alterând fără îndoială farmecul peisajului.

La capătul șoselei D117, care însoțește malul drept al râului Rance, ajungem la principalul obiectiv al zilei, **Saint-Malo**, orașul-corsar complet distrus în august 1944 și minunat reconstruit după război. Cel puțin o zi ar fi necesară pentru o cunoaștere exhaustivă, de aceea suntem obligați să ne limităm la cel mai rapid și eficient mod de vizitare: turul fortificațiilor orașului vechi (*Intra-Muros*, exclusiv pietonal) de unde avem priveliști la înălțime atât asupra orașului, cât și asupra mării.

Foto 12.54.
Saint-Suliac: vedere generală a satului, cu clădiri tipice Bretaniei. Portul este lipsit de apă în timpul mareei joase.

Foto 12.55.
Saint-Suliac: imagine deprimantă a râului Rance, aproape secat pe timpul refluxului.

Ajunși la **Saint Malo**, parcăm în zona Gării maritime nr. 1 (în sudul orașului), și urcăm pe fortificațiile de granit construite între secolele XII-XVIII, la *Bastion Saint-Louis*. De aici privim asupra orașului, din dreptul unora dintre cele mai frumoase clădiri ale bogaților armatori locali (așa cum este Hotelul Magon din sec. XVIII, azi muzeul *Demeure de Corsaire*), dar și de-a lungul zidurilor spre nord, în lungul *Quai Saint-Louis*, spre Portul turistic Vauban.

Foto 12.56.
Saint Malo: vedere de pe Bastionul *Saint-Louis*, spre clădirea Corsarului.

Nu vom intra propriu-zis în orașul de jos (unde cel mai important obiectiv este Catedrala *Saint-Vincent*, sec. XII-XVIII), așa încât ne mărginim să-l studiem de la înălțimea zidurilor.

Foto 12.57.
Saint Malo: vedere de pe Bastionul Saint-Louis spre nord, cu *Grande Porte* și Portul Turistic în prim-plan și Donjonul Castelului în fundal.

Continuăm pe fortificațiile largi (pe care ar putea avansa lejer un autovehicol) spre nord, trecem de turnurile masive ce străjuiesc *La Grande Porte* (poarta de intrare de est, dinspre mare)...

Foto 12.58.
Saint Malo: orașul (*Rue Jacques Cartier*) văzut din dreptul Porții Mari (Grande Porte).

...și ajungem la extremitatea nordică, de-asupra Pieții *Chateaubriand*, unde se deschide altă poartă, cea de nord-est, *Porte Saint-Vincent*.

Foto 12.59.
Saint Malo: Piața Chateaubriand și poarta Saint-Vincent văzute de pe fortificațiile estice. În fundal, se află Marele Donjon din Castel.

Foto 12.60.
Saint Malo: Piața Chateaubriand văzută de pe Poarta Saint-Vincent.

Foto 12.61.
Saint Malo: vedere de pe Poarta Saint-Vincent asupra Turnului *Quic-en-Groigne* și a Castelului (azi Muzeu și Primărie).

Foto 12.62.
Saint Malo: vedere de pe Poarta Saint-Vincent spre exterior, asupra Esplanadei cu același nume; în stânga este zidul Castelului, iar în plan îndepărtat Cheiul *Duguay Trouin* cu Centrul de Congrese și hoteluri.

Coborâm la nivelul solului, pentru a ieși în afara fortificațiilor, în *Esplanade Saint-Vincent*, unde se află și portul turistic

De pe Esplanada *Saint-Vincent* ocolim Castelul (simbol al puterii ducale, apoi regale), în ale cărui cazemate din sec. XVII-XVIII se află azi Primăria Orașului, iar în Marele Donjon (1424), care domină împrejurimile, funcționează azi Muzeul de Istorie al orașului.

Foto 12.63.
Saint Malo: zidul exterior estic al Castelului (văzut de pe esplanada Saint-Vincent), cu turnul de unghi din sec. XV-XVI.

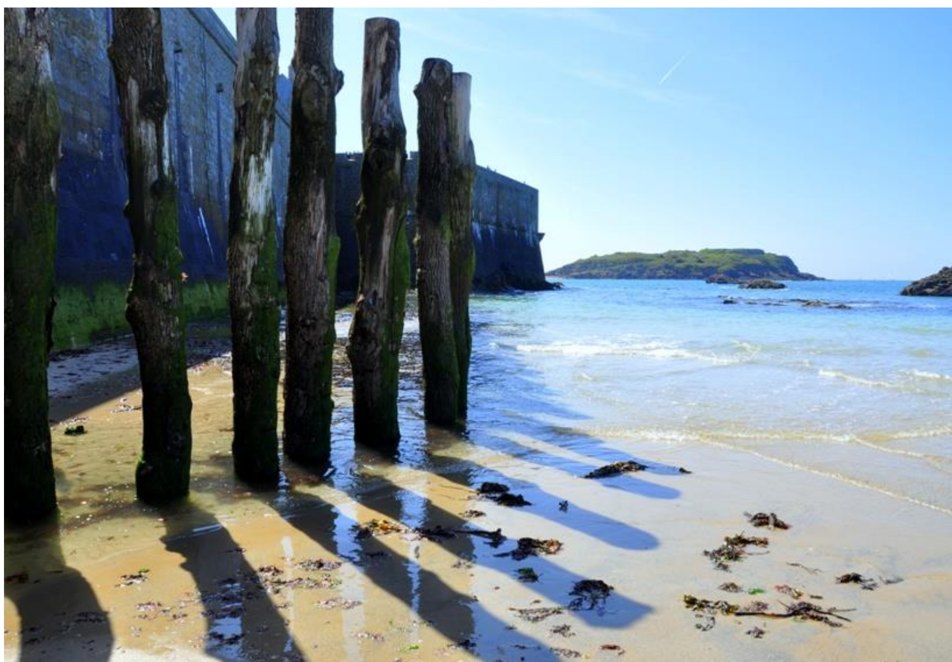
Ocolim Castelul, trecem de *Porte Saint-Thomas* (poarta nordică), ajungînd pe mica *Plage de l'Éventail*, de unde, în cazul mării joase se poate ajunge pe insula cu o fortificație Vauban din 1689, fostul *Fort royal*, numit după 1789 *Fort national*, azi privat.

Foto 12.64.
Saint Malo: vedere a insulei cu Fortul Național, de pe Plaja Evantaiului.

Foto 12.65.
Saint Malo: vedere a Castelului dinspre mare, de pe Plaja Evantaiului.

Foto 12.66.
Saint Malo: vedere de pe Plaja Evantaiului în lungul zidurilor de nord, spre *Fort a la Reine*. În fundal, insula *du Grand-Bé*.

Aici întâlnim și un sistem original de spargere a valurilor, creat din perdele de trunchiuri înalte de copaci, adânc înfipte în nisip; rețeaua de trunchiuri se întinde astfel de-a lungul zonelor nisipoase ale coastei din nordul orașului.

Foto 12.67.
Saint Malo: vedere a Marelui Donjon de pe fortificațiile de nord, din dreptul porții *Saint-Thomas*.

Din cauza *mareei înalte* nu putem continua drumul pe lângă ziduri, astfel încât urcăm din nou pe fortificații prin *Porte Saint-Thomas*. Trecem peste bastionul *Fort a la Reine*, depășim minuscula plajă *Malo*.

Foto 12.68.
Saint Malo: insula cu Fortul Național, văzută din dreptul bastionului *Fort a la Reine*.

Foto 12.69.
Saint Malo: vedere de pe bastionul *Fort a la Reine* asupra Castelului și Plajei Evantaiului.

Foto 12.70.
Saint Malo: *Passage de la Poudrière* și fortificația internă a turnului *Bidouane*.

Trecem apoi peste bastionul *Tour Bidouane*, ajungând deasupra unei stâncării și a unei plaje ceva mai mari, *Plage de Bon Secours* (în dreptul căreia se ivesc din mare două insule: *du Grand-Bé*, pe care se află mormântul lui Chateaubriand și *Le Petit-Bé*, pe care vedem un mic fort construit de Vauban în 1693).

Foto 12.71.
Saint Malo: vedere spre sud de pe turnul *Bidouane*, cu plaja *Bon Secours*, cele două porți de intrare vestice (*Porte de Champs-Vauverts* și *Porte des Bés*) și *Bastion de la Hollande* în fundal.

Foto 12.72.
Saint Malo: vedere spre nord din dreptul plajei *Bon Secours*, cu cele două insule, *Grand-Bé* (dreapta) și *Petit-Bé* (stânga).

Continuăm drumul pe fortificații prin *Bastion de la Hollande*, cotim spre est la *Bastion Saint-Philippe* (extremitatea sudică a zidurilor) unde coborâm pentru a înainta în mare de-a lungul digului de 500 metri, prevăzut cu un far de semnalizare, numit *Môle des Noires*, și de unde sunt luate fotografiile clasice ale *orașului de granit*, Saint-Malo.

Foto 12.73.
Saint Malo: clădiri specifice în orașul vechi, văzute de pe *Bastion de la Hollande*.

Foto 12.74.
Saint Malo: vedere de pe *Bastion de la Hollande* spre sud, cu *Plage du Môle* și digul care înaintează în mare, cu farul din extremitate semnalizând intrarea în port. În fundal este peninsula din *Saint-Servan-sur-Mer* cu *Fort de la Cité*.

Foto 12.75.
Saint Malo: imaginea clasică a orașului fortificat, luată de pe digul *Môle des Noires*

Revenim de pe dig, o luăm spre est pe *Quai de Dinan*, trecând prin fața intrării de sud a orașului, *Porte de Dinan*, și ajungem în dreptul *Bastion Saint-Louis*, în parcarea Gării Maritime, încheind astfel circuitul orașului.

Foto 12.76.
Saint Malo: *Poarta Dinan*, poarta de sud a orașului.

Foto 12.77.
Saint Malo: vedere din parcare asupra zidurilor fortificate de sud ale orașului și a clădirilor specifice de granit din orașul *Intra Muros*. În mijloc, *Poarta Dinan*.

Zone de interes în Saint Malo mai sunt; astfel de exemplu, la sud de orașul vechi (*Intra Muros*), dincolo de port și de *Anse des Sablons*, se află o peninsulă împădurită aprținând satului *Saint-Servan-sur-Mer*, unde Cornișa *Aleth* oferă o frumoasă panoramă, iar într-un blockhaus din al doilea război mondial (*Fort de la Cité*), este adăpostit muzeul Memorial 39/45. În sudul peninsulei, micul port militar Solidor este dominat de turnul cu același nume, construit în 1382 și restaurat în sec. XVII. Nu avem timp pentru aceste obiective, totuși de importanță secundară, dar reușim să ne facem o imagine aruncând o privire asupra portului și turnului *Solidor* de pe podul șoselei D168, pe care traversăm râul Rance în drumul spre vest.

Foto 12.78.
Saint Malo: râul Rance, cu Turnul Solidor, văzute de pe podul șoselei D168. În fundal, se vede clopotnița Catedralei din orașul vechi.

Continuăm pe D168, apoi D114 până ajungem la **Dinard**, stațiune balneară socotită încă din sec. XIX drept una dintre cele mai elegante din Franța. Întinsă pe malurile mării (Canalul Mânecii) și ale estuarului Rance, localitatea este destul de mare, are multe plaje, promenade în cornișă, vile deosebite. Pentru un prim contact alegem cea mai renumită plajă, *Grande Plage* sau *Plage de l'Écluse*, situată în nord, la malul mării, între două promontorii (*Pointe de la Malouine* și *Pointe du Moulinet*).

Foto 12.79.
Dinard: vedere de pe *Grande Plage* spre promontoriul Moulinet, cu vila *Saint Germain*. În fundal se vede insula Harbour cu vechiul *Fort Vauban*.

De aici, ne plimbăm pe promenada *Chemin de ronde du Moulinet*, așadar pe poteca ce ocolește printre stânci promontoriul Moulinet, pe care se ridică într-o frumoasă poziție *Villa Saint Germain* (construită la 1870).

Foto 12.80.
Dinard: vile ce mărginesc *Grande Plage*, un exemplu de arhitectură specifică stațiunii.

De la capătul promenadei vom avea o perfectă perspectivă asupra orașului *Saint Malo*, dar și asupra insulei *Harbour*, pe care se poate vedea o fortificație Vauban din sec. XVIII (azi privată, a fost o perioadă și în proprietatea lui Alain Delon).

Foto 12.81.
Dinard: orașul Saint Malo văzut de pe Promontoriul *Moulinet*.

Foto 12.82.
Dinard: vila Saint Germain de pe Promontoriul *Moulinet*.

Foto 12.83.
Dinard: vedere de pe Promontoriul *Moulinet* cu bazinul de apă sărată, Grande Plage (vizibilă parțial) și Promontoriul *Malouine* (în fundal).

Ziua e lungă pe acest meridian, chiar dacă suntem doar la începutul lunii mai, astfel că mai avem timp să ne facem o primă idee asupra țărmului stâncos specific al Bretaniei; la doar câțiva kilometri vest de Dinard, ajungem în localitatea **Saint Lunaire**, alt centru balnear elegant (vizitat antebelic și de Regina României) dotat cu două plaje.

Foto 12.84.
Saint Lunaire: drumul din oraș spre *Pointe du Décolle.*

Aici căutăm promontoriul *Pointe du Décolle*, o limbă stâncoasă aflată între cele două plaje, la care se ajunge trecând un pod natural peste o crevasă adâncă. De aici putem vedea întreaga Coastă a Smaraldului (*Côte d'Émeraude*), de la *Capul Fréhel* și până la promontoriul *de la Varde*.

Foto 12.85.
Saint Lunaire: foișor de observație pe promontoriul *Pointe du Décolle.*

Foto 12.86.
Saint Lunaire: plaja *Saint-Lunaire* cu vechiul *Grand Hôtel* (dreapta), văzută de pe *Pointe du Décolle*.

Foto 12.87.
Saint Lunaire: vedere spre oraș de pe *Pointe du Décolle*.

A doua zi începem descoperirea coastei bretone, cu frumusețea sălbatică a falezelor stâncoase înalte și fragmentate; evident va fi imposibil să vedem întreaga coastă. Începem cu capul **Pointe de l'Isle** (6 mai 2013, sau **Pointe de Saint-Cast**), de pe teritoriul stațiunii *Saint Cast le Guildo*, 25 kilometri la vest de Saint-Lunaire pe D786. Dar datorită mării perfect calme, promontoriul pare neinteresant, lipsit fiind de zbuciumul apei care în perioadele cu valuri pare că fierbe printre stânci

Foto 12.88.
Saint Cast le Guildo: promontoriul *Pointe de Saint-Cast* pe o dezamăgitoare mare perfect calmă.

Revenim în șoseaua D786, apoi pe D34 și trecem prin **Port-Nieux** (port pentru cereale dezafectat), unde vedem un întreg golf maritim (*Baie de la Fresnaye*) secat în perioada *mareei joase*, oferind imagini dezolante, neobișnuite pentru noi.

Foto 12.89.
Port Nieux: ambarcațiuni eșuate în golful Fresnaye din cauza refluxului.

Foto 12.90.
Port Nieux: întregul golf Fresnaye este secat în perioada *mării joase*. În fundal, se zărește Canalul Mânecii.

Foto 12.91.
Port Nieux: clădirile portului și vestigii ale ultimului război mondial – o cazemată germană transformată în garaj privat.

Am ajuns pe teritoriul comunei *Plévenon*, unde vedem două importante obiective. Primul este **Fort La Latte**, castel feudal construit în sec. XIV, remaniat în sec. XVII și restaurat în

sec. XX, care ocupă o poziție spectaculoasă pe un promontoriu la 60 metri deasupra mării (*Pointe de la Latte*). De la parcare, aleea trece prin fața unui menhir înalt numit *degetul lui Gargantua*, prima astfel de relicvă preistorică întâlnită în Bretania.

Foto 12.92. **Fort La Latte**: am întâlnit primul menhir breton ! ... *Degetul lui Gargantua*, pe cărarea spre intrarea Fortului.

Foto 12.93. **Fort La Latte**: vederea fortului de pe cărarea de acces.

Castelul are două incinte succesive (accesibile pe poduri suspendate), a doua având o curte interioară în jurul căreia se înșiră corpul de gardă, sediul guvernatorului, cisterna și capela, dominate de donjon (în care se poate urca până la terasa superioară). Câteva încăperi în stil gotic și drumul gărzilor pot fi de asemenea vizitate.

Foto 12.94. **Fort La Latte**: poarta de intrare în prima incintă.

Foto 12.95.
Fort La Latte: fortul (cu incinta a doua) văzut de la poarta de intrare în prima incintă.

Foto 12.96.
Fort La Latte: latura de nord a incintei a doua, cu cisterna și capela. În dreapta, se vede parțial donjonul, iar în stânga, corpul de gardă.

Foto 12.97.
Fort La Latte: latura de vest a incintei a doua, cu sediul guvernatorului (sec. XV) și corpul de gardă (în fundal). Între acestea două este intrarea din prima incintă.

Foto 12.98.
Fort La Latte: partea de est a incintei a doua, cu donjonul și topitoria pentru ghiulele.

Foto 12.99.
Fort La Latte: vedere în lungul zidului de sud, spre sediul Guvernatorului, prima incintă și drumul de acces din parcare

Foto 12.100.
Fort La Latte: ansamblul celor două incinte ale fortului, văzute din donjon. În prim-plan, sediul Guvernatorului, intrarea din prima incinta, Corpul de gardă și Capela.

Foto 12.101.
Fort La Latte: vedere din donjon spe coasta bretonă, până la *Cap Fréhel* (fundal-dreapta).

Al doilea obiectiv pe care ni-l oferă comuna *Plévenon*, la doar 4 kilometri vest de *Fort La Latte*, este **Cap Fréhel**, unul dintre siturile cele mai grandioase ale Coastei de Smarald (care se sfârșește geografic aici, fiind continuată spre vest de Coasta *Penthièvre*).

Foto 12.102.
Cap Fréhel: vechiul far din granit în dreapta (sau *Turnul Vauban*, construit la 1701) și noul far (1950) în stânga, în lumina roșie a asfințitului.

Capul este dominat de un far construit în 1950 (vizibil pe vreme bună până la peste 100 kilometri), iar jos apa de smarald se sparge contra falezelor înalte de 70 metri, formate din gresie roșie ce-și schimbă permanent nuanța în funcție de lumină.

Foto 12.103.
Cap Fréhel: extremitatea capului, cu roci din gresie roșie.

Foto 12.104.
Cap Fréhel: faleza roșie a promontoriului în lumina asfințitului. În fundal se vede capul *Pointe du Jas*.

Spectacolul naturii va fi deosebit la orele înserării, când lumina soarelui cade razant pe faleză, transformând rozul gresiei într-un roșu sângeriu absolut impresionant, mai intens chiar decât ceea ce, parțial, rezultă din fotografiile alăturate.

Foto 12.105.
Cap Fréhel: insula *Amas du Cap* în lumina înserării.

Umătoarea zi admirăm doar spectacolul naturii, continuând explorarea spre vest a coastei bretone din departamentul *Côtes-d'Armor*, trecând prin localități cu nume arhaice tot mai greu de pronunțat. Facem un scurt popas în comuna **Ploubazlanec** (7 mai 2013) la promontoriul *Pointe de l'Arcouest*, de unde avem o privire asupra golfului *Saint-Brieuc* (rezervație naturală) și de unde pleacă navete spre arhipelagul *Île-de-Bréhat*, format din 86 insulițe și recife, un mic paradis pe care îl vom vizita poate cu altă ocazie. Aici facem cunoștință cu o altă imagine bretonă, aceea a zeci și sute de vârfuri stâncoase ale recifelor răsărind din apele mici din zona de coastă. Lângă drum găsim și un monument dedicat familiei Joliot-Curie (două blocuri de gresie roșie, privindu-se față în față), care veneau des aici în vizită. Promontoriul nu e atât de spectaculos precum îl apreciază Michelin, dar marea albastră cristalină și recifele de stânci fac totuși scurta ședere foarte plăcută. Pentru cei cu timp la dispoziție, este recomandată o plimbare de 60 km, plecând de la satul alăturat *Paimpol*, de-alungul coastei, având multiple puncte de belvedere de pe faleză sau promontorii și peisaje pitorești.

Următoarea oprire o facem 25 kilometri mai la vest, în parcarea *Pors Hir* din comuna **Plougrescant**, cel mai nordic punct al Bretaniei. O luăm pe străduțele dintre ferme izolate și mici căsuțe sprijinite de stânci imense, trecem pe lângă castelul *Kéralio* (sec. XV-XVII) și ajungem la *Castel Meur* (sau *Maison du Gouffre* ori *Castel Kerguézec*, după numele consilierului care l-a construit în 1930), mai binecunoscut sub numele de *”Casa dintre stânci,,*, a cărei imagine văzută întâmplător m-a determinat să ajung până aici, în Bretania... Mașina proprietarului lăsată la intrare strică puțin imaginea de carte poștală, dar nu am încotro decât să o integrez în fotografie...

Foto 12.106. **Ploubazlanec**: vaporul care face legătura cu insulele *Bréhat*, înainte de intrarea în micul port de la *Pointe de l'Arcouest*.

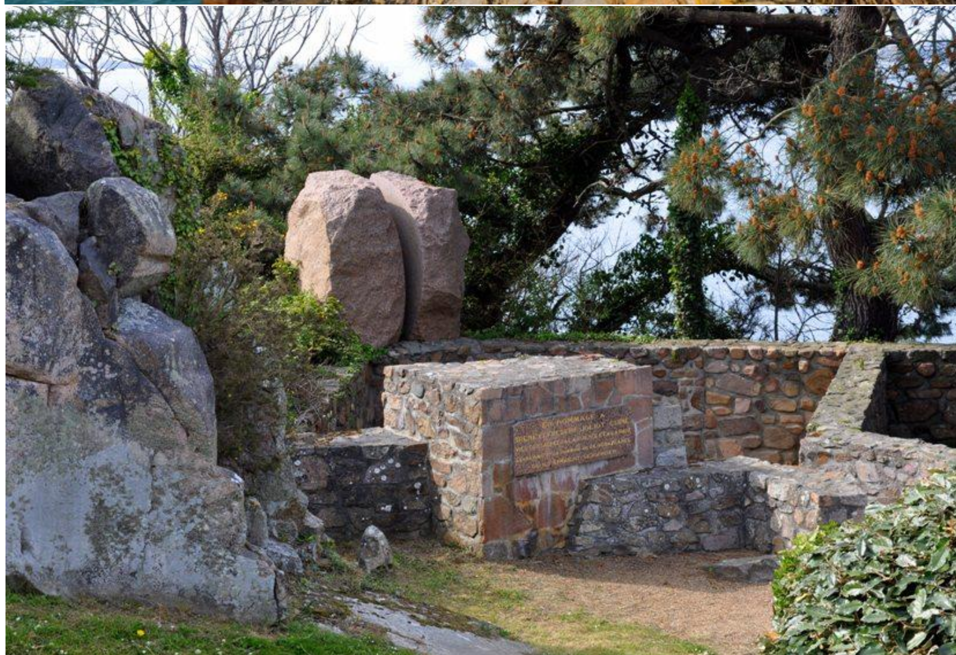

Foto 12.107. **Ploubazlanec**: monumentul lui Frederic și Irene Joliot-Curie de la *Pointe de l'Arcouest*.

Foto 12.108. **Plougrescant**: stâncile caracteristice au fost folosite de fermieri ca ziduri exterioare ale caselor. În dreapta se vede al doilea lac (secat) al *Castel Meur*.

Foto 12.109. **Plougrescant**: castelul *Kéralio* (proprietate privată), în apropierea promontoriului *La Pointe du Château*, este și el ascuns privirii de vegetație și roci imense.

Foto 12.110. **Plougrescant**: *Casa dintre Stânci (Castel Meur)*, a cărei imagine a făcut ocolul lumii, cea mai fotografiată atracție locală...

De la casa dintre stânci, mai sunt câțiva pași până la următoarea atracție, *Le Gouffre*, care în sens strict se referă la stânci imense, despărțite printr-un spațiu îngust în care se sparg valurile. În caz de furtună locul poate deveni înfricoșător, dar pe vreme bună ne oferă o imagine complexă a coastei bretone din acest loc: datorită apei mici pe o distanță de zeci de metri de la mal, întreaga mare pare presărată de formațiuni stâncoase ce străpung peste tot suprafața

Foto 12.111. **Plougrescant**: La Gouffre, un *”abis„* între stânci masive prin care circulă cu furie apa mării.

Foto 12.112.
Plougrescant: *La Gouffre*... Valuri intrând în despărțitura dintre stânci, câțiva metri sub picioarele noastre. În zare, zeci de cioturi de stânci.

Un arhipelag din sute sau mii de insule minuscule și recife acoperite de stropii valurilor produc o senzație aproape ireală, de început de lume, senzație aproape imposibil de reprodus în fotografii statice.

Foto 12.113.
Plougrescant: Vedere de pe stâncile *La Gouffre* spre arhipelagul din larg.

Foto 12.114.
Plougrescant: Vedere de pe stâncile *La Gouffre* spre golful din nord. Stânca din fundal dreapta adăpostește *Castelul Meur*.

Foto 12.115.
Plougrescant: vedere peste fostele ferme aparținând de *Castel Meur*, spre laguna *La Gouffre*.

De la *Castel Meur* spre sud se întinde o vastă lagună (numită tot *La Gouffre*), punctată de stânci mai mici sau mai mari (cum e *Roch Kerlaben*) sau insule adevărate (insulele *Pors Scaff*, formate din *île aux* Pins și *île Yvinec*). Formațiunile naturale din lagună sunt cu totul excepționale, de aspect antediluvian (chiar te aștepți să treacă oricînd o mică trupă de dinozauri), dar din păcate, neștiind ce vom întâlni aici, am alocat prea puțin timp acestei zone, așa că trebuie să ne întoarcem.

Foto 12.116.
Plougrescant: vedere spe fâșia de litoral din zona *Castel Meur*.

Foto 12.117.
Plougrescant: recife stâncoase în largul mării din zona *Castel Meur*.

Foto 12.118. **Plougrescant**: vedere în lungul coastei spre sud.

Luăm drumul de întoarcere pe malul mării, până la portul și plaja *Pors Hir*, altă ocazie de a admira sălbăticia peisajului costier.

Foto 12.119. **Plougrescant**: stânci în portul *Pors Hir*.

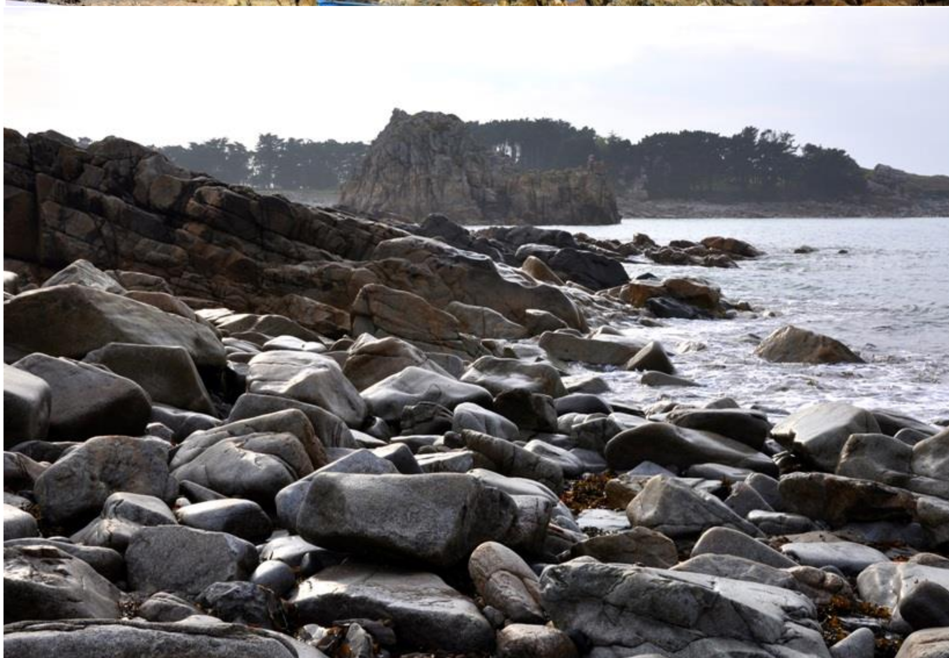

Foto 12.120. **Plougrescant**: stânci la *Pors Hir*.

Foto 12.121. **Plougrescant**: stânci la *Pors Hir*.

Foto 12.122. **Plougrescant**: stânci la *Pors Hir*.

Foto 12.123. **Plougrescant**: stânci la *Pors Hir*.

Pornim din nou spre vest și după alți 30 kilometri ajungem în stațiunea balneară **Ploumanach** (componentă a comunei *Perros-Guirec*), unde căutăm promontoriul *Men Ruz* (în traducere *piatră roșie*) cu celebrul și fotogenicul său far. Deși atât de aproape de recifele ascuțite văzute la opririle anterioare,

aici peisajul marin se schimbă cu totul: coasta, lungă de peste 30 kilometri, este formată din stânci imense de granit roşu (*Côte de granit rose*), şlefuite de vânt şi apă uneori în forme curioase

Foto 12.124. **Ploumanach**: casa numită *Villa Park ar Men Ru*, construită în 1895 la câțiva metri înainte de farul de la *Men Ruz*.

De aici și până la *Trégastel* coasta poate fi explorată în mai multe ore de mers pe jos așa-numita *Cărare a vameșilor* (*Sentier des douaniers*), una dintre cele mai frumoase din Bretania, care curge în serpentine printre aceste roci extraordinare (*Rochers*)

Foto 12.125. **Ploumanach**: farul *Men Ruz*, distrus în 1944, refăcut în 1946 din gresie roșie.

Evident nu avem timp, când am stabilit programul destul de încărcat nu am știut că fiecare ansă de mare, fiecare promontoriu, lagună, recif, insulă, fermă poate fi explorat și admirat ore sau zile în șir...

Foto 12.126. **Ploumanach**: farul *Men Ruz*, marchează intrarea în canalul natural ce duce la portul satului.

Foto 12.127.
Ploumanach: farul *Men Ruz*, vedere dinspre pod.

Așadar ne limităm să umblăm printre imensele blocuri de granit colorat de la *Men Ruz*, suficient pentru o primă impresie... cu senzația clară că va trebui să revenim cândva, în liniște și fără grabă...

Foto 12.128.
Ploumanach: fotografie comparativă din care se poate aprecia mărimea stâncilor de la farul *Men Ruz*.

Foto 12.129.
Ploumanach: podul care duce la farul *Men Ruz*.

Foto 12.130.
Ploumanach: stânci de gresie roz, incluse în postamentul farului *Men Ruz*.

Foto 12.131.
Ploumanach: o mică porțiune reprezentativă pentru aspectul Coastei de gresie roșie, la capul *Men Ruz*.

Foto 12.132.
Ploumanach: vedere generală a farului de la capul *Men Ruz*. În timpul furtunilor, imaginea este impresionantă, cu toate stâncile până la far acoperite de valurile mării agitate.

Foto 12.133.
Ploumanach: imagine comparativă, pentru a aprecia dimensiunea stâncilor, incluse de către săteni în grădinile locuințelor.

De aici plecăm drept spre Brest, în departamentul *Finistère*, obiectivul fiind peninsula *Crozon*, unde schimbăm registrul interesului şi căutăm vestigii ale instalațiilor militare de apărare a radei portului Brest, deja excelent protejată natural de această peninsulă.

Foto 12.134.
Roscanvel, Pointe des Espagnols: *Turnul Model Tip 1811*, una din puținele fortificații încă vizibile (numit și *Turnul Napoleon*, este o construcție standardizată creată în anul 1811).

Ajungem pe D355 în peninsula **Roscanvel** (8 mai 2013) cu prima oprire la *Pointe des Espagnols*, o faleză înaltă de 60 metri în extremitatea brațului nordic al peninsulei *Crozon*, unde primele fortificații defensive au fost construite de spanioli în 1594, şi extinse în sec. XIX. De pe promontoriu vedem bine portul şi orașul Brest, aflat la doar câțiva kilometri.

Foto 12.135
Roscanvel, Pointe des Espagnols: vedere asupra orașului și portului Brest.

Foto 12.136. **Roscanvel, Ilot du Diable**: vedere a insulei Diavolului din stânga golfului, cu ruinele postului de proiectoare. Cazemata este ascunsă vederii din acest unghi.

Continuăm pe șoseaua D355 pe coasta vestică a peninsului *Roscanvel*, și coborâm într-o parcare de unde sunt vizibile resturile unor vechi fortificații. Ignorat de ghid, vom afla că locul se numește *la Fraternité*; este un golf maritim mărginit de două construcții militare din același sistem defensiv al golfului Brest (*goulet de Brest*) .

Foto 12.137. **Roscanvel, Fort de la Fraternité:** Ruinele fortului propriu-zis, în dreapta golfului.

Acestea sunt :

- pe înălțimea din dreapta, a fost construit în sec. XVIII-XIX vechiul *Fort de la Fraternité*, compus dintr-o baterie din anul 1695 și un fort Vauban din 1791, abandonate militar în 1890;
- pe insula din stânga, numită *îlot du Diable*, legată de țărm printr-un pod ruinat care rămâne pe sec în perioadele de reflux, vedem două construcții accesorii Fortului, un post de proiectoare construit la 1912-1913 pentru a ilumina ansa *Camaret* în caz de atac nocturn și o cazemată dezafectată, construită de germani în 1942.

Insula Diavolului este separată la stânga de restul coastei stâncoase printr-o *gouffre* îngustă și adâncă în care se zbat valurile mării. Mi-e greu să mă abțin să nu explorez (pen)insula, trec pe pod, urc scări și o potecă invadată de vegetație, trec de ruinele postului de proiectoare și ajung la cazemata germană, evident dezafectată (fără piesa de artilerie maritimă care ținea sub ascultare întreg golful). Dincolo de cazemată se mai poate avansa pe promontoriul stâncos de-asupra mării, iar priveliștea merită efortul; mai ales cea spre nord, unde, printr-o fereastră între stânci pot zări o siluetă cu totul bizară, aparent a unor clădiri sculptate în stâncă. Este vorba de insula militară *Ilot des Capucins*, legată cu țărmul printr-un pod din 1859. Fortul de pe insulă a fost construit în 1848, și a adăpostit mai multe baterii de artilerie ce protejau intrarea în golful Brest, toate serios afectate de bombardamentele din al Doilea Război Mondial. Cazărmile sunt construite din granit și șisturi, astfel încât de la distanță par a face corp comun cu stânca. Din păcate, terenul este și azi proprietate a Ministerului Apărării și poate fi vizitat doar cu autorizație...

Foto 12.138.
Roscanvel, Ilot du Diable: vedere de la cazemata de pe Insula Diavolului spre Insula Capucinilor (în fundal), cu construcțiile sale militare ce par a fi scobite direct în stâncă

Foto 12.139.
Roscanvel, Ilot du Diable: vedere a cazematei germane din 1942, de pe promontoriul Insulei Diavolului.

Foto 12.140.
Roscanvel, Ilot du Diable: vedere de pe promontoriul *Insulei Diavolului* spre sud, de-a lungul asprei coaste bretone.

Foto 12.141. **Roscanvel, Ilot du Diable**: vedere din cazemata germană de pe *Insula Diavolului* spre nord, cu *Insula Capucinilor* în fundal.

Continuăm pe șoseaua D355, trecem prin satul **Camaret sur-Mer** și oprim la ieșire, aproape de ruinele unei frumoase vile-castel distruse în 1944, *Manoir De Coecillian* sau *du Boultous* (fostă proprietate a poetului *Saint-Pol-Roux*, 1861-1940). Trei obiective diferite avem de văzut aici, începem cu cel mai îndepărtat, *Pointe de Pen Hir*, unul dintre cele mai spectaculoase promontorii bretone (și cel mai frumos dintre cele patru ale peninsulei Crozon)

Foto 12.142. **Camaret sur-Mer, Pointe de Penhir**: promontoriul văzut spre sud, pe partea sa estică.

Foto 12.143. **Camaret sur-Mer, Pointe de Penhir**: perspectivă spre insulele *Tas de Pois*.

Vorbim de o culme la 70 metri de-asupra mării a cărei stânci sălbatice de escaladă ne dau o senzație deosebită, aproape *alpină*, la malul mării (și ne închipuim cât de neprimitor și periculos poate fi locul în timpul renumitelor furtuni bretone).

De aici se deschide o panoramă excepțională atât asupra coastei (spre nord se vede *Pointe du Tourlinguet* cu micul său far, iar spre sud până la *Pointe du Dinan*) cât și a trei stânci izolate în mare, numite *Tas de Pois* (și numite de la pământ spre larg: *Le Daouet*, *Pen Glas* și *Chelot*). Pe faleză, aproape de cap, a fost ridicat un monument dedicat bretonilor din Forțele franceze libere (FFL), *Monument Aux Morts*.

Foto 12.144.
Camaret sur-Mer, Pointe de Penhir: promontoriul văzut spre sud, pe partea sa vestică, cu cele trei insule *Tas de Pois*.

Foto 12.145.
Camaret sur-Mer, Pointe de Penhir: altă perspectivă spre insulele *Tas de Pois*, din zona *La Salle Verte*.

Foto 12.146.
Camaret sur-Mer, Pointe de Penhir: vedere spre nord, de pe poteca de acces, cu monumentul morților bretoni din FFL (dreapta-sus). În fundal, insula stâncoasă *Le Rocher du Lion*.

Foto 12.147.
Camaret sur-Mer, Pointe de Penhir: vedere spre nord, de pe poteca de acces, cu capul *Pointe du Tourlinguet* în fundal (unde se găsește un far și construcții militare din sec. XIX).

Foto 12.148.
Camaret sur-Mer, Pointe de Penhir: vedere spre nord, de pe poteca de acces, cu insula *Le Rocher du Lion* și capul *Pointe du Tourlinguet* în fundal.

În întoarcerea spre parcare, ne abatem la unul din forturile germane din Zidul Atlanticului, *Fort du Kerbonne* (de fapt *Batterie Kerbonn 4/MAA 262*, adică bateria 4 din *Marine Artillerie Abteilung 262*, construită pe locul unei baterii franceze), unde este amenajat *Musée Mémorial Bataille Atlantique*.

Foto 12.149.
Camaret sur-Mer, Fort du Kerbonne: muzeul este amenajat în cazemata M270 SK cea mai sudică (*Turm 4*), ea însăși diferită de celelalte trei.

Clădirile sunt destul de bine conservate; prima zonă este cea a vechii baterii franceze

modificate, cu accesul subteran păstrat. Piesele de artilerie erau montate în 4 cazemate speciale duble, de un model rar, M270 SK (adică adaptate ad-hoc la situația locului), care au montate în față un tun de 164,7 mm, iar spate unul de 75 mm.

Foto 12.150. **Camaret sur-Mer, Fort du Kerbonne**: vedere spre nord a fostei baterii franceze, cu intrarea subterană spre locuințe și P.C. În fundal, capul *Pointe du Tourlinguet*.

Foto 12.151. **Camaret sur-Mer, Fort du Kerbonne**: vedere spre nord de pe acoperișul Postului de comandă, cu tranșee naturală stâncoasă și Cazemata *M270 SK Turm 1* (în fundal-stânga). În dreapta-sus, un bloc de ciment, rest al celei de-a patra cazemate M270 SK (*Turm 2*), distrusă în 1944.

Foto 12.152. **Camaret sur-Mer, Fort du Kerbonne**: vedere spre sud (cu monumentul de la Penhir în fundal) spre Postul de comandă (P.D.T. M 162, jos) și Observatorul-proiector (deasupra).

Cazematele erau însoțite de buncăre îngropate H622, legate cu tranșee subterane, pentru servanți. A treia cazemată din sud (*Turm 2*) a fost distrusă în vara lui 1944 de bombele americane. Mai există

Postul de comandă (P.D.T. M 162) deasupra căruia se afla Observatorul (cu vedere printr-o fantă de zeci centimetri, protejată de cupolă de beton) și câteva cuve rotunde pentru piese antiaeriene de 75 mm

Foto 12.153. **Camaret sur-Mer, Fort du Kerbonne**: cazemata M270 SK cea mai nordică (*Turm 1*), cu vedere spre plaja *Pen Hat* și capul *Pointe du Tourlinguet*.

Foto 12.154. **Camaret sur-Mer**: un rând din aliniamentul megalitic *Lagatjar*. În fundal, se zăresc ruinele conacului poetului *Saint-Pol-Roux*.

Înainte de a ajunge la parcare, facem o scurtă plimbare printre cei 87 menhiri din *Alignements Mégalithiques De Lagatjar*, restaurat în 1928-1929.

Părăsim peninsula Crozon, ocolim golful *Baie de Douarnenez* și continuăm spre vest pe D765 / D7. În satul **Confort-Meilars** oprim doar pentru a fotografia o biserică parcă ieșită din negura timpurilor .

Foto 12.154. **Confort-Meilars**: biserica construită între 1528-1544, modificată până în sec. XVIII și Calvaria (planul secund).

Câțiva kilometri mai departe ajungem la destinația finală, **Pointe du Raz**, promonotoriul stâncos de peste 72 metri înălțime (extremitatea capului *Sizun*), prelungit în mare de un lanț de recife, care se afundă ca o provă de navă în curentul maritim violent numit *raz de Sein*, producând imagini spectaculoase mai ales când marea este agitată. Pe ultimele recife au fost construite farurile *de la Vieille* și *Tévennec*. În plus, un *semafor* al Marinei Naționale asigură de pe țărm securitatea circulației maritime în acest colț sălbatic. De la parcarea amenajată, sunt vreo 800 metri până la cap. Este deja ora 17.00, începe să plouă și vremea se strică, făcându-se să simțim mângâierea *brizei* bretone. Trecem pe lângă statuia *Notre-Dame des naufragés* și ajungem într-o zonă pseudo-alpină, cu stânci și poteci amenajate cu cabluri de susținere de-asupra abisurilor, dintre care galeria *Enfer de Plogoff* este cea mai spectaculoasă (aici, conform tradiției, ar fi aruncate cadavrele înecaților în mare). Din păcate, ploaia și puțină ceață afectează grav perspectiva, nu vom vedea insula *Sein*, și de-abia mai vedem cele două faruri automate.

Nu suntem adecvați echipați, așa că iese din discuție ocolul capului pe poteca stâncoasă, devenită acum alunecoasă. Asta e, am avut prea mult noroc până azi cu vremea... Ne întoarcem la parcare cu vântul și ploaia orizontală care ne spală pe față, suficient cât să realizăm că trecem pe lângă cupola unei cazemate. Este evident altă rămășiță a liniei de apărare a Atlanticului, un bunker de tip *L479 Anton*, ce adăpostise postul de comandă al unei stații radar. Este ultima constatare pe ziua de azi, ploaia ne gonește la hotel...

Foto 12.155. **Pointe du Raz**: drumul spre *Cap Sizun*, cu monumentul celor naufragiați.

Foto 12.156. **Pointe du Raz**: vedere generală a capului *Sizun*.

Foto 12.157.
Pointe du Raz:
alpinism la mare.

Foto 12.158.
Pointe du Raz:
vedere în lungul coastei de nord. Undeva la mijloc se deschide galeria *Infernului din Plogoff*. În fundal se văd cele două faruri automate.

Foto 12.159.
Pointe du Raz:
fotografia clasică, în lungul coastei de sud a promontoriului; în fundal se văd cele două faruri pe recife.

Trecem în departamentul *Morbihan*; renunțăm la vizitarea orașului *Quimper* (o localitate spectaculoasă, reprogramată pentru viitor) pentru un alt obiectiv turistic de nișă, care mi se pare mult mai incitant: baza navală de la **Lorient** (9 mai 2013). După ocupația din 1940, portul militar francez a devenit de importanță strategică pentru germani. În doar doi ani (1941-1943) Organizația Todt va construi pe peninsula *Keroman* trei gigantice blocuri de beton (de la vest spre est K2, K1 și K3) impenetrabile, pentru submarinele ce atacau în continuu convoaiele Aliate din Atlantic. Bombardamentele anglo-americane din 1943 vor distruge până la temelii întreg orașul-port Lorient (doar o duzină de clădiri mai rămân în picioare), dar vor fi inofensive pentru baza navală... În august 1944 aici vor fi încercuiți 46.000 militari germani și civili în punga numită pompos *Fortăreața Lorient* (*Festung Lorient*); vor lupta cu îndârjire, predîndu-se doar la 10 mai 1945, o zi după victoria generală... 20 ani va dura reconstrucția orașului care, nu mai prezintă interes în sine.

Coborâm așadar până în capătul de sud al orașului, în lungul portului de pescuit Keroman, spre *Pointe de Keroman* și găsim o parcare chiar între blocurile K1 și K3. Blocul K3 (*Keroman-3*) este singurul care se vizitează cu ghid, fiind și cel mai mare, cu 170 metri lungime, 20 înălțime și 7,50 metri grosimea tavanului de beton armat. Doar că vizitele sunt foarte rare, iar la ora sosirii noastre totul e pustiu, dar porțile nu sunt încuiate așa că ne strecurăm înauntru. Faptul că suntem singuri accentuează puțin senzația sinistră a acestui „garaj” imens pentru submarine (azi în proprietatea orașului începând cu 1995, pentru diverse activități nautice).

Foto 12.160. **Lorient**: vedere din spate spre mare a bunkerului *Keroman-3* (K3, numit și Stosskopf după inginerul de geniu maritim francez executat de germani pentru ajutorarea Aliaților).

Foto 12.161. **Lorient**: interiorul blocului K3, cu una dintre cele șapte alveole pentru adăpostirea submarinelor germane.

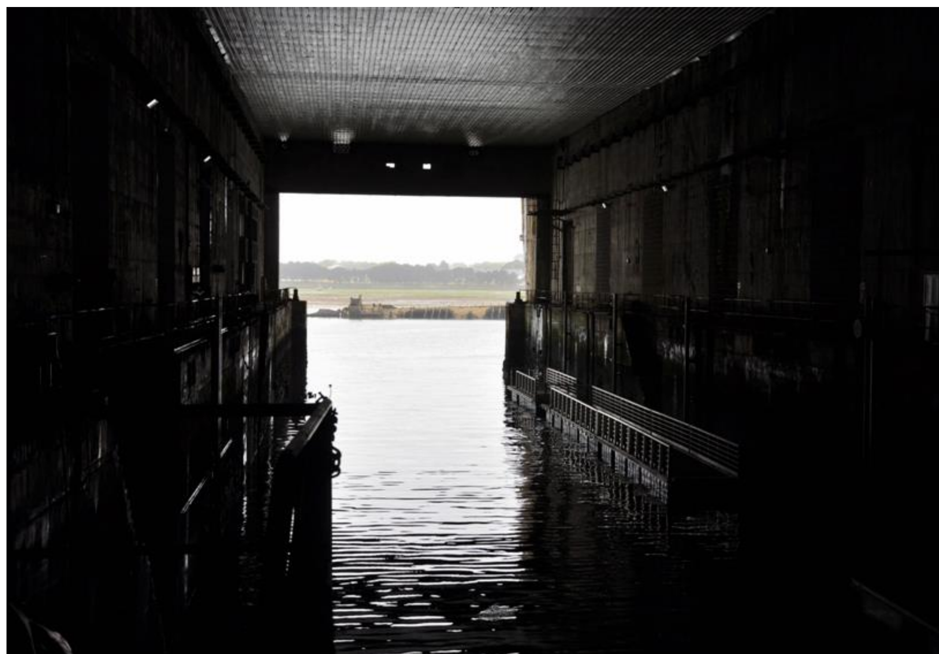

Foto 12.162.
Lorient: vedere din blocul K3 spre rada portului (*Golful Gascogne*), cu epavele Crapaud și Strasbourg, lăsate pe loc ca un memento istoric. Sunt două din cele 350 epave localizate în rada portului Lorient !

Ieșim din blocul gri și lugubru K3 și continuăm pe mal (observând două epave care închid intrarea în baza submarină, sunt barja Crapaud și crucișătorul Strasbourg, scufundate de germani în 1944 și legate cu cabluri de oțel pentru a împiedica torpilele aviației Aliate să lovească Baza).

Foto 12.163.
Lorient: *slipway*, intrarea comună în blocurile K1 și K2, prin care submarinele erau tractate spre alveolele interne.

Trecem apoi peste intrarea în blocul alăturat K1, numită de englezi *slipway*, de fapt *singura intrare* prin care submarinele erau tractate pe uscat, pe un suport rulant și conduse în unul din blocurile K1 sau K2, care diferă de blocul K3 (unde intrarea se făcea direct din mare, cu submarinele în stare de imersiune parțială).

Foto 12.164.
Lorient: submarinul Flora, expus între blocurile K2 și K1.

Foto 12.165.
Lorient: un detaliu din interiorul submarinului Flora.

Blocul K1 adăpostește Muzeul submarin (închis la acel moment), astfel că am vizitat submarinul francez de 800 tone *Flora*, care a ocolit Pământul de 15 ori între 1963-1984, înainte de a fi expus pe uscat pe platforma dintre K1 și K2. Înreg interiorul înghesuit este vizitabil cu audioghid.

Foto 12.166.
Port-Louis: podul de acces în Citadelă, văzut dinspre mare.

Ajungem la **Port-Louis**, la vest de rada portului Lorient, unde se vizitează *Fort de l'Aigle* (construită de spanioli în 1590 pentru controlul intrarării în rada Lorient) și zidurile fortificate (sec. XVII), care închid orașul pe două părți. În WW2 Citadela a fost folosită de germani drept loc de detenție, iar azi adăpostește *Muzeul Companiei Maritime a Indiilor* și *Muzeul Național al Marinei*. Dincolo de zidurile fortificate se întinde *La Grande Plage*, de unde pot fi văzute intrările în blocul K3 din Lorient.

Foto 12.167.
Port-Louis: bastionul de est al Citadelei și vedere spre blocul K3 al bazei navale Lorient (fundal-centru).

Alți 30 kilometri spre vest și părăsim tristele vestigii ale ultimelor conflagrații pentru a da timpul înapoi cu 5000 ani până în preistorie, în celebra stațiune balneară **Carnac**, cunoscută datorită menhirelor și dolmenilor drept Stonehenge-ul francez. Aici se găsesc de fapt mai multe *aliniamente* megalitice, dar punctul inițial de explorare cel mai bun este parcarea de lângă *Maison des Mégalithes*, pe *Rue du Ménec*. Am început vizita cu aliniamentul imediat alăturat (cel mai mare din Carnac), *Alignements du Ménec,* datând din neoliticul mijlociu (cca. 3000 î.Chr.) și care se întinde pe o lungime de 1060 metri și o lățime de 100 metri, cuprinzând 1199 menhiri dispuși pe 11 rânduri (cel mai înalt menhir ajunge la 4 metri, ulterior aceştia descrescând treptat). Sit-ul împrejmuit este întreupt de două ori perpendicular, fiind tăiat de șoselele *Route du Hahon* și *D119*. Vizitele în interiorul gardului erau la data respectivă (mai 2013) interzise în scopul regenerării spațiului verde dintre rânduri, astfel încât pentru fotografii am folosit mai mult teleobiectivul.

Foto 12.168.
Carnac: aliniamentul *Ménec* văzut dinspre parcare.

Foto 12.169.
Carnac: un rând din aliniamentul *Ménec*, cu cei mai înalți menhiri din sit.

E momentul pentru o pauză și o gustare, bună ocazie pentru a încerca, în sfârșit, celebra combinație bretonă, *crêpes et cidre* (clătite și cidru), asta cu atât mai mult cu cât, de când am ajuns în Bretania, pare că fiecare a treia-patra casă adăpostește o *Crêperie*.... Soluția e la îndemână, chiar la intrarea în sit-ul aliniamentului *Ménec* stă un mic restaurant cu clătite (el însuși strajnic împrejmuit de menhiri împrumutați înainte de epoca protejării monumentelor istorice...), *Crêperie Au Pressoir*. Mai interesant decât meniul (la urma-urmei sunt doar niște clătite...) este interiorul micului restaurant tradițional, pe care-l puteți vedea pe pagina următoare.

Foto 12.170.
Carnac: un rând obișnuit din aliniamentul *Ménec*.

Foto 12.171.
Carnac: una din sălile micului restaurant *Crêperie Au Pressoir*.

Cu burta nu prea plină, ne mutăm câteva sute de metri spre vest, până la următorul *Alignements de Kermario*, în care 1029 menhiri (și ei de înălțimi treptat descrescânde de la est spre vest) sunt dispuși pe 10 rânduri, lungi de 1120 metri și largi de 100 metri. Și acest sit este împrejmuit cu garduri și cu accesul interzis din cauza revigorării vegetației (*re-végétalisation*), dar o foarte bună privire de ansamblu poate fi obținută din vârful unei vechi mori (*Le Vieux Moulin*) aflată chiar între rânduri

Foto 12.172.
Carnac: vedere din Vechea Moară, asupra estului aliniamentului *Kermario* (cu menhirii cei mai înalți).

Foto 12.173.
Carnac: capătul de est al aliniamentului *Kermario*, cu menhirii cei mai înalți.

La colțul de sud-est al aliniamentului *Kermario*, putem vedea un frumos exemplu de dolmen neolitic cu culoar (lung de 8,7 metri), format din 15 dale masive de granit, dintre care patru formează acoperișul mormântului.

Foto 12.174.
Carnac: dolmenul de la *Kermario*.

Zona este bogată în artefacte neolitice, pe lângă alte două aliniamente mai mici (*Kerlescan* și *Petit-Ménec*), există și monumente izolate, (tumulușii *Saint-Michel* și *Manio*, dolmeni *Kercado*, *Rondossec* și *Crucuno* etc). Dar considerăm că este suficient și ne îndreptăm spre alt sit preistoric la 14 km spre est, în **Locmariaquer**, la limita de vest a minunatului parc natural al Golfului *Morbihan*.

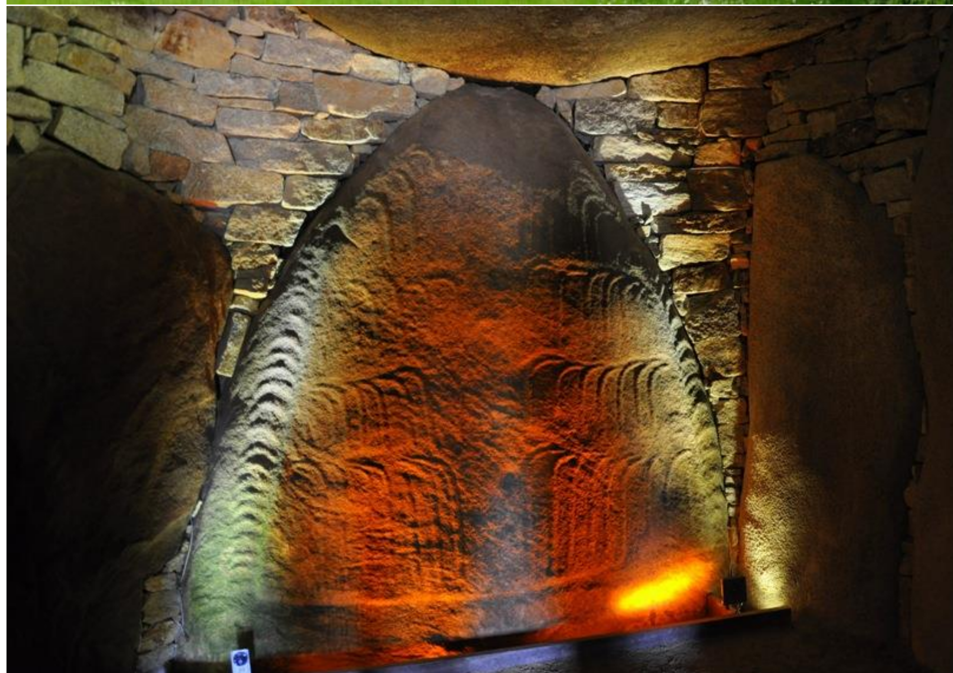
Foto 12.175.
Locmariaquer: *Marele Menhir Spart.*

Ansamblul megalitic de aici cuprinde trei monumente. Primul este ***Marele Menhir Spart*** (*Le Grand Menhir Brisé*), un monolit de 20 metri

înălțime și 280 tone greutate (adus dintr-o carieră de la 12 kilometri), azi spart în patru bucăți. Pe la 4500 î.Chr., era punctul central al unui sanctuar important.

Foto 12.176. **Locmariaquer**: *Marele Menhir Spart.* În prim plan, una dintre terminațiile tumulului *Er Grah*.

Mai există alte două monumente: tumulul *Er Grah* (mormânt tubular de 140 metri, practic o lungă îngrămădire de pietre) și dolmenul *Table des Marchands* (un culoar terminat cu o cameră poligonală înaltă de 2,5 metri, cu decorații, reconstruit în 1993 sub o boltă de piatră, revenind la forma inițială de tumul / *cairn*).

Foto 12.177. **Locmariaquer**: stelă de piatră gravată, în interiorul dolmenului *Table des Marchands*. Culoarul interior dintre stelă și intrare are 7 metri lungime pe 1,4 metri înălțime.

Foto 12.178. **Auray**: vedere de pe Promenada orașului de sus asupra râului Loch și vechiului pod de piatră.

Foto 12.179.
Auray: vedere de pe Promenada orașului de sus asupra cartierului portuar *Saint-Goustain*.

E timpul să revenim la frumoasele localități bretone; 13 kilometri spre nord-est și ajungem în portul **Auray**. Orașul vechi din jurul bisericii *Saint-Gildes* se întinde pe înălțimile care domină râul *Loch*, dar nu-l vom vizita; parcând aproape de râu, ajungem repede pe *Promenade du Loch*, o alee care coboară din orașul de sus spre râu, permițând o minunată vedere asupra portului, cartierului *Saint-Goustain* (orașul de jos) și asupra râului Loch, traversat de un pod vechi de piatră.

Foto 12.180.
Auray: dansuri populare bretone pe cheiul portului.

Foto 12.181.
Auray: portul *Saint-Goustain* văzut de pe malul opus (*Quai Abbé Joseph Martin*).

Foto 12.182.
Auray: costume tradiționale bretone în portul *Saint-Goustain*.

Mai mult, jos este în plină desfășurare o paradă a portului popular breton, așa că programul nostru în Auray este acum stabilit: vom coborî în port (al treilea port breton ca bogăție în sec. XVI-XVII), unde ne plimbăm și ne amestecăm printre participanții la paradă, apoi vizităm câteva dintre străduțele arhaice ale portului (*Rue Saint-René*), mărginite de câteva clădiri tradiționale cu structură de lemn (*Maisons à colombages*).

Foto 12.183.
Auray: parada costumelor tradiționale bretone în portul *Saint-Goustain*.

Foto 12.184.
Auray: case tradiționale *à colombages* în portul *Saint-Goustain* (*Bar Franklin*, în memoria lui Benjamin Franklin, care a debarcat aici la 1776 în misiune diplomatică).

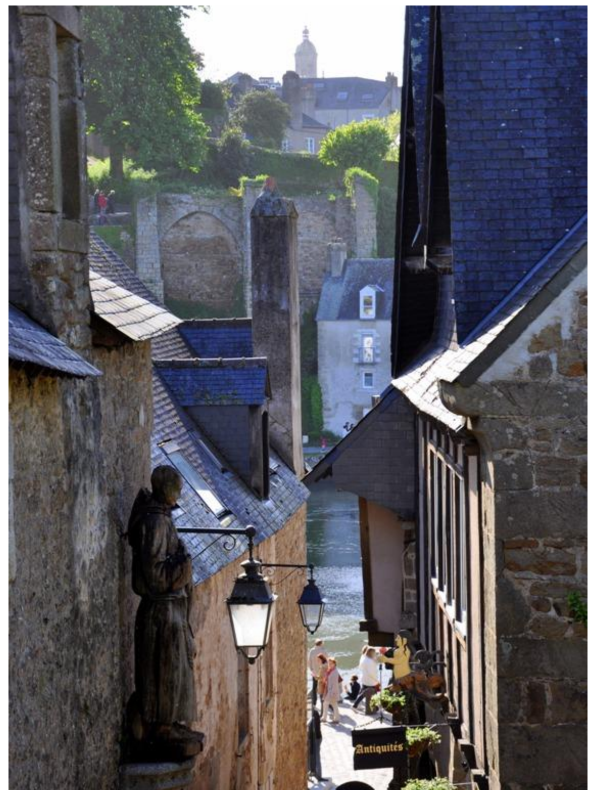

Foto 12.185.
Auray: vedere de pe străduța *Saint-René*, peste râul Loch, spre orașul de sus (se vede turnul bisericii *Saint-Gildes*)

La 20 kilometri est de Auray încercăm să vizităm alt oraș pitoresc, **Vannes** (unde de altfel și înnoptăm). Oprim exact în zona portului (*Port de Plaisance*), ticsit de mici ambarcațiuni, colorat și pitoresc în lumina blândă a înserării. În restul zilei până la apusul soarelui, dar și a doua zi dimineața, completăm circuitul orașului vechi.

Foto 12.186.
Auray: case tradiționale în portul *Saint-Goustain*; restaurantul de clătite (evident) *Le Baracrêpe*, la începutul urcușului străduței *Saint-René*.

Foto 12.187.
Vannes: vedere din portul turistic (malul stâng cu cheiul *Bernard Moitessier*).

Foto 12.188.
Vannes: *Château de l'Hermine* și grădinile sale, văzute de pe *Rue Alexandre le Pontois*.

Plecăm tot din port (10 mai 2013), din *Place Gambetta* de-a lungul malului drept al pârâului *Marle*, de-a lungul zidurilor fortificate de est ale orașului (*Remparts*, construite în sec. XIII, remaniate până în sec. XVII). La câțiva pași, ne apare în stânga *Château de l'Hermine* (sau *Hôtel Lagorce*), existent în forma actuală din 1785 (azi sediul Insitutului Cultural al Bretaniei).

Foto 12.189.
Vannes: vechea spălătorie pe cursul pârâului Marle. În spate se vede Turnul Conetabilului, iar în dreapta, turnul bisericii *Saint-Patern.*

La curba spre nord a râului Marle este amplasat un obiectiv interesant al orașului, vechile spălătorii (*Lavoirs de Vannes*) situate în dreptul porții *Poterne* și acoperite cu un lung acoperiș.

Foto 12.190.
Vannes: catedrala Saint-Pierre și Turnul Conetabilului, văzute peste zidurile orașului din zona vechii spălătorii.

Foto 12.191.
Vannes: privire de pe *Rue Francis Decker* asupra zidurilor fortificate cu grădinile și Turnul Conetabilului; în fundal-dreapta se vede Catedrala.

Urmează un frumos spațiu verde, *Jardin des Remparts* (Grădina Zidurilor), care umple zone dintre ziduri și Marle. De aici avem cele mai frumoase perspective ale orașului vechi, cu zidurile străjuite de două turnuri (cel mai mare fiind *Tour du connétable*) și catedrala *Saint-Pierre* în fundal.

Foto 12.192.
Vannes: privire de pe *Rue Francis Decker* asupra zidurilor fortificate cu grădinile și Catedrala (în fundal).

Foto 12.193.
Vannes: vedere spre sud, de pe *Rue Francis Decker* asupra zidurilor fortificate cu Turnul Conetabilului.

Ajungem în capătul străzii *Francis Decker* (care merge paralel cu pârîul *Marle* și cu zidurile), putem arunca o privire înapoi (spre sud) de-a lungul grădinilor, după care facem stânga spre vest, și trecem zidul exterior prin *Porte Prison* (Poarta Închisorii).

Foto 12.194.
Vannes: *Porte Prison*, poarta nordică de intrare în oraș.

Intrăm astfel în orașul vechi, care este în întregime pietonal. Continuăm pe *Rue des Chanoines*, pe lângă câteva case *à colombages*, dar cele mai frumoase exemplare le vom întâlni în *Place Saint-Pierre* (piața Catedralei) și, mai ales, în piața adiacentă *Place Henri IV*.

Foto 12.195.
Vannes: case pe structură de lemn, în Piața *Saint-Pierre*. În dreapta se vede parțial *Musée de la Cohue*.

Vedem și Catedrala *Saint-Pierre* (sec. XV-XIX, cu asimetria caracteristică a celor două turnuri, cel din stânga fiind în stil romanic (rămășița vechii catedrale romanice din sec. XII) iar cel din dreapta în stil gotic. În fața catedralei (între *Place Saint Pierre* și *Rue des Halles*), o casă *à colombages* din secolele XIII-XVII adăpostește azi muzeul de belearte *Musée de la Cohue*.

Foto 12.196.
Vannes: case pe structură de lemn, în Piața *Saint-Pierre*.

Foto 12.197.
Vannes: fațada Catedralei, cu cele două turnuri asimetrice, văzută din Piața *Saint-Pierre*.

Apoi coborâm pe *Rue des Orfèvres* și ajungem în *Place Valencia*, unde vedem fațada altei case din sec. XVI, *Maison de Saint-Vincent Ferrier* (cu parterul din piatră și etajele *à colombages*).

Foto 12.198.
Vannes: turnul romanic al Catedralei, văzut din Piața *Henri IV*.

La capătul S-V al pieții Valencia (practic la interesecția străzilor *Rue du Bienheureux Pierre-René Rogue* cu *Rue Noé*), căutăm *Maison de Vannes*, clădire medievală ornată cu două busturi hilare din granit pictat, denumite popular *Vannes et sa femme* (Vannes și cu soția sa). Coborâm prin *Place des Lices* și ajungem la poarta de sud a orașului vechi, *Porte Saint-Vincent*, prin care se iese în Piața *Gambetta* și în port turistic, încheind circuitul orașului vechi.

Foto 12.199.
Vannes: Vannes și soția sa, emblema orașului (sec. XVI).

Trecem în departamentul *Loire-Atlantique* și, 60 Km est de Vannes, ajungem la **Guérande** (construit pe o peninsulă înconjurată de ape și mlaștini dulci și sărate).

Foto 12.200.
Guérande: poarta de est *Saint-Michel* (sec. XV, care adăpostește muzeul local) văzută din exterior.

Parcăm în estul orașului fortificat, de unde pătrundem prin *Porte Saint-Michel* (cea mai impresionantă poartă de intrare, dintre cele patru păstrate), continuând apoi pe strada comercială *Rue Saint-Michel*, care iese în piața principalei biserici catolice, *Collégiale Saint Aubin* (sec. XII-XVI, și cu modificări până în sec. XIX).

Foto 12.201.
Guérande: biserica *Saint-Aubin*, văzută din strada *Saint-Michel* (dinspre sud).

Foto 12.202.
Guérande: *Rue des Lauriers*, văzută din dreptul colegialei *Saint-Aubin*.

Mai sunt obiective turistice în zonă (bisericile *de la Madeleine* și *Saint-Clair de Saillé*, capele, cmori de vânt, un mic castel - *château de Careil*), dar preferăm să rătăcim pe străzile orașului, cu frumoase și elegante clădiri construite din *granit* și

acoperișuri din ardezie (combinație de efect, specifică Franței).

Foto 12.203. **Guérande**: *Rue Vannetaise*, cu hotelul *La Guérandière* (1870). În fundal, poarta de nord a orașului (*Porte Vannetaise*).

Ieșim din orașul medieval pe poarta nordică, și studiem puțin *les Remparts*, fortificațiile exterioare din sec. XIV-XV, lungi de 1434 metri, excelent și integral păstrate (fără nicio breșă), încă dublate de șanțul de apă pe laturile de nord și vest. Astăzi există 6 turnuri din cele 11 originale și toate cele 4 porți.

Foto 12.204. **Guérande**: vedere din *Boulevard du Nord* asupra turnului de nord-est, cu șanțul de apă nordic.

Foto 12.205. **Guérande**: zidul estic de apărare, cu poarta *Saint-Michel*.

O promenadă amenajată în sec. XVIII permite ocolul zidurilor pe jos sau cu mașina, în plus, plecând de la poarta *Saint-Michel* ele sunt accesibile pe cca. 250 metri plimbării pe curtine.

Foto 12.206-207-208
Piriac-sur-Mer: *promontoriul Pointe du Castelli*, văzut de pe faleză.

Ne apropiem de sfârșitul sejurului în Bretania. Vrem să mai admirăm odată natura, astfel încât pacurgem 12 kilometri spre nord-vest și oprim în parcarea *Place du Castelli* din comuna **Piriac-sur-Mer**, apoi ne îndreptăm spre mare ocolind un *semafor* al Marinei Naționale și ajungem la faleza și promontoriul *Pointe du Castelli*. Marea e din nou liniștită ceea ce diminuează senzația pe care am fi avut-o probabil privind de pe faleza înaltă de zeci de metri apa fierbând printre stîncile ce avansează mult spre larg. Formațiuni de pământ și roci fasonate de curenți în cele mai diferite forme se întind cât vezi cu ochii, în toate direcțiile. Probabil la *maree înaltă* totul este acoperit de apă, până în falezele care se deschid la doar câțiva metri de ultimele case ale satului.

Ne rămâne acum să vizităm capitala istorică a ducilor de Bretania din estuarul Loarei, **Nantes**, mult prea bogat în monumente pentru o simplă trecere în revistă de câteva ore, dar... încercăm. Suntem astfel nevoiți să ne limităm la zona din jurul Castelului.

Venim din parcare pe *Rue Tournefort* și ieșim în *Place Maréchal-Foch*, piață concepută în sec. XVIII în centrul căreia se ridică coloana *Louis-XVI*, inaugurată în 1823 ca și *coloană a Libertății*.

Foto 12.209. **Nantes**: Piața Mareșal Foch cu Coloana Louis-XVI (28 metri înălțime) și *Hôtel d'Aux* (1770), fosta cazarmă a Corpului XI Armată.

Facem doar câțiva pași spre sud pe *Rue de l'Évêché* pentru a ajunge în *Place Saint-Pierre*, de unde admirăm fațada Catedralei gotice *Saint-Pierre-et-Saint-Paul*, construită între 1437 și 1891 (timp de 457 ani)

Foto 12.210. **Nantes**: fațada catedralei *Saint-Pierre-et-Saint-Paul*, văzută din piața *Saint-Pierre*.

Continuăm spe sud pe *Rue Mathelin Rodier*, și ajungem lângă intrarea în principalul obiectiv, *Château des ducs de Bretagne*, reședința principală a ducilor de Bretania în secolele XIII-XV

Foto 12.211. **Nantes**: intrarea din *Rue Premion*; în curte, se vede în stânga *Harnachement* iar în dreapta turnul poligonal *Vechiul Donjon*. În exterior, în dreapta este *Bastionul Mercoeur*, iar în fața sa fundația Bastionului *Saint-Pierre* (dispărut).

Fortăreața este apărată de un șanț de apă, fiind formată din șapte turnuri circulare, legate printr-o curtină. Spre nord și sud sunt intrări din *Rue Premion, respectiv Course John Kennedy*, pe poduri suspendate peste șanț.

Foto 12.212. **Nantes**: podul intrării din piața *Marc-Elder*, între cele două turnuri. In prim-plan dreapta este *Tour des Jacobins* (fostă închisoare).

Intrarea principală se face pe latura vestică (din piața *Marc-Elder*), pe un pod de piatră dintre turnurile *Pied-de-Biche* și *de la Boulangerie*. Marea curte interioară conține edificii din diferite epoci.

Foto 12.213. **Nantes**: curtea interioară, latura nordică; în stânga *Conciergerie*, în dreapta cazarma *Harnachement*. În prim-plan, intrarea de pe podul secundar (din strada *Kennedy*).

Foto 12.214. **Nantes**: curtea interioară, vedere de pe curtină spre vest; în prim-plan *Conciergerie* (stânga) și *Vieux Donjon* (dreapta), în spatele lor complexul *Grand Gouvernement – Grand Logis*.

Chiar în față stă masivă *Harnachement*, construită în 1784 pentru scopuri militare. Pe latura din stânga (de nord), în prim-plan este silueta albă a clădirii din

sec. XVIII *Conciergerie*, în spatele căreia stă ascuns unul dintre cele patru turnuri poligonale ale castelului primitiv din dec. XIII-XIV (*Le Vieux Donjon*).

Foto 12.215. **Nantes**: curtea interioară a Castelului, latura de vest cu complexul *Grand Gouvernement* (dreapta) – *Tour de la Couronne d'Or* (centru) – *Grand Logis* (stânga).

Pe latura din dreapta (de sud) este clădirea *Petit Gouvernement* în stil renascentist, în dreapta căruia se află două grădini, fântânile și Recepția turistică.

Foto 12.216. **Nantes**: turnul de colț de nord-est, numit *Tour du Fer à Cheval*, văzut de pe curtina nordică. În dreapta, un perete al cazărmii *Harnachement*.

Foto 12.217. **Nantes**: turnul de colț de nord-est, numit *Tour du Fer à Cheval*, văzut de pe curtina vestică. În stânga, un perete din *Harnachement*.

Pe latura prin care tocmai am intrat (vest) se înalță principala clădire a curții, *Le Grand Gouvernement* (extindere cu ocazia reconstrucției după incendiul din 1670 a clădirii inițiale *Le Grand Logis*)

reședința ducilor, apoi a Guvernatorului Bretaniei (azi Muzeul de Istorie a orașului). În dreapta, se înalță grațioasa siluetă a turnului *Couronne d'Or*.

Foto 12.218. **Nantes**: Castelul Ducilor Bretaniei ; zidurile de sud-vest și sud cu trei turnuri de apărare; în stânga, *Tour des Jacobins*, în prim-plan *Tour du Port* iar în dreapta *Tour de la Rivière*. Clădirea din curte aparține de *Grand Logis*

Odată vizitele la sol și în muzeu terminate, facem turul fortificațiilor pe curtina zidurilor exterioare (*Circuit des remparts*), ocazie de a localiza și studia pe toate fețele clădirile curții interioare. În final, ieșim din curte în exteriorul Castelului pentru a studia restul zidurilor-fortificate și șanțul de apărare cu apă.

Foto 12.219. **Nantes**: turnul centrului cultural *Le Lieu Unique*, văzut din apropierea Castelului.

Începem drumul de întoarcere de-a lungul zidurilor sudice, pe *Cours John F. Kennedy*, ocazie de a zări spre sud, peste liniile de cale ferată, silueta atipică a unui turn roșu-alb-albastru, ultimul vestigiu al unei fabrici de biscuiți din 1885; închisă în 1985, uzina a fost reabilitată și numită *Le lieu unique* (Locul unic). Apoi, ne îndreptăm spre sud pe *Course Saint-Pierre* (de fapt un parc cu o intrare monumentală, străjuită de statui), până ce în fața ochilor ne apare silueta turnului Ludovic XVI din piața Foch. Am încheiat astfel scurtul circuit, lăsând pentru altă ocazie centrul pietonal cu clădiri vechi.

Foto 12.220. **Nantes**: turnul Ludovic XVI văzut de la aleea *Course Saint-Pierre*.

13. Italia: prin locuri de poveste – Cinqueterre și Porto Venere.

(Regiunea Liguria).

Sunt câteva zone de coastă italiene absolut remarcabile, iar Liguria se poate mândri cu două dintre acestea – *Riviera di Ponente* (de la Genova spre nord, până la granița franceză) și *Riviera di Levante* (de la Genova spre sud, până la La Spezia). Cea din urmă coastă este mai ales renumită, pentru două mici teritorii desprinse parcă din cărțile de povești: Portofino și Cinqueterre. Ambele sunt tot mai mult descoperite de turiști (și pe bună dreptate), astfel că astăzi vom face un circuit între cele Cinci-Sate, o experiență de neuitat dacă (zic eu) ținem cont de două cerințe: lipsa aglomerației și temperaturi moderate. De aceea recomand în acest caz extra-sezonul (chiar și așa, în aprilie era deja forfotă de turiști), presupunând că în lunile iunie-august sunt șanse mari ca plăcerea să se transforme ușor în chin...

Am considerat că cel mai bun loc de plecare într-o regiune unde accesul auto este strict limitat și dezvantajos, este orașul **La Spezia**, de unde există legături feroviare rapide din gara centrală. Și orașul în sine are câteva atracții turistice, din păcate pe acestea le vom descoperi poate cu altă ocazie (acum, jumătatea de zi dedicată vizitării orașului fiind compromisă de o problemă tehnică la mașină).

Pentru a prinde în perioadele cu prognotic meteo favorabil (prima jumătate a zilei) cele mai frumose sate, am decis să le vizităm în ordine inversă, de la vest spre est, de la cel mai depărtat spre cel mai apropiat de *La Spezia*. Am lăsat ca rezervă satul cel mai îndepărtat, **Monterosso al Mare**, pe care în final, datorită timpului limitat și parțial ploios, nu l-am mai văzut. Poate sunt subiectiv, dar pare a fi și cel mai puțin spectaculos dintre satele Cinque Terre, având un relief mai puțin sălbatic, mai domol, din acest motiv dispunând chiar de singura plajă a zonei (dar nu am venit aici pentru băi de soare...). Atracțiile principale sunt pe de o parte *Gigantul* (Neptun sculptat în stânca falezei de la 1900, în *Fegina*, partea nouă turistică a satului), pe de alta biserica *San Giovanni Battista* (sec. XIV) și ruinele foritficațiilor castelului și a turnului *Aurora*, toate în satul vechi (pe care le-am vizitat în final în anul 2022, dar subiectul intră în alt jurnal viitor)

Profităm așadar de orele prognozate de soare și începem turul la **Vernazza** (30 aprilie 2016, cca. 20 km și 21 minute din gara La Spezia), unul dintre cele mai intens popularizate sate (cu 921 locuitori). Strâns înghesuit între doi versanți terasați, plantați cu viță-de-vie, satul se desfășoară în lungul străzii principale (*Via Visconti*, apoi *Via Roma*), care pleacă din port și urcă încet dar sigur spre gară și apoi se afundă în relieful muntos care face această zonă atât de spectaculoasă. Străduțele laterale *carrugi*, toate în pantă, se reduc în general la șiruri de culoare și trepte ce trec printre sau prin casele oamenilor, astfel că plimbarea în sat este o continuă urcare – coborâre...

De la gară, coborâm rapid in port, respectiv în *Piazza Marconi*, singura deschidere în aglomerația sufocantă de clădiri. Aici se ridică biserica parohială *Santa Margherita d'Antiochia*, dar pentru o privire de ansamblu trebuie să luăm puțină distanță, mergând până la capătul digului ce protejează micul port pescăresc.

Foto 13.01. **Vernazza**: vedere de pe digul portului, spre biserica Santa Margherita și Piața Marconi (în prim plan)

Foto 13.02.
Vernazza: turnul circular al castelului Doria, cu vedere spre nord, spre Monterosso.

Încă de la intrarea pe dig ne atrage atenția un turn masiv pătrat (azi restaurant), care marchează începutul zidului de apărare genovez *Belforte*, doar parțial păstrat, și care se întindea de-a lungul coastei pe întreaga lungime a satului, până la un al doilea turn circular, aflat la începutul potecii spre Corniglia.

Foto 13.03.
Vernazza: panorama-stânga din turnul cetății, cu portul pescăresc și biserica Santa Margherita.

Portul și satul sunt dominate (și apărate) de la înălțimea de 70 metri de castelul *dei Doria* (sec. XI-XVIII) în vârful căruia se ridică un turn cilindric. Fortificația poate fi vizitată (contra taxă), scările urcă abrupt de lângă turnul pătrat *Belforte* și până în vârful turnului castelului, de unde avem o frumoasă panoramă la 360°.

Foto 13.04.
Vernazza: panorama-centru din turnul cetății, cu piața Marconi, *Via Roma* (singura stradă demnă de acest nume) și biserica *San Francesco* (sec. XVII, actualul sediu al Primăriei).

Foto 13.05.
Vernazza: panorama-dreapta din turnul cetății, cu al doilea turn al *Belforte*-ului și poteca în serpentine spre fracțiunea *Corniglia* (ce poate fi văzută pe penultimul promonotoriu).

Coborâm din nou în port și căutăm poteca ce duce spre Monterosso; intrarea se face din piața Marconi, printr-un portic de lângă biserică. Trecem de poarta de taxare și urcăm o porțiune pentru a profita de perspectiva perfectă (dinspre nord) asupra golfului și cetății Vernazza.

Foto 13.06.
Vernazza: vedere de pe poteca spre Monterosso asupra căii ferate și coastei nordice, cu terasele specifice plantate cu vii.

Foto 13.07.
Vernazza: vedere de pe poteca Vernazza-Monterosso spre port și cetatea cu turnul său cilindric. În dreapta, la baza digului, se vede turnul pătrat din *Belforte*.

Foto 13.08.
Vernazza: vedere de pe punctul cel mai înalt al potecii Vernazza-Monterosso spre sat, port și cetate.

Ne întoarcem cu trenul o stație până la **Corniglia** (17 minute din gara La Spezia), o fracțiune a comunei Vernazza (cu doar 195 locuitori), cocoțată la 100 metri desupra mării pe un promontoriu stâncos, fiind astfel unicul sat fără acces la mare. Din gară se poate ajunge în sat pe o potecă ascendentă cu 377 trepte (*Scalinata Lardarina*) sau cu un microbuz gratuit și aglomerat.

Foto 13.09.
Corniglia: *Piazzetta*, cu intrarea (de-abia vizibilă în spatele umbrelei) în principala arteră a satului, *Via Fieschi*.

Variantă a leneșilor și obosiților, busul urcă pe *Via Stazione* și oprește în *Piazzetta* centrală (lângă care se găsește și o mică parcare auto, raritate în aceste locuri), de unde intrăm spre sud pe îngusta stradă principală a vechiuloui sat, *Via Fieschi*. Ajungem imediat în *Largo Taragio*, unde se află un *Monumento ai Caduti*, fiind dominată de *Oratorio di Santa Caterina* (sec. XVIII).

Foto 13.10.
Corniglia: piața *Largo Taragio*, cu fațada oratoriului *Santa Caterina* și monumentul Celor Căzuți (stânga).

Foto 13.11. **Corniglia**: satul vecin Manarola, văzut dintr-un punct de belvedere.

În spatele Oratoriului se găsește un mic teren de sport (pe marginea unei stânci verticale cu cădere la mare) cu perspectivă spre Manarola; tot de aici se poate urca la *Torre*, rămășiță a vechiului zid genovez din 1556. Continuând pe *Via Fieschi* până la capăt, ajungem pe alt punct de belvedere, cu priveliști spre Manarola (spre est) sau spre *Marina din Corniglia* (golful-port la care se coboară pe o potecă abruptă), respectiv spre sanctuarul *di Nostra Signora delle Grazie*, spre N-V pe vârful muntelui, în fracțiunea *San Bernardino*).

Foto 13.12. **Corniglia**: vedere spre N-V, cu portul satului (stânga-jos) și sanctuarul din San Bernardino (dreapta-sus în fundal). În fundal-stânga, este satul Monterosso.

Revenim la *piazzetta*, de unde urcăm spre nord pe *Via Fieschi*; după câteva zeci de scări ajungem la biserica *Chiesa di San Pietro* (sec. XIV).

Foto 13.13. **Corniglia**: fațada bisericii San Pietro, văzută din Via Fieschi.

Continuăm de aici pe *Via Serra* (începutul potecii Corniglia-Vernazza), de unde la câteva zeci de metri am găsit un loc cu privire de ansamblu asupra satului (rezolvând o frustrare resimțită încă din gară, poziția satului îl face să fie ascuns privirii, cu excepția perspectivei dinspre mare sau din aer).

Foto 13.14.
Corniglia: vedere generală a satului (spre sud), de pe Via Serra.

Foto 13.15.
Manarola: vedere din piața *Dario Capellani* spre campanila bisericii San Lorenzo.

Luăm din *piazzetta* din nou busul până la gară, de unde mai facem un salt înapoi cu trenul și coborâm la **Manarola**, o fracțiune a comunei Riomaggiore cu 353 locuitori, situată pe un promontoriu stâncos de 70 metri înălțime. Din gară, accesul în sat este facilitat de un tunel lung ce trece prin peretele stâncos deasupra căruia mai pot fi zărite urme ale vechiului castel genovez de la anul 1200 (azi locuință privată). Tunelul este singura facilitate modernă, odată ajunși în sat în *Via Discovolo*, nu mai găsim nici un petec de teren orizontal, toate drumrile urcă sau coboară; micile străduțe (*carrugi*) sunt de multe ori doar o înșiruire nesfârșită de trepte, permițând trecerea unui lat de om printre porți și ferestre... Dacă am urca pe *Via Antonio Discovolo* (care a rezultat din canalizarea și acoperirea torentului *Groppo*, acțiune desfășurată între anii 1950-1978 !) am ajunge la *Piazza Innocenzo IV*, cu biserica parohială *San Lorenzo* (1338) și clopotnița sa, folosită odată ca punct de observare de paza contra piraților. Ni se pare mult mai atractiv însă traseul spre port, în josul aceleiași *Via Discovolo*, continuată cu *Via Birolli*, pe lângă bărcile pescărești depozitate la loc uscat în cursul sezonului nefavorabil (suntem în luna aprilie).

Ajunși la *Marina*, portul pescăresc, ne oprim practic pe podul ridicat pe *Via Birolli* peste vărsarea torentului Groppo; privind în jos vedem un golf cu insule stâncoase și ape de smarald care te îmbie la baie. Spre stânga, o potecă betonată pe mal ne duce la debarcaderul satului, dincolo de digul de piatră, sub un promontoriu stâncos ce înaintează în mare. Spre dreapta, o alee de promenadă săpată în 1968 în peretele altui promonoriu stâncos (*Punta Buonfiglio*), păstrează același nume de *Via Renato Birolli*.

Foto 13.16.
Manarola: vedere din piața *Dario Capellani* (o curioasă piață etajată, aflată deasupra străzii) spre port, în josul *Via Borelli*, vechiul traseu al torentului. Se văd bărcile pescarilor trase pe uscat de-a lungul străzii.

Foto 13.17.
Manarola: locul în care torentul canalizat *Groppo* se varsă în mare. Cablurile aparțin unei macarale de ridicat bărcile din apă până la nivelul carosabilului din *Via Birolli*

Foto 13.18.
Manarola: vedere mediană a golfului portului, cu apă ce îmbie la sărituri....

Foto 13.19.
Manarola: golful portului, cu insulele stâncoase și, în fundal-dreapta, aleea de promenadă din *Punta Buonfiglio* (*Via Birolli*).

Foto 13.20.
Manarola: vedere de la nivelul golfului, spre promenada *Via Birolli* din *Punta Buonfiglio* (dreapta) și, în fundal, satul Corniglia.

Promontoriul *Punta Buonfiglio* oferă cele mai frumoase perspective asupra satului, astfel încât parcurgem aleea de promenadă până în capăt, de unde alte alei în serpentine ne urcă în cel mai înalt punct, la cimitirul satului, format din blocuri de sertare funerare aranjate pe 4-6 etaje (obiceiul locului fiind incinerarea).

Foto 13.21.
Manarola: vedere a promontoriului *Punta Buonfiglio* cu *Via Birolli* și cimitirul satului (sus-dreapta).

Foto 13.22.
Manarola: vedere generală de pe *Via Birolli*, din promontoriul *Punta Buonfiglio.* Drumul din stânga, cu arcade de piatră, este *Via di Corniglia*.

Foto 13.23.
Manarola: vedere generală de la cimitir, punctul cel mai înalt al promontoriului *Punta Buonfiglio.* Se vede podul peste vărsarea torentului și bărcile ridicate pe *Via Birolli*.

Foto 13.24.
Manarola: vedere de pe aleea pretențios numită *Via dei Giovani* (*Punta Buonfiglio*), spre sat și aleile Birolli și Corniglia.

Din vârful promonontoriului, revenim în port pe un drum mai scurt, *Via di Corniglia*, partea inițială a potecii Manarola – Corniglia.

Și dacă am pomenit de poteci, cea mai renumită și spectaculoasă este cea dintre Manarola și Riomaggiore, săpată în roca de deasupra mării, numită și *Via dell'Amore*. Din păcate, la data vizitei noastre era închisă, urmare a prăbușirii de teren din 2012 (în aprilie 2015 au fost redeschiși doar primii 200 metri din potecă).

A doua zi dimineață (1 mai 2016) plecăm din nou din La Spezia pentru a vizita cel mai oriental și meridional sat din cele cinci, **Riomaggiore** (10 minute cu trenul). Și aici accesul din gară (aflată pe valea torentului *Rio Finale* sau *Rufinàu*) și până în satul aflat de cealaltă parte a culmii *di Campiòne*, este facilitat de un lung tunel, ce iese tocmai în centrul istoric, în *Piazza del Vignaiolo* (aflată la înălțime deasupra străzii). Cu 1666 locuitori, satul este un alt exemplu tipic de așezare compusă din rânduri compacte și paralele de case-turn fortificate (*case torri* genoveze), orientate de-a lungul torentului *Rio Maggiore*. Pentru a ajunge la obiectivele turistice, trebuie urcat din acest loc până la biserica parohială *San Giovani Battista* (1340), respectiv oratoriul *Santa Maria Assunta* (sec. XVI). De asemenea, pe vârful culmii muntoase *di Campiòne* (pe sub care am trecut prin tunelul pietonal) se mai găsesc oratoriul *Santi Rocco e Sebastiano* (1480) și fortăreața locală, *Castello* (sec. XIII-XVI), din care au mai rămas două turnuri, locul fiind folosit azi pentru manifestări artistice în aer liber. Dar asta înseamnă alte sute de scări de urcat pe străduțele înguste *carrugi*, suntem într-o zi a excursiei în care oboseala se resimte și ne-am cam săturat de scări, plus că bisericile nu pot fi altceva decât ceea ce am văzut deja iar din castel nu a rămas mare lucru (se pare că singura atracție deosebită este panorama care se deschide de acolo asupra mării). Astfel încât decidem să profităm doar de spectacolul relaxant al naturii și coborâm din piața suspendată, pe *Via San Giacomo* până la *Marina*, portul pescăresc.

Foto 13.25. **Riomaggiore**: vedere de pe terasa suspendată a pieții *Vignaiolo* spre port, de-a lungul străzii *San Giacomo*.

Piațeta portului este singurul loc deschis care oferă perspective spre clădirile-turn ale satului. De aici, am continuat spre stânga urcușul pe *Via San Giacomo* (pe malul vestic al golfului), care, după ce ocolim capul promontoriului, continuă cu o alee săpată în stâncă, pompos numită *Via Antonio Gramsci*, pe care trecem pe lângă debarcaderul satului pentru a ajunge la o plajă retrasă, plină cu prundiș și bolovani.

Foto 13.26. **Riomaggiore**: strada *San Giacomo* cu piațeta portului.

Foto 13.27.
Riomaggiore: vedere din port spre finalul străzii *San Giacomo*, care înconjură promontoriul și se continuă cu *Antonio Gramsci*.

Foto 13.28.
Riomaggiore: satul văzut de pe porțiunea cea mai înaltă a străzii *San Giacomo*. Sus se vede unul din turnurile castelului (cu ceas).

Foto 13.29.
Riomaggiore: vedere de pe digul portului spre stâncile din golf pe care sunt ridicate case-turn de 4-5 etaje. Departe, în fundal, se zărește satul *Monterosso* și promontoriul *Punta Mesco*.

Revenim în port pentru a trece apoi pe malul de est al golfului, care este stâncos, scobit în formațiuni spectaculoase pe care

se poate coborî, cu ajutorul scărilor și frînghiilor de sprijin, până la nivelul apei.

Foto 13.30.
Riomaggiore: golful și clădirile adiacente, văzute de pe scările care urcă spre castel (*Salita Castello*).

Foto 13.31.
Riomaggiore: vedere a satului cu *Via San Giacomo*, de pe una din stâncile care se înalță în golf (cea ilustrată cu două imagini anterior).

Foto 13.32.
Riomaggiore: vedere de pe stâncile golfului spre începutul potecii *Via dell'Amore*, Riomaggiore-Manarola, închisă la acea dată. În fundal se vede *Monterosso*, în celălalt capăt al *Cinque Terre*.

Ne despărțim de Cinque Terre cu promisiunea revenirii pentru a completa imaginile cu acelea unice oferite de un tur pe mare și de o plimbare pe cel puțin una din potecile de coastă (Levanto-Monterosso – 8 km, Monterosso-Vernazza – 3,5 km, Vernazza-Corniglia – 4 km, Corniglia-Manarola – 3 km, Manarola-Riomaggiore zisă și *Via dell'Amore* – 1,5 km și, pentru cei antrenați, Riomaggiore-Portovenere).

În schimb, ne întoarceam la **La Spezia** și ne îndreptăm (de data aceasta cu mașina) spre sud. De-abia plecați din centru avem ocazia să aflăm că aici se află unul dintre principalele porturi militare ale Italiei, mergând pe *Via Nicolò Fieschi*, pe lângă zidurile înalte ce înconjoară *Arsenale Militare Marittimo*, și zărind ocazional modernele nave militare aparținând de *Primo Gruppo Navale* al Marinei Italiene. Continuăm încă 12 kilometri pe malul marelui golf pe șoseaua șerpuită SS530, până la **Portovenere** (2 mai 2016) în extremitatea meridională a peninsulei. Găsim un garaj (cam scump, dar nu prea avem de ales) chiar în inima târgului, la subsolul *Grand Hotel Portovenere*. Avantajul este că imediat ieșiți în șoseaua statală 530 (ce trece pe o esplanadă deasupra portului turistic), avem o perspectivă perfectă asupra vechilor fațade ale satului istoric *(Foto 13.32)*. La câțiva pași spre vest ajungem în *Piazza Bastreri (Foto 13.33)*, unde se înalță turnul de colț al incintei fortificate ce urcă la castelul Doria (*Torre Capitolare*, 1161), în continuarea căruia se află poarta de intrare medievală în orașul vechi (1113). Trecem de poartă, și decidem să începem circuitul urcând aleea în trepte de-a lungul zidului oriental de apărare. Ajungen astfel într-un parc sub zidurile fortăreței genoveze *Castello Andrea Doria*, edificat în 1161 pe vârful stâncos ce domină satul pescăresc, lărgit și modernizat între sec. XV-XVII. De formă pentagonală, cu trei bastioane, dintre care bastionul de sud-vest are forma unei carene de nave îndreptate spre mare și dotat cu un *torrione* de observație *(Foto 13.34)*, castelul poate fi vizitat liber.

Foto 13.32. **Portovenere**: perspectivă de pe SS530 spre port și centrul istoric. În dreapta se văd zidurile fortificate ale castelului *Doria*, iar în mijloc campanila bisericii *San Lorenzo*.

Foto 13.33. **Portovenere**: poarta de intrare spre centrul istoric, văzută din *Piazza Bastreri*.

Foto 13.34.
Portovenere, Castello Doria: bastionul de S-V cu turnul de observație, elemente păstrate din castelul medieval

După ce trecem de un impunător portal, urcăm printr-un coridor și o scară acoperită până în fortăreața din sec. XV (*Castello superiore*), cu o mare sală cu tavanul susținut de coloane rectangulare masive de piatră (*Sala ipostila*, 1458), în fața căreia, deasupra bastioanelor, se întinde spre mare o vastă terasă a corpului inferior (*Terrapieno del Corpo Inferiore*, *Foto 13.35*), de unde avem o perfectă perspectivă asupra bisericii *San Petro*.

Foto 13.35.
Portovenere, Castello Doria: vederea terasei corpului inferior cu Sala Hipostilă (centru).

De asemenea vedem golful La Spezia (numit și *Golfo dei Poeti*), care iese spre marea Ligurică prin mica strâmtoare *Le bocche*) și insula *Palmaria*, cea mai mare din arhipelagul de trei *Spezzino* (pe care se găsesc forturi din sec. XIX și turnul de apărare *Torre Scola*).

Foto 13.36.
Portovenere, vedere de pe terasa inferioară cu bastionul de S-V, spre insula Palmaria (stânga), strâmtoarea ”bocche„ și biserica San Petro (central). Jos se văd fostele mori de vânt

Foto 13.37. **Portovenere**: vedere de pe terasa bastionului de S-V spre biserica *San Pietro*. În stânga – insula *Palmaria*.

Foto 13.38. **Portovenere**: detaliu cu istmul pe unde se ajunge la *San Pietro* (piața *Spallanzani*). Jos se vede balustrada albă a potecii spre peștera Byron

Urcăm încă un nivel, deasupra sălii hipostile, și găsim locuința castelanului (*Casa del Castellano*, unde s-a aflat sediul *Capitano del popolo* între sec. XVI-XVII), în jurul căreia se află Piața de Arme, sau terasa corpului superior (*Terrapieno del Corpo Superiore*) ce include un amfiteatru, folosit azi pentru manifestări culturale. De aici avem din nou perspectivele deja amintite.

Foto 13.39. **Portovenere**: vedere a terasei corpului superior spre casa castelanului (față), respectiv amfiteatrul și fortificația nordică (dreapta). Jos se văd ferestrele sălii hipostile.

Foto 13.40.
Portovenere: vedere de la Castelul superior spre Golful La Spezia. În stânga se văd zidurile de incintă estice, iar în centru, *Torre Capitolare* (ce domină portul), și *Grand Hotel* (pe esplanada în unghi drept).

Fortificația de nord (dinspre munte), construită în sec. XVI la cea mai înaltă cotă din castel, este o desfășurare de elemente de comunicație (drum pietruit în dublă pantă, sprijinit de arcade de susținere) și defensive (turnuri, creneluri, tranșee), aflate practic deasupra stâncilor abrupte care delimitează relieful în această parte.

Foto 13.41.
Portovenere: vedere a laturii nordice a fortificațiilor, cu drumul-tranșee în pantă (stânga), un turn de apărare și crevasa naturală ce apăra cetatea dinspre munți

Foto 13.42.
Portovenere: fațada bisericii parohiale *San Lorenzo*.

Coborâm din castel pe faleza stâncoasă deasupra mării, pe lângă cele două *I Mulini* (foste mori de vânt și turnuri de pază în același timp), de unde ne abatem spre vest pentru a vedea *Chiesa di San Lorenzo* (construită de genovezi în sec. XII în stil romanic, modificată în

sec. XVI, numită și *Santuario della Madonna Bianca*).

Foto 13.43. **Portovenere**: biserica *San Pietro* văzută din dreptul vechilor mori de vânt.

Jos ajungem aproape de nivelul mării, pe istmul stâncos pe lățimea căruia se întinde *Piazza Lazzaro Spallanzani*, din care coborâm spre dreapta pe o potecă săpată în stânca neagră, specifică a zonei, pentru a ajunge în apropierea unui mic golf agitat din fața așa-numitei Grote a lui Byron (*Grotta dell'Arpaia*)...

Foto 13.44. **Portovenere**: vedere în lungul pieței *Spallanzani* spre biserica *San Pietro*. Din dreptul primelor scări, se coboară pe dreapta spre Grota lui Byron.

Foto 13.45. **Portovenere**: vedere a Grotei lui Byron (dreapta-jos), de remarcat de asemenea structura particulară a stâncilor. Sus în stânga se vede parțial castelul și cele două foste mori de vânt.

...ce și-a luat numele de la celebrul poet englez Lord George Gordon Byron (1788-1824), cel ce a găsit aici inspirație pentru versurile sale romantice.

Foto 13.46.
Portovenere: vedere de la *San Petro* spre golful Byron, și castelul *Doria* (sus, cu bastionul de S-V în prim-plan). O imagine caracteristică a coastei dintre Porto Venere și Cinque Terre.

Continuăm și urcăm ușor pentru a ajunge la promontoriul dominat de *Chiesa di San Petro*, construită între sec. V-XIII în stil gotic genovez (consacrată la 1198).

Foto 13.47.
Portovenere: biserica *San Petro* și Campanila (văzute din clădirea învecinată a Parcului Național Portovenere).

Întoarcerea o facem pe străduța principală a vechiului *borgo* (*Via Capellini*, paralelă cu malul mării), mărginită de zidurile înalte ale caselor-turn genoveze. Acestea formează un zid ermetic față de litoral, zid în care au fost create doar două porți prin care se poate accede din strada principală a vechiului sat spre malul mării. Ieșim pe *Scalinata I Capitolo* direct în portul turistic, pentru o ultimă panoramă a *Palazzata*, casele-turn de până la 5 etaje, lipite de stânca din spate.

Foto 13.48.
Portovenere: casele-turn din sat (*Palazzata*) văzute de pe digul portului turistic. În fundal, de la stânga: *San Lorenzo*, castelul *Doria* și zidul estic cu *Torre Capitolare.*

14. Elveția / Franța: circuit în jurul lacului Geneva (Léman).

(Cantonul Genève, Cantonul Vaud, Regiunea Rhône-Alpes).

Lung de 72 km și lat de 13 km, adânc de 310 metri, lacul de origine glaciară Geneva (numit de francezi *Léman*), situat pe granița franco-elvețiană, este cel mai mare de acest gen din vestul Europei. Principalul său afluent este Ronul, vărsarea sa fiind pe teritoriul orașului Geneva. Propun azi un circuit în sens orar în jurul său, circuit aparte prin aceea că va trece pe teritoriul a două țări: Elveția și Franța.

Pornim turul evident din **Geneva** (11 septembrie 2011) capitală a Republicii-Canton cu același nume, al doilea oraș ca mărime al Elveției, centrul finanțelor și al protestantismului calvin, un oraș al parcurilor (310 hectare înverzite, adică 20% din teritoriu), mai modest însă în ceea ce privește oferta turistică. Venind dinspre suburbia Onex, intrăm în zona de joncțiune a râurilor Rhône și l'Arve (numită chiar așa, *La Jonction*), de unde, spre dreapta, ajungem la *Universitatea* (fondată de Jean Calvin în 1559), mai exact clădirea *Uni-Bastions*, construită între 1868-1871, ce adăpostește facultățile de litere și teologie. În spatele acesteia, dincolo de parcul *Promenade des Bastions*, se găsește *Monument international de la Réformation* (sau mai simplu *Mur des Réformateurs*), monument lung de 100 metri, lipit de fostele ziduri ale orașului, construit în 1909 pentru a aniversa 400 ani de la nașerea lui Calvin și 350 ani de la fondarea Universității.

Foto 14.01. **Geneva**: Vedere parțială a *Monumentului Reformatorilor*, în prim-plan statuia regelui *Wilhelm I Taciturnul* (al Țărilor de Jos), iar central grupul conducătorilor Reformei (Farel, Calvin, de Bèze și Knox).

La capătul nordic al monumentului, ieșim în *Place de Neuve*, unde vedem spre est *Conservatorul de Muzică* (fondat în 1835 de François Bartholoni) iar spre nord *Le Grand Théâtre* (inaugurat în 1879) și *Musée Rath* (într-un edificiu construit între 1819-1826).

Foto 14.02. **Geneva**: Teatrul Mare, cu statuia ecvestră a Generalului Dufour.

Urcăm ușor în Orașul Vechi / Orașul de Sus (*Cité*) pe *Rampe de la Treille*, facem stânga pe lângă un bastion posterior al Primăriei, cu aspect medieval și ceas solar, unde funcționează din 1808 cafeneaua Papon, și intrăm pe sub un portal neoclasic în *Rue Henri-Fazy*. Ajungem imediat la *Ancien Arsenal* (fost depozit militar între 1720-1877, actualul sediu al Arhivelor

Statului, sub arcadele căruia cinci tunuri amintesc de istoria agitată a orașului), în fața căruia se ridică Primăria (*Hôtel-de-Ville*), construită în etape din 1455 și până în sec. XVII (azi sediul Cantonului Geneva).

Foto 14.03. **Geneva**: fațada Muzeului Rath, cu vedere de-a lungul străzii *De la Corraterie*.

Foto 14.04. **Geneva**: Vechiul Arsenal, inițial o piață în aer liber, acoperită în sec. XV și completată cu arcade din 1588.

Continuăm pe lângă Vechiul Arsenal pe *Rue du Puits-Saint-Pierre*, unde riscăm să lăsăm neobservată, imediat pe stânga la nr. 6, cea mai veche casă din Geneva (*Maison Tavel*, sec. XIV, azi Muzeul Orășenesc). Spre dreapta, intrăm imediat în *Cour de Saint-Pierre*, piața din fața catedralei protestante cu același nume, fostă catedrală (sec. IV) a episcopilor de Geneva, care a fost de mai multe ori reconstruită între sec. XII-XV.

Foto 14.05. **Geneva**: Rampa de acces în Primărie, construită în sec. XVI.

Interiorul Catedralei adăpostește câteva elemente de atracție: scaunul lui Calvin, vechile strane și vitralii catolice păstrate (din rațiuni economice) de luterani, capela Macabeilor (*chapelle des Macchabées*, 1405-1406), mormântul lui *Henri II de Rohan*. Am continuat vizita cu o ascensiune de 200 trepte pe scara în spirală din turnul de sud, unde ajungem în sala-observator a pazei contra incendiilor, perfect utilată inclusiv cu toalete. Trecem apoi prin turnul-săgeată median pe un pasaj până în turnul de nord, de unde avem o imagine excelentă la 360° a orașului și lacului Geneva și, în

plus, putem admira și imensul clopot de șase tone *La Clémence* (1407), cel mai mare dintre cele 45 clopote ale catedralei.

Foto 14.06.
Geneva: vedere a Catedralei Saint-Pierre (protestantă din 1535), cu portalul neoclasic adăugat în sec. XVIII

Foto 14.07.
Geneva: detaliu al stranei (scaunele din cor) realizate în sec. XV.

Foto 14.08.
Geneva: plafonul capelei Macabeilor.

De la catedrală coborâm spre lac; trecem pe lângă *Temple de la Madeleine* (biserică din sec. XV, cu o excelentă acustică) și ajungem pe mal în Grădina Engleză (*Le Jardin Anglais*) unde ne atrage atenția Ceasul Floral (*horloge fleurie*) amenajat în 1988 pentru a 125-a aniversare a Comitetului Internațional al Crucii Roșii (CICR).

Foto 14.09.
Geneva: *Temple de la Madeleine*, construit în sec. XV, restaurat după incendiu în sec. XVII.

De aici mergem pe malul de est al lacului, pe *Quai Gustave Adolf*, cu intenția de a-l traversa și a vizita partea de vest a orașului profitând de o excelentă facilitate: curse regulate cu vaporașe (*Mouettes*, operate de firma MGN – *Mouettes Genevoises Navigation*) care trec lacul plecând din cinci debarcadere, la fiecare 10 minute.

Foto 14.10.
Geneva: vedere spre rada portului Geneva (cu al său jet de apă) și Lacul *Léman*, din turnul de nord al catedralei.

De pe chei admirăm simbolul orașului, jetul de apă (numit chiar așa *Jet d'eau de Genève*) ce servea inițial ca vană de siguranță pentru supra-presiunea din rețeaua de alimentare cu apă (1886), re-creat în 1891 în acest loc din golf din rațiuni estetice și turistice.

Foto 14.11. **Geneva**: vedere a jetului de apă și a malului estic al lacului, de la debarcaderul MGN de la Paquis, din fața hotelului Kempinski.

Traversăm rada portului în zig-zag și spre nord, prima trecere pe linia M2 (de la *Eaux-Vives* până la *Paquis*, malul de vest), de aici cu M3, înapoi pe malul estic, dar mult mai

la nord, la *Port-Noir* (*Genève-Plage*), de unde mergem încă odată spre vest cu M4, și ajungem la pe malul drept, la debarcaderul *Genève-De-Châteaubriand*. Am făcut așadar o plimbare destul de lungă pe apă, având continuu perspective noi asupra orașului.

Foto 14.12. **Geneva**: Orașul Vechi, dominat de Catedrala Saint-Pierre, văzut din rada portului Geneva, de pe traseul M3 al *Mouettes*-*lor*.

La ieșirea din debarcader ajungem într-o zonă cu parcuri consecutive pe malul drept al lacului (*Mon Repos, de La Perle du Lac, Moynier, Barton* și *William Rapard*). Noi ieșim spre oraș prin parcul Moynier, pe lângă vila construită în 1846 de Gustave Moynier, unul din fondatorii Crucii Roșii (azi sediul Academiei de Drept Internațional Umanitar).

Foto 14.13. **Geneva**: Vila Moynier, din parcul cu același nume.

Continuăm din parcuri spre est pe *Avenue de la Paix* pentru a arunca un ochi la câteva dintre celebrele instituții găzduite de acest oraș.

Foto 14.14. **Geneva**: cartierul *Eaux-Vives* văzut prin teleobiectiv din Parcul Moynier. În fundal, *Mont Salève* (1379 metri, numit și *Balconul Genevei*) cu emițătorul TV.

Lăsăm în stânga sediul UNICEF, apoi trecem pe lângă sediul Organizației Meteorologice Mondiale WMO, pe lângă gara Geneva-Sécheron, pentru a ajunge în moderna piață din fața sediului european al Națiunilor Unite ONU, piață dominată simbolic de sculptura unui imens scaun cu un picior rupt.

Foto 14.14. **Geneva**: sediul european al ONU, fost sediu al Societății Națiunilor, construit în anii `20 în parcul Ariana

Foto 14.15. **Geneva**: intrarea principală la sediul european al ONU

În jur vedem multe clădiri din sticlă și oțel, dar alte obiective nu mai sunt în această parte (în afara Muzeului Internațional al Crucii Roșii). O luăm înapoi spre centrul vechi coborând mai mult de un kilometru până pe malul Ronului, la *Pont de l'Île*, toponim ce se referea inițial la singurele două poduri ce uneau malurile peste insula din mijlocul râului, poduri azi legate indisolubil într-un singur spațiu. Insula a fost prima zonă locuită în oraș, dar azi e încărcată cu clădiri multietajate ce înghesuie ultima relicvă trecutului - *Tour de l'Île*, singurul supraviețuitor din vechiul castel fortificat (sec. XIII).

Foto 14.16. **Geneva**: vedere din *Place Bel-Air* spre insula de pe Ron; în dreapta *Pont de l'Île*, iar în centru *Tour de l'Île*, între clădiri moderne

Foto 14.17. **Geneva**: clădirea fostei *Uzine Hidraulice Coulouvrenière* (construită între 1883-1892), azi sală de concerte.

În vestul insulei, de-o parte și de alta a podului *Pont de la Coulouvrenière* vedem două construcții pe mijlocul Ronului. De la pod spre vest, o pasarelă conduce la *Bâtiment des Forces motrices*, fosta Uzină Hidraulică a orașului, azi sala de concerte *Théodore Turrettini*. De la pod spre est o altă pasarelă (*Promenade des Lavandières*) duce la Vechea Piață (*Halles de l'Île*), în prezent legată și de insula principală

Foto 14.18. **Geneva**: clădirea fostelor *Hale ale Insulei*. În dreapta, o parte din *Pont de l'Île.*

Capătul estic al insulei mari este legat de o construcție în mijlocul râului (aflată la rândul ei *Pont de la Machine*), ridicată la 1840 pentru aprovizionarea cu apă a orașului, azi centrul expozițional.

Foto 14.19. **Geneva**: vedere de pe *Pont des Bergues* spre *Pont de la Machine* cu centrul de expoziții *Cité du Temps*. Clădirile masive din spate sunt pe insulă (în prim-plan, Banca Cantonală a Genevei

Nu e vechi dar e destul de pitoresc acest arhipelag tehnologic situat în gura de vărsare a Ronului în Lacul Geneva; s-a făcut târziu și ne întoarcem prin *Place de la Fusterie* spre locul de unde am pornit dimineață, încheind circuitul în oraș.

Foto 14.20. **Geneva**: *Temple de la Fusterie*, biserică barocă de la 1713-1715, în piața cu același nume.

Este momentul să începem circuitul în jurul lacului; o vom face în sens orar, pe malul nord-estic (numit și *La Côte*), apoi pe cel sud-vestic. La **Versoix** (localitatea unde a locuit M.S. Regele Mihai I între anii 1947-2000), părăsim cantonul Geneva, pentru a intra în Vaud, alt canton francofon.

Foto 14.21. **Nyon**: vedere a castelului de pe *Promenade des Vieilles Murailles* (de pe rampa de acces spre ascensorul din sat).

Foto 14.22. **Nyon**: vedere a castelului din *Place du Château* (dinspre est)

Oprim doar la **Nyon**, (8 septembrie 2013), vechiul Noviodunum roman, localitate dotată cu două muzee și un castel medieval. Din parcarea de lângă micul port al satului (lângă care se găsește *Musée du Léman*) se urcă spre castel (există și ascensor !), printr-un

Parc impecabil cu un pârâu șerpuit perfect realizat. Forma actuală a castelului datează din sec. XVI, iar înauntru este un alt muzeu, de istorie și de porțelanuri.

Foto 14.23. **Nyon**: vedere a lacului Leman de la castel; în dreapta, ascensorul modern din sat și în fundal, portul.

Din fața castelului, o alee umbrită de arbori bătrâni (*Promenade des Vieilles Murailles*), continuă pe aceeași cotă de nivel și duce la o platformă dominată de trei coloane ale unui templu roman; în spate se pot vizita *Basilica* și *Muzeul Roman*.

Foto 14.24. **Nyon**: vestigii ale Coloniei romane Iulia Equestrus (al cărei centru politic era Noviodonum), pe platforma din fața Muzeului Roman.

Pe drum, oprim la **Gland** pentru a fotografia o parte dintr-o linie anticar, care ne reamintește că pașnica Elveție era (încă până prin 2000) una dintre cele mai fortificate țări ale zonei...

Foto 14.25. **Gland**: patru *dinți de dragon* și o cazemată din linia anticar *Toblerones*... aflată în perfectă stare de întreținere.

Construită între 1937-1941 în fața amenințărilor germane,

linia (*Ligne fortifiée de la Promenthouse*, dar botezată de localnici *La ligne des Toblerones*, este evident de ce...) constă din 2700 *dinți de dragon* cântărind câte 9 tone și se întinde pe 10 kilometri, de la Prangins la Bassins, trecând prin Gland, Vich și Begnins.

Foto 14.26.
Rolle: castelul, văzut dinspre parc, spre lac

La 13 kilometri de Nyon, ajungem la **Rolle**, unde se înalță pe malul lacului un castel construit în sec. XIII de contele Amadeus de Savoia, care nu era accesibil publicului (în 2013), folosind pentru recepții și expoziții. Mai la sud de castel vedem o insulă artificială de 110 x 30 metri, *Ile de la Harpe*, ridicată între 1841-1842 pentru protejarea portului.

Foto 14.27.
Rolle: castelul, văzut dinspre lac.

Foto 14.28.
Morges: vedere a castelului, arsenal militar între 1803-1871, când a fost parțial distrus de o explozie.

Încă 14 kilometri și ajungem la **Morges** (8 septembrie 2013) unde se înalță un alt castel medieval savoiard din sec. XIII, care adăpostește *Muzeul Militar din Vaud*, înființat în 1932, pe care l-am vizitat mai mult goniți de ploaia hotărâtă de afară. Este totuși

interesant, cuprinde trei secții: muzeul artileriei, muzeul figurinelor istorice (acesta e deosebit, prin miile de soldați de plumb și alte figurine, grupate în diorame tematice) și muzeul jandarmeriei.

Foto 14.29.
Morges: vedere din curtea interioară a castelului.

Foto 14.30.
Morges: unul din zecile de exponate mari din muzeul artileriei: tun de munte de 75 mm, model 1906.

Foto 14.31.
Morges: o dioramă tematică, reunind o parte din miile de figurine.

Alături de castel (care se află și el pe malul lacului), se întinde vechiul port militar și comercial, fortificat prin construcția a două mari diguri de piatră, terminate la 1696 (la capătul cărora există două gherete, *guérites*, construite la 1702).

Foto 14.32.
Morges: castelul văzut de pe digul de piatră al portului vechi.

Foto 14.33.
Morges: intrarea în vechiul port fortificat, păzită de cele două gherete de la 1702.

De la Morges, amatorii de arhitectură medievală pot face o scurtă deviere de vreo 3 kilometri spre interior, până la **Vufflens-le-Château** (10 septembrie 2013) unde se găsește castelul cu același nume (1395-1420), înconjurat de plantații de viță-de-vie. Din păcate este privat și nevizitabil (este locuința familiei *de Saussure*), așa încât ne mulțumim cu o privire din exterior

Foto 14.34.
Vufflens-le-Château: castelul văzut din șosea. Partea din stânga (donjonul de 60 metri cu patru turnuri) nu a fost niciodată finalizat; este locuibil doar castelul din dreapta, cu patru turnuri de colț.

Următorul obiectiv ar fi fost **Lausanne**; am ajuns de două ori aici și de fiecare dată

ceva ne-a împiedicat să-l vizităm pe jos, așa că lăsăm pe alții să povestească... Cel mai important obiectiv al orașului pare a fi Catedrala Notre-Dame (1275), situată sus pe o înălțime dominantă, de unde perspectiva trebuie să fie remarcabilă.

Foto 14.35 **Cully**: satul și lacul văzute de pe drumurile agricole dintre plantațiile de vie.

Foto 14.36 **Cully**: imagine de ansamblu a viilor din regiunea Lavaux

Așadar, continuăm itinerariul pe malul de nord al lacului. Trecem prin renumita zonă viticolă Lavaux; pentru a înțelega mai bine despre ce e vorba, părăsim drumul principal (*Route Cantonale*) și urcăm pe îngustele drumuri agricole dintre cătunele cocoțate pe dealuri (Villette, Cully, Riex, Rivaz...) și plantațiile lor de viță-de-vie. De aici avem o vedere panoramică a lacului, care ne răsplătește efortul strecurării prin îngustele străduțe.

Foto 14.37 **Rivaz**: vedere spre Prealpi, Lacul Geneva și *Château de Glérolles* (menționat din sec. XI) cu viile aparținătoare.

Trecem de **Vevey**, de faimoasa stațiune **Montreux** (unde sunt, clădiri și hoteluri

și două castele mai mici) și ajungem la **Veytaux** (12 septembrie 2011), unde vizităm medievalul ***Château de Chillon*** (ridicat pe o insulă stâncoasă încă din sec. X, extins de conții de Savoia în sec. XIII).

Foto 14.38
Veytaux: vedere dinspre nord a castelului Chillon; pe zidul spre lac se mai vede încă o frescă în culorile Bernei (stăpâna locului între 1536-1798).

Foto 14.39
Veytaux: castelul Chillon văzut dinspre intrare. În stânga este Turnul Ceasului, urmează trei turnuri rotunde de apărare, iar în fundal, donjonul.

După intrare, trei curți interioare se succedează: Curtea de jos (*La "basse-cour"*), plină de agitație, înconjurată de serviciile castelului, apoi Curtea Castelanului (*La cour du Châtelain*) și în fine *La Cour d'honneur*, care era rezervată conților, apoi ducilor de Savoia și suitei lor.

Foto 14.40
Veytaux / Chillon: prima curte interioară; în stânga este baza Turnului Ceasului, iar în față vechile grajduri din sec. XVI. Sus, se vede o parte din circuitul gărzilor (*Chemin de ronde*)

Interiorul se vizitează, având 32 puncte de informare; pentru început pătrundem în

prima curte interioară, iar de aici în subterane (pivnițele din sec. XII-XIII folosite inițial ca închisoare, apoi ca magazii), cu coloane și arcade gotice prinse direct în stâncă, grafitti pe pereți, locuri de tortură și, mai ales, semnătura scrijelită în stâncă a lordului Byron, care a vizitat castelul la 1816, fiind de aici inspirat să scrie *The Prisoner of Chillon*.

Foto 14.41 **Veytaux / Chillon**: aspect din pivnițele construite direct pe stâncă.

Foto 14.42 **Veytaux / Chillon**: semnătura Lordului Byron (1788-1824), pe un stâlp din pivnițele castelului.

Tot din prima curte se ajunge în cripta Vechii Capele sau în camera cu macheta castelului. Din a doua curte intrăm la parter în Sala Castelanului (*Salle du Châtelain*), sală de mese cu elemente medievale: două coloane din trunchiuri unice de stejar (monoxili), datând de la 1270, apoi tavanul casetat din sec. XV și două uși renascentiste de la 1586.

Foto 14.43. **Veytaux / Chillon**: Sala Castelanului: se văd cei doi stâlpi originari din stejar monoxili (extrem de rari) și plafonul casetat

Urcăm la etaj, deasupra acestei mari săli, și vizităm o serie de încăperi rezidențiale consecutive, în care multe mobile și obiecte contemporane sunt aduse din alte regiuni. Prima este *Aula Nova* (numită așa la 1279) cu un foarte rar întâlnit tavan lambrisat, arcuit în semicerc (reconstruit în 1925-1926); folosește azi drept expoziție de mobilier vechi. Trecem apoi printr-o anticameră și ajungem la Camera Berneză (*La chambre bernoise*), în fapt un dormitor cu o sobă din piatră de la 1624 și puține decorațiuni murale din sec. XVII și apoi la Camera de Oaspeți (*La chambre des hôtes*) cu decorațiuni murale din sec. XVI. Urmează, tot la etaj dar în alt corp de clădire contiguu, *Aula Magna Superiore* (sau *La salle des armoiries*), o încăpere vastă, folosită de bernezi ca sală de recepții (azi pentru expoziții), în care pereții sunt pictați cu o friză cu semne heraldice, pictură începută în sec. XVI (peretele de sud) și terminată de-abia în 1918 (peretele de nord). Mai remarcăm plafonul lambrisat casetat și șemineul din sec. XV. Urmează *Camera Domini* (a ducelui, sec. XIII), camera de baie și latrinele din sec. XIII, iar în capătul aripii de vest, Sala Lambrisată (*Salle boisée*), probabil folosită de femeile Casei de Savoia în sec. XIV. De aici, pătrundem în alte două spații aflate la etaj, *Ancien pelium*, fostă sală atelier în Evul Mediu, acum curte interioară, și Capela *Saint-Georges*.

Foto 14.44. **Veytaux / Chillon**: Camera Berneză; patul cu baldachin din sec. XVII a fost adus din cantonul Valais.

Foto 14.45. **Veytaux / Chillon**: Aula Magna Superiore, peretele de sud cu friza heraldică din sec. XVI, executată de bernezul Andreas Stoss.

Coborâm în Curtea de Onoare, de unde vizităm *Aula Magna Inferiore*, echivalentul de la parter al sălii deja vizitate la etaj, a folosit inițial drept sală de justiție (apoi ca moară și presă) și a fost restaurată la 1898; și-a păstrat plafonul și șemineul originale din sec. XV. În continuarea parterului mai sunt camere rezidențiale, primele două contigue, *Chambre d'Allinges* (dormitor, apoi depozit) și *Camera Torturii* (garderobă, apoi cameră de interogatoriu), iar la capătul aripii de locuit, *Camera Nova*, cu o sobă datând din 1602. În continuare, exact sub *Ancient pelium* se găsește o încăpere vastă, numită *Domus clericorum* (Casa Clericilor), sală administrativă din sec. XII, distrusă în sec. XVI și complet restaurată în sec. XX. Circuitul interior se încheie cu *Sala Machetelor* și *Corps de Logis* (depozit, apoi închisoare).

Foto 14.46. **Veytaux / Chillon**: vedere a Curții de Onoare (a treia).

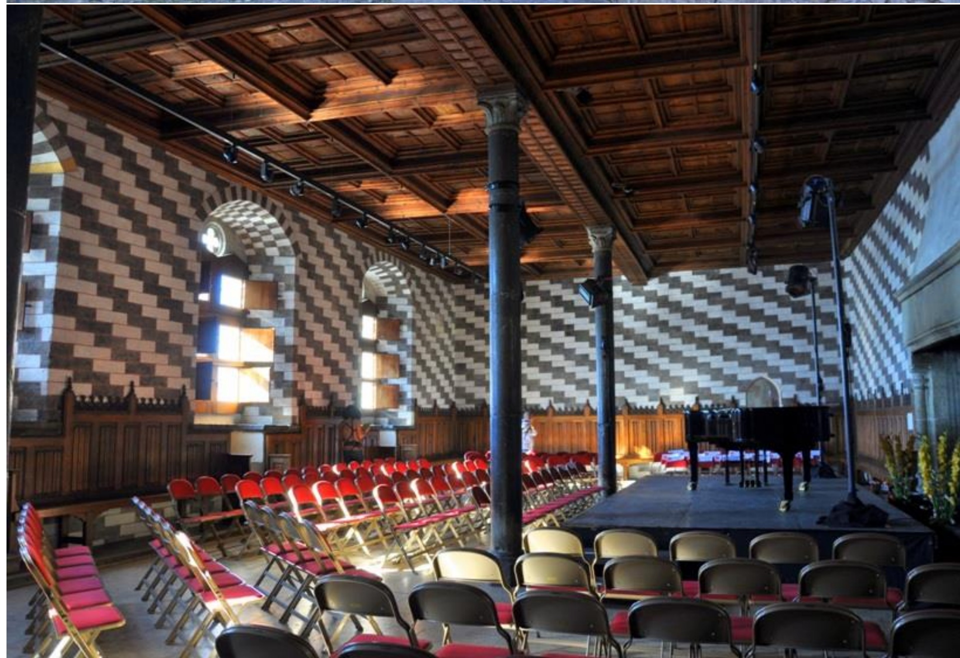

Foto 14.47. **Veytaux / Chillon**: Aula Magna Inferiore, sală ce poate fi închiriată pentru concerte sau manifestări.

Circuitul continuă în exterior, urmând traseul drumului de gardă, prin pasaje acoperite, culoare și terase. Plecăm din Curtea a 4-a (numită și *Cour de courtine*), un spațiu defensiv interesant și rar întâlnit, trecem printr-un turn de apărare pentru a ajunge la *Logia parlamenti*, spațiu semideschis, lojă unde între sec. XIII-XV se acordau audiențe și se exercita justiția (azi e o mini-expoziție de piese vechi de artilerie). Continuăm pe același *Chemin de ronde* de-a lungul coridoarelor de lemn suspendate și acoperite cu țiglă, trecem de alt turn de apărare rotund (Turnul Porții), apoi peste poarta de intrare ajungem în turnul masiv de apărare, pătrat, din colț (numit și Turnul Ceasului). De aici, trecem peste vechile grajduri (din prima curte), apoi peste zidul despărțitor dintre curțile 1 și 2 pentru a ajunge în *Donjonul* ridicat pe mijlocul stâncii, ce atinge 26 metri înălțime (construit în sec. XI-XIII). De-a lungul întregului traseu al gărzilor) avem perspective minunate asupra curților interioare ale castelului și asupra lacului, localității Villeneuve și Prealpilor.

Foto 14.48. **Veytaux / Chillon**: Sobă din Camera Nova, cu blazonul familiei Lutry.

Foto 14.49. **Veytaux / Chillon**: curtea a 4-a defensivă, cu circuitul gărzilor (*Chemin de ronde*), turnuri și elemente de apărare.

Foto 14.50. **Veytaux / Chillon**: vedere din Donjon, spre sud. Se vede prima curte, cu Turnul Ceasului și al Porții și coridorul gărzilor de-asupra zidului dintre primele două curți.

Continuăm turul lacului prin Villeneuve, ieșim din cantonul Vaud printr-o îngustă fâșie a cantonului Valais, iar la Saint-Gingolph părăsim teritoriul elvețian și pătrundem în **Franța** (departamentul *Haute-Savoie*). Continuăm pe șoseaua D1005 exact pe malul și la nivelul lacului, traversând două stațiuni renumite: **Évian-les-Bains** și **Thonon-les-Bains** (dotate cu hoteluri și stabilimente balneare centenare, cinci castele diferite, multiple monumente și o deltă a râului Dranse).

Foto 14.51. **Évian-les-Bains**: vedere a lacului Léman de pe D1005, din dreptul fracțiunii *Neuvecelle*.

Dar obiectivul nostru este altul, și îl atingem după numai câțiva kilometri: pitorescul sat **Yvoire** (12 septembrie 2011). Descoperim un sat medieval încântător (atestat în 1306), chiar dacă exclusiv turistic-comercial, format din câteva zeci de case vechi de piatră acoperite cu perdele de iederă și flori roșii la balcoane (satul are eticheta *Ville fleurie*), îngrămădite pe un pseudo-promontoriu intrând în lac. O mare parcare se găsește chiar la intrarea în satul medieval, de unde accesul e facil pe una dintre cele două porți ale satului: *Porte de Rovorée* (cu intrare din Rue des Bouchets, aflată imediat lângă parcare) și *Porte de Nernier* (unde se intră din Rue des Remparts, cam 200 metri mai spre vest de prima).

Foto 14.52.
Yvoire: *Porte de Rovorée*, văzută din exteriorul burgului.

Foto 14.53.
Yvoire: *Porte de Nernier*, văzută din exteriorul burgului.

Sunt doar câteva străzi în sat, pline de culoare și buticuri amenajate rustic, care inevitabil conduc spre malul lacului, acolo unde găsim un mic port de agrement, alături de castelul local (*Le château d'Yvoire*). Castelul a fost construit în 1306 de contele Amedeo V de Savoia, fiind ulterior martor la multe războaie medievale. În 1592 a fost parțial distrus de armata Republicii Geneva (rămânând doar actualul donjon), dar a fost reconstruit în sec. XX. În spatele său, vechea grădină de zarzavat a fost transformată în grădină botanică turistică (*Labyrinthe Jardin des Cinq Sens*). Din port, pe malul opus poate fi bine văzut parcul și *Villa Prangins* aparținând de *Golf club du Domaine Impérial* din localitatea Gland (acolo unde am întâlnit fortificațiile *Toblerone* la începutul circuitului).

Foto 14.54. **Yvoire**: *„Les Gourmandises Savoyardes et Folies D'ours”*, magazin de produse regionale pe *Rue des Boulangers.*

Foto 14.55. **Yvoire**: *„L'Echoppe d'Yvoire”*, magazin de artizanat pe *Rue de l'Église* (care duce de la Poarta *Rovorée*, pe la biserică până la micul port)

Foto 14.56. **Yvoire**: vedere din satul turistic cu *Hotel & Restaurant du Port* (înființat la 1820). Camere de 4 stele plecând de la 200 euro...

Foto 14.57.
Yvoire: vedere din sat a castelului, înconjurat de grădini.

Foto 14.58.
Yvoire: vedere a castelului de pe digul de protecția al portului.

Foto 14.59.
Yvoire: Castelul și micul port (mai există un port mai mare, după promontoriu, care asigură rute de navigație pe lac)

Zece kilometri mai departe ieșim din Franța, pentru a reintra în Elveția, în cantonul Genevei, încheind astfel circuitul nostru.

15. Franța: zona lacului Annecy.

(Regiunea Rhône-Alpes).

Zona lacului Annecy este bogată turistic și are câte ceva pentru toate gusturile: oraș medieval, castele, defilee subterane amețitoare, lac cu plaje și sporturi nautice... Venind dinspre Geneva, am renunțat la autostradă pentru a folosi șoseaua departamentală 1201. După ce am trecut de *Cruseilles* cu un kilometru, patru turnuri neo-medievale ale unui pod suspendat ne atrag atenția pe partea dreaptă. Este *Pont Charles-Albert* (numit și *Pont de la Caille*), inaugurat la 11 iulie 1839, cu o lungime de 192 metri, care se înalță la 147 metri peste torentul *Usses*. Dezafectat în 1939 (când circulația rutieră e preluată de noul pod inaugurat în 1928 la 150 metri alăturat), poate fi azi trecut doar de bicicliști și pietoni (evident, dintre cei care nu au probleme cu vertijul privind crevasa de dedesubt).

Foto 15.01.
Vedere frontală a podului *Charles-Albert* (denumit așa după Regele Carlo Alberto Amedeo al Sardiniei, care l-a inaugurat în 1839).

Ajungem repede la **Annecy**, destinația principală a zilei (11 septembrie 2013), situat la capul nordic al lacului cu același nume. Găsim o parcare centrală pe lângă *Préfecture de Haute-Savoie* și mergem câteva sute de metri pe malul lacului, trecând pe lângă zonele verzi *Le Champs de Mars* și *Jardins de l'Europe*, apoi Primăria orașului și până la *Église Saint-François-des-Sales*, loc de unde începe vizitarea orașului vechi (*Vieille Ville Annecy*).

Foto 15.02.
Annecy. Vedere din *Avenue d'Albigny* (șoseaua D909) spre lacul Annecy, peste *Champs de Mars*. În fundal Muntele *Veyrier*, care domină lacul de la cei 1291 metri ai săi.

Foto 15.03.
Annecy. Biserica *Saint-François-des-Sales*, construită la 1614 în stil baroc.

Imediat după biserică, de pe *Pont Perrière*, se deschide o perspectivă de carte poștală asupra celui mai fotografiat obiectiv din oraș: *Palais de l'Isle*. Construit pe o insulă a râului Thiou, această veche clădire fortificată din sec. XII a servit ca reședință contelui de Geneva, apoi a fost închisoare, palat de justiție, cazarmă. Azi adăpostește expoziții, dar sunt și câteva săli și capela care pot fi vizitate.

Foto 15.04.
Annecy. *Palais de l'Isle* văzut de pe podul de pe râul Thiou (*Pont Perrière*), în dreapta *Quai de l'Île*.

Foto 15.05.
Annecy. *Palais de l'Isle* văzut din incidență inversă, de pe *Quai de l'Île* spre vărsarea râului Thiou în lacul Annecy.

Foto 15.06.
Annecy. Vedere dinspre nord, cu curtea interioară a Palatului de pe Insulă (*Palais de l'Isle*).

De pe pod, continuăm în dreapta pe *Quai de l'Île* de-a lungul râului mărginit de terase care te îmbie la lenevеală, până la *Rue du Pont Morens*, unde traversăm râul și pornim spre al doilea obiectiv, castelul-muzeu al orașului, *Château d'Annecy*.

Foto 15.07.
Annecy. Vedere de pe *Passage de l'Île* (podul care traversează râul pentru a intra în curtea Palatului de pe Insulă) spre *Pont Morens*.

Foto 15.08.
Annecy. Perspectivă inversă, de pe *Pont Morens* spre insula râului Thiou. Se vede parțial Palatul și podul *Passage de l'Île*.

Urcarea spre castel se poate face pe mai multe căi, noi am parcurs la dus varianta mai abruptă, pe *Escalier du Château*, apoi *Côte Saint-Maurice*, până la *Place du Château*. Prilej de a străbate străduțe înguste medievale...

Foto 15.09. **Annecy.** Locuințe vechi pe drumul de acces spre castel.

Ajunși în *Place du Château* aruncăm câteva priviri castelului, construit între secolele XII-XVI, care a fost reședință pentru conții de Geneva, abandonat în sec. XVII, și folosit ulterior ca și cazarmă până în 1947. Astăzi găzduiește muzeul orășenesc (neatractiv pentru noi la acea oră), fiind și denumit oficial *le musée-château d'Annecy*.

Foto 15.10. **Annecy.** Castelul văzut dinspre *Place du Château*.

Foto 15.11. **Annecy.** Castelul-muzeu din Annecy.

Ne întoarcem în orașul de jos pe un drum mai lin și mai lung, prin *Passage Nemours*, pentru a ajunge la strada pietonală istorică *Sainte-Claire*, arteră principală a vechiului oraș, mărginită la capete de

porțile *Sainte-Claire* și *du Sépulcre* (la sud) și *Perrière* (la nord), care adăpostește sub vechile sale arcade numeroase magazine.

Foto 15.12. **Annecy.** *La porte du Sépulcre*, care păzea intrarea dinspre exterior în *Faubourg Sainte-Claire*.

Foto 15.13. **Annecy.** Vedere a străzii *Sainte-Claire*.

Foto 15.14. **Annecy.** *La porte Sainte-Claire*, limita sudică a străzii *Sainte-Claire*. Clopotnița datează de la 1556.

Încheiem circuitul orașului vechi, plecând de pe *Rue Sainte-Claire*, pe *Rue de l'Île*, apoi din nou *Rue Perrière* cu podul de unde am început explorarea câteva ore mai devreme. Mai avem un obiectiv care necesită ceva mai multă lumină: cheile râului Fier. Aflate pe teritoriul comunei **Lovagny** (11 septembrie 2013, 10 km vest de Annecy), *les Gorges du Fier* sunt spectaculoase, înguste și adânci, și pot fi vizitate cu ajutorul unei pasarele lungi de 300 metri (construită încă din sec. XIX), suspendată la 25 metri deasupra apei și la cel puțin tot atât față de limita superioară, unde cheile sunt traversate de șoseaua D116 și calea ferată.

Foto 15.15. **Lovagny**, *Gorges du Fier.* Pereții de stâncă ai cheilor și puntea suspendată.

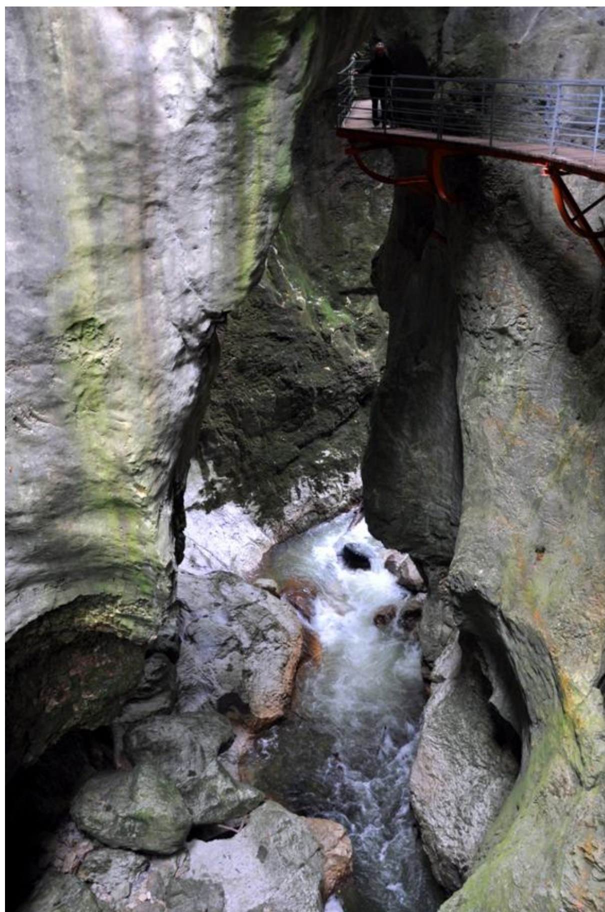

Foto 15.16. **Lovagny**. Vedere spre torentul râului Fier, aflat la 25 metri sub pasarelă.

Foto 15.17. **Lovagny.** O zonă cu ape mai line, în care lumina soarelui pătrunde cu greu

Foto 15.18. Dacă găsiți două tălpi desenate pe pasarelă și vă poziționați acolo, veți vedea, profilul unei persoane în stânca din stânga.

Pereții verticali de stâncă se apropie uneori la câtiva metri unul de altul, lăsând să străbată doar puțină lumină...

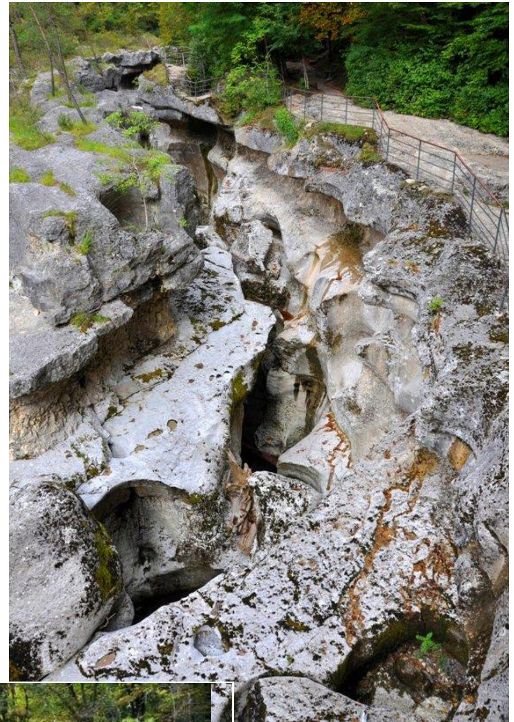

Foto 15.19.
Lovagny. Privire de pe pasarela de protecție asupra traseului râului Fier pe sub stâncile prăbușite, practic un mini-defileu văzut de sus.

Vizita nu se termină odată cu ieșirea din chei, care sunt doar un segment. Eroziunea apelor asupra stâncilor calcare și prăbușirea parțială a lor a dat naștere la un spectacol sălbatic de roci pe sub care-și continuă drumul râul Fier. Zona se numește Marea de Stânci (*Mer des Rochers*) și este populată cu panouri explicative ale procesului de formare dar și ale legendelor legate de acest loc.

Foto 15.20.
Lovagny. O vedere parțială a Mării de Stânci.

Pentru a ne întoarce la una din cele două parcări amenajate, trecem din nou pe pasarela suspendată în cheile subterane...

Orele în care vizitele sunt posibile au cam trecut, ziua se apropie de sfârșit, dar decidem să mai vedem din exterior câteva obiective. Cel mai apropiat, la 750 metri mai departe, pe teritoriul aceleiași comune, este *Chateau de Montrottier*, construit în sec. XIII, restaurat în sec. XIX; arată bine în exterior și se pare că merită vizitat și pe interior.

Foto 15.21.
Lovagny. Castelul Montrottier.

Foto 15.22. **Lovagny.** Castelul Montrottier.

Mai avem în obiectiv un castel în apropiere; ne întoarcem în Annecy și continuăm încă 10 km pe D909 (șoseaua pe malul lacului Annecy), apoi urcăm abrupt ocolind masivul muntos *Veyrier* prin comuna **Menthon-Saint-Bernard** spre *Château de Menthon*, cocoțat pe o stâncă de 200 metri, construit în forma actuală între secolele XIII-XIX. Este încă în proprietatea familiei Menthon, are 105 camere, unele câteva bogat decorate sunt deschise publicului.

Foto 15.23. Castelul **Menthon** văzut dinspre poarta de intrare (din păcate închisă la ora la care am ajuns acolo).

Seara se apropie și trebuie să ajungem în Italia, așa că o luăm întins la drum, prin Albertville, apoi pe N90 și D1090 spre pasul *Petit Saint Bernard* (lăsând în dreapta parcul național *la Vanoise*). În drumul plin de serpentine care urcă abrupt spre pasul de la 2188 metri, ne oprim o clipă la *La Rosière* pentru a arunca o privire nocturnă în valea pe care o părăsim. În față, dincolo de *Col du Petit Saint Bernard* e minunata *Valle d'Aosta* din Italia, despre care vom povesti altă dată...

Foto 15.24. Castelul **Menthon** și a munții ce mărginesc lacul Annecy.

16. Italia: Ravenna, orașul superbelor mozaicuri bizantine.

(Regiunea Emilia Romagna).

Ravenna (1 aprilie 2011) este o destinație istorică și culturală de primă importanță, adăpostind nu mai puțin de 8 monumente unice, aflate pe lista UNESCO a Patrimoniului Mondial. Vom înțelege de ce este atât de bogată în monumente aparte, dacă aruncăm o privire asupra istoriei sale: a fost capitala Imperiului Roman de Apus din anul 402 până în 476, apoi a devenit capitala cuceritorului Regat Ostrogot condus de Teodoric (creștinat în învățătura ariană, declarată ulterior erezie), până în anul 540 când a fost recucerit de Imperiul Bizantin. A fost centrul Exarhatului Bizantin al Ravennei până la invazia Francilor din anul 751, după care devine capitala Regatului Lombard. În secolele următoare, Ravenna va fi legată de Statul Papal, cu un intermezzo Venețian.

Fiind un traseu destul de încărcat, cu o seară înainte ne-am odihnit pe malul mării (chiar dacă era cam răcoare la sfârșitul lui martie), înnoptând într-o suburbie liniștită a orașului, la **Marina Romea**, o stațiune balneară plăcută, cu plajă largă despărțită de oraș printr-o lizieră lată și deasă de pini. De aici până în orașul vechi al Ravennei nu au fost decât 15 kilometri de condus pe *Via Balona*, pe lângă golfuri de mare și canale. Am oprit în parcarea de la *Largo Giustiniano*, excelent situată pentru vizita orașului vechi, deoarece în continuare sa se află *Piazzeta Esarcato* de unde ajungem la două dintre monumentele UNESCO.

Foto 16.01. **Ravenna**: poarta de intrare spre bazilica *San Vitale*, dinspre *Via San Vitale*. În stânga se vede clădirea muzeului, fosta mănăstire benedictină cu același nume

Foto 16.02. **Ravenna**: vedere parțială a bolții prezbiteriului bazilicii San Vitale, complet decorată cu mozaicuri.

Trecem mai întâi prin curtea interioară a *Muzeo Nazionale* (claustrul fostei mănăstiri benedictine *di San Vitale*, unde funcționează muzeul arheologic din anul 1913), pentru a ajunge la ***Basilica di San Vitale***, construită între

525-547 pe un plan octogonal, minunat decorată în interior cu marmură, fresce și, mai ales, celebrele mozaicuri multicolore, strălucitor colorate.

Foto 16.03. **Ravenna**: mozaicul de pe peretele stâng al absidei, îl reprezintă pe Împăratul Iustinian cel Mare (482-565), însoțit de curtea imperială.

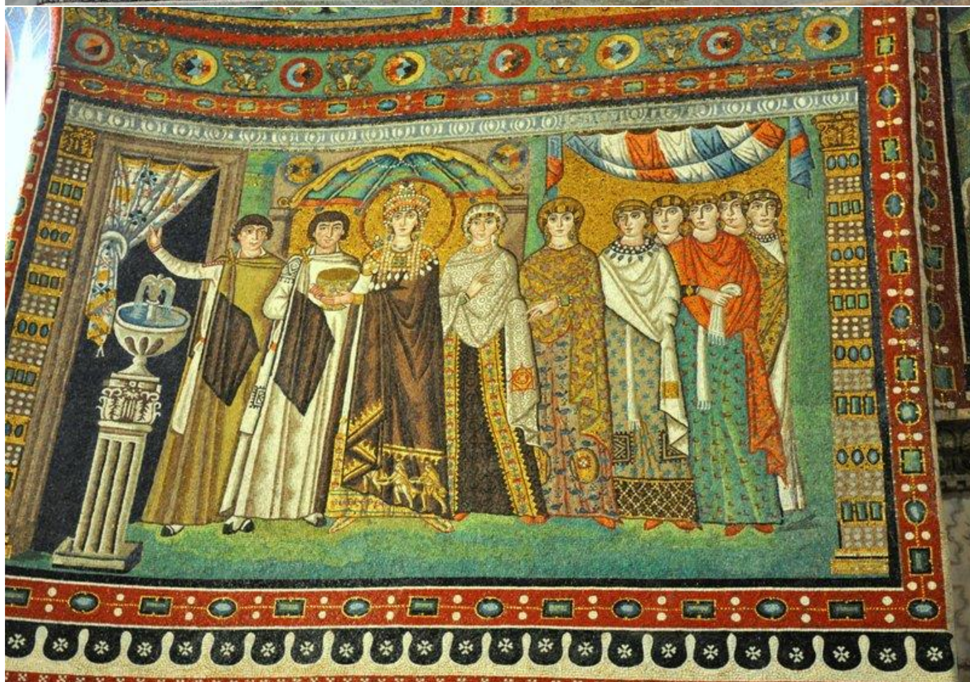

Foto 16.04. **Ravenna**: mozaicul de pe peretele drept al absidei, o reprezintă pe Împărateasa Teodora (500-548), însoțită de suita sa.

Interiorul e grandios, domul este decorat cu fresce în stil baroc între anii 1778-1782, dar adevărata valoare constă în mozaicurile bizantine (cele mai mari și mai bine conservate în afara Constantinopolului) care acoperă în întregime pereții ambulatoriilor, prezbiteriului, arcului triumfal; cele mai importante sunt cele din absidă, pe a cărei pereți putem admira panelele imperiale din anul 547, al lui Iustinian însoțit de curtea sa și a Teodorei cu suita sa.

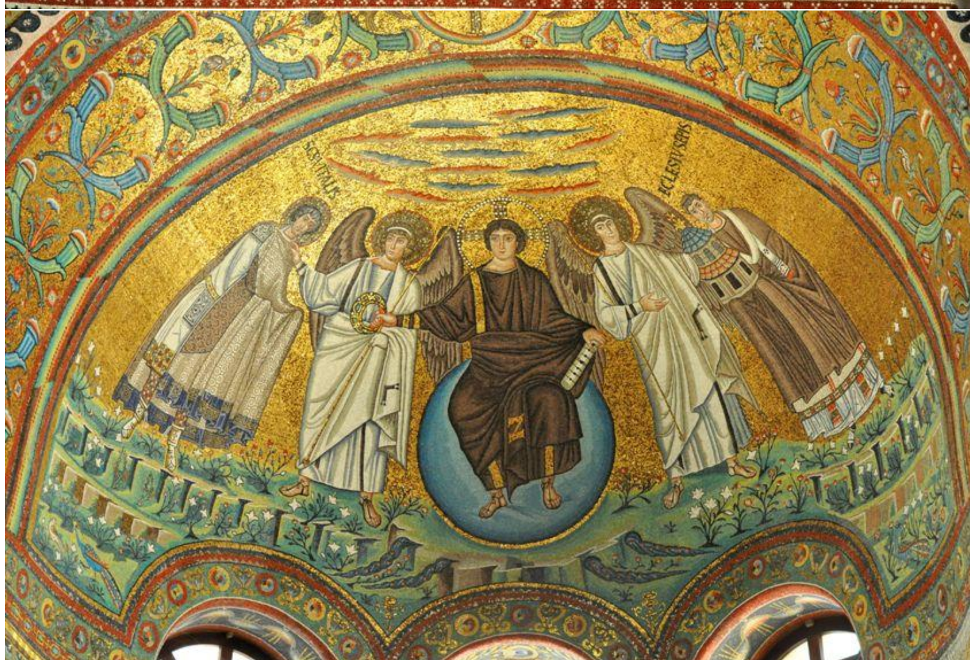

Foto 16.05. **Ravenna**: mozaicul de pe bolta absidei, îl reprezintă pe Isus Cristos așezat între sfântul Vitale (oferindu-i coroana de martir) și Episopul Ecclesius, care ține o machetă a bisericii.

Foto 16.06.
Ravenna: bazilica San Vitale văzută din curtea din spate.

Ieșim din bazilică în curtea din spate, de unde avem o perspectivă acceptabilă asupra exteriorului bisericii (care altfel nu poate fi văzută din cauza aglomerației de clădiri). În această curte vizităm al doilea monument important, ***mausoleul lui Galla Placidia*** (fiica lui Theodosius I, luată prizonieră de vizigoți în anul 410, ulterior întoarsă la Ravenna cu fiul său, viitorul împărat Valentinian III).

Foto 16.07.
Ravenna: mausoleul lui *Galla Placidia*, văzut dinspre ieșirea din bazilică. În fundal este biserica Santa Croce.

Foto 16.08.
Ravenna: detaliu de mozaic din luneta sudică a mausoleului Gallei Placidia, reprezentându-l probabil pe sfântul Laurențiu (*San Lorenzo*).

În interior sunt trei sarcofage ale familiei, iar mozaicurile, finalizate între anii 425-450, au un colorit aparte, dominat de albastrul cerului cu sute de stele (accentuate de lumina filtrată prin ferestrele de alabastru). Dincolo de mausoleu, vedem silueta simplă a bisericii *di Santa Croce*, construită inițial de împărăteasa Galla Placidia (392-450), ulterior mult modificată

(și mausoleul era inițial o capelă a bisericii).

Foto 16.09. **Ravenna**: spatele catedralei baroce (stânga) și al Baptisteriului și Campanilei paleocreștine (dreapta), văzute din *Piazza Arcivescovado*

Foto 16.10. **Ravenna**: mozaicul cupolei baptisteriului, cu scena botezului lui Isus Cristos de către Sf. Ioan Botezătorul (vinieta centrală a fost refăcută în sec. XVIII, restul este original din sec. V).

După vizită, coborâm spre sud pe drumul cel mai scurt, lăsăm în dreapta *Porta Adriana*, continuăm pe *Via Cura* iar în dreptul bisericii *Santi Giovanni e Paolo* (1758) facem dreapta pe *via Massimo d'Azeglio*, trecem de *Piazza Kennedy* și facem din nou dreapta pe *Via Romolo Gessi* pentru a ajunge în parcul din *Piazza Arcivescovado*.

Foto 16.11. Baptiseriul din **Ravenna**: bazinul de botez din marmură (sec. XVI).

De aici avem acces la alte două monumente UNESCO: spre sud Muzeul Arhiepiscopal (fondat în 1734 în *Palazzo Arcivescovile*), unde se vizitează la primul etaj ***Capella Sant'Andrea***, decorată

cu același tip de mozaicuri remarcabile (a fost construită între 494-519, fiind singurul monument ortodox al regelui arian Teodoric). Spre vest, intrăm într-o altă mică grădină, unde se înalță ***Battistero Neoniano*** (numit și *delli Ortodossi*, pentru a se deosebi de cel arian), construit în sec. V după un plan tradițional octogonal, fiind astfel cel mai vechi monument din oraș. Între anii 475-493 episcopul Neon i-a decorat interiorul cu mozaicuri și sculpturi din stucatură.

Foto 16.12. **Ravenna**: baptisteriul văzut dinspre ieșirea spre piața Domului.

Foto 16.13. **Ravenna**: fațada cu porticul catedralei, văzută din piața Domului.

Ieșim spre est în *Piazza Caduti per la Liberta*, unde vedem în față (spre est) *Palazzo della Povincia* (vila din sec. XVII a familiei Rasponi, care conține *Cripta Rasponi* și *Grădinile suspendate*), pe care îl ocolim și ajungem în *Piazza San Francesco*, mărginită spre nord de *Biblioteca Oriani* și spre vest de biserica romanică *Basilica di San Francesco* (sec. X, restaurată după război).

Foto 16.14. **Ravenna**: piața San Francesco, cu biserica omonimă în stânga și intrarea în *Palazzo della Provincia* în dreapta.

Mai departe, trecând prin fața bisericii spre nord, ajungem imediat la mormântul lui Dante

(*Tomba di Dante*, surmontat de un monument clasic din anul 1781), dincolo de care se află *Museo Dantesco* (dezvoltat într-o veche mănăstire franciscană, cu clasica curte interioară - claustru).

Foto 16.15. **Ravenna**: mormântul lui Dante Alighieri (1265-1321). În stânga este zidul Muzeului Dante.

De aici începem întoarcerea spre nord, dar pe un drum diferit; pe *via Dante Alighieri* ajungem imediat în *Piazza Garibaldi* (unde se remarcă statuia celebrului revoluționar și neoclasicul *Teatro Alighieri*).

Foto 16.16. **Ravenna**: teatrul Alighieri (1852).

Ajungem apoi în *Piazza del Popolo*, mărginită la vest de Primăria orașului (instalată în *Palazzo Comunale*, cunoscut și drept *Palazzo Merlato*), la sud de Prefectură și la est de biserica *Santa Maria del Suffragio* (1728).

Foto 16.17. **Ravenna**, Piazza del Popolo: coloanele sfinților *Sant'Apollinare* și *San Vitale*, rămășițe ale ocupației venețiene în oraș (1483). În fundal, Palazzo Comunale (1681).

Foto 16.18.
Ravenna, Piazza del Popolo: biserica *Santa Maria del Suffragio* (stânga) și fostul palat al Băncii Naționale a Muncii (dreapta).

De la teatru o luăm spre est pe *Via Angelo Mariani* pentru a ajunge la alte două monumente UNESCO. Prima ne iese în cale ***Basilica di Sant'Apollinare Nuovo***, biserică paleocreștină ariană ridicată între 493-526 de Teodoric pe un plan bizantin cu trei nave longitudinale, separate de coloane corintiene din marmură grecească.

Foto 16.19.
Ravenna: bazilica *di Sant'Apollinare Nuovo*, fațada văzută din *Via di Roma*.

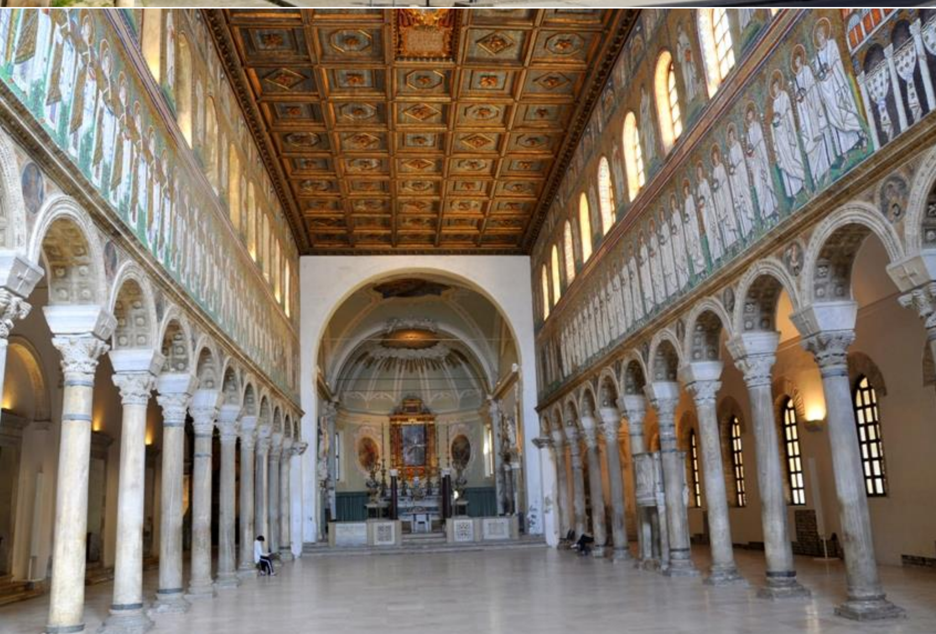

Foto 16.20.
Ravenna, bazilica *di Sant'Apollinare Nuovo*: vedere longitudinală a navei centrale, cu mozaicurile din registrul inferior reprezentând cele două procesiuni aflate față în față.

Pereții laterali ai navei centrale sunt ornați cu o serie de mozaicuri, cele două registre de sus datând din epoca lui Teodoric (cu scene din viața lui Cristos), pe când registrul

inferior a fost refăcut sub Iustinian care a șters orice referire la arianismul lui Teodoric, ele reprezintând, față în față, două procesiuni: pe peretele din stânga, plecând din portul Classe (unde sunt ancorate trei vapoare), o procesiune de virgine călăuzite de Cei trei Regi-Magi...

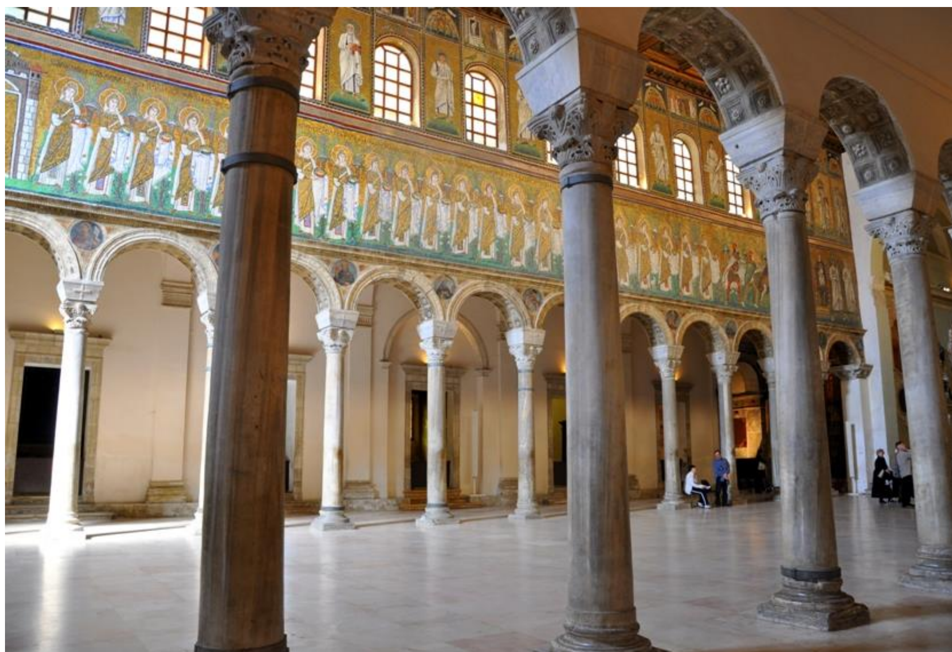

Foto 16.21. **Ravenna**, bazilica *di Sant'Apollinare Nuovo*: vedere spre mozaicul cu procesiunea Sfintelor Virgine (peretele din stânga).

... iar pe peretele din dreapta, o procesiune de martiri părăsește Palatul lui Teodoric, călăuziți de Sf. Martin spre Cristos Pantocrator.

Foto 16.22. **Ravenna**: detaliu din registrul inferior al peretelui din dreapta, reprezentând Palatul lui Teodoric (azi dispărut) din care pleacă procesiunea Sfinților Martiri.

Foto 16.23. **Ravenna**, bazilica *di Sant'Apollinare Nuovo*: Magii de la Răsărit, care preced procesiunea Sfintelor Virgine, registrul inferior al peretelui din stânga.

Foto 16.24.
Ravenna, bazilica *di Sant'Apollinare Nuovo*: mozaic cu Isus Cristos Pantocrator și Arhanghelii, spre care se îndreaptă procesiunea Sfinților Martiri, peretele din dreapta.

Câțiva metri de la bazilică, la colțul străzii Roma, se află un zid ruinat pe care unii îl consideră o relicvă a legendarului *Palazzo di Teodorico*. Urcăm apoi puțin pe aceeași *Via Roma* spre nord și din *Piazza Anita Garibaldi* putem intra în *Chiesa di San Giovanni Evangelista*, edificată între 425-434 (fiind astfel cea mai veche din oraș), din păcate considerabil deteriorată în război și apoi restaurată, dar fără decorațiunile interioare.

Foto 16.25.
Ravenna, fațada bisericii *San Giovanni Evangelista*, văzută din piața *Anita Garibaldi*.

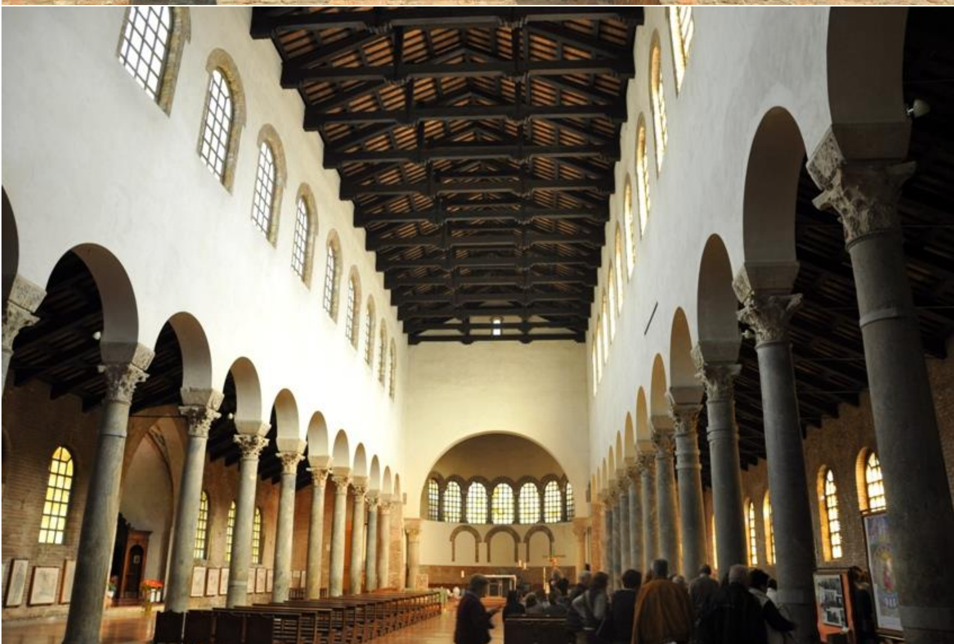

Foto 16.26.
Ravenna, interiorul bisericii *San Giovanni Evangelista*.

Revenim în Via Roma, și după alți câțiva metri, vedem pe partea stângă alt monument UNESCO, ***Battisterio degli Ariani***, probabil primul edificiu de cult construit de Teodoric după cucerirea orașului. Are un plan octogonal, cu 2,5 metri sub nivelul străzii de azi. Interiorul este decorat cu mozaicuri ale botezului lui Cristos, care ilustrează elocvent (pentru cunoscători...) diferențele între cultul arian și cel ortodox. Inițial acesta a fost baptisteriul vechii Catedrale a cultului arian (aflată alături la câțiva metri), azi redenumită *Chiesa dello Spirito Santo*, și servind drept biserică ortodoxă română (pe românește Biserica Sfântu Gheorghe) ! Din păcate, la data vizitei (2011) era în șantier, nevizitabilă.

Foto 16.27.
Ravenna, exteriorul cu totul banal al Baptisteriului Arianilor.

Foto 16.28.
Ravenna, mozaicul bolții baptisteriului arianilor, cu tema botezului lui Isus Cristos.

Foto 16.29.
Ravenna: fosta Catedrală a cultului arian (ridicată în sec. VI de Teodoric), azi Biserica Ortodoxă Română Sfântu Gheorghe.

Continuăm întoarcerea spre parcare pe *Via Paolo Costa*, trecând pe lângă turnul înclinat (*Torre Civica* sau *Torre Comunale*, sec. XII) și piața acoperită (*Mercato Coperta*).

Foto 16.30.
Ravenna: turnul comunal înclinat (incins cu un corset de fier din cauza instabilității) și *Casa Melandri* în dreapta sa.

De la piața acoperită mai intrăm să vedem odată *Piazza del Popolo*, apoi continuăm pe *Via Cavour* pentru a vizita un obiectiv introdus în circuitul turistic în anul 2002: *Domus dei Tapetti di Pietra*, sit arheologic aflat pe *Via Barbiani*, la trei metri sub biserica *Santa Eufemia* (sec. XVII). Intrarea se face chiar prin mica biserică, și se coboară în sala subterană unde de-a lungul unor pasarele suspendate pot fi admirați parțial cei 700 m² de mozaicuri pavimentare, care decorau odată cele 14 săli și 3 curți ale unui mare palat bizantin din secolele V-VI.

Foto 16.31.
Ravenna: vedere de ansamblu a mozaicurilor pavimentare din *Domus dei Tapetti di Pietra*.

Foto 16.32.
Ravenna, *Domus dei Tapetti di Pietra*: mozaicul Dansul geniilor anotimpurilor (*Danza dei Geni delle stagioni*).

Suntem în zona Porții Adriana, la 100 metri de San Vitale, și ajungem la parcare, încheind circuitul. La următorul obiectiv am putea merge pe jos într-o plimbare, trecând pe lângă *Rocca Brancaleono* (fortificație militară venețiană din sec. XV), sau cu mașina până în parcarea de pe *Via Teodorico*, la doi pași de ***Mausoleo di Teodorico*** (și acesta pe lista UNESCO),

înălțat în anul 520 la circa un kilometru de vechul oraș, lângă o necropolă ostrogotă și lângă mare. Are o arhitectură absolut aparte, format din blocurri mari de piatră fără liant, a cărui cupolă cu un diametru de 11 metri la o grosime de un metru a fost fasonată dintr-un bloc unic de calcar de 230 tone.

Foto 16.33. **Ravenna**: Mausoleul lui Teodoric, vedere din față.

Foto 16.34. **Ravenna**: Sarcofagul improvizat de porfir, din interiorul mausoleului lui Teodoric.

Exteriorul este decagonal iar interiorul cruciform, adăpostind un bazin roman din porfir, transformat în sarcofag.

Pentru ultimul obiectiv UNESCO ne deplasăm la **Classe** (1 aprilie 2011), o suburbie la 5 km de oraș, care a servit pentru cinci secole drept port militar al Ravennei, marea fiind atunci cu peste 8 kilometri mai apropiată. Aici se înalță ***Basilica di Sant'Apollinare in Classe***, considerat cel mai grandios exemplu de bazilică paleocreștină, cu trei nave longitudinale separate de colonade corintiene. Ridicată pe locul mormântului sfântului Apolinarie, protector al orașului, bazilica a fost construită între 534-549.

Foto 16.35. **Classe**: vedere frontală a bazilicii *Sant'Apollinare* (sec. VI) și a campanilei (sec. XI)

În interior, absida este decorată cu superbe mozaicuri din sec. VI-VII, de o deosebită armonie a culorilor (și pictate în concordanță cu conceptele cultului creștin arian). Ulterior, în sec. XI, bazilica a fost completată cu o campanilă circulară, total separată de clădire.

Foto 16.36. **Classe**: vedere laterală a bazilicii *Sant'Apollinare* și a campanilei.

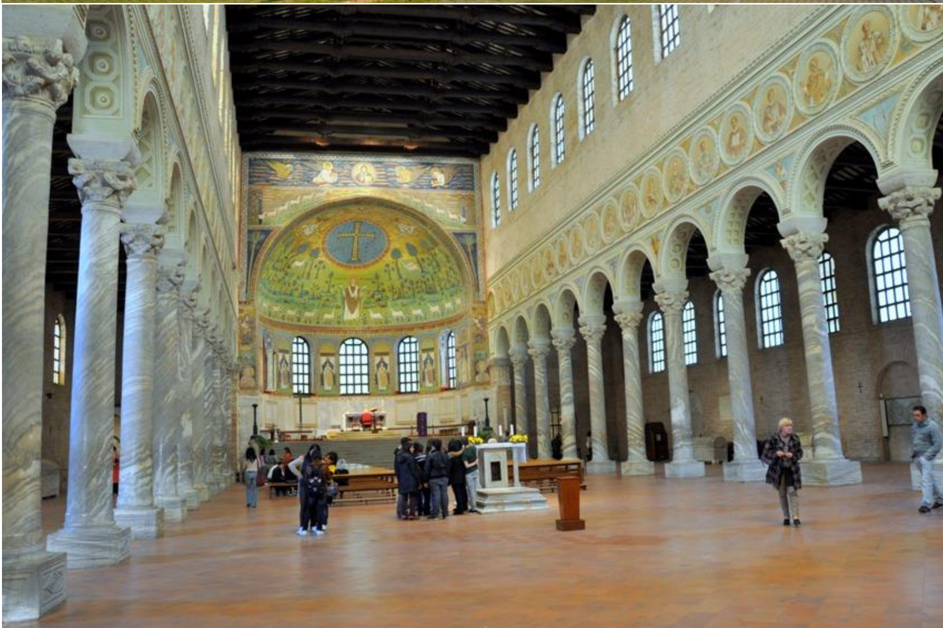

Foto 16.03. **Classe**: vedere interioară a bazilicii *Sant'Apollinare*, nava principală cu absida altarului în fundal, singurul loc unde s-au păstrat mozaicurile oiriginale.

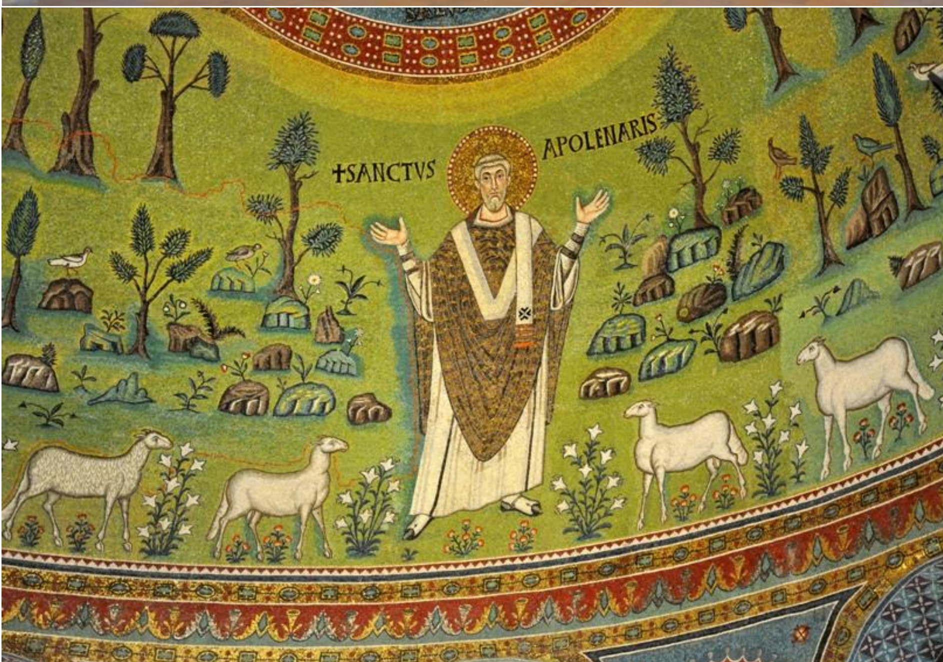

Foto 16.38. **Classe**, bazilica *Sant'Apollinare*: mozaic din registrul inferior al absidei principale (Sfântul Apolinarie, primul episcop al Ravennei, înconjurat de fideli, întruchipați de 12 miei)

Într-o zi am reușit să ne familiarizăm mulțumitor cu comorile artistice ale Ravennei. Se apropie seara și trebuie să plecăm spre Rimini pentru a pregăti vizita altui loc minunat: micul stat San Marino. Dar despre acesta, cu o altă ocazie....

17. Italia: trei orașe istorice în provincia Padova (Padova, Cittadella, Montagnana).

(Regiunea Veneto).

Padova este o provincie aflată pe principala axă de circulație est-vest din nordul Italiei, motiv pentru care este obligatoriu tranzitată în călătoriile spre Franța sau Spania. Fiind, la fel cu oricare altă zonă a Italiei, plină de orașe istorice și atracții turistice, merită să sintetizăm astăzi informațiile despre trei dintre acestea, pe care le-am vizitat cu ocazii diferite.

Foto 17.01.
Padova: vedere laterală, dinspre Dom, a Baptisteriului.

Începem turul virtual cu orașul principal, **Padova** (19 mai 2011) aflat pe aglomerata autostradă Veneția – Bologna. Orașul vechi este înconjurat practic de canalul *Bacchiglione* ca un fel de șanț de apărare medieval, peste care trec numeroase poduri. O bună variantă de începere a circuitului centrului istoric este din piața catedralei, ***Piazza Duomo***, unde putem vedea pe latura vestică Domul (*Basilica Cattedrale di Santa Maria Assunta*), construit în sec. XVI-XVII pe fundațiile unor biserici mai vechi, alături de care stă *Battistero* (sec. XII, cu frumoase fresce interioare din sec. XIV). În continuare, pe latura de nord a pieții, urmează arcul de onoare *Arco Vallarese* (1632) și *Palazzo del Monte di Pietà Nuovo* (sec. XVI, azi sediul Casei de Economii și loc de expoziții de artă). Pe latura opusă, de sud, este sediul Muzeului Diecezian, instalat în Palatul Episcopal, în care principala atracție este imensul salon al episcopilor, *Salone dei Vescovi* (sec. XV).

Foto 17.02.
Padova:
vedere a fațadei neterminate a Domului, cu baptisteriul în dreapta.

Din marginea de vest a pieții facem câțiva pași spre nord, pe *Via Accademia* pentru a vedea *Loggia dei Carraresi*, singura clădire rămasă intactă din complexul de edificii *Reggia*

Carrarese (construite între 1339-1343). Aici era în secolul XIV inima politică a Padovei, reședința seniorilor locali *De Carrara*, ce se întindea până la spațiul actualei piețe *Capitaniato* și a străzilor din jur.

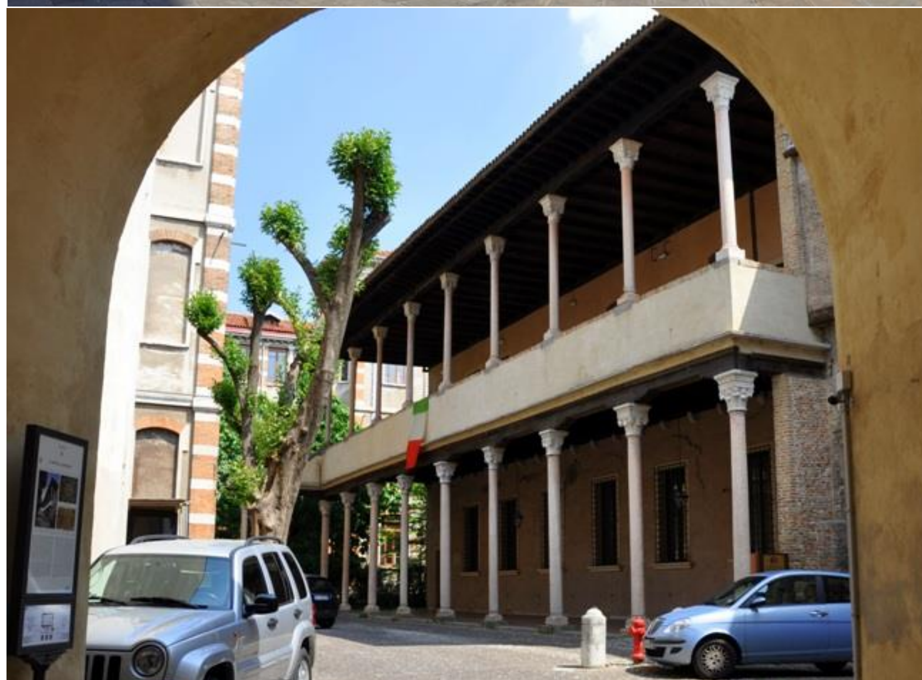
Foto 17.03.
Padova: Domul, vedere laterală a absidei și cupolei cele mari.

La capătul aceleiași străzi Accademia se găsește *Palazzo Liviano*, clădire recentă din 1940, dar care a înglobat Sala Giganților (*sala dei Giganti*), altă rămășiță a dispărutului palat senioral, ornată cu minunate fresce după renovarea din sec. XVI.

Foto 17.04.
Padova, Piazza Duomo: *Arco Vallarese* în stânga și *Palazzo del Monte di Pietà Nuovo* în dreapta.

Foto 17.05.
Padova: *Loggia dei Carraresi*, văzută din *Via Accademia*.

Revenim în piața Domului, de unde ne îndreptăm spre nord pe *Via Monte di Pietà*, și ajungem în dreptul Turnului orologiului (*Torre dell'Orologio*, originar din sec. XIV și extins ulterior), care mărginește spre est ***Piazza dei Signori***. Turnul este flancat simetric de *Palazzo di Capitanio* (sec. XV) și *Palazzo di Camerlenghi* (sec. XVI). Piața a fost pentru secole locul festivităților civice, și este mărginită pe latura diagonal opusă (estică) de

biserica *Chiesa San Clemente* (menționată de la 1190, azi dependentă de *Duomo*). Latura de sud a pieții (spre Dom) este dominată de *Loggia del Consiglio*, construită între 1496-1553 ca sediu al Marelui Consiliu.

Foto 17.06.
Padova, Piazza dei Signori: *Torre dell'Orologio*, etajat și dotat cu celebrul ceas astronomic în 1428, și cu arcul triumfal de la bază adăugat în 1531. *Palazzo di Capitanio* este în stânga

Foto 17.07.
Padova, Piazza dei Signori: *Loggia del Consiglio (*sau *Loggia della Gran Guardia)*

Foto 17.08.
Padova, *Piazza dei Signori*, vedere spre biserica *San Clemente*, flancată de case medievale. Se vede în fundal *Torre degli Anziani*.

Plecăm din *Piazza dei Signori* spre est, ocolind biserica San Clemente ieșim în altă mare piață, ***Piazza della Frutta***, unde se înalță impunător Palazzo della Ragione, dincolo de care se întinde simetric, ***Piazza delle Erbe***. Timp de secole, cele două mari piețe au fost inima comercială a orașului și locul manifestațiilor populare; chiar și astăzi se.

țin aici piețele și târgurile periodice

Foto 17.09.
Padova: *Palazzo della Ragione*, văzut din *Piazza delle Erbe*. În fundal-stânga, învelit în plase de protecție datorită renovării, stă *Palazzo delle Debite* (1874)

Pentru început vizităm ***Palazzo della Ragione***, fostul sediu al tribunalului orășenesc, ridicat în 1208, supraînălțat în 1306 în forma de carenă de navă imensă, sprijinită de 90 stâlpi. Cea mai mare încăpere este *Salone*, care ocupă întregul etaj, măsurând 81 x 27 metri la o înălțime de 27 metri.

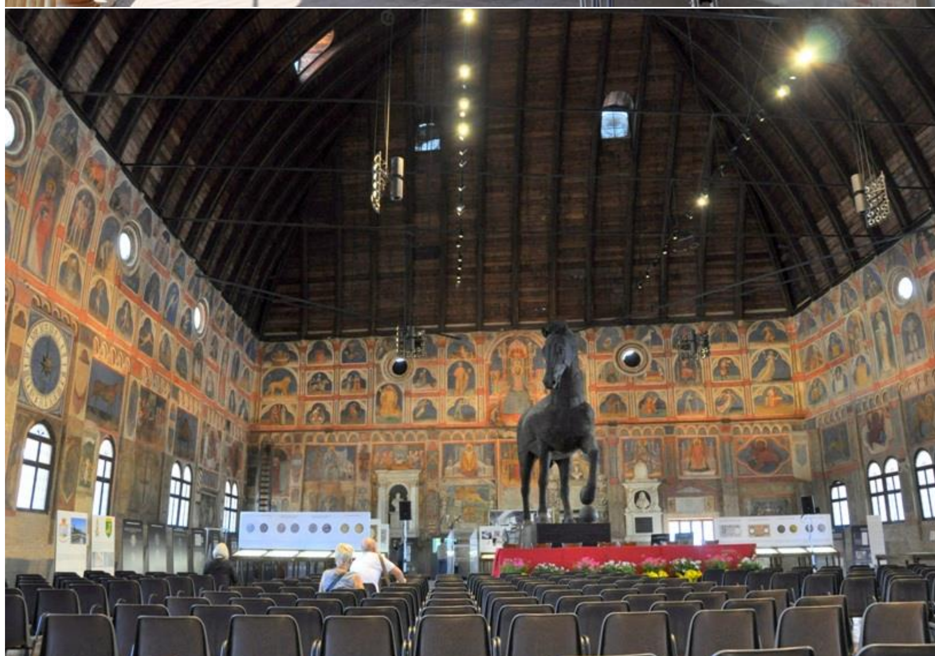

Foto 17.10.
Padova, Palazzo della Ragione: loja (balconul) superior, de-a lungul Salonului

Foto 17.11.
Padova, Palazzo della Ragione: vedere parțială a Salonului, cu calul de lemn renascentist.

Pe interior Salonul este împodobit cu un ciclu de peste 330 fresce cu subiect astrologic, pictate între 1425-1440. Aici se găsește și un imens cal de lemn realizat în anul 1466, asemănător cu cel din monumentul lui Gattamelata (vezi mai jos). Sub Salon, parterul adăpostește două rânduri de magazine alimentare.

Din *Piazza della Frutta* continuăm spre est pe *Via Guglielmo Oberdan*, trecând pe lângă două clădiri medievale, *Palazzo degli Anziani* și *Palazzo del Consiglio*, între care se înalță *Torre degli Anziani*, turn înalt de 47 metri, construit în sc. XII.

Foto 17.12.
Padova: *Torre degli Anziani* și *Palazzo del Consiglio*.

Ieșind în *Via VIII Febbraio*, trecem printre aripa *Moretti-Scarpari* (1922-1932, aparținând Palatului Comunal, un conglomerat de clădiri ce cuprinde inclusiv Palazzo della Ragione) în dreapta, și ciudata clădire a cafenelei istorice *Caffè Pedrocchi*, construită în stiluri arhitectonice diferite, în stânga.

Foto 17.13.
Padova: *Caffè Pedrocchi*, vedere a laturei de sud, cu porticul neogotic *Pedrocchino* (1839)

Foto 17.14.
Padova: *Caffè Pedrocchi*, vedere cu cele două loje de pe latura nordică, în *Piazzetta Cappellato Pedrocchi*.

În față, vom vedea spre dreapta, fațada *Palazzo del Bo*, sediul istoric al Universității din Padova începând cu anul 1539 (azi, sediul Rectoratului și loc de expoziții). Intrăm în curtea interioară (*Cortile Antico*), frumos decorată cu coloane neoclasice, blazoane sculptate și embleme în

frescă.

Foto 17.15. **Padova**: curtea interioară al *Palazzo del Bo.*

Din acest punct, ne putem îndrepta în două direcții: **spre nord**, prin Piazza și Corso Garibaldi, până la *Cappella degli Scrovegni* (1303-1305), care adăpostește o serie unică de 39 fresce pictate de Giotto. Alături este biserica *Chiesa degli Eremitani* (sec. XIII), care adăpostea în *Cappella Ovetari* un ciclu de fresce ale lui Mantegna. Bombardamentele aliate din 11 martie 1944 au distrus în mare parte biserica și capela, fiind salvate doar fragmente de frescă (aceasta ar fi fost cea mai mare pierdere culturală a Italiei). Biserica am vizitat-o separat șapte ani mai târziu, într-o seară ploioasă de 25 noiembrie 2018 (*Foto 17.16*). Tot aici este *Museo Civico agli Eremitani*, cu colecții arheologice și de artă medievală și modernă.

Foto 17.16. **Padova**: *Chiesa degli Eremitani*. Detaliu din *Capella Ovetari*, reconstruită. Au fost imprimate pe pereți vechile fotografii alb-negru antebelice, peste care s-au lipit bucățile de frescă găsite între dărâmături, ca într-un *puzzle*. Pentru protecție, seara fresca este iluminată doar la comandă și pentru scurt timp, ceea ce face fotografiatul dificil.

În 2011, ne-am îndreptat **spre sud**, până la *Prato delle Valle*, cea mai frumoasă și mai mare piață a orașului, cu peste 88.000 m². Realizată în secolul XVIII, constă dintr-o insulă eliptică centrală (*Isola Memmia*), înconjurată de un canal oval (*canaletta*) alimentat cu apă din *Alicorno*, pe malurile căruia se găsește un inel dublu de peste 80 statui, și cu o circumferință externă de 1450 metri. Insula este înconjurată de clădiri istorice și *palazzi*, printre care *Loggia Amulea* (1861), o vilă neogotică, fost sediu al pompierilor între 1906-1989. Imediat la est de piață se poate ajunge în Grădina Botanică (*L'orto Botanico*), fondată în 1545, inclusă în patrimoniul UNESCO.

În colțul de sud-est al pieții se ridică impunătoarea *basilica abbaziale di Santa Giustina*, reconstruită și consacrată la 1606 pe locul unei vechi mănăstiri. Cu 118 metri lungime și 82 metri lățime, este una dintre cele mai mari biserici ale creștinătății, a 7-a în Italia doar în ce privește lungimea, iar turnul de 74 metri este cel mai înalt din oraș.

Foto 17.17.
Padova: *Loggia Amulea* văzută de pe insula Memmia.

Foto 17.18.
Padova: vedere pe *Canaletta* spre sud. Clădirea monumentală din fundal reprezintă intrarea într-o mare parcare auto (fostul *Foro Boario*).

Foto 17.19.
Padova: vedere spre nord-est, peste Canaletta și insula Memmia, spre biserica *Santa Giustina*.

Foto 17.20.
Padova, Prato della Valle: *Basilica di Santa Giustina*

Foto 17.21.
Padova, Prato della Valle: *Basilica di Santa Giustina* văzută peste statuile insulei Memmia.

Pentru drumul de întoarcere spre parcare, mergem spre nord pe *Via Beato Luca Belludi* până în *Piazza del Santo*, dominată de imensa bazilică pontificală *Pontificia Basilica di Sant'Antonio di Padova*, construită între 1232-1310 în stilul de tranziție romano-gotic cu opt cupole bizantine, bogat decorată pe interior și în numeroasele sale capele. Din păcate fațada era în renovare la data vizitei (2011).

Foto 17.22.
Padova, Piazza del Santo: vedere laterală a bazilicii *Sant'Antonio*.

În stânga fațadei se înalță statuia ecvestră a lui Gattamelata realizată între 1445-1453 de celebrul

Donatello. În dreapta bazilicii, imediat adiacente, pot fi vizitate alte două monumente, capela votivă bogat decorată cu fresce *Oratorio din San Giorgio* (1377) și *Scuola del Santo* (numită și *Scoletta*, ridicată în 1427 și etajată în 1504 cu superba *Sala Priorale*).

Foto 17.23.
Padova, Piazza del Santo: fațada la *Scuola del Santo*. În stânga se vede zidul lateral al *Oratorio din San Giorgio*.

35 kilometri spre nord din Padova pe SS47, ajungem în orășelul fortificat **Cittadella** (27 mai 2012), ridicat în 1220 de către Padovani ca avanpost, pentru a răspunde celor din Treviso (care înălțaseră fortificațiile din Castelfranco, în timpul războiului comunelor).

Foto 17.24.
Cittadella : Vedere a incintei fortificate în lungul șanțului exterior spre poarta Bassano.

Foto 17.25.
Cittadella: vedere din turnul Bassano asupra secțiunii de nord-est a incintei, cu 8 turnuri vizibile. În dreapta ultimului dintre ele (poarta Treviso) se vede porțiunea de zid în renovare în 2012.

Principala atracție este zidul-incintă de cărămizi, cu înălțime medie de 14 metri la o grosime de 2,10 metri, care înconjoară într-o formă aproximativ ovală orașul (circumferință 1461 metri și diametru de 450 metri) fiind dublat spre exterior de un șanț de

apărare cu apă, complet. O secțiune din zidul de N-V lipsește, fiind distrusă în sec. XVI, dar în locul său a fost ridicată o modernă pasarelă metalică suspendată. La data vizitei noastre (2012) doar ¾ din lungimea zidurilor de incintă erau recondiționate și adaptate turismului, dar renovarea a fost finalizată în 2013. Parcarea este facilă, chiar pe scuarul circular din jurul zidurilor.

Foto 17.26. **Cittadella**: vedere din turn asupra celor două arce interioare ale porții Bassano (pe sub care trece *Via Roma*).

Foto 17.27. **Cittadella** : turnul porții Bassano (cel cu steaguri), văzut din apropiere de Porta Treviso.

Cel mai bun loc de începere al turului gărzilor (*Camminamento di Ronda*) este prin *Porta Bassano*, cea mai complexă dintre cele patru porți (așezate pe axele cardinale, fiecare dotate pe vremuri cu poduri mobile peste canalul exterior). Poarta este un bastion în sine (e și denumită *Rocca di Porta Bassano*), are cinci arce corespunzând la cinci compartimente defensive (două în interior, trei în exterior); poate fi vizitată pe o pasarelă suspendată și *Casa del Capitano* (ce adăpostește azi oficiul de turism și plecarea în tur)

Foto 17.28.
Cittadella: vedere a porții Bassano dinspre nord-vest.

Deasupra porții se înalță un turn de observație de 30 metri (*Torrione di Porta Bassano*), cel mai înalt dintre cele 36 turnuri. De la poartă, zidurile puteau fi vizitate în ambele direcții; am început spre est cu tura cea mai scurtă; după ce trecem cele 8 turnuri și ajungem la *Porta Treviso* (unde începea zona aflată în lucrări), ne întoarcem, trecem poarta Bassano din nou și continuăm pe secțiunea de nord-vest.

Foto 17.29.
Cittadella: vedere a porții Vicenza cu primăria orașului în dreapta.

Foto 17.30.
Cittadella: vedere a arhitecturii porții Padova (spre exterior, spre orașul nou).

Ajungem la partea distrusă în sec. XVI, dar golul este completat de o pasarelă metalică. Revenim pe zid, trecem de intrarea occidentală în oraș, *Porta Vicenza*, care are un turn de 22-25 metri și un sistem triplu de porți. Pe dedesubt, *Via Indipendenza* trece pe lângă Primărie (și un mic teatru semicircular în aer liber) spre centrul vechi. Ajungem la a treia poartă, *Porta Padova* (ce marca intrarea principală în oraș, construită în jurul masivului turn-închisoare *Torre di Malta* (1251) aflată în partea opusă a orașului față de *Porta Bassano*, de unde am plecat).

Foto 17.31.
Cittadella: vedere spre Dom și centrul orașului vechi, de pe poarta Padova.

Aproape lipită de zid este construcția arhaică a bisericii medievale *Chiesa di Santa Maria del Torresino* (azi sediu de expoziții). Trei turnuri mai departe, începea secțiunea în lucru (care ținea până la ultima poartă, Porta Treviso), astfel încât nu am continuat ci am coborât în oraș printr-o construcție de sticlă din incinta porții Padova.

Foto 17.32.
Cittadella: Porta Padova, văzută din orașul vechi (de pe *Via Garibaldi*)

Foto 17.33.
Catedrala orașului Cittadella (Duomo).

Ajunși pe *Via Garibaldi* ne îndreptăm spre centrul orașului, *Piazza Pierobon*, dominată de silueta Domului (1774-1826). Piața este punctul central geometric al orașului, aflat la întretăierea celor două axe perpendiculare care se termină ce cele patru porți. După o scurtă incursiune spre *Porta Treviso*, revenim în piață de unde contiunuăm pe Via Roma pentru a ajunge la punctul nostru de plecare, Porta Bassano, prin care ieșim în exterior spre locul de parcare.

Foto 17.34.
Cittadella: Poarta Treviso (intrarea orientală a orașului), cu turnurile de 22-25 metri și un sistem triplu de porți. Vedere de pe *Via Guglieme Marconi*.

Foto 17.35.
Cittadella: Porta Bassano, văzută din orașul vechi (de pe Via Roma). Fresca exterioară reprezintă stema familiei Carrara (carul roșu) și stema Padovei.

La al treilea oraș ajungem plecând din Padova spre sud pe A13, trecând pe lângă mai multe localități istorice în zona rezervației *Parco dei Colli Eugane*: Abano Terme, Praglia (cu *Abbazia* sa), Arqua Petrarca și Monselice unde intrăm spre vest pe SR10.

Ajungem la **Montagnana** (12 februarie 2009, 50 kilometri S-V de Padova), alt orășel care și-a păstrat zidul de incintă din sec. XIV, jalonat de 24 turnuri poligonale de pază (de 17-19 metri) și patru porți.

Foto 17.36.
Montagnana: zidul de est, cu fortificația *Castello di San Zeno* în stânga (intrarea principală dinspre Padova) și marele turn de 40 metri.

Spre deosebire de Cittadella, aici zidurile nu pot fi parcurse la înălțime (*cammino di ronda*, care era executat de-a lungul unei pasarele de lemn ce nu mai există), iar cea mai bună imagine o avem din exterior, deoarece în interiorul incintei multe clădiri au fost construite ulterior, lipite de zid și furând astfel din perspectiva lor.

Foto 17.37.
Montagnana: Fortificația *Rocca degli Alberi*, la poarta de intrare dinspre vest.

Incinta este dreptunghiulară neregulată de aproximativ 600 x 300 metri, acoperind o arie de 24 hectare și un perimetru de 2 kilometri. Zidurile au înălțimi între 6,5 și 8 metri și o grosime de circa un metru. Fostul șanț de apărare exterior este azi secat dar frumos înverzit, și de-a lungul său poate fi făcut circuitul complet pe șoseaua de centură *Via Circonvallazione*.

Foto 17.38.
Montagnana: zidul de nord cu podul peste șanțul de apărare corespunzător porții de nord (pe *Via Roma*)

Foto 17.39.
Zidul de sud cu turnul bisericii *San Francesco* (sec. XIV). Cele două mașini de pe *Via dei Montagnana* au ieșit prin poarta sudică, construită în sec. XIX pentru a face legătura cu gara

Intrăm pe *Via Borgo Eniano* și ajungem inițial în fața intrării estice, cea mai complexă, mărginită în dreapta de *Castello di San Zeno* (sec. XIII) cu cel mai înalt reper al zonei, turnul de 40 metri (*il mastio*) și Muzeul Civic în stânga. În partea diametral opusă, vestică, se găsește altă poartă monumentală, *Rocca degli Alberi*, pe *Via Giacomo Matteotti*; construită între 1360-1362 de aceeași familie Carrara (seniorii din Padova) pentru utilizări exclusiv militare, cu un sistem defensiv complex, fortificația adăpostește azi un hostel pentru tineret.

Foto 17.40.
Montagnana: Duomo (Catedrala) văzut din *Piazza Communale*.

Foto 17.41.
Montagnana: Clădiri construite peste vechiul zid nordic de incintă, pe *Via Mure Nord*.

În schimb, cele două porți laterale realizate mult mai târziu (poarta de nord sau *Vicenza* – sec. XVI și poarta de sud sau *XX Settembre* – în sec. XIX), sunt simple intrări prin turnurile de apărare, lipsite de spectaculozitate. Orașul dezvoltat în interiorul zidurilor are un aspect aparent relativ nou și după tipicul italienesc. Centrul social (și nu geometric) al orașului este *Piazza Communale* (sau *Vittorio Emanuelle II*) unde se poate vizita catedrala, *Duomo di Santa Maria Assunta* (1431-1502, cu o pictură a lui Veronese). Răspîndite în oraș mai pot fi văzute două biserici și câteva *palazzo* renascentiste: *Palazzo Communale*, *Palazzo Magnavin-Foratti*, *Palazzo Giusti-Sanmartini* și, mai ales, *Villa Pisani* a celebrului Palladio (1553-1555).

Foto 17.42.
Montagnana: vedere de pe Via Mure Nord (așadar de lângă zidul de nord) spre Via Mure Est.

Foto 17.43.
Montagnana: zidul fortificațiilor pe *Via Mure Nord*, văzut din incidență inversă (dinspre colțul estic a incintei).

Din piață se poate rătăci în toate sensurile; noi am intrat și pe *Via Roma*, apoi pe *Via Mure Nord*, care în acestă secțiune oferă imaginea aparte a clădirilor noi construite, lipite de zidul de incintă. Pentru a vedea aspectul inițial al zidurilor interioare, ne întoarcem puțin până în colțul de est al incintei (acolo unde *Via Mure Nord* se transformă, după un unghi de 90 grade, în *Via Mure Est*). Pe o scurtă porțiune de câteva zeci de metri, putem admira aici aspectul original al zidului de incintă.

18. Marea Britanie: plimbare prin orașul universitar Cambridge.
(Anglia).

Plecând dintr-o Londră eclectică și cosmopolită cu sentimente contradictorii simțim că trebuie să găsim undeva Anglia cea autentică... și fiind în drum spre Colchester ne gândim că ar fi binevenit un mic ocol până în **Cambridge** (12 mai 2010) sediu al Universității fondate în anul 1209. Nu am regretat decât faptul că am acordat doar o jumătate de zi acestui minunat oraș !

Trecând pe Tower Bridge, scăpăm de bazarul sud-asiatic din Whitechapel, traversăm nordul Londrei și ajungem la Cambridge în circa două ore; parcăm aprope de centru, ieșind repede pe una dintre principalele străzi ale orașului, ***St. Andrew's Street***. Lăsăm în stânga biserica *St. Andrew the Great* și aruncăm o privire în dreapta în curtea interioară a colegiului *Christ's College* (înființat în 1505, cu vechile clădiri păstrate în *First Court*).

Foto 18.01. **Cambridge.**
St. Andrew the Great, reconstruită în 1842-1843 în stil neoclasic (anglican de secol XV), pe locul unei vechi biserici medievale.

Foto 18.02. **Cambridge.**
Christ's College: *The Great Gate*, intrarea din *St. Andrew's Street*. Construcția este cea originală din sec. XVI, doar că a fost scurtată la bază prin ridicarea nivelului străzii.

Continuăm pe ***Sidney Street***, ajungând în dreptul unei alte biserici, *Holy Trinity Church*. O ocolim spre stânga, și continuăm pe *Market Street* până ajungem în *Market Hill*, dincolo de care se ridică biserica *Great St. Mary's Church* (construită în forma actuală între 1478-1519). Continuăm pe lângă biserică câțiva metri, pe *St. Mary's Street* și până în piața ***Senate House Hill***, de unde avem acces la cele mai importante monumente ale orașului: în dreapta, pe lângă *Gonville and Caius College* (înființat la 1348, reactivat din 1557) se intră pe *Trinity Street*, ajungându-se la colegiile *Trinity, St. John's* și *Magdalene* (vom reveni aici mai târziu); în față se înalță *Senate House* (1722-1730, folosită azi doar pentru ceremoniile de absolvire ale Universității), prin dreapta căruia, mica străduță *Senate House Passage* ne poate duce la colegiile *Trinity Hall* și *Clare*. Pentru început, noi alegem să o luăm la stânga pe *King's Parade* (spre sud), pe lângă superba fațadă a *King's College*, unde vom reveni de asemenea ceva mai târziu.

Foto 18.03. **Cambridge. Senate House Hill**: vedere de pe *King's Parade* spre *Great St. Mary's Church* (dreapta) și *Gonville and Caius College* (stânga).

Foto 18.04. **Cambridge. Senate House Hill**: vedere de pe *King's Parade* spre *Gonville and Caius College* (dreapta, fațada în stil clasic refăcută în sec. XVIII) și o latură a *Senate House* (stânga).

Foto 18.05. **Cambridge.** Poarta de onoare cu ceasul solar (*The Gate of Honour*, sec. XVI) a colegiului *Gonville and Caius*, văzută de pe *Senate House Passage*.

Imediat strada își schimbă denumirea în ***Trumpington Street***, și chiar la începutul său (intersecția cu *Bene't Street*), putem vedea o atracție turistică modernă, *Corpus Clock*, ceas încastrat în zidul colțului de nord-vest al *Corpus Christi College* (înființat la 1352). Continuăm pe Trumpington, trecând printre fațadele celor două colegii aflate față în față: Corpus Christi și St. Catharine's College, ajungem în fața curții deschise a colegiului St. Catharine's, care este o excepție în oraș, regula fiind curți rectangulare

închise pe toate laturile. Aruncăm apoi o privire în *New Court*, curtea nouă a colegiului vecin, Corpus Christi (de unde se poate trece în *Old Court*, datând din sec. XIV, pe lângă biserica *St. Bene't Church* din sec. XI, cea mai veche clădire din oraș, ieșindu-se apoi în Bene't Street).

Foto 18.06.
Cambridge.
Senate House Hill: fațada *King's College* văzută de pe *King's Parade*. În stânga intrarea estică spre *Front Court* (construită în stil neogotic la începutul sec. XIX), iar în dreapta celebra Capelă.

Foto 18.07.
Cambridge.
Corpus Christi College: clădirea *Taylor Library* cu Corpus Clock, ceas sculptural suflat cu aur, inaugurat în anul 2008 de Stephen Hawking (profesor la Trinity Hall College).

Foto 18.08.
Cambridge.
St. Catharine's College: curtea interioară deschisă spre strada Trumpington.

Foto 18.09.
Cambridge. Corpus Christi College: curtea nouă (*New Court*, finalizată în 1827), văzută din dreptul intrării din strada Trumpington. Pe latura din stânga se trece în *Old Court*.

Capătul clădirilor colegiului Corpus Christi este marcat de biserica parohială *St. Botolph's Church* (cca. 1350).

Foto 18.10.
Cambridge. St. Botolph's Church în prim plan, iar în spate fațada New Court a colegiului Corpus Christi, de-a lungul străzii Trumpington. La mijlocul fațadei, se distinge intrarea principală, mărginită de două turnulețe

Puțin mai departe, pe dreapta, vedem *Pitt Building*, iar pe stânga fațada *Pembroke College* (înființat în 1347), fațadă care începe cu poarta de intrare, *Gatehouse*, și se termină cu *College Chapel*. Peste drum de colegiu, se ridică turnul bisericii *Emmanuel United Reformed Church*.

Foto 18.11.
Cambridge. Vedere din strada Trumpington spre **Pitt Building**, construcție din 1833, fostul sediu al editurii *Cambridge University Press*, azi centru de conferințe.

Foto 18.12.
Cambridge.
Turnul bisericii **Emmanuel**, refăcută în forma actuală în sec. XVIII.

Foto 18.13.
Cambridge.
Pembroke College: latura stângă a fațadei la strada Trumpington, cu *Gatehouse*, cea mai veche poartă de intrare din Cambridge, datând din sec. XIV.

Foto 18.14.
Cambridge.
Pembroke College: latura dreaptă a fațadei la strada Trumpington, cu capela colegiului, consacrată în 1665.

Câțiva metri mai departe ascunsă în vegetație, tot pe dreapta, altă biserică, *Little Saint Mary's Parish Church* (1352, cu modificări ulterioare până la 1880) urmată de intrarea principală și capela colegiului

Peterhouse (înființat în 1282, cel mai vechi din oraș).

Foto 18.15.
Cambridge. Peterhouse College: intrarea principală din strada Trumpington și altarul capelei construită la 1628.

Tot pe dreapta urmează clădirea *Fitzwilliam Museum* (1816). Peste drum de muzeu, vedem o clădire tradițională veche de 5 secole în care funcționeză azi restaurantul *Loch Fyne*, și clădirea policromă a *Cambridge Judge Business School* (înființat în 1954 pe locul vechiului *Addenbrooke's Hospital*).

Foto 18.16.
Cambridge. Fitzwilliam Museum, văzut din strada Trumpington

Aici se termină în linii mari centrul istoric spre partea sa sudică, astfel încât cotim dreapta și trecem peste râul *Cam*, într-o zonă verde cu vaci rumegând liniștite. O luăm înapoi spre centru, trecând prin spatele colegiului Peterhouse, până la *Mill Pond*, unde două poduri alăturate traversează râul.

Foto 18.17.
Cambridge. Mathematical Bridge pe râul Cam, văzut de pe *Small Bridge* (podul străzii Silver).

De pe *Small Bridge* vedem *Mathematical Bridge* (pod de lemn care unește două părți ale *Queen's College*, construit în 1749 și refăcut în 1866 și 1905).

Foto 18.18. **Cambridge. Queen's College**: curtea veche (construită între 1448-1551), văzută dinspre intrarea din Queen's Lane, cu ceasul lunar din anul 1733 (*Moondial*), plasat pe peretele fostei capele (azi biblioteca).

Putem continua pe promenada împădurită din zona numită *The Backs*, care trece, de-a lungul *Queen's Road*, prin spațiile înverzite de pe malul râului Cam, respectiv prin spatele colegiilor Quen's, King's, Clare, Trinity Hall, Trinity, St. John's și Magdalene. E o variantă atrăgătoare și relaxantă, dar destul de lungă, astfel că reintrăm în oraș pe *Silver Street*, apoi pe *Queen's Lane*, de unde aruncăm o privire în *Old Court*, una din curțile ***Queen's College***, fondat în 1448. Queen's Lane continuă între zidurile înalte ale colegiilor Queen's și St. Catahrine's, terminându-se brusc și continuând la dreapta cu *King's Lane*, pe unde ieșim din nou în *King's Parade* și *Senate House Hill* (completând astfel circuitul început mai devreme), pentru a vizita cel mai cunoscut colegiu al orașului, ***King's College***.

Foto 18.19. **Cambridge. The Old Schools**: poarta de intrare din Trinity Lane.

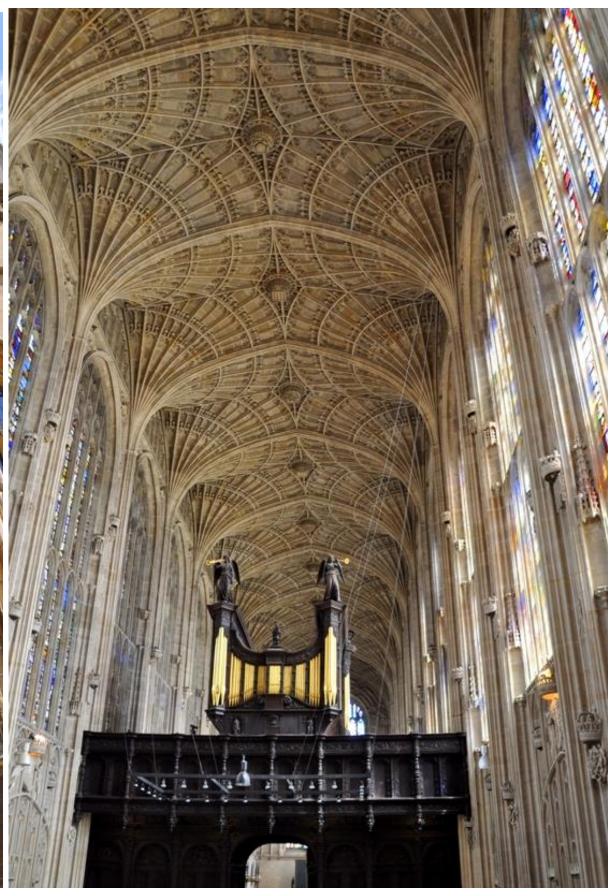

Foto 18.20. **Cambridge. King's College Chapel**: interiorul sălii cu vedere spre dantelăria boltei-evantai.

Foto 18.21.
Cambridge.
The Old Schools (stânga), văzută de pe *Trinity Lane*. Aici sunt azi birourile administrației Universității.

Fondat în anul 1441 de către Henric al VI-lea, colegiul este renumit mai ales prin capela sa, *King's College Chapel*, construită între 1446-1544, unul dintre cele mai frumoase exemple de arhitectură gotică târzie din Anglia.

Foto 18.22.
Cambridge.
King’s College: vedere a curții interioare *Front Court*, dinspre capelă. În fundal, poarta de acces din *King’s Parade*, de unde am admirat-o la începutul excursiei (foto 6).

Intrăm pe *Senate House Passage*, apoi spre stânga pe *Trinity Lane* printre Clare College (dreapta) și fațada *The Old Schools* (stânga, 1441, reconstruită între 1864-1890), și ne trezim chiar în laterala King’s Chapel.

Foto 18.23.
Cambridge.
Clare College: vedere a curții interioare *Old Court* (finalizată între 1638-1715) cu *King's College Chapel* în fundal.

Merită vizitat interiorul care este grandios: o sală unică dreptunghiulară de 88 x 12 metri, peste care se ridică la 24 metri

înălțime cea mai mare boltă-evantai gotică **din lume**, construită între 1512-1515.

Foto 18.24. **Cambridge. Clare College**: vedere a grădinii *Scolar's Garden* de pe malul râului Cam, cu *King's College Chapel* în fundal dreapta.

Din capelă ieșim într-una din curțile interioare, *Front Court* (construită în etape între 1723-1828 în stilul *Gotic revival*), după care revenim în *Trinity Lane* de unde traversăm curtea ***Clare College*** (înființat la 1326) și ieșim la râul Cam.

Foto 18.25. **Cambridge. Clare College Bridge**, cel mai vechi pod al orașului (1640), singurul care nu a fost distrus de Parlamentari în timpul Războiului Civil (1642-1651).

Trecem pe malul opus pe *Clare Bridge* ajungând din nou în înverzitul *The Backs* unde admirăm grădinile colegiului Clare (îndeosebi *Fellows' Garden*) și de unde avem câteva vederi perfecte ale colegiilor Clare și King's.

Foto 18.26. **Cambridge.** Vedere de pe podul Garret Hostel în lungul râului Cam spre *Clare Bridge*, cu colegiul Clare în stânga și vârfurile *King's Chapel* în fundal.

Râul Cam oferă o imagine cât de poate de britanică, trec des bărcuțe turistice sau ambarcațiuni sportive ale studenților care fac antrenamente pentru tradiționalele competiții între universități.

Foto 18.27. **Cambridge.** Vedere de pe podul Clare în lungul râului Cam, spre *Garret Hostel Bridge* (1960) și biblioteca Jerwood a colegiului *Trinity Hall*. În stânga, se vede o parte din *Fellows' Garden* (aparținând colegiului Clare).

Foto 18.28. **Cambridge. King's College**: capela colegiului (stânga) și clădirea Gibbs (dreapta, care mărginește pe o latură *Front Court*), văzute de peste râul Cam (din *The Backs*)

Foto 18.29. **Cambridge. King's College**: aceleași clădiri, dar dintr-o incidență oblică. În plus, în stânga se vede o laterală a colegiului Clare.

Trecem râul Cam și revenim pe *Trinity Lane* de unde intrăm pentru câteva secunde în *Great Court* (care cu o circumferință de 341 metri pare a fi cea mai mare curte închisă din

Europa) a ***Trinity College***, înființat în 1546, cel mai mare și cel mai bogat din Cambridge. Apoi continuăm pe *Trinity Street*, de unde privim principala poartă a aceluiași colegiu (*Great Gate*) prin care intrăm din nou în curtea mare, pe altă latură a sa. Imediat în dreapta intrării, poate fi văzut un mic (și afirmativ adevărat) descendent al mărului care se spune că l-ar fi inspirat pe Isaack Newton în formularea teoriei gravitației.

Foto 18.30. **Cambridge.**
Trinity College: *Great Gate*, intrarea principală din strada Trinity, cu statuia fondatorului colegiului, Henric VIII.

Foto 18.31. **Cambridge.**
Trinity College: *Great Court* (finalizată între 1599-1608), privită dinspre intrarea din Trinity Lane spre nord, cu capela, fântâna și *Great Gate*.

Foto 18.32. **Cambridge.**
Trinity College: *Great Court* privită dinspre *Great Gate*. În dreapta se vede capela, construită în 1554.

Foto 18.33.
Cambridge.
Trinity College: *Mărul lui Newton*, între *Great Gate* și exteriorul Capelei colegiului, pe Trinity Street. În spate ar fi chiar camera în care Newton a studiat la Trinity.

Continuăm apoi pe Trinity Street, redenumită acum *St. John's Street*, până în fața porții principale de intrare în ***St. John's College*** (înființat în 1511, întins pe ambele maluri ale Cam-ului, legate cu decorativul neo-gotic Pod al Suspinelor -*Bridge of Sighs*-, construit la 1831).

Foto 18.34.
Cambridge.
St. John's College: fațada de la strada cu același nume, în mijloc se vede principala poartă de intrare, iar în fundal silueta capelei.

În fața sa, peste drum, remarcăm clădirea de cărămidă roșie a *Old Divinity School* (1878-1879), iar la capătul străzii St. John's admirăm din exterior capela colegiului, *St. John's Chapel*, construită între 1866-1869 în locul uneia vechi de lemn din sec. XIII

Foto 18.35.
Cambridge.
St. John's College: capela văzută din strada St. John's.

Foto 18.36.
Cambridge.
St. John's College: *Main Gate*, poarta principală, cu emblema Lady Margaret Beaufort (întemeietoarea colegiului).

Tot aici, în intersecția dintre *St. John's* și *Bridge Street*, vedem neobișnuita clădire a Bisericii Rotunde, numită oficial *Church of the Holy Sepulchre* (construită în jurul anul 1130, restaurată în 1842, este una dintre cele patru biserici medievale încă în folosință din Europa).

Timpul alocat s-a cam terminat, așa încât de aici o luăm pe *Sidney Street* și ne întoarcem la parcare. Este limpede că o jumătate de zi nu este suficientă decât pentru un prim contact și pentru o imagine sumară a acestui extraordinar oraș; timpul limitat a impus ca multe monumente să fie privite în fugă (unele colegii pot fi vizitate contra taxă), în plus nu am reușit să ajungem la obiective importante, inclusiv colegiile Downing, Emmanuel, Magdalene, Sidney Sussex și altele până la un total de **treizeci-și-unu** colegii existente în oraș, toate afișând o deosebită diversitate arhitectonică, urmarea celor 700 ani în care au fost înființate și s-au dezvoltat...

Foto 18.37.
Cambridge.
The Round Churh
(*Church of the Holy Sepulchre*) văzută din *Bridge Street*.

19. Germania: districtul Berchtesgaden (Königssee, Obersalzberg).

(Land Bayern).

Districtul Berchtesgaden acoperă o vastă zonă muntoasă de graniță între Germania și Austria, cu nenumărate obiective turistice, localități pitorești, natură montană spectaculoasă dominată de omniprezentul Watzmann și un trecut istoric sumbru încă învăluit de enigme și secrete... *Berchtesgadener Land* poate fi o destinație anuală de vacanță, dar mai jos propun un prim contact, cam așa cum l-am făcut și noi în realitate.

Prima vizită poate fi făcută Lacului Regal (**Königssee**); din Berchtesgaden sunt doar șase kilometri pe B20 până la marea parcare amenajată la intrarea în comuna **Schönau am Königssee** (11 iulie 2010) unde se găsește și centrul de informare turistică dar și stația de plecare a telecabinei *Jennerbahn* (cu care se poate ajunge pe vârful *Jenner* de 1874 metri, de unde se deschide o panoramă superbă asupra lacului). Încă de aici din parcare, un ochi antrenat poate zări Cuibul de Vultur al dictatorului Adolf Hitler (*Kehlsteinhaus*) care, din poziția sa strategică ne va urmări întreaga zi...

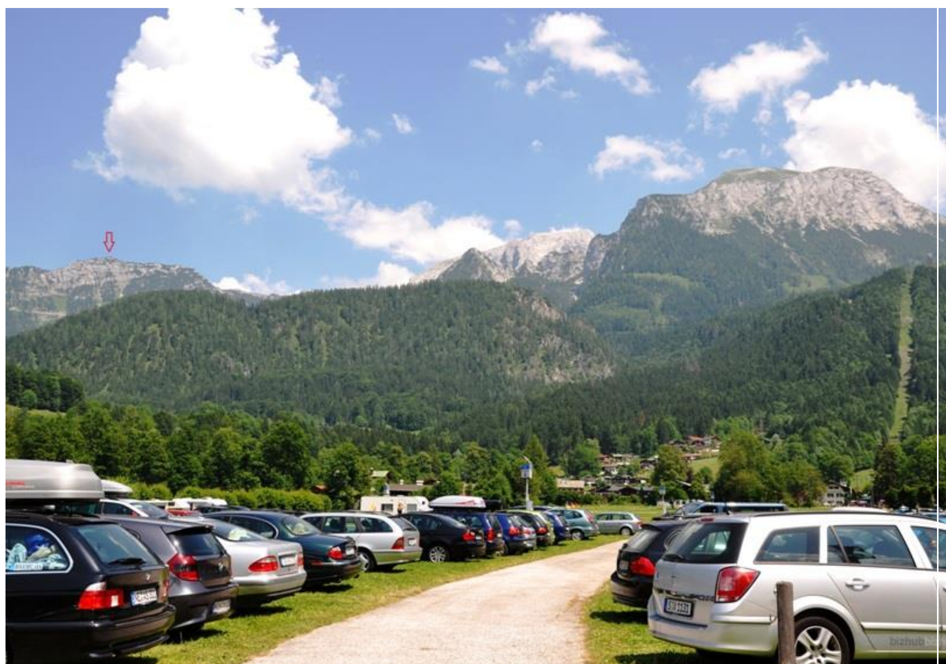

Foto 19.01. **Schönau** Parcarea de la intrarea spre lacul Königssee, cu vedere spre Jenner (dreapta) și Kehlsteinhaus (stânga, săgeata roșie).

Trecem pe *Seestrasse* prin pitorescul sătuc Könîgssee pentru a ajunge la debarcader, cu intenția unui tur pe apele lacului. Vaporașul electric (singura variantă de navigație permisă încă din 1909 pentru a nu altera puritatea apei) face naveta între mai multe pucte de debarcare (*Kessel*, *St. Bartholomä*, cu ultima stație *Salet*, de unde poate fi vizitat micul și spectaculosul lac alpin *Obersee*).

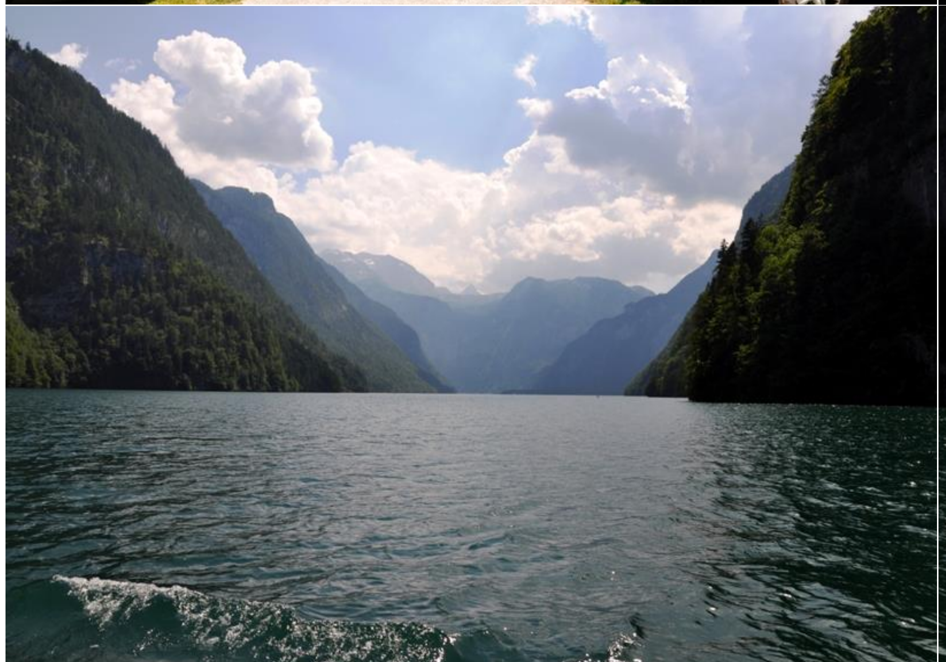

Foto 19.02. Vedere din barcă, în lungul lacului **Konigsee**, în fundal se vede vârful ascuțit piramidal al *Schönfeldspitze* (2653 m.), care face parte din lanțul muntos numit *Steinernes Meer*.

Traseul complet are două ore pe o direcție, de aceea am optat pentru circuitul scurt la St. Bartholomä.

Lacul este mărginit de pereții stâncoși ai Alpilor Bavarezi, care creează un efect de ecou; la fiecare tur, motorul bărcii va fi oprit pentru câteva minute iar barcagiul va suna din trompetă pentru a demonstra ecoul care reverberează de șapte ori... nu mai știu dacă am auzit chiar șapte trompetiști răspunzând, dar e posibil...

Debarcăm pentru popas la *St. Bartholomä*, pe peninsula **Hirschau**, care e practic accesibilă doar pe apă, alternativa fiind un traseu alpin pentru drumeți experimentați.

Foto 19.03. Vedere din barcă a debarcaderului și biserícii **St. Bartholomä**; în fundal, panta de est a masivului Watzmann.

Așezarea constă din biserica de pelerinaj Sfântul Bartolomeu (reconstruită în 1697 după modelul catedralei din Salzburg), lângă care se află cabana de vânătoare (*Jagdschloss*, sec. XI), transformată azi în han-restaurant. Peninsula are câteva mici zone de plajă unde se poate sta în liniștea perfectă a locului.

Foto 19.04. Vedere de pe apă a peninsulei **Hirschau**, de la stânga la dreapta: fostul castel de vânătoare, biserica și debarcaderul *St. Bartholomä*.

Foto 19.05. Vedere de pe o plajă a peninsulei **Hirschau** spre satul Königssee. Săgeata indică poziția *Kehlsteinhaus*, care e vizibilă și din acest loc îndepărtat

Revenim la debarcaderul portului Königssee (*Seelände*), de unde sunt posibile mici excursii, una fiind poteca pe malul lacului până la punctul de belvedere *Malerwinkel*, trecând pe lângă *Villa Beust* și insulița de 60 metri

lungime *Christlieger*, pe care este ridicată statuia Sfântului Johannes von Nepomuk.

Foto 19.06. **Königssee**: hangare lacustre de lemn pentru ambarcațiuni, văzute de la debarcaderul din port. Deasupra se înalță *Villa Beust*.

Foto 19.07. **Königssee**: hangare lacustre de lemn pentru ambarcațiuni, văzute în detaliu de pe poteca de promenadă pe malul lacului.

Pentru întoarcerea la parcare, continuăm poteca de la debarcader în sensul opus, pe lângă râul *Königsseer Ache* și pe lângă vechiul pod de lemn acoperit, pe care se poate trece spre o pistă modernă de bob.

Foto 19.08. **Königssee**: vechiul pod de lemn acoperit peste *Königsseer Ache*.

Revenim la Berchtesgaden de unde ne îndreptăm spre **Obersalzberg**, loc încărcat de trecutul său nazist în mijlocul unui cadru natural de excepție. Satul a fost descoperit ca stațiune de cură de la sfârșitul secolului XIX, când Mauritia Mayer deschide Pensiunea Moritz, ulterior *Platterhof*. În 1933 Adolf Hitler va cumpăra aici casa *Wachenfeld*, pe care a extins-o treptat astfel

încât în 1936 vorbim deja de vila *Berghof*. În apropiere și-au cumpărat reședințe și alți lideri naziști, Hermann Göring, Martin Bormann și Albert Speer. Deja în 1935-1936 toate casele sătenilor sunt cumpărate sau evacuate, majoritatea demolate, stabilindu-se trei zone de siguranță sporită, într-una, așa-numitul *Führersperrgebiet*, accesul public fiind interzis. Celelalte două zone de siguranță au fost ocupate cu barăci militare ale gărzilor SD și SS, case de oaspeți, buncăre și adăposturi subterane. Toate clădirile au fost avariate de bombardamentele aliate din 25 aprilie 1945, după care au fost incendiate de SS și jefuite de localnici și ocupanții americani. După 1952 Guvernul Bavariei a depus eforturi continue pentru a lichida și ultimele vestigii – dinamitate sau îngropate cu buldozerul, azi mai există o singură clădire importantă funcțională (*Hotel zum Türken*) și alte două-trei mărunte. Pentru a ajunge în acest loc, urcăm pe B319 prin Untersalzberg și lăsăm mașina în marea parcare amenajată la *Hintereck* (12 iulie 2010) pe locul fostului *Hotel Platterhof* (transformat de naziști dintr-o pensiune într-o clădire luxoasă cu multe etaje; afectat de bombardamente, a scăpat de distrugerea din 1952, fiind renovat de americani și transformat într-un sediu de recreere pentru militarii lor, *Hotel General Walker*. După retragerea americanilor din 1995, bavarezii l-au demolat în anul 2000, iar toate decorațiunile interioare au fost jefuite și pierdute). Parcarea astfel întinsă peste fundațiile *Platterhof* este mărginită de două mici clădiri: *Terassenhalle*, singura supraviețuitoare din complex (azi restaurantul *Gastronomie Obersalzberg*), și *Dokumentation Obersalzberg* (muzeu al perioadei naziste) care a fost amenajat în 1999 în fosta casă de oaspeți *Partei-Gästehauses „Hoher Göll“*.

Primul obiectiv este celebrul **Cuib de vultur** (englezii îi spun *Eagle's Nest*, dar numele german este *Kehlsteinhaus*), construit de Bormann în 1938 la 1834 metri, și făcut cadou lui Hitler cu ocazia zilei de naștere din 1939.

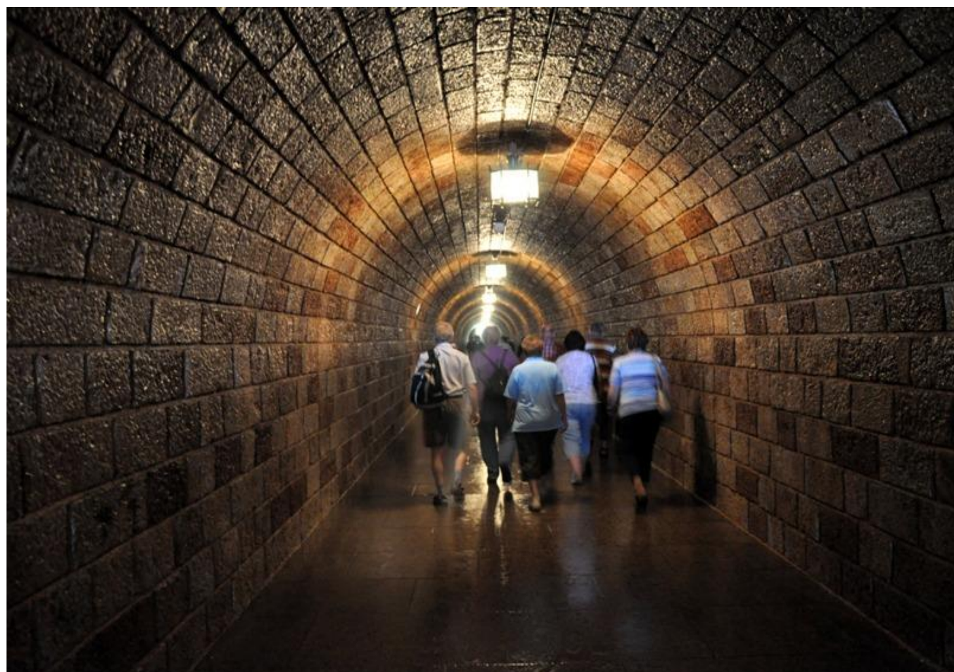

Foto 19.09. Tunelul de 124 metri, care duce la *Kehlsteinlift*.

Foto 19.10. *Sala Octogonală* din interiorul Cuibului de Vultur: căminul (cadou de la Mussolini), pereții și tavanul sunt cele originale din 1938, doar marea masă rotundă pentru invitați a fost înlocuită cu mobilier de restaurant.

Din Obersalzberg până la Kehlstein duce o șosea îngustă în lungime de 6 km (*Kehlsteinstraße*), interzisă accesului individual din anul 1952, astfel încît singura cale de transport rapid sunt autobuzele RVO *Kehlsteinlinie*, plecate din parcarea de la Hintereck. Odată ajunși la stația superioară,

accesul în vilă se face printr-un tunel de 124 metri la capătul căruia luăm un lift vertical pentru încă 124 metri, ieșind direct în vestibului casei. Toate amenajările sunt cele originale din anul 1938, iar casa este de asemenea perfect păstrată, doar că azi este restaurant.

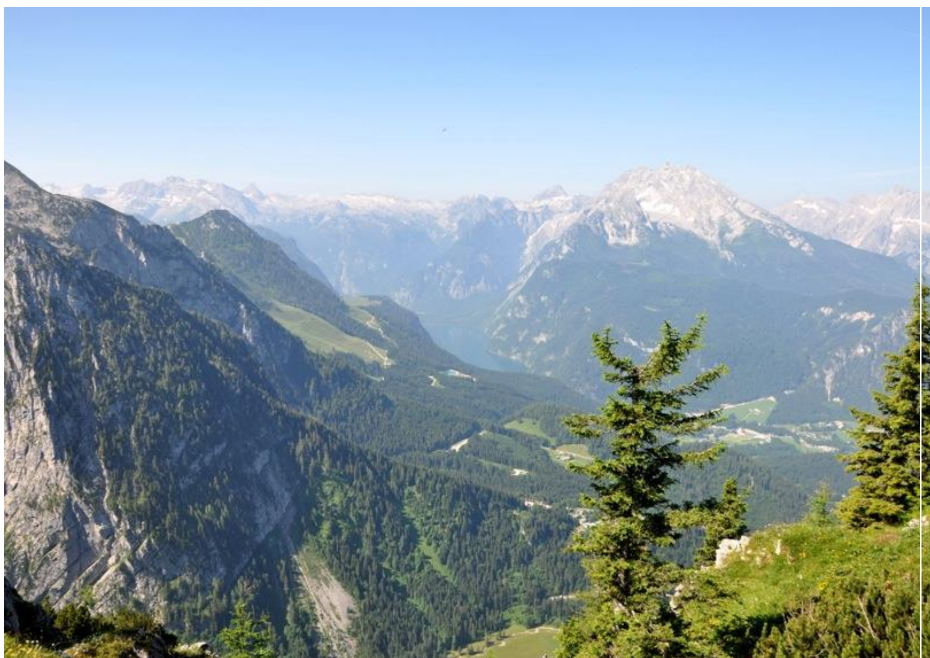

Foto 19.11. Vedere de pe terasa **Kehlsteinhaus** spre localitatea și lacul Königssee; pe creasta munților din fundal-stânga se află granița cu Austria. În dreapta domină masivul Watzmann (2713 m.)

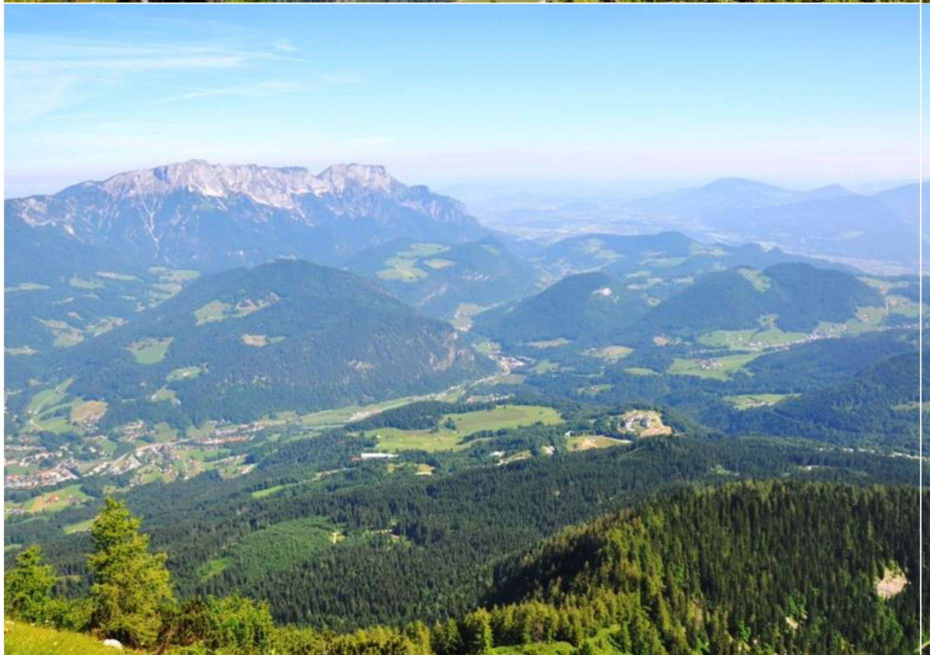

Foto 19.12. Vedere de pe terasa **Kehlsteinhaus** spre localitatea Berchtesgaden (stânga) și complexul Obsersalzberg (centru, cu silueta de scoică a Hotelului Kempinski)

De pe terasa casei avem priveliști minunate, atât spre lacul Königssee cât și spre Berchtesgaden și complexul Obersalzberg. Nu putem să nu gândim că priveliștile au fost admirate acum peste 70 de ani și de surorile Gretl și Eva Braun (după cum rezultă din celebrele fotografii și filme), Eva fiind singura vizitatoare a acestui loc pe care-l îndrăgea și de care Hitler a stat departe datorită fobiilor și paranoiei sale. Poate chiar reticența dictatorului de a-și vizita „cel mai costisitor și inutil cadou” a fost motivul pentru care putem vizita azi acest deosebit monument, care a ieșit oarecum de sub amprenta sa sinistră.

Foto 19.13. Orașul Berchtesgaden văzut de la **Kehlsteinhaus**.

De pe terasă o potecă ușoară mai urcă câteva minute până la vârful Kehlstein (1834 m.), unde în 2003 a fost ridicată o mare cruce.

Foto 19.14. *Kehlsteinhaus* văzută de pe poteca care urcă spre vârful Kehlstein.

De jur-împrejur poteci cu diverse grade de dificultate permit vizualizarea vecinătăților stâncoase sălbatice. Pentru cei antrenați, o potecă *Via ferrata* pornește de aici, continuă pe culmea *Mannlgrat* și ajunge pe vârful *Hohen Göll* (2522 m.)

Foto 19.15. Începutul potecii care trece peste *Mannlgrat* până pe vârful *Hohen Göll* (în fundal).

Foto 19.16. Imagine din arealul vârfului Kehlstein cu vârful *Hohen Göll* în fundal.

Revenim la Hintereck tot cu autobuzul, și vrem să înțelegem puțin din amplasamentul și istoria complexului nazist de la **Obersalzberg**. Știm că parcare betonată este pe locul fostului hotel *Platterhof* (care la momentul demolării în 2000 era cea mai mare clădire nazistă încă existentă în Germania). Dincolo de parcare se întinde o zonă verde,

unde se găseau cazarma și barăcile trupelor SS de pază. Construite în 1937 în jurul unei mari curți de paradă, clădirile militare (dormitoare, bucătărie, săli de sport, etc) au fost avariate de bombardamentele din 1945 și treptat demolate ulterior.

Foto 19.17. 19 octombrie 2007: imagine din timpul lucrărilor de asanare a zonei cazărmii și fostelor barăci SS

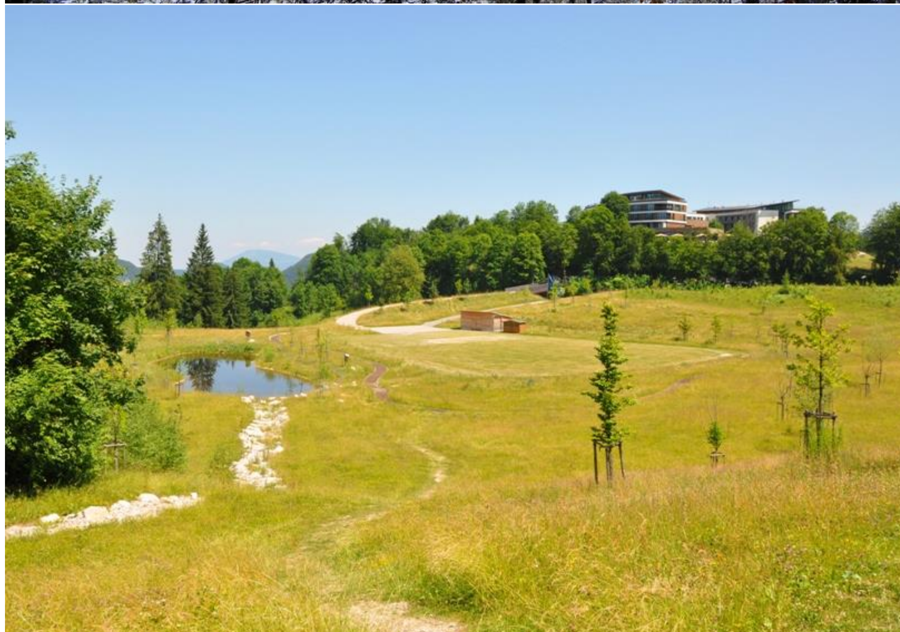

Foto 19.18. Același teren recondiționat, așa cum apare în 12 iulie 2010. Terenul plat, deschis, corespunde imensei curți interioare de paradă. În fundal, *Kempinski Hotel Berchtesgaden* de 5 stele, construit în 2005 pe colina Eckerbichl, pe locul vilei lui Hermann Göring.

Vrem să căutăm urmele vilei lui Hitler, **Berghof**. Nu e foarte simplu, întrucât întreaga zonă este azi puternic împădurită. Coborâm din câmpul recondiționat în pădure și cu noroc îl găsim pe olandezul Henk, ghid voluntar dotat cu toate cunoștințele și planurile necesare, capabil să identifice în fiecare piatră care iese din sol un reper exact din arhitectura clădirii.

Foto 19.19. Marele zid de protecție care se afla în spatele vilei **Berghof**.

Incendiată de SS în retragere, vila a fost dinamitată în 1952 (alături de vilele lui Göring și Bormann, barăcile SS, Ceainăria de pe Mooslahnerkopf și *Kampfhäusl* – cabana unde Hitler a scris Mein Kampf în 1925). Garajul a existat până în 1995, dar în anii 1990-2000 au fost astupate cam toate resturile. Azi se poate

vedea zidul de protecție din spatele vilei, fundația garajului și parțial drumul de acces.

Foto 19.20. *Hotel zum Türken*, cu intrarea în buncărele aparținând Serviciului de pază (SD) și vilei Berghof.

Ieșim din pădure pe o străduță îngustă (rămasă din război), și ajungem la singura clădire integră încă existentă din acea perioadă: *Hotel zum Türken*. Din hotel se poate coborî într-o parte a rețelei de buncăre și tuneluri (iar alta este accesibilă din muzeul din parcare).

Foto 19.21. Vedere de pe șoseaua panoramică **Roßfeld**, din zona *Scheitelstrecke* (dincolo de granița austriacă): masivul Göll (vârful Hohen Göll este în dreapta, în afara imaginii) și valea râului Iza, cu localitatea austriacă Kuchl (în stânga).

Drumul de întoarcere îl facem pe B999, șoseaua panoramică cu taxă **Rossfeldpanoramastraße** (la 1570 m. fiind cea mai înaltă din Germania), o porțiunea ceva mai frumoasă fiind doar după *Ahornbüchsenkopf*, așa-numita *Scheitelstrecke*, unde trece pentru câteva sute de metri în Austria.

Foto 19.22. Înserarea într-o imagine clasică a masivului Watzmann (2713 metri), văzut din curtea pensiunii noastre din **Berchtesgaden**.

ISBN 978-973-0-39515-0